

Økonomiske analyser

3/2011

30. årgang

Innhold

Konjunkturtendensene	3
1. Internasjonal økonomi	4
2. Konjunkturutviklingen i Norge	10
<i>Elin Halvorsen:</i>	
Norske husholdningers sparing	31
<i>Helge Brunborg:</i>	
Befolkningsutviklingen	36
Forskningspublikasjoner	45
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser de siste 12 måneder	48
Tabell- og diagramvedlegg	
Konjunkturindikatorer for Norge	1*
Nasjonalregnskap for Norge	17*
Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norge, regnskap og prognosenter	52*

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 7. juni 2011.

Spørsmål om konjunkturutviklingen i:

- Norge: Torbjørn Eika, torbjorn.eika@ssb.no, tlf. 21 09 48 07
                  Roger Bjørnstad, roger.bjornstad@ssb.no, tlf. 21 09 48 17
- utlandet: Andreas Benedictow, andreas.benedictow@ssb.no, tlf. 21 09 47 98

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Konjunkturtendensene og artiklene er tilgjengelig på internett: www.ssb.no/oa/

Redaksjonen: Torbjørn Hægeland (ansv.), Helge Brunborg, Torbjørn Eika, Taran Fæhn, Elin Halvorsen, Øyvind Langsrød, Bodil Merethe Larsen, Hong Pham og Knut Sørensen.

Redaksjonssekretær: Aud Walseth, telefon: 21 09 47 57, telefaks: 21 09 00 40

Redaksjonens adresse: Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, P.b. 8131 Dep, NO-0033 Oslo

Trykk: Statistisk sentralbyrå

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har ca. 90 ansatte. Knapt halvparten av virksomheten finansieres av eksterne oppdrags-givere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 6 grupper og ledes av *forskningsdirektør Torbjørn Hægeland*.

- Offentlig økonomi
Forskningsleder Nils Martin Stølen
- Miljøøkonomi
Forskningsleder Taran Fæhn
- Makroøkonomi
Forskningsleder Roger Bjørnstad
- Mikroøkonomi
Forskningsleder Rolf Aaberge
- Energiøkonomi
Forskningsleder Mads Greaker
- Demografi- og levekår
Forskningsleder Kjetil Telle

**Økonomiske analyser utkommer med 6 nummer i året.
Neste utgave publiseres 8. september 2011.**

Standardtegn i tabellen	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Konjunkturtendensene

Internasjonalt er den økonomiske utviklingen sammensatt. I de fleste OECD-land er veksten moderat. Siden årsskiftet har veksten dabbet av i USA, og i Europa er statsgjeldskrisen forverret. I Europa er det en tendens til at land i nord klarer seg relativt godt, mens land i sør sliter. Den japanske økonomien er satt tilbake etter jordskjelvkatastrofen i mars, men slet tungt også før dette. I framvoksnde økonomier er derimot veksten høy. Kapasitetsproblemer og høy inflasjon utgjør her et tiltakende problem. Disse landene har vært en sentral drivkraft i verdensøkonomien etter finanskrisen, noe som har bidratt til en kraftig økning i råvareprisene. Konsumprisveksten har økt markert i de fleste land, og særlig i framvoksnde økonomier. Den høye inflasjonen internasjonalt skyldes antagelig forbıgående forhold. Økningen i matvarepriser og oljepriser har flatet ut, og vi venter ingen kraftig prisstigning på slike varer framover. Med lav kapasitetsutnyttelse og moderate vekstutsikter i OECD-landene venter vi at inflasjonen vil avta allerede i løpet av høsten i år. Den europeiske sentralbanken har begynt å sette opp renta, mens den amerikanske sentralbanken har signalisert at den vil se an utviklingen enda en stund.

Den europeiske statsgjeldskrisen har eskalert de siste månedene. Aktørene i finansmarkedene tviler på om flere land vil klare å betjene statsgjelden. Den høye og raskt økende statsgjelden tvinger fram finanspolitisk innstramming i flere land, noe som vil dempe veksten framover. Renteoppgang i en skjør konjunktursituasjon med høy arbeidsledighet og fallende boligpriser er ikke uten risiko, og vil uansett bidra til å dempe den økonomiske veksten. Vi venter derfor ingen markert konjunkturoppgang internasjonalt før mot slutten av 2013, og mange observatører påpeker den betydelig nedsiderisikoen som er knyttet til utviklingen.

Norsk økonomi var preget av moderat vekst i 2010, men med indikasjoner på en begynnende konjunkturoppgang. Husholdningenes etterspørsel har økt en del i de foregående kvartalene og ikke minst økende boliginvesteringer og boligpriser indikerer at en oppgang er underveis. Arbeidsledigheten har falt litt siden toppen i 2010. Lønnsveksten synes å være på vei opp, mens den underliggende inflasjonen er lav blant annet som følge av en sterk krone. Finanspolitikken gir nå mindre impulser til veksten enn tidligere. Rentene er fortsatt lave og det er grunn til å regne med at Norges Bank vil øke styringsrenta jevnt og trutt i tiden framover. Næringslivet ser gjennomgående mer optimistisk på framtiden enn før og dette reflekteres også i deres investeringsplaner. Det gjelder både i fastlandsøkonomien og i petroleumsnæringen.

Med svak vekst internasjonalt og svekket konkurranseevne vil norsk økonomi ikke få vesentlig drahjelp fra utenriksøkonomien framover. Det er i hovedsak økt innenlandsk etterspørsel som forventes å bringe norsk økonomi ut av lavkonjunkturen vi nå er inne i. Våre prognosør tyder på at dette vil kunne skje fra og med 2013. Selv om vi ser for oss en ganske høy vekst i fastlandsøkonomien framover, vil veksttakten neppe bli så høy som under forrige oppgangs- og høykonjunktur fordi eksportveksten antas å bli svakere. Neste høykonjunktur vil derfor neppe bli så kraftig som i 2007. En annen faktor som bidrar til dette er den høye innvandringen som nå øker produksjonspotensialet i økonomien vesentlig og muliggjør høy sysselsettingsvekst uten at ledigheten blir svært lav. Dette demper også inflasjonseffektene av oppgangen.

1. Internasjonal økonomi

Internasjonalt er vekstbildet sammensatt. Veksten er fortsatt moderat i de fleste OECD-land. I Europa ser vi en klar tendens til at land i nord klarer seg relativt godt, mens land i sør sliter tungt. Eksempelvis har Tyskland og Sverige begge passert den gamle BNP-toppen fra før finanskrisen, mens BNP knapt har økt i Italia og Spania siden bunnene i 2009. I Portugal har BNP falt de to siste kvartalene. Den japanske økonomien er satt tilbake etter jordskjelvkatastrofen i mars, men slet tungt også før dette, og BNP har falt med nær 1 prosent i hvert av de to siste kvartalene. Arbeidsledigheten er jevnt over svært høy i OECD-området, og boligprisene faller fremdeles i mange land. I framvoksende økonomier som BRICS-landene Brasil, Russland, India, Kina og Sør-Afrika er veksten høy, og kapasitetsproblemer og høy inflasjon utgjør et tiltakende problem. Disse landene har vært en sentral drivkraft i verdensøkonomien etter finanskrisen.

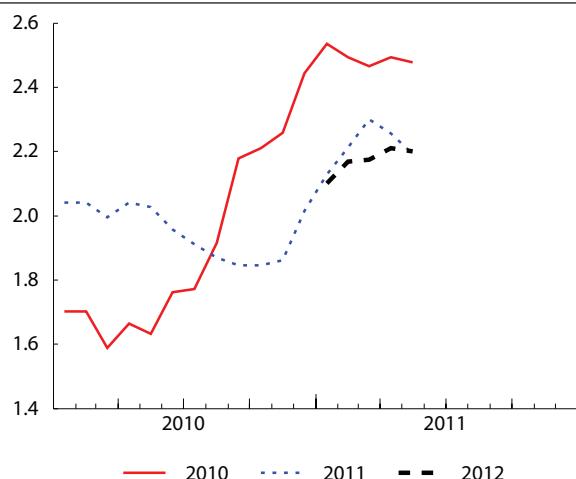
Siden årsskiftet har veksten dabbet av i USA, og i Europa har statsgeldsproblematikken tiltatt. Det er også tegn til et klart stemningsskifte i finansmarkedene. Optimisme er erstattet med økt bekymring for en ny nedtur i realøkonomien, og veksten i internasjonale aksjemarkeder har stoppet opp.

Den høye etterspørselen i framvoksende økonomier har bidratt til en kraftig økning i råvarereprisene. Oljeprisen steg dessuten markert etter at urolighetene tiltok i Midt-Østen og Nord-Afrika i vinter, og var en periode rundt 125 dollar fatet. I mai kom oljeprisen noe ned igjen, og var tidlig i juni rundt 115 dollar fatet. Nedgangen kan skyldes dempede forventinger til den økonomiske veksten internasjonalt og redusert frykt for at uroen i Midt-Østen og Nord-Afrika skal spre seg eller utarte ytterligere. Store svingninger i dollarkurser forklarer også en betydelig del av svingningene i

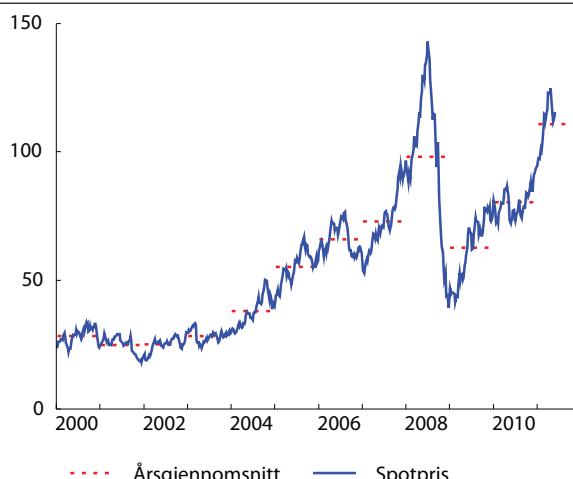
oljeprisen målt i amerikanske dollar. Framover legger vi til grunn at oljeprisen faller ned mot 100 dollar fatet i løpet av inneværende år, før den gradvis øker til vel 110 dollar fatet ved utgangen av 2014. Matvarereprisene steg kraftig i andre halvår i fjor som følge av ekstremvær og ødelagte avlinger mange steder i verden. Ifølge FNs matvareprisindeks var oppgangen på 35 prosent. Siden årsskiftet har også matvarereprisene flatet ut. Russland, som normalt er verdens tredje største eksportør av hvete, innførte forbud mot hveteksport i fjor høst etter at store avlinger ble ødelagt av tørke og skogbranner. Russiske myndigheter har nylig varslet at eksportforbudet oppheves 1. juli, noe som vil bidra til å dempe presset på kornprisene, som har fortsatt i stige i vår.

Også konsumprisveksten har økt markert i de fleste land, og da særlig i framvoksende økonomier. Tolvmånedersveksten i konsumprisene er oppe i 6,5 prosent i Brasil, 9,6 prosent i Russland, 8,7 prosent i India og 5,3 prosent i Kina. Sentralbankene har svart med kraftige renteøkninger og kreditrestriksjoner. Både Kina og India har nå styringsrenter på 6-7 prosent. Som følge av den høye inflasjonen er realrenta likevel negativ eller nær null i BRICS-landene, med unntak av Brasil og Sør-Afrika. Det ligger derfor an til ytterligere renteoppgang framover. Den høye inflasjonen internasjonalt skyldes tildels midlertidige faktorer. Både matvarepriser og oljepriser har flatet ut, og vi venter ikke noen kraftig prisstigning på slike varer framover. Med lav kapasitetsutnyttelse og moderate vekstutsikter i OECD-landene venter vi at inflasjonen vil avta der allerede i løpet av andre halvår i år. Den europeiske sentralbanken (ESB) har begynt å sette opp renta, mens den amerikanske sentralbanken (Fed) har signalisert at den vil se an utviklingen enda en stund. Vi mener at det ligger an til en forsiktig renteoppgang framover begge steder.

Figur 1.1. BNP-vekstanslag for Norges handelspartnerne for årene 2009-2011 gitt på ulike tidspunkter. Prosent

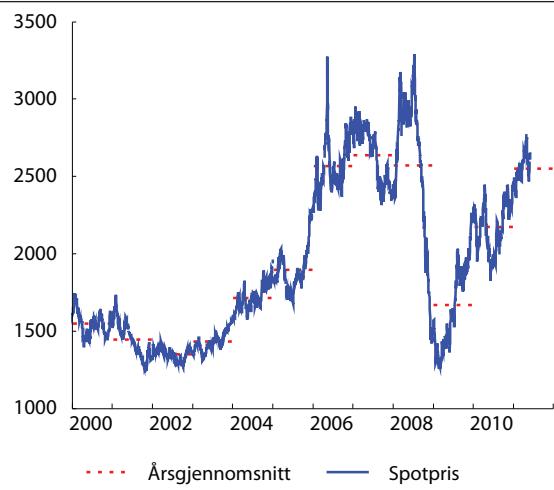
Figur 1.2. Spotprisen på råolje, Brent Blend. Dollar per fat

Den europeiske statsgeldskrisen har eskalert de siste månedene. I april ble Portugal det tredje landet til å motta krisehjelp fra EU. Til tross for hjelpetiltakene har rentene på statsgeld skutt ytterligere i været både for Hellas, Irland og Portugal. Det indikerer at aktørene i finansmarkedene fortsatt frykter at disse landene ikke vil klare å betjene statsgjelden. Det synes nå klart at Hellas på et eller annet tidspunkt må gi opp å betjene sin gjeld. Også spanske og italienske statsobligasjoner omsettes med betydelige rentepåslag sammenliknet med tyske. Og mens man prøver å finne en måte å håndtere krisen øker regninga, både på grunn av økende gjeld og stigende renter (for de som ikke mottar krisehjelp og fortsatt må finansiere seg i markedet). Det er usikkerhet knyttet til utfallet, og dette bidrar til at det er en klar nedsiderisiko knyttet til våre prognosenter.

I euroområdet ser vi tegn til at innenlandsk etterspørsel tar seg opp i enkelte land. Den høye og raskt økende statsgjelden tvanger imidlertid fram finanspolitisk innstramming, som vil dempe veksten framover. Renteoppgang i en skjør konjunktursituasjon med høy arbeidsledighet og fallende boligpriser er ikke uten risiko. Dette vil uansett bidra til å dempe den økonomiske veksten og ventes å bidra til en moderat utvikling i år og neste år, og vi venter ikke noen markert konjunkturoppgang før mot slutten av 2013. I USA har den økonomiske politikken hittil vært mer ekspansiv, og veksten noe høyere. Også her går det nå mot innstramninger. Høy arbeidsledighet og finansiell konsolidering i privat sektor vil også legge en demper på etterspørselen. Vi venter imidlertid noe høyere vekst i USA, og at konjunkturoppgangen kommer noen kvartaler tidligere enn i euroområdet. I BRICS landene venter vi fortsatt høy vekst framover, om enn noe dempet som følge av strammere pengepolitikk. Også her er usikkerheten betydelig, blant annet i lys av den kraftige økningen i inflasjonen den siste tiden, samt bølle tendenser i eindomsmarkedet i flere av disse landene.

Figur 1.3. Spotprisen på aluminium. Dollar per tonn

Kilde: Reuters EcoWin.

1.1. Moderat vekst i amerikansk økonomi

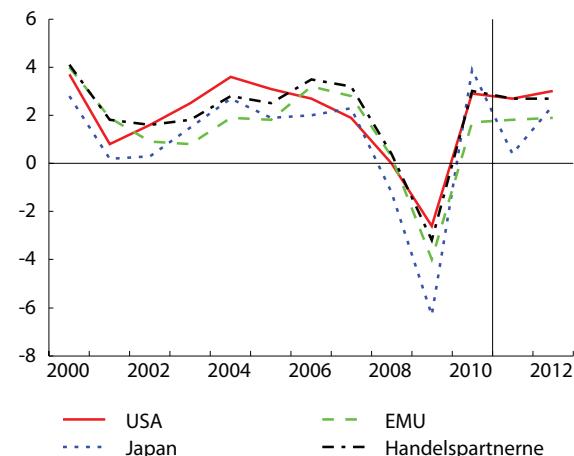
I årets første kvartal vokste den amerikanske økonomien med 1,8 prosent sesongjustert og målt i årlig rate. Det er en klar nedgang fra 4. kvartal i fjor, da veksten var på 3,1 prosent. Nedgangen skyldes blant annet svakere utvikling i husholdningenes konsum og i investeringer i næringsbygg og bolig. Konsumveksten var tilbake på det moderate nivået det har ligget på siden sommeren 2009, mens investeringsnedgangen i næringsbygg og bolig tiltok.

Husholdningene sliter med høy gjeld og formuestap i boligmarkedet. Inflasjonen har økt markert siden i fjor høst og reduserer husholdningenes kjøpekraft. I april var konsumprisindeksen opp 3,1 prosent sammenliknet med 12 måneder tidligere. Bensinprisene er nå tilbake på rekordnivået fra sommeren 2008, etter en oppgang på 40 prosent siden i fjor sommer. Omsetningen i detaljhandelen har flatet ut de siste månedene. Det peker i retning av moderat konsumvekst også i 2. kvartal. Heller ikke stemningsindikatorer tilsier økt optimisme og kjøpelyst i husholdningene. Vi vil neppe se et varig oppsving i husholdningenes konsumvekst uten at utviklingen snur i bolig- og arbeidsmarkedet.

Sysselsettingsveksten falt markert i mai, etter tre måneder på rad med relativt sterkt vekst, og arbeidsledigheten økte til 9,1 prosent. Det bekrefter inntrykket av at oppgangen ikke har satt seg. Det er fortsatt 7 millioner færre sysselsatte enn ved toppen for tre år siden. Arbeidsledigheten har vært stabil rundt 9 prosent av arbeidsstyrken siden årsskiftet, riktig nok noe ned fra toppen på 10,1 prosent sent i 2009, men likevel nesten dobbelt så høy som gjennomsnittet for tiåret før finanskrisen.

I boligmarkedet er det få tegn til omslag. Det er fortsatt vanskelig å få boliglån, og omsetningen av boliger er rekordlav. Boligprisene har falt igjen siden i fjor sommer og er med det tilbake på den gamle bunnoteringen fra

Figur 1.4. BNP-vekst for USA, Japan, euroområdet og Norges handelspartnerne

Kilder: Gj.sn. av anslag fra IMF, OECD, NIESR og Consensus Forecasts.

Tabell 1.1. Makroøkonomiske anslag ifølge ulike kilder. Årlig endring i prosent

	BNP-vekst							Prisvekst						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
USA														
NIESR ¹	0,0	-2,6	2,9	2,6	2,6	..	..	3,3	0,2	1,7	3,2	3,6	..	..
ConsF	0,0	-2,6	2,9	2,7	3,2	..	..	3,8	-0,4	1,6	3,0	2,1	..	..
OECD	0,0	-2,6	2,9	2,6	3,1	..	..	3,8	-0,4	1,6	2,6	1,5	..	..
IMF	0,0	-2,6	2,9	2,8	2,9	..	..	3,8	-0,4	1,6	2,2	1,6	..	..
SSB	0,0	-2,6	2,9	2,2	2,2	2,8	3,5	..	..	..	..	..	..	..
Euroområdet														
NIESR ¹	0,3	-4,0	1,7	1,7	1,9	..	..	3,3	0,3	1,6	2,7	2,3	..	..
ConsF	0,3	-4,0	1,7	1,7	1,7	..	..	3,3	0,3	1,6	2,5	1,9	..	..
OECD	0,3	-4,0	1,7	2,0	2,0	..	..	3,3	0,3	1,6	2,6	1,6	..	..
IMF	0,3	-4,0	1,7	1,6	1,8	..	..	3,3	0,3	1,6	2,3	1,7	..	..
SSB	0,3	-4,0	1,7	1,9	1,5	1,8	3,1	3,3	0,3	1,6	2,6	1,9	1,9	2,0
Handelspartnere²														
NIESR ¹	0,4	-3,2	3,0	2,7	2,5	..	..	3,4	0,6	1,8	2,9	2,6	..	..
OECD	0,4	-3,2	3,0	2,8	2,8	..	..	3,5	0,2	1,7	2,9	1,8	..	..
IMF	0,4	-3,2	3,0	2,7	2,8	..	..	3,5	0,2	1,7	2,5	1,8	..	..
SSB	0,4	-3,2	3,0	2,6	2,1	2,6	3,6	..	..	..	..	..	..	..

¹ Prisanslagene fra NIESR for land utenfor EU gjelder konsumdeflatoren.

² Euroområdet, USA, Storbritannia, Sverige, Japan og Kina.

Kilde: NIESR og IMF i april og Consensus Forecasts og OECD i mai.

Historiske tall finnes i vedlegg bakerst i rapporten.

2009, om lag 30 prosent under toppen i 2006. Nedgangen i boliginvesteringene har flatet ut det siste året, men falt med 3,3 prosent i årets 1. kvartal. De er nå på det laveste nivået på 20 år, 60 prosent under toppen i 2005.

Etter en økning på om lag 10 prosent fra bunnen for to år siden har industriproduksjonen flatet ut siden årsskiftet, bare så vidt halvveis i gjeninnhentingen. Den amerikanske dollaren har svekket seg med nær 20 prosent handelsvektet siden i fjor sommer. Det vil bidra til at konkurranseutsatt industri får det litt enklere framover. Ordretilgangen har økt markert, og indikerer at industriproduksjonen vil ta seg opp den nærmeste tiden. Næringslivets investeringer utenom bygg og anlegg har vokst markert siden slutten av 2009. En del kan tilskrives gjeninnhenting etter det kraftige fallet i 2008 og 2009. Det har vært tegn til avtakende vekst siden i fjor høst. Kapasitetsutnyttelsen er fortsatt lav, noe som vil bidra til å dempe investeringene framover.

Den amerikanske kongressen har bestemt at statsgjelden ikke skal overstige 14.300 milliarder dollar. President Barack Obama går inn for å øke lånetaket, og har advart mot kollaps i det finansielle systemet om det ikke skjer, men republikanerne motsetter seg dette. Det er stor uenighet mellom demokratene og republikanerne om hvordan det store budsjettunderskuddet skal håndteres. Det er enighet om å redusere underskuddet, men republikanerne ønsker kun utgiftskutt mens demokratene også vil øke skattene. Flere av de store kredittvurderingsbyråene varsler nedgradering av amerikansk kredittdverdigitet om ikke partene snart kommer til enighet om en realistisk kuttplan. For inneværende

ligger det an til et offentlig budsjettunderskudd i størrelsesorden 10 prosent av BNP. Det kan forventes betydelige kutt årene framover.

Inflasjonen har økt markert siden i fjor høst. 12-månedersveksten i konsumprisene var oppe i 3,1 prosent i april i år. Når en kontrollerer for økningen i mat- og energipriser var konsumprisveksten mer beskjedne 1,3 prosent. Dette representerer imidlertid en dobling siden årsskiftet, et tegn på at økt prisvekst er i ferd med å gjøre seg gjeldende på bredere basis. Den tiltakende prisveksten skyldes imidlertid i stor grad midlertidige faktorer, som dårlige avlinger, og forhold som ligger utenfor amerikanske sentralbankens rekkevidde, som høye oljepriser på grunn av høy etterspørsel i Asia og uroligheter i Nord – Afrika. På bakgrunn av beskjedene vekst i en økonomi med mye ledig produksjonskapasitet, lav kjerneinflasjon og en finanspolitikk som skal strammes inn, har den amerikanske sentralbanken heller ikke signalisert noen snarlig renteoppgang. Det ventes imidlertid en reversering av den svært ekspansive likviditetspolitikken i andre halvår.

Høy arbeidsledighet og svakt boligmarked vil dempe husholdningenes etterspørsel enda en stund framover. Strammere finanspolitikk vil også bidra til en moderat utvikling. Vi venter at veksten i amerikansk økonomi vil avta fra 2,9 prosent i fjor til 2,2 prosent i år og neste år, før den tar seg gradvis opp til 2,8 og 3,5 prosent i henholdsvis 2013 og 2014.

1.2. Usikre tider i Europa

Statsgeldskrisen har i det siste igjen satt preg på utviklingen i Europa. Selv om finansmarkedene har roet

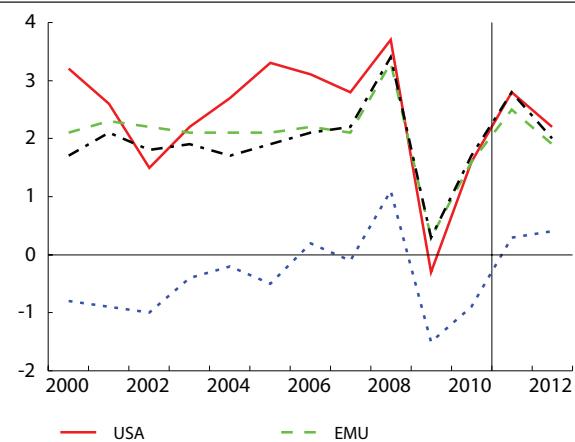
seg noe som følge av oppløftende signaler fra IMF og EU om fortsatt støtte til Hellas, er det mye som tyder på at problemene i markedet for statsobligasjoner ikke er over med det første. Spesielt er det en stadig økende sannsynligheten for at store land som Spania og Italia skal havne i en situasjon der de ikke kan betjene statsgjelden. Skulle så skje vil konsekvensene lett kunne bli en ny finanskrisje med kredittørke og en mer langvarig lavkonjunktur.

Til tross for uro og usikkerhet relatert til konsekvensene av statsgjeldsproblematikken i Europa har veksten tatt seg markert opp i det siste. Effekten av internasjonal oppgang og midlertidige forhold som ekspansiv finans- og pengepolitikk samt lageroppbygging, ser dessuten gradvis ut til å erstattes av en mer bredt basert gjeninnhenting der den private delen av innenlandsk etterspørsel spiller en stadig større rolle. Bak dette bildet skjuler det seg imidlertid store forskjeller landene imellom. For mens gjeninnhenting er sterkt i den sentrale og nordlige delen av euroområdet, sliter landene rundt Middelhavet med å avvikle ubalansene som fikk bygge seg opp i forkant av finanskrisen. Finanspolitiske tilstramninger kombinert med høy sparing i privat sektor, vil bidra til å legge en demper på aktiviteten i disse landene framover.

Veksten i Europa avhenger av hvordan statsgeldskrisen blir løst. En politikk som på en troverdig måte løser de underliggende svakhetene i euroområdet vil bidra til å gjenopprette tillit i finansmarkedene, næringslivet og blant husholdningene. Vi har i våre prognosenter lagt en slik utvikling til grunn, slik at vi etter hvert får en gradvis konjunkturopgang i Europa. Landene rundt middelhavet vil bli hengende etter utviklingen i nord som følge av finanspolitiske tilstramninger og gjenomgående svak konkurranseskynde. Her er imidlertid usikkerheten stor, og i forhold til våre prognosenter er derfor risikoen helt klart på nedsiden. Med fortsatt vekst i euroområdets sentrale og nordlige del, ser vi i våre prognosenter for oss at BNP i euroområdet vil ta seg gradvis opp gjennom prognoseperioden. Anslaget på 1,9 prosent i 2011 skyldes i stor grad den høye veksten i årets første kvartal. Neste år venter vi derfor en mer beskjeden årsvekst på 1,5 prosent, etterfulgt av vekst på henholdsvis 1,8 og 3,1 prosent i 2013 og 2014.

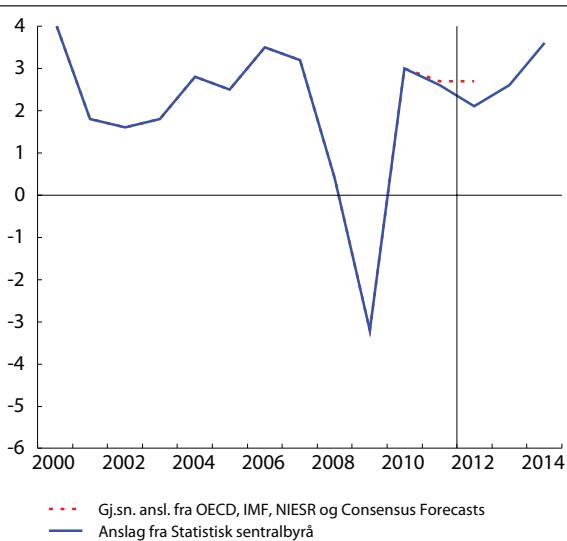
Tall fra Eurostat viser store vekstforskjeller mellom landene. For mens tysk og fransk BNP steg med henholdsvis 1,5 og 1 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, var veksten nærmest null i land som Spania og Italia. Portugisisk økonomi fallt med 0,7 prosent i 1. kvartal og selv om gresk økonomi noe overraskende steg med 0,8 prosent i 1. kvartal, har økonomien fallt med hele 2 prosent siden 3. kvartal i fjor. Dette understøtter at vi står ovenfor et vekstskille i euroområdet der landene i sør rundt Middelhavet vokser langt svakere enn landene lenger mot nord. De siste tallene tyder dessuten på at veksten i Øst-Europa i snitt holder seg oppe på et relativt høyt nivå og i Baltikum ser korrekjonen etter det kraftige fallet som fulgte i kjølvannet av finanskrisen nå

Figur 1.5. Konsumprisvekst for USA, Japan, euroområdet og Norges handelspartnerne

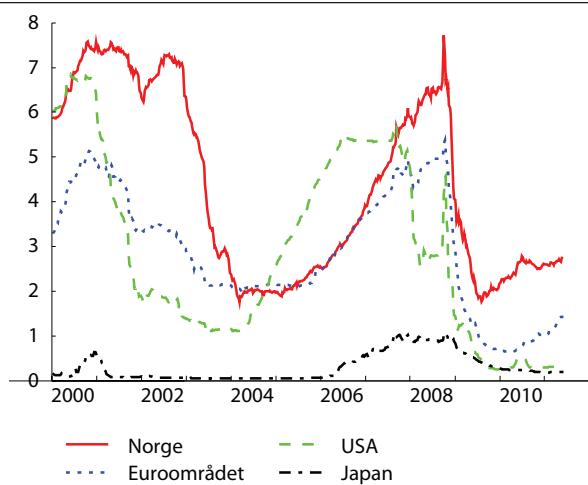

Kilder: Gj.sn. av anslag fra IMF, OECD, NIESR og Consensus Forecasts.
Prisanslagene fra NIESR for land utenfor EU gjelder konsumdeflatoren

Figur 1.6 BNP-vekst for Norges handelspartnerne

Figur 1.7. Internasjonale renter. 3-måneders pengemarkedsrente

Kilde: Norges Bank.

ut til å ha befestet seg, med et unntak for Latvia med en vekst på kun 0,2 prosent i siste kvartal.

Ser vi på landene utenfor euroområdet viser tallene fra det britiske statistikkbyrået at selv om den britiske økonomien vokste med 0,5 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, har britisk økonomi over de to siste kvartalene hatt nullvekst. Utviklingen i Storbritannia står for øvrig i sterkt kontrast til vårt naboland Sverige der veksten fortsatte å holde seg oppe i 1. kvartal selv om den ble halvert fra et svært sterkt og opprevideerte anslag på 1,6 prosent i kvartalet før. Utviklingen i Storbritannia er preget av en kraftig finanspolitisk innstramming. Den ekspansive pengepolitikk trekker i motsatt retning, og bidrar dessuten til å svekke pundet, som vil gi stimulanser til konkurranseutsatt næringsliv.

Den sterke veksten i Tyskland var bredt basert, med sterkt vekst både i investeringer, offentlig og privat konsum samt eksport. Den sterke BNP-veksten kom til tross for et negativt bidrag fra lagerutviklingen. I Frankrike bidro derimot lagerutviklingen med hele 0,7 prosentpoeng til veksten i 1. kvartal. Der rapporteres det forøvrig også om sterke vekstbidrag fra innenlandske etter-spørselskomponenter som investeringer og privat og offentlig konsum, mens bidraget fra utenrikshandelen blir rapportert å være negativ, hovedsakelig som følge av sterkt importvekst.

Løpende korttidsstatistikk for euroområdet gir et litt mindre optimistisk bilde av situasjonen da omtrent samtlige indikatorer både på etterspørsels- og tilbuds-siden, har vist en negativ utvikling i mars. For eksempel falt detaljhandelen med hele 1 prosent og både industriproduksjon og produksjonen i bygg og anlegg falt med henholdsvis 0,2 til 0,3 prosent. Dette kan tyde på at veksten kan komme til å avta framover. Et slikt forløp understøttes dessuten av en rekke ledende indikatorer: Industriordrene falt med hele 1,8 prosent i mars og den sammensatte innkjøpssjefsindeksen for euroområdet falt fra 57,8 i april til 55,4 i mai, som er det laveste nivået på over syv måneder. Selv om en indeksverdi på over 50 indikerer en økonomi i fortsatt ekspansjon, var fallet det sterkeste siden november 2008, like i etterkant av Lehman Brothers-konkursen. Dette reflekterer trolig en rekke forhold som utsikter til fortsatt uro i Midt-Østen, høye oljepriser og inflasjon, samt usikkerhet med hensyn til utfallet av den statsfinansielle krisen i Europa. Dessuten kan de finanspolitiske tilstrammingene også tenkes å ha hatt en effekt. Imidlertid peker ikke alle ledende indikatorer i samme retning. Den tyske IFO indeksen, som måler stemningen i det tysk næringsliv, holdt seg uventet godt oppe fra april til mai, selv om den har falt noe tilbake fra sin toppnotering i februar. Et annet eksempel er arbeidsledigheten i Tyskland, som falt fra 7,1 til 7,0 prosent. Det er imidlertid ikke bare løpende indikatorer og usikkerhet med hensyn til utfallet av den statsfinansielle krisen som skaper bekymring for utviklingen framover. En bredt anlagt finanspolitisk tilstramming kombinert med en sentralbank som nå

har begynt å stramme til pengepolitikken, kan i værste fall stoppe den gryende konjunkturoppgangen.

Ifølge foreløpige tall for euroområdet var inflasjonen målt ved tolvmånedersveksten i konsumprisene 2,7 prosent i mai i år, ned fra 2,8 prosent måneden før. Nedgangen skyldes hovedsakelig lavere priser på olje og enkelte råvarer. Samtidig fikk vi antakelig en korreksjon for unormalt høye priser i april som følge av sen påske. Sen påske og høye priser i april bidro for øvrig også til at inflasjonen i Storbritannia gjorde et byks fra 4,2 prosent i mars til 4,5 prosent i april.

Når vi ser framover er signalene om prisutviklingen fortsatt sprikende, i hvert fall på helt kort sikt. Momsøninger vil sammen med høyere olje- og matvarepriser, fortsatt kunne bidra til å trekke opp inflasjonen, mens lønnskutt og svak realøkonomisk utvikling vil trekke ned. Litt fram i tid ser vi imidlertid for oss at inflasjonen vil kunne avta rimelig raskt, hovedsakelig som følge av en gradvis utfasing av effektene fra økte momssatser samt høyere energi- og importpriser. I samme retning trekker virkningen av et relativt svakt konjunkturforløp, økt konkurranse og den modererende effekten en vedvarende høy ledighet kombinert med statsfinansiell konsolidering vil ha på lønnsveksten. I 2012 venter vi således at inflasjonene i euroområdet blir 1,9 prosent, mot 2,6 i år, før den øker langsomt opp til 2 prosent mot slutten av prognoseperioden.

Tremåneders pengemarkedsrente lå i begynnelsen av juni rundt 1,4 prosent. Dette er en oppgang fra nær 1,0 prosent i januar, noe som reflekterer både økningen i styringsrenta i april og at ESB har strammet inn på likviditetstilførselen. Vi regner med flere renteøkninger i tiden som kommer, den første trolig i løpet av sommeren. Gitt de problemer euroområdet står overfor tror vi imidlertid at ESB vil gå svært varsomt fram i rentesettingen. Vi har derfor valgt å opprettholde vår prognose om en gradvis økning av tremåneders pengemarkedsrente til om lag 3,5 prosent i 2014.

Boks 1.1. Utviklingen i oljemarkedet

Spotprisen på Brent Blend varierte mellom 70 og 90 dollar fatet i 2010 og lå på om lag 90 dollar ved utgangen av året. Gjennom 2011 har oljeprisen steget og lå i begynnelsen av juni på om lag 115 dollar. Som årsjennomsnitt økte oljeprisen fra knappe 63 dollar per fat i 2009 til nær 80 dollar per fat i 2010, og den har vært i overkant av 111 dollar i gjennomsnitt over de første fem månedene i 2011.

Høy vekst i verdensøkonomien bidro til at oljeprisen tok seg opp fra 2009 til 2010. Økningen i inneværende år skyldes i stor grad urolighetene i Midt-Østen og Nord-Afrika. For det første har krigen i Libya ført til at landets daglige oljeproduksjon er om lag 1,3 millioner fat lavere enn tidligere. I tillegg førte urolighetene flere steder i regionen til at det oppsto frykt for at oljeproduksjonen i andre land skulle bli rammet. Dessuten har det vært en viss nedgang i oljelagrene i OECD-området, selv om dette har vært fra relativt høye nivåer.

IEA (International Energy Agency) forventer at den globale etterspørselen etter råolje vil øke med 1,5 millioner fat daglig fra 2010 til 2011. Økningen er forventet å komme i Kina, Midt-Østen, India og andre asiatiske land og Brasil. IEA antar at etterspørselen i OECD vil holde seg konstant i 2011 etter at den nådde sin topp i 2005. Som følge av den høye oljeprisen, forventer IEA lavere etterspørsel i Nord-Amerika og Kina.

Råoljeproduksjonen utenfor OPEC anslås av IEA til å øke med 0,9 millioner fat daglig i 2011 i forhold til 2010. Økningen utenfor OECD neste år er spesielt forventet å komme i Brasil, Colombia og Kina. Produksjonen i OECD-området sett under ett forventes å øke marginalt i år, etter å ha falt i syv av de ni foregående årene.

Det er ventet en viss økning i produksjonen av våtgass (Natural Gas Liquids) i OPEC gjennom 2011 og i årene fremover, og denne produksjonen er ikke omfattet av OPEC sitt kvotesystem. OPEC har foreløpig ikke erstattet produk-

sjonsbortfallet i Libya, men det har kommet indikasjoner på at kartellet snarlig vil vedta å øke produksjonen. IEA tror at Libya ikke makter å øke sin produksjon i inneværende år. Dette innebærer at dersom kartellet ikke øker produksjonen av råolje utover dagens nivå, vil de globale lagrene fortsette å falle gjennom året. Ifølge IEA er nå lagrene av råolje og ferdigprodukter om lag på gjennomsnittet for de siste fem årene de fleste steder i OECD. Som følge av reduksjonen i eksport fra Libya til Europa har riktignok lagrene der falt, mens det har vært en oppgang i lagrene i USA. Dette har ført til at prisen på Brent Blend nå ligger mer enn 10 dollar høyere per fat enn den amerikanske lettoljen West Texas Intermediate, mens Brent Blend tidligere gjennomgående har ligget et par dollar lavere.

Det har vært rapportert lavere bensinnetterspørsel i USA nå i starten av sommersesongen enn tidligere år. I tillegg har den høye oljeprisen ført til lavere etterspørsel i Kina, sannsynligvis som følge av at myndighetene setter inn ulike tiltak for å hindre en økning i inflasjonen. Det er usikkert i hvilken grad en fortsatt høy oljepris vil påvirke etterspørselen.

Etterspørselen som er rettet mot OPEC vil øke med 0,7 millioner fat daglig gjennom 2011. Det hersker usikkerhet om størrelsen på OPECs ledige produksjonskapasitet, men de fleste analyticikere mener den er på litt over 4 millioner fat per dag. Det er usikkert i hvilken grad OPEC makter å øke kapasiteten over prognoseperioden. Irak, som foreløpig er utenfor OPECs kvotesystem, har ambisiøse planer om å øke kapasiteten, men det er usikkert i hvilken grad det lar seg realisere. Uansett vil en videre nedbygging av den ledige produksjonskapasiteten føre til økt bekymring for mulige produksjonsbortfall.

Vi legger til grunn at oljeprisen vil falle noe fra dagens høye nivå og at gjennomsnittsprisen i 2011 blir 107 dollar fatet. Fra og med 2012 forventer vi en gradvis økning, slik at prisen er vel 110 dollar per fat ved utgangen av 2014.

Tilbud og etterspørsel av råolje. Millioner fat per dag inkl. NGL

	Prognose				Prognose							
	2008	2009	2010	2011	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1	11:2	11:3	11:4
Etterspørsel	86,1	85,0	87,9	89,4	86,4	87,0	88,7	89,4	88,4	88,2	89,9	90,2
OECD	47,6	45,5	46,1	46,1	45,9	45,2	46,6	46,8	46,0	44,9	46,2	46,5
Europa	15,3	14,5	14,4	14,4	14,2	14,1	14,8	14,7	14,0	11,0	14,6	14,6
Nord-Amerika	24,2	23,3	23,9	23,9	23,6	23,8	24,3	24,0	23,6	23,5	24,0	23,8
Stillehavsområdet	8,0	7,7	7,8	7,8	8,2	7,3	7,6	8,0	8,3	7,4	7,6	8,1
FSU (tidligere Sovjetunionen)	4,2	4,0	4,3	4,4	4,2	4,2	4,4	4,4	4,3	4,2	4,5	4,5
Resten av verden	34,4	35,6	37,5	38,8	36,3	37,6	37,7	38,2	38,1	39,1	39,2	39,2
Tilbud	86,4	85,2	87,3	88,7	86,6	87,1	87,5	88,4	88,4	87,7	87,7	89,2
OPEC	35,6	33,5	34,5	35,0	34,2	34,2	34,6	35,0	35,4	35,4	34,7	34,8
OECD	18,8	18,8	18,9	19,0	19,1	18,8	18,5	19,2	19,0	18,7	18,8	19,4
FSU (tidligere Sovjetunionen)	12,8	13,3	13,6	13,7	13,5	13,5	13,5	13,7	13,7	13,7	13,5	13,7
Resten av verden	19,2	19,6	20,3	21,0	19,8	20,6	20,9	20,5	20,3	20,8	21,7	21,3
Lagerendring (og diverse)	0,3	0,2	-0,6	-0,7	0,2	0,1	-1,2	-1,0	0,0	-0,5	-1,2	-1,0
Etterspørsel rettet mot OPEC	35,3	33,3	35,1	35,7	34,0	34,1	35,8	36,0	35,4	35,0	36,0	35,8

Kilde: Oil Market Report MAI 2011.

Indonesia er i Resten av verden i alle år. Ecuador og Angola er i OPEC i alle år.

2. Konjunkturutviklingen i Norge

Foreløpige tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR) viser en volumvekst i BNP Fastlands-Norge på 2,4 prosent i 1. kvartal 2011 regnet som årlig rate. Veksten gjennom 2010 har gjennomgående ligget rundt dette nivået; litt lavere enn anslått trendvekst i fastlands-økonomien, som vi beregner til 2 1/4 prosent årlig rate. Holdes kraftforsyning utenom er veksten litt høyere, og indikerer at vi nå er inne i en konjunkturoppgang. KNRs anslag på BNP-veksten for 2009 og 2010 er litt

nedjusterte. Slik sett framstår nå nedgangskonjunkturen som noe dypere enn vi tidligere har lagt til grunn. Selv om mange av justeringene av KNR-tallene trakk BNP-veksten ned, ble imidlertid tallene for boliginvesteringer justert opp og ifølge de siste KNR-tallene kom det et omslag i boliginvesteringene for ett år siden. Husholdningenes investeringer i boliger og varige konsumgoder viser nå høy vekst. Disse komponentene er normalt gode ledende indikatorer på veksten i

Tabell 2.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 2009-2011. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2009*	2010*	10:2	10:3	Sesongjustert	10:4	11:1
Realøkonomi							
Konsum i husholdninger mv.	0,2	3,7	-0,2	1,2	1,1	0,0	
Konsum i offentlig forvaltning	4,8	2,2	0,7	1,0	-0,6	-0,2	
Bruttoinвестeringer i fast realkapital	-6,8	-7,4	10,3	-5,4	6,4	2,3	
Fastlands-Norge	-10,9	-3,1	7,9	-1,8	6,4	0,7	
Utvinning og rørtransport	5,8	-12,4	6,2	-15,1	12,7	7,2	
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	-1,0	2,0	1,4	0,6	1,6	0,1	
Eksport	-3,9	-1,7	-5,5	0,3	-0,4	-0,5	
Råolje og naturgass	-0,9	-7,4	-2,2	-5,9	1,3	-1,6	
Tradisjonelle varer	-8,1	4,9	-0,7	3,1	-4,0	-0,4	
Import	-11,7	9,0	6,7	-1,5	0,5	10,7	
Tradisjonelle varer	-13,1	8,3	5,3	-1,4	2,4	3,7	
Bruttonasjonalprodukt	-1,7	0,3	-0,1	-1,6	2,3	-0,4	
Fastlands-Norge	-1,8	2,1	0,3	0,8	0,3	0,6	
Arbeidsmarkedet							
Utførte timeverk	-1,8	0,5	0,3	0,6	0,0	-0,2	
Sysselsatte personer	-0,4	-0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	
Arbeidsstyrke ²	0,0	0,5	0,3	-0,2	0,6	-0,2	
Arbeidsledighetsrate, nivå ²	3,2	3,6	3,6	3,4	3,6	3,2	
Priser og lønninger							
Lønn per normalårsverk ³	3,6	3,9	3,6	4,3	4,1	3,9	
Konsumprisindeksen (KPI) ³	2,1	2,5	2,6	1,9	2,2	1,4	
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ³	2,6	1,4	1,5	1,2	1,0	0,8	
Eksportpriser tradisjonelle varer	-6,2	3,7	4,4	1,6	2,3	2,5	
Importpriser tradisjonelle varer	-1,4	-0,2	2,6	-1,0	2,3	3,3	
Utenriksregnskap							
Driftsbalansen, milliarder kroner	274,9	310,0	73,7	65,0	86,3	72,7	
MEMO (ujusterete nivåtall)							
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	2,5	2,5	2,5	2,7	2,6	2,6	
Utlånsrente, banker ⁴	4,9	4,5	4,5	4,6	4,6	4,6	
Råoljepris i kroner ⁵	388,1	484,3	493,8	473,1	517,2	601,2	
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	93,8	90,3	89,9	90,8	91,1	89,1	
NOK per euro	8,73	8,01	7,91	7,96	8,05	7,82	

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinвестeringer i Fastlands-Norge.

² Ifølge AKU.

³ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁴ Gjennomsnitt for perioden.

⁵ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

økonomien og indikerer at BNP-veksten vil ta seg opp framover. Arbeidsløsheten falt ganske klart siste halvår og mer enn ventet. Sysselsettingen øker og det er sterk vekst i innvandringen fra land i Norges nærområde, noe som tyder på en oppgang i norsk økonomi. Det er imidlertid uvanlig at man ikke kan observere en sterkere produktivitetsvekst i fastlandsøkonomien i starten på en konjunkturopgang. Konjunkturbildet er derfor ikke helt entydig.

Den underliggende prisveksten målt med konsumprisindeksen (justert for avgifter og uten energivarer) viser at inflasjonen fortsatt er lav i Norge. Også når man inkluderer energivarene er prisveksten lavere i Norge enn i mange land rundt oss. En sterkere kronekurs har bidratt til dette. I flere EU-land har økte avgifter bidratt til høyere KPI-vekst, men førsterudeeffektene på inflasjonen av økte avgifter blir borte neste år. Lønnsveksten i Norge er høyere enn hos handelspartnerne og dessuten tiltakende. Det vil etter hvert bidra til å trekke opp innenlandsk prisvekst med mindre produktivitetsveksten øker framover. Lavere vekst og sannsynligvis en viss nedgang i energipriser vil bidra til å dempe inflasjonen framover, og de indirekte effektene av denne nedgangen vil dempe den generelle pris- og kostnadsveksten. Matvarereprisene, som økte mye i fjor, har endret seg lite i senere tid, og med normale avlinger vil prisene kunne falle i andre halvår 2011. I Norge har ikke utviklingen i internasjonale matpriser så stor betydning siden våre markeder for matvarer i stor grad er skjermet. Samlet sett er det grunn til å regne med at inflasjonstakten i Norge vil holde seg lav et par år framover.

Det er utviklingen i etterspørselen fra husholdningene og offentlig forvaltning som har bidratt til veksten i norsk økonomi siste året, mens investeringene både i næringer i fastlandsøkonomien og i petroleumsutvinning har falt. I tillegg har det vært nedgang i samlet eksport, og veksten i tradisjonell vareeksport fra 2009 til 2010 var i stor grad utslag av opphenting etter finanskrisen. Den beskjedne veksten internasjonalt bidrar i liten grad til å trekke opp veksten i fastlandsøkonomien. Dette fenomenet tror vi vil vare ved en tid, og vi legger ikke til grunn noen internasjonal konjunkturopgang før i 2013. Vi regner med at husholdningenes etterspørsel vil fortsette å øke i betydelig grad framover, noe som er en forutsetning for en tydelig konjunkturopgang i norsk økonomi. Også informasjon om investeringsplaner i næringslivet tilsier at et omslag til sterkere vekst er nært forestående. Både investeringstellingene for industri og kraftforsyning bærer bud om dette. Petroleumsinvesteringene viser nå ny oppgang, og oljeselskapenes planer indikerer høy vekst framover. Samlet sett regner vi derfor med at veksten i BNP Fastlands-Norge kan bli over 3 prosent i 2011, om lag ett prosentpoeng høyere enn i 2010.

Den økonomiske politikken har gitt kraftige vekstimpulser, særlig i 2009, men også i 2010. Finanspolitikken har gradvis gitt mindre ekspansive impulser til

økonomien. Pengepolitikken er også litt mindre ekspansiv etter at rentebunnen ble nådd i 2009. Styringsrenta er hittil i år økt med et quart prosentpoeng, og det er ventet nye renteøkninger fra Norges Bank i løpet av året. Etter hvert som veksten i økonomien tar seg opp, er det grunn til å tro at styringsrenta gradvis økes til mer normale nivåer. Men krona er sterk og inflasjonen lav. Samtidig tyder tallene på at konjunkturkunnen i 2010 var om lag like dyp som den vi hadde i 2003. Det indikerer noe større ledig kapasitet i økonomien enn tidligere antatt. Tall for innvandring til Norge i 2010 viser ny vekst og dette fortsetter inn i 2011. Det tyder på at kapasiteten i arbeidsmarkedet fortsatt er ganske fleksibel. Disse momentene tilsier en viss moderasjon i renteøkningene framover. På den annen side kan man ikke utelukke at sentralbanken vil søke å dempe prisveksten i boligmarkedet framover gjennom økte renter.

Finanspolitikkens innretning målt ved strukturelt, oljekorrigert budsjettunderskudd viser at politikken nå er mindre ekspansiv enn tidligere antatt. Framover vil befolkningsutviklingen tilsi sterkere vekst i stønadsutbetalinger, noe som bidrar til økte inntekter i husholdningene. Handlingsregelens 4-prosentbane gir rom for sterk vekst i utgiftene framover ifølge tallene i Revidert Nasjonalbudsjett 2011. Når økonomien er inne i en oppgang, slik våre beregninger viser, skal finanspolitikken også bidra til stabilisering av økonomien. Det er da nødvendig å avveie hensynet til konjunkturstabilisering mot muligheten for å utnytte det rommet for vekst i utgiftene som handlingsregelens 4-prosentbane gir. I våre beregninger har vi lagt til grunn at handlingsrommet særlig utnyttes til høyere investeringer i offentlig forvaltning, mens konsumveksten i offentlig forvaltning øker på linje med anslått trendvekst i fastlandsøkonomien.

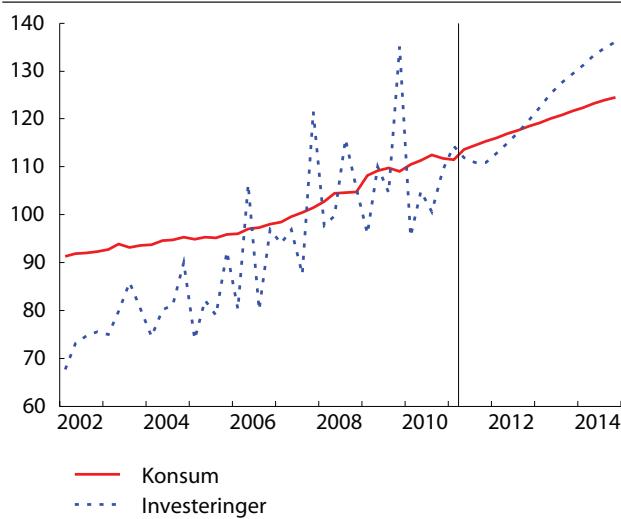
Våre beregninger viser at norsk økonomi nå er inne i en oppgangskonjunktur og at økonomien kommer over i en høykonjunktur i 2013. Veksten i fastlandsøkonomien forventes imidlertid ikke å nå opp til de nivåene vi opplevde fra 2004-2007. Det er særlig svakere internasjonal vekst i etterkant av finanskrisen som bidrar til dette. Det gjør at norsk eksport antas å ville vokse svakt framover. En innenlandsk drevet oppgang som vi ser for oss i Norge, ville i mange land ha blitt dempet av finansielle grunner, men i Norge får en ikke en slik korrasjon siden vi i utgangspunktet har så store overskudd i utenriksøkonomien.

Selv om våre prognosenter baserer seg på moderate anslag på veksten i internasjonal økonomi, er det viktig å påpeke at mange land sliter med statsfinansielle problemer som kan påvirke norsk økonomi i mer negativ retning enn det vi har lagt til grunn.

2.1. Små konjunkturimpulser fra finanspolitikken framover

Tall fra KNR viser at konsumet i offentlig forvaltning økte med 2,2 prosent fra 2009 til 2010. De samlede bruttoinvesteringene i offentlig forvaltning utenom

Figur 2.1. Offentlig forvaltning. Sesongjusterte volumindeks, 2007=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

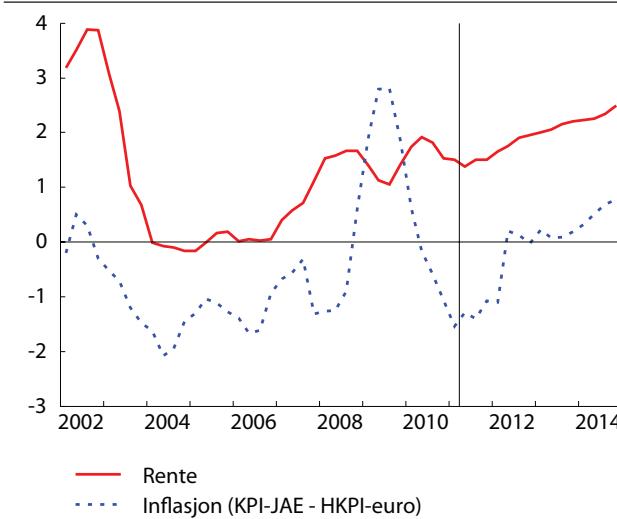
forsvaret falt moderat fra 2009 til 2010. Veksten i kjøp av varer og tjenester fra offentlig forvaltning i fjor ble noe lavere enn tidligere anslått.

Stønader til husholdningene økte med 5,7 prosent fra 2009 til 2010, noe som er vesentlig lavere enn veksten året før. En markert nedgang i sykepenger var hovedårsaken til det. Også fødselspenger sank i fjor. Innføring av systemet med arbeidsavklaringspenger bidro sammen med økte arbeidsledighetsstønader mye til veksten i fjor. Pensjonsstønadene økte moderat, mens summen av barnetrygd og kontantstøtte var nominelt uforandret. Realveksten i stønadene var på vel 3 prosent i fjor. De samlede etterspørselsimpulsene fra offentlig kjøp av varer og tjenester samt stønader økte reelt mindre enn trendveksten i fastlandsøkonomien i 2010. Skatte- og avgiftssatser var reelt sett i hovedsak uendrede.

Ifølge de sesongjusterte tallene fra KNR falt offentlig konsum i årets 1. kvartal. Fregattinvesteringen i forsvar – den siste i rekken – førte imidlertid til at de samlede offentlige investeringene økte i den samme perioden.

I Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2011 har Finansdepartementet redusert anslaget på både oljekorrigert underskudd på statsbudsjettet og strukturelt oljekorrigert budsjettunderskudd (SOBU) for 2010 på basis av ny informasjon og nye beregninger. Nye tall viser at SOBU, regnet i prosent av trendverdi for BNP Fastlands-Norge, økte med bare 0,2 prosentpoeng fra 2009 til 2010 til 5,7 prosent. Bruken av midler fra Statens pensjonsfond utland utover forventet realavkastning ble anslått til 7 milliarder kroner i 2010 regnet i 2011-priser. I RNB 2011 anslår Finansdepartementet at oljepengebruken ligger om lag 10 milliarder kroner lavere enn 4-prosentbanen i 2011. Dette innebærer at SOBU som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge synker til 5,5 prosent – det samme nivået som i 2009.

Figur 2.2. Rente- og inflasjonsforskjeller mellom Norge og euroområdet. Prosentpoeng

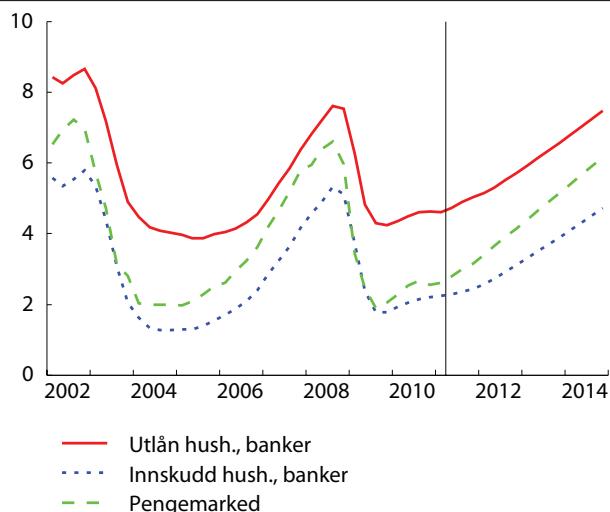
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Våre anslag for finanspolitikken i 2011 ligger nær anslagene i RNB 2011. Det vedtatte skatte- og avgiftsopplegget for 2011 er lagt til grunn. Indirekte skatter øker noe utover inflasjonsjustering og bidrar til å trekke opp konsumprisveksten med knapt 0,1 prosentpoeng fra 2010 til 2011, mens nominelle beløpsgrenser i personbeskatningen er oppjustert med 3¼ prosent. Lønnsveksten for 2011 vil trolig bli noe høyere enn dette. Veksten i stønader til husholdningene ser ut til å øke mye i 2011 og er oppjustert sammenliknet med våre tidligere anslag. Det skyldes at antall personer som tar ut alderspensjon etter de nye pensjonsreglene er noe høyere enn tidligere antatt. Utbetalingene av sykepenger fortsetter å synke svakt reelt sett, mens stønader til arbeidsledige øker lite reelt sett fra 2010 til 2011. Beregningene viser at ledigheten vil fortsette å synke svakt i de nærmeste årene. Samlet antas stønadene til husholdningene å øke med om lag 7,5 prosent i 2011, noe som gir en realvekst på nærmere 6 prosent.

Anslagene på veksten i konsum og bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning er om lag som tidligere og omrent som veksten i 2010 (justert for endringer i forsvarsinvesteringer). Som følge av den sterke stønadsveksten gir imidlertid offentlige budsjetter større etterspørselsimpulser i 2011 enn året før. Som vi tidligere har anslått er SOBU klart lavere enn 4 prosent av kapitalen i Statens pensjonsfond utland og stiger svakt regnet i prosent av trendverdien for BNP Fastlands-Norge.

For årene 2012-2014 forutsetter vi et uendret skattennivå reelt sett og at den sterke veksten i pensjonsstønadene fortsetter. Veksten i konsumet i offentlig forvaltning antas å øke med omrent 2¾ prosent årlig, om lag som anslått trendvekst i fastlandsøkonomien. Bruttoinvesteringene i offentlig forvaltning utenom forsvar antas å øke med 9 prosent årlig i 2012 og 2013, mens veksttakten reduseres til 6 prosent i 2014 for å dempe vekstimpulsene. Overføringene til husholdningene antas å øke reelt med om lag 5 prosent årlig.

Figur 2.3. Norske renter. Prosent

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Veksten i de samlede etterspørselsimpulsene fra kjøp av varer og tjenester samt overføringer anslås da til å bli vel 4 prosent i 2012 og falle gradvis til 3 prosent i 2014. Disse vekstratene er klart høyere enn anslått trendvekst for fastlandsøkonomien, men om lag på linje med den faktiske veksten i BNP Fastlands-Norge. Slik sett bidrar finanspolitikken ikke til å dempe oppgangen i årene framover ifølge våre forutsetninger.

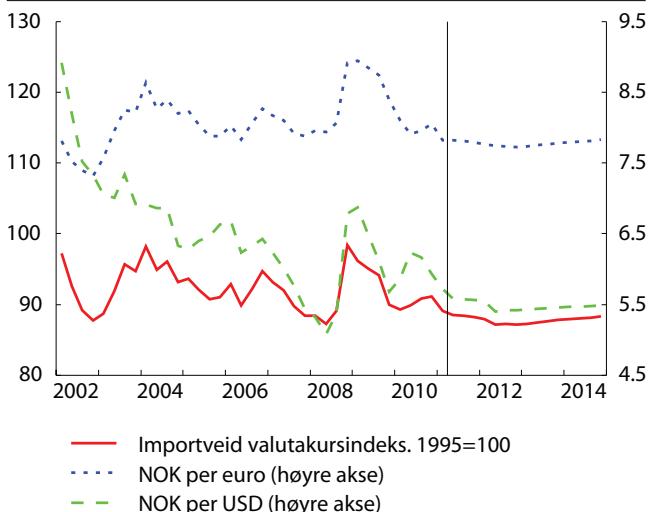
Vi anslår at veksten i Statens pensjonsfond utland blir noe høyere enn anslagene i RNB 2011 som følge av våre antakelser om noe høyere olje- og gasspriser framover. Våre anslag innebærer at SOBU, regnet som andel av fondskapitalen, vil bli om lag 3 prosent i 2014. Vi må tilbake til 2007 for å finne en så stor avstand fra 4-prosentbanen.

2.2. Fra lave til høyere renter

Rentesettingen til Norges Bank tar sikte på å stabilisere inflasjonen på 2,5 prosent på mellomlang sikt, samtidig som det tas hensyn til konjunktursituasjonen og utsiktene for produksjon og sysselsetting. Inflasjonen, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen justert for avgiftsreduseringer og uten energivarier (KPI-JAE), var 0,8 prosent både i februar og mars i år. I april var den en del høyere – 1,3 prosent – men dette skyldes i stor grad en høy, midlertidig prisvekst på flyreiser. Ifølge våre beregninger kom BNP Fastlands-Norge under trendnivået i 2009 og har i halvannet år ligget om lag 2 prosent under trendnivået. Ledigheten har falt noe i det siste og er nå nær gjennomsnittet siden 2000.

Krisen i verdens finansmarkeder og dystre konjunktutsikter gjorde at Norges Bank fra høsten 2008 og gjennom ni måneder satte styringsrenta ned med 4,5 prosentpoeng slik at den i juni 2009 var 1,25 prosent. Fra oktober 2009 til mai 2010 ble styringsrenta satt opp tre ganger. Styringsrenta ble deretter holdt på dette nivået i ett år før den igjen ble satt opp i mai i år. Hver av renteøkningene har vært på 0,25 prosentpoeng slik at styringsrenta nå er 2,25 prosent.

Figur 2.4. Valutakurser

Kilde: Norges Bank.

Som en direkte følge av finanskrisen økte forskjellen mellom pengemarkedsrenta og styringsrenta. Før dette fulgte pengemarkedsrenta stort sett styringsrenta med et påslag på om lag 0,25 prosentpoeng. Siden sommeren 2007 har påslaget vært vesentlig større, og i månedsskiftet september/oktober 2008 var det oppe i over 2 prosentpoeng. Siden november 2009 har påslaget ligget mellom 0,5 og 0,75 prosentpoeng. Pengemarkedsrenta var som årsgjennomsnitt 2,5 prosent i 2010 og har i april og mai 2011 ligget nær 2,7 prosent.

Rentesettingen påvirker aktiviteten i økonomien gjennom flere kanaler (se boks 2.4). For det første påvirker rentenivået husholdningenes konsum og boliginvesteringer, og næringslivets realinvesteringer. Økt rente vil trekke både konsum og investeringer ned og dermed bidra til å dempe aktiviteten i økonomien. For det andre vil rentene påvirke aktivitetsnivået gjennom kronekursen. Økt norsk rente drar i retning av styrket krone, og bidrar til økt import og redusert eksport. Begge deler drar i retning av lavere innenlandsk produksjon. I en oppgangskonjunktur taler dette for økte renter.

Rentenivået påvirker også publikums etterspørsel etter kreditt, som i sin tur er viktig for den finansielle stabiliteten i økonomien. Veksten i publikums innenlandske bruttogsjeld (K2) fra 4. kvartal 2010 til 1. kvartal 2011 var på 6,6 prosent, regnet som årlig rate. Dette er en økning i forhold til kvartalet før da veksten var på 5,6 prosent. Publikums kredittvekst var på det laveste i 4. kvartal 2009, med 2,4 prosent. Kredittveksten er fortsatt klart lavere enn før finanskrisen, da veksten var over 10 prosent målt som årlig rate.

For ikke-finansielle foretak var det en vekst i kreditten fra 4. kvartal 2010 til 1. kvartal 2011 på 3,5 prosent målt i årlig rate. Dette er en økning på ett prosentpoeng fra kvartalet før, men samtidig en nedgang på 2 prosentpoeng sammenlignet med veksten for to kvartaler siden. Husholdningene har hatt en økning i

Boks 2.1. Husholdningenes gjelds- og rentebelastning

Foreløpige tall fra finansregnskapet viser at husholdningene tok opp gjeld for 143 milliarder kroner i 2010, noe som innebærer en vekst i gjelden på 6,4 prosent. Ved utgangen av 2010 utgjorde gjelden 204,4 prosent av deres disponibele inntekt. Gjeldsandelen har med dette økt med nær 2 prosentpoeng i løpet av 2010, men var 2 prosentpoeng lavere enn midt i 2007 da gjeldsraten lå på et historisk toppnivå.

Utlånerne er særlig opptatt av to forhold ved låneopptak; verdien av pantet som stilles som sikkerhet for lånet og låntakers tilbakebetalingsevne. De fleste lån, også lån til forbruksfinansiering, gis med pant i bolig. Høy belåningsgrad oppfattes som bekymringsfullt for både bank og låntaker dersom det er fare for fall i boligprisene. I en slik situasjon kan ikke låntakeren uten videre realisere boligen og derigjennom kvitte seg med gjelda. Dersom husholdningene misligholder gjelden sin, gir dette tap for bankene. Erfaringene fra bankkrisen tidlig på 90-tallet er imidlertid at bankenes tap knyttet til lån til husholdningene var beskjedne. Det er ikke grunn til å tro at noe annet ville være tilfelle ved en eventuell kraftig konjunktur nedgang nå. Fallende boligpriser vil i denne sammenheng i første omgang trolig først og fremst ramme personer og familier som av en eller annen grunn må selge, for eksempel dersom boligprisnedgangen faller sammen med hendelser som arbeidsledighet, skilsmisse og høy rentebelastning. Et boligprisfall kan også blokkere investeringer i større bolig fordi egenkapitalen kan ha gått tapt.

Husholdninger med ulik rentebelastning. Antall i tusen

	2008	2010	2012	
Rentebelastning*			Rente 4,6 prosent	Rente 6,6 prosent
0,1-19,9 pst.	1 339	1 607	1 554	1 319
20-30 pst.	256	84	143	275
Over 30 pst.	144	37	61	165

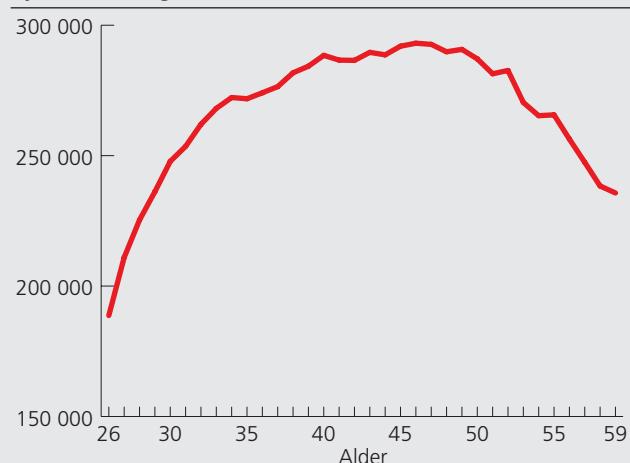
* Rentebelasting er definert som renteutgifter som andel av inntekt etter skatt, dvs. inntekt utenom negative kapitalutgifter (deriblant renteutgifter) minus skatt. Se <http://www.ssb.no/iffor/> for mer detaljer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Tabellen viser antall husholdninger med ulik grad av rentebelastning i 2008, og anslag for utviklingen til 2010. De lave utlånsrentene i 2010 gjorde at antallet husholdninger som hadde en rentebelastning på over 20 prosent av inntekt etter skatt¹ sank markert i forhold til situasjonen i 2008 før finanskrisen hadde fått rentene skikkelig ned, målt som årsgjennomsnitt.

Tabellen gir også noen antydninger om hvordan utsatte husholdningers rentebelastning kan komme til å utvikle seg fram til 2012. Beregningene er gjort i et samarbeid mellom Finanstilsynet og SSB, og er ikke basert på de samme anslagene som presenteres i denne konjunkturrapporten. I våre prognosør har vi lagt til grunn at gjennomsnittlige utlånsrenter i 2012 kommer opp i 5,4 prosent, 0,9 prosentpoeng høyere enn nivået i 2010. I beregningen gjengitt i tabellen er det regnet på ett lavere og ett høyere rentenivå. Det lave anslaget, 4,6 prosent, tilsvarer gjennomsnittlig utlånsrente fra bank ved utgangen av 1. kvartal i år. Dette lave anslaget vil likevel gi en klar oppgang i antall husholdninger med høy rentebelastning fra 2010 til 2012, nær 70 prosents økning i antall husholdninger med en belastning på over 20 prosent, som likevel bare om lag halvparten av antallet i 2008. Skulle renta bli 2 prosentpoeng høyere, det vil si en utlånsrente på 6,6 prosent, er vi tilbake på de samme høye nivåene med høy rentebelastning som i 2008, eller endog litt høyere.

Gjennomsnittlig årslønn etter alder

Kilde: Selvangivelsesregisteret 2005-2008, målt i 2006-kroner

Unge husholdninger er overrepresentert blant husholdningene med høy gjeldsbelastning og høy rentebelastning, jfr. Solheim og Vatne (2011). Det er naturlig både siden de er tidlig i sine boliglånskarrierer og fordi inntekten er relativt lav sett i forhold til deres livsløpsinntekt. Figuren viser en "livsløpsprofil" basert på tverrsnittsdata for individuelle lønnsinntekter. Dette gir en indikasjon på en nokså sterkt lønnsvekst frem til midten av 40-årene. Hvis det samtidig er god underliggende lønnsvekst vil mange unge husholdninger kunne betjene sine store lån uten problemer. Når også boligprisen går opp, vil husholdningenes pantesikkerhet øke og kreditinstitusjonene vil være villige til å låne ut mer.

Hvorfor skal vi være bekymret for en situasjon der husholdningens gjeldsbelastning er høy?

Her kan det anlegges et individuelt eller et samfunnsøkonomisk perspektiv.

For enkeltpersoner er det altså først og fremst bekymringsfullt med høyt gjeldsopptak dersom marginene er små i forhold til uforutsette utgifter eller inntektsbortfall, spesielt kombinert med fall i boligpriser. Dette kan føre til kraftige tilstramninger i forbruket og i verste fall personlig konkurs.

Det bekymringsfulle for økonomien samlet er at negative konjunkturimpulser vil kunne forsterkes av at husholdningene med høy gjelds- og rentebelastning må foreta kraftige innstramninger i konsumet, som dermed får konsekvenser for samlet etterspørsel og produksjon. Dermed kan også husholdningenes høye gjeldsbelastning bidra til finansiell ustabilitet gjennom tap bankene kan få på utlån til næringslivet som rammes av den reduserte innenlandske etterspørselen. Det er imidlertid vanskelig å trekke noen klare grenser for "ønsket" gjeldsbelastning. Hvis vi ser bort fra muligheten til en motvirkende renterrespons vil det jo generelt være slik at jo høyere gjeldsbelastningen er, desto større vil de kontraktive effektene av et negativt sjokk som rammer husholdningene bli. Det vil imidlertid også være en mengde individuelle trekk som påvirker hvor lett en husholdning i framtiden vil kunne håndtere en gitt gjeldsbelastning.

Referanse:

H. Solheim og B. H. Vatne (2011): Husholdningers gjeldsbelastning fordelt over aldergrupper. Aktuell kommentar nr 2/2011, Norges Bank.

¹ Dette inntektsbegrepet er fra inntektsstatistikken, og skiller seg fra definisjonen for disponibel inntekt i nasjonalregnskapet blant annet ved at renteutgifter (og andre negative kapitalutgifter) ikke er trukket fra.

kredittveksten det siste året. Mens kredittveksten i 2. kvartal 2010 var 5,9 prosent i forhold til kvartalet før, omregnet til årlig rate, var den i 1. kvartal i år kommet opp i 7,4 prosent. Boks 2.1 drøfter nærmere gjelds- og rentebelastningene for husholdningene framover.

Målt med den importveide kronekurset styrket krona seg med 3,7 prosent fra 2009 til 2010. Dette innebar i stor grad en reversering av svekkelsen året før. Kronestyrkingen har fortsatt inn i 2011, og målt med den importveide kronekurset har krona de fem første månedene i år vært 1,8 prosent mer verdt enn årsgjennomsnittet for 2010. Det er i første rekke mot dollaren at krona har styrket seg. Som årsgjennomsnitt kostet en amerikansk dollar i overkant av 6 kroner i 2010. I april og mai i år har prisen på én dollar vært under 5,50 kroner i gjennomsnitt.

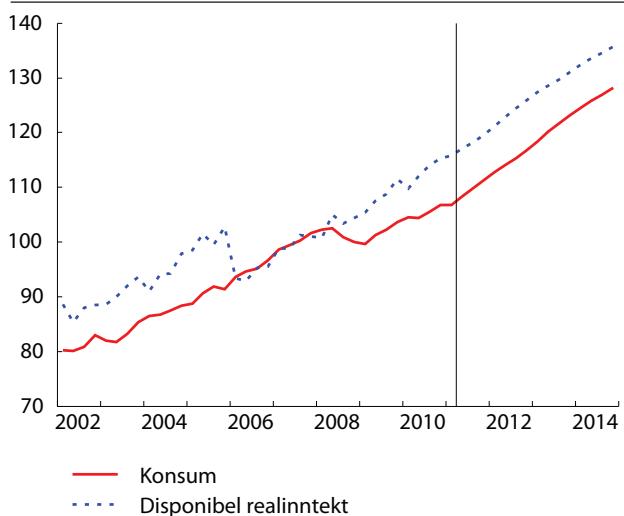
Våre prognosene innebefatter at BNP-veksten i år og ut i prognoseperioden vil ligge over beregnet trendvekst og at vi kommer over trendnivået i 2013. Også andre indikatorer tyder på at vi vil være i en oppgangskonjunktur. Til tross for at inflasjonen er lav, ligger det an til økt rentenivå, og vi kan ikke se bort fra at sentralbanken vil søke å dempe veksten i boligprisene framover. Vi regner med at styringsrenta blir satt opp to ganger til i 2011. Renteøkningene vil fortsette de neste årene, og vi antar at pengemarkedsrenta vil komme opp i nærmere 6 prosent i løpet av 2014. Bankenes gjennomsnittlige utlånsrente ventes å ligge i overkant av 7 prosent som årsgjennomsnitt i 2014.

Rentenivået i euroområdet antas å stige mindre enn i Norge. Den økte rentedifferansen trekker isolert sett i retning av sterkere krona. I år og neste år bidrar også inflasjonsforskjellen til kronestyrking, mens utviklingen i oljeprisen framover bidrar til å trekke krona i motsatt retning. På årsbasis legger vi til grunn en styrking av krona på om lag 2 prosent fra 2010 til 2011 målt ved den importveide kronekurset. Neste år styrkes krona ytterligere med om lag 1½ prosent, og krona holder seg på dette sterke nivået også i 2013. Økt norsk inflasjon kan bidra til å svekke krona noe i 2014. Mot euro innebefatter dette at kurset vil ligge mellom 7,70 og 7,85 i hele prognoseperioden.

2.3. Konsumveksten tar seg opp framover

Sesongjusterte KNR-tall viser at konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner var om lag uendret i 1. kvartal i år regnet fra kvartalet før. Fra og med 2. kvartal 2009 og fram til og med 4. kvartal i fjor har

Figur 2.5. Inntekt og konsum i husholdninger mv.
Sesongjusterte volumindeks, 2007=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

de kvartalsvise vekstratene ligget på rundt 1 prosent – med unntak av 2. kvartal i fjor da det var et lite fall, trolig på grunn av høye strømregninger og unormalt høy etterskuddsbetaling av skatt. Høye strømregninger kan også delvis forklare det lave førstekvartalstallet i år. Varekonsumet viste et fall i 1. kvartal på hele 0,9 prosent. Mesteparten av denne nedgangen kan imidlertid tilskrives et sterkt fall i forbruket av elektrisitet, som i sin tur må ses i sammenheng med det høye forbruket i 4. kvartal i fjor. Ser vi bort fra forbruket av elektrisitet, som i hovedsak påvirkes av temperatursvingninger, økte samlet konsum med 0,3 prosent i 1. kvartal i år, mens varekonsumet falt med 0,2 prosent. Klar vekst i kjøp av biler og matvarer bidro vesentlig til å dempe nedgangen i varekonsumet. Tjenestekonsumet har i motsetning til varekonsumet vist en stabil utvikling siden 2. kvartal 2009 med kvartalsvise vekstrater på rundt 0,5 prosent.

Varekonsumindeksen for april viser en sesongjustert oppgang på 0,3 prosent. Ser vi igjen bort fra elektrisitetsforbruket, som viste sterkt nedgang i april, var økningen på 0,8 prosent. Utviklingen i månedstallene for registrerte nye personbiler peker også i retning av vekst i husholdningenes konsum i 2. kvartal i år. I mai ble det registrert nær 16 000 nye personbiler, om lag 25 prosent flere enn i samme måned i fjor.

Husholdningenes disponible realinntekter økte ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall med 4,1 prosent i 2010. Lønnsinntektene, som er den største

Tabell 2.2. Husholdningenes disponibele realinntekter og sparing. Prosentvis vekst fra året før

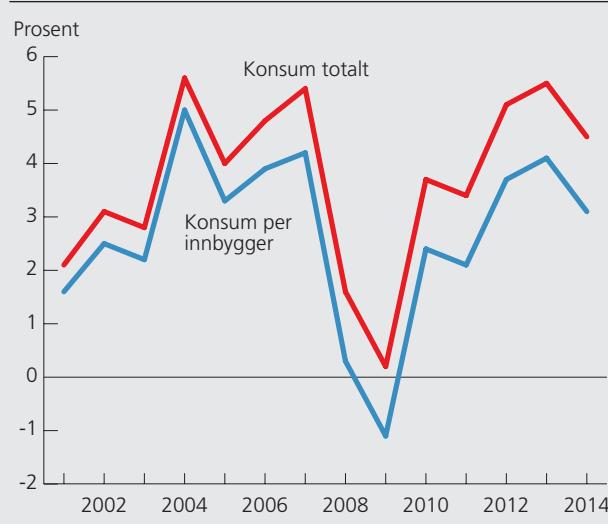
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Disponibel realinntekt m/aksjeutbytte	7,6	-6,4	6,3	3,5	4,4	4,1	4,0	5,2	4,4	3,9
Disponibel realinntekt u/aksjeutbytte	3,4	4,2	5,1	2,8	4,8	4,0	3,5	4,9	4,1	3,5
Ordinær sparerate	10,2	0,1	1,5	3,8	7,5	7,6	8,4	8,5	7,6	7,2
Sparerate korrigert for aksjeutbytte	-0,9	-0,8	-0,5	1,2	5,3	5,3	5,6	5,5	4,3	3,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boks 2.2. Hva er konsumveksten per innbygger?

SSBs befolkningsstatistikk viser at veksten i den registrerte bosettingen har tiltatt gjennom første tiår av 2000-tallet, fra en vekst på om lag 0,5 prosent i 2001 til en vekst på om lag 1,3 prosent i 2010. En del av husholdningenes konsumutvikling i denne tiårsperioden kan følgelig knyttes til befolkningsveksten i samme periode. Det kan derfor være interessant å sammenligne utviklingen i konsumet samlet sett og per innbygger. Figuren viser veksten i husholdningenes konsum samlet sett og per innbygger for perioden 2001-2014.¹

Husholdningenes konsum totalt og per innbygger.
Prosentvis vekst fra året før

Under forrige konjunkturoppgang fra 2004 til 2007 varierte vekstratene i husholdningenes konsum samlet sett mellom 4,0 og 5,6 prosent. Gjennomsnittlig årlig vekstrate var hele 5,0 prosent i denne perioden. Med konjunkturoppgangen vi nå ser for oss vil trolig vekstratene i konsumet samlet sett ligge mellom 3,4 og 5,5 prosent. Prognosene innebærer en gjennomsnittlig årlig vekstrate på 4,6 prosent for perioden 2011-2014, altså 0,4 prosentpoeng lavere enn tilsvarende tall fra forrige konjunkturoppgang. Når vi korrigerer for befolkningsveksten i de samme periodene blir forskjellen i gjennomsnittlig årlig vekstrate større. Mens gjennomsnittlig årlig konsumvekst per innbygger var 4,1 prosent i perioden 2004-2007, innebærer våre prognosører en gjennomsnittlig årlig vekstrate på 3,3 prosent i perioden 2011-2014. Vi legger altså til grunn at konsumveksten per innbygger gjennom prognoseperioden blir en god del lavere (0,8 prosentpoeng) enn under forrige konjunkturoppgang.

¹ Befolkingstallene som ligger til grunn for beregningene i denne konjunkturrapporten er basert på om lag 45 000 personer i netto innvandring i årene framover. Nye offisielle befolkningsframstyrkninger publiseres 16. juni.

Rettet tekst 20. juni 2011.

inntektskilden for husholdningene, bidro særlig til inntektsveksten i fjor ettersom sysselsettingsnedgangen stoppet opp. Vi venter at veksten i husholdningenes disponible realinntekter også i år blir rundt 4 prosent og mellom 4 og 5 prosent ut resten av prognoseperioden. Selv om lønnsinntektene vil ta seg ytterligere opp med bedrede konjunkturer og offentlige stønader vil øke framover som følge av økte alderspensjoner, vil høyere renter og etter hvert økende konsumprisvekst virke modererende på veksten i disponibel realinntekt gjennom prognoseperioden.

Boligformuen øker med stigende boligpriser og vil også stimulere konsumet de nærmeste årene. Et antatt høyere realrentenivå vil derimot trekke i retning av økt sparing hos husholdningene og bidra til å moderate konsumveksten. Alt i alt anslås konsumveksten til om lag 3,5 prosent i år, rundt 5 prosent neste år, 5,5 prosent i 2013 og 4,5 prosent i 2014. Dette er om lag på linje med vekstratene i konsumet under forrige konjunkturoppgang, se boks 2.2. Husholdningenes sparerate (sparing regnet som andel av disponibel inntekt) vil med den inntekts- og konsumutviklingen som her legges til grunn øke fra et nivå på vel 7,5 prosent i 2010 til om lag 8,5 prosent i år og neste år, for så å synke ned mot 7 prosent i slutten av prognoseperioden. Spareraten korrigert for aksjeutbytte vil ligge i gjennomsnitt 3 prosentpoeng lavere i samme periode. Nettofinansinvesteringene vil, i takt med økende boliginvesteringer, synke gjennom prognoseperioden. Husholdningene anslås å redusere sine nettofinansinvesteringer fra et nivå på om lag 50 milliarder kroner i 2010 til rundt 15 milliarder kroner i 2014. Dette er tall basert på nasjonalregnskapets inntektsregnskap. Finansregnskapet, som baseres på finansielle størelser, viser at nettofinansinvesteringene var negative i 2010. Se boks 2.3 for nærmere drøfting av ulike statistiske kilder for beregning av husholdningenes nettofinansinvesteringer.

2.4. Boliginvesteringene passerer toppnivået fra 2007

I forbindelse med framleggelsen av de siste KNR-tallene har boliginvesteringene blitt revidert til dels betydelig. Byggearrealstatistikken, som er hovedkilden for beregning av boliginvesteringene, har blitt revidert tilbake til 2008. De nye tallene viser at boliginvesteringene, etter å ha falt kraftig siden 2. kvartal 2007, nådde et bunnivå i 1. kvartal 2010, mot 4. kvartal 2009 med de gamle tallene. Ifølge de reviderte tallene har veksten i boliginvesteringene de siste tre kvartalene av 2010 vært sterkere enn tidligere antatt. Som årsgjennomsnitt falt boliginvesteringene med 2,2 prosent i 2010 ifølge de reviderte tallene, mot 3,5 prosent med de gamle tallene.

De sesongjusterte KNR-tallene viser at boliginvesteringene økte med hele 7,9 prosent i første kvartal i år regnet fra kvartalet før. Boliginvesteringene har dermed økt i fire kvartaler på rad, og veksten har tiltatt. Vi regner med en mer moderat vekst resten av inneværende år. Vi tror likevel at veksten i boliginvesteringene som årsgjennomsnitt for 2011 vil komme opp i hele 17 prosent. Utsikter til bedrede konjunkturer og vekst i boligprisene tilsier fortsatt oppgang i boliginvesteringene framover. Vi venter at boliginvesteringene øker med 7 til 10 prosent årlig i perioden 2012-2014. De vil i så fall kunne passere toppnivået fra 2007 på rundt 100 milliarder kroner i 2014 (målt i faste 2007-priser).

Ifølge SSBs boligprisindeks falt boligprisene nesten 10 prosent fra 2. til 4. kvartal 2008. Fallet kom som følge av finanskrisen. Prisene har deretter steget markert og langt mer enn oppveid denne nedgangen. Riktignok

Boks 2.3. Hva er husholdningenes finansielle stilling?

Sammenliknet med historiske tall, sparer husholdningene en relativt stor andel av sine disponibele inntekter i de prognosene vi presenterer i denne konjunkturrapporten. Mye av sparingen er imidlertid i form av investeringer i bolig. For å vurdere betydningen av renteøkningene framover for husholdningenes renteutgifter og for å vurdere deres gjeldsbetjeningssevne, er det viktig å danne seg et bilde av husholdningenes finansielle stilling.

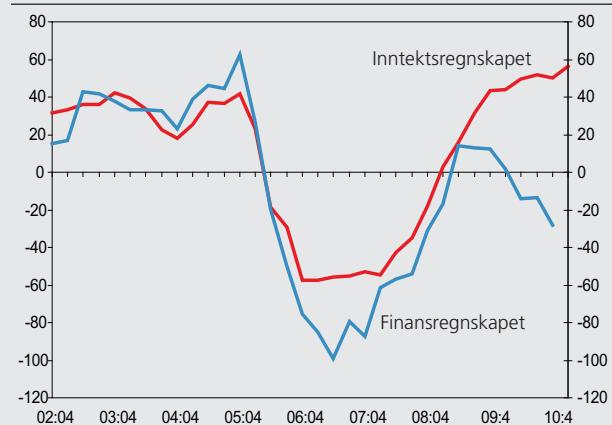
I nasjonalregnskapet deles sparingen opp i nettorealinvesteringer og nettofinansinvesteringer. Sistnevnte kan beregnes både fra inntektsregnskapet og fra finansregnskapet. I prinsippet skal de to beregnede størrelsene på nettofinansinvesteringene være like, men i praksis oppstår det ofte avvik på grunn av feil og/eller mangler i et eller begge regnskaper.

Begge størrelsene framkommer som forskjeller mellom store bruttotall. Relativt små feil eller mangler i disse kan derfor slå kraftig ut i anslaget for nettofinansinvesteringer. I inntektsregnskapet beregnes nettofinansinvesteringer ved å trekke konsumutgifter og investeringer i ikke-finansiell kapital fra disponibel inntekt. I finansregnskapet beregnes nettofinansinvesteringene som differansen mellom nettoinvesteringer i finansielle eiendeler (kjøp minus salg) og nye lån fratrukket avdrag på eksisterende lån. Legger vi til nettogevinster på finansielle eiendeler forklares balanseendring i perioden vi ser på (utgangsbalansen minus inngangsbalansen).

Internasjonale rapporter antyder tiltakende konsistensproblemer mellom de to beregningsmåten i mange lands nasjonalregnskap etter den globale finanskrisen høsten 2008. Også i det norske nasjonalregnskapssystemet er avstanden mellom inntekts- og finansregnskapet for husholdningene langt større enn tidligere. Tilgangen på midler i form av inntekter og lån har økt betydelig mer enn anvendelsene av midlene til konsum og investeringer (se tabell). I 2010 økte summen av den disponible inntekten og gjeldsoptaket med 7,6 prosent, mens konsumutgiftene og investeringene samlet sett bare økte med 3,8 prosent. Avviket mellom inntekts- og finansregnskapet begynte å vokse i andre halvår av 2009 – om lag samtidig som konjunkturutviklingen snudde – og har økt gjennom 2010. For 2009 er avviket beregnet til 31 milliarder kroner, mens avviket i 2010 er beregnet til 78 milliarder kroner. Det siste året utgjorde avviket 3,1 prosent av BNP, som er svært høyt i norsk sammenheng.

Tallene for 2009 og 2010 er foreløpige i både finans- og inntektsregnskapet. Det har vært en tendens til at avviket blir mindre etter hvert som regnskapene oppdateres med ny informasjon.

Nettofinansinvestering i husholdningene og ideelle org. i inntektsregnskapet (tom. 1. kv 2011) og finansregnskapet (tom. 4.kv 2010). Firekvartalsvekst i milliarder kroner

Selv om det er usikkerhet knyttet til nettofinansinvesteringene er statistikk over innskudd og gjeld til finansielle foretak, rentestrommene og annen kapitalavkastning relativt pålitelig. Vi har beregnet hvilke rentesatser som må til for å oppnå disse rentestrommene. Rentesatsene ser ut til å være på et sammenliknbart nivå med observerta rentesatser når vi tar utgangspunkt i finansregnskapets tall for rentebærende fordringer og gjeld. I våre prognoser har vi derfor valgt å behandle forskjellen som har oppstått mellom finansregnskapets og inntektsregnskapets nettofinansinvesteringstall som ikke-rentebærende plasseringer. Våre prognoser for husholdningenes konsum og boliginvesteringer, bygger på de publiserte nasjonalregnskapstallene og påvirkes ikke av dette. Husholdningenes nettofinansinvesteringer følger av disse anslagene og betraktes i hovedsak som rentebærende. Vi anser ikke at usikkerheten i våre anslag på etterspørselen fra husholdningene framover er større enn normalt som følge av inkonsistensen mellom finansregnskapet og inntektsregnskapet.

De sprikende tallene kan imidlertid være viktige for vurderingen av husholdningenes gjeldsbetjeningssevne om de skulle oppleve et uventet negativt sjokk i privatøkonomien. Finansregnskapet negative nettofinansinvesteringer på 30 milliarder kroner, innebærer at husholdningene låner mer enn de sparer finansielt. Da er husholdningenes likviditet trolig en god del svakere enn om nettofinansinvesteringene er positive med 50 milliarder kroner, som inntektsregnskapet viser. Husholdningenes gjelds- og rentebelastning basert på en individtilnærming er omtalt i boks 2.1 foran.

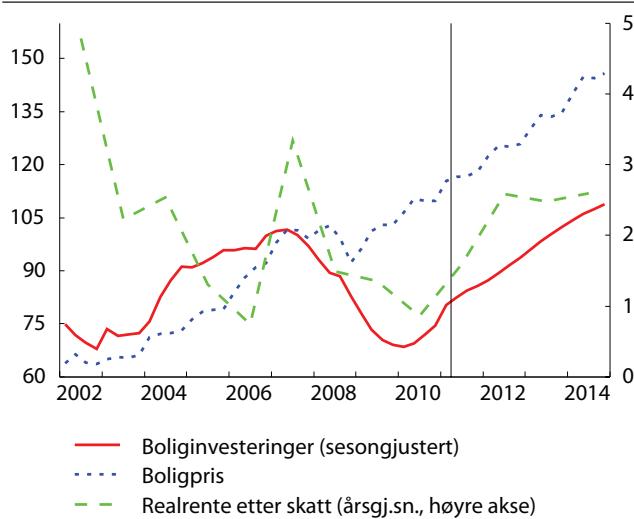
Husholdningene og ideelle organisasjoner. Inntekter, finansiering, konsum og investeringer. Årstable. Milliarder kroner¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Tilgang på midler / finansiering	985	1085	1065	1162	1150	1208	1300
Disponibel inntekt mv. ²	845	917	881	951	1025	1092	1157
Gjeldsøkning (nye lån minus avdrag)	140	168	185	210	125	116	143
Anvendelse av midler	991	1106	1048	1127	1136	1177	1222
Konsum	786	826	882	940	989	1015	1073
Nettoinvesteringer i ikke-finansielle kapital	41	49	56	64	53	34	34
Nettoinvesteringer i finansielle eiendeler	163	231	110	123	94	128	115
Avvik / ikke anvendte midler	-5	-21	18	35	14	31	78
Memo							
Nettofinansinvestering i inntektsregnskapet	18	41	-57	-53	-18	43	50
Nettofinansinvestering i finansregnskapet	23	62	-75	-87	-31	13	-28
Avvik i prosent av BNP	0,30	1,07	0,83	1,52	0,52	1,32	3,13

¹ Finansregnskap per 1. april 2011 og inntektsregnskap per 26. mai 2011.

² Disponibel inntekt medregnet korrekjon for sparing i pensjonsfond og kapitaloverføringer, netto.

Figur 2.6. Boligmarkedet. Venstre akse indeks, 2007=100, høyre akse prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

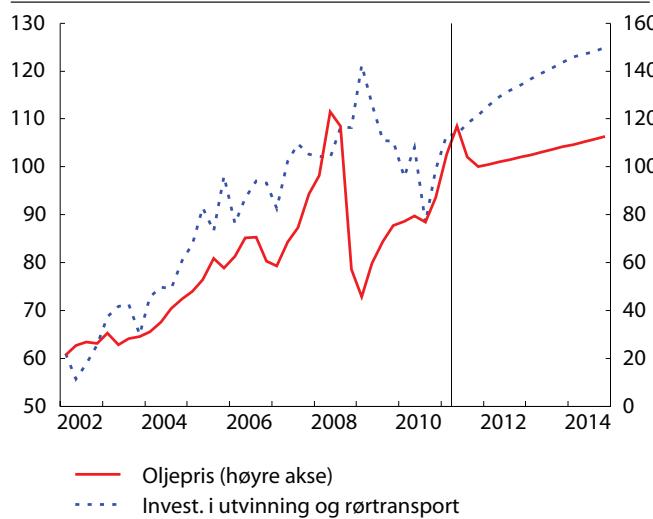
flatet boligprisene ut gjennom andre halvår i fjor, men som års gjennomsnitt steg boligprisene samlet sett med 8,3 prosent i 2010, mot knappe 2 prosent året før. Boligprisene økte igjen med hele 5,1 prosent i 1. kvartal i år. Prisene på blokkleiligheter økte med 5,7 prosent i samme periode, mens prisene på eneboliger og småhus økte med 5 prosent. Boligprisene samlet sett var i 1. kvartal i år vel 12 prosent høyere enn nivået i 2. kvartal 2008. Utviklingen i månedstallene for boligpriser peker i retning av en viss vekst også i 2. kvartal i år. Ifølge eiendomsmeglerbransjens boligprisstatistikk falt riktig nok boligprisene sesongjustert med 1,0 prosent i april, men steg i mai med 1,2 prosent. Som års gjennomsnitt anslås boligprisene å stige med rundt 7 prosent i år. Vi anslår at boligprisene vil fortsette å stige med rundt 7-8 prosent årlig i resten av prognoseperioden.

2.5. Petroleumsinvesteringene opp etter kraftig fall i 2010

Investeringene i petroleumsnæringen tok seg opp i 1. kvartal 2011 etter å ha vært på et lavt nivå i 3. kvartal 2010. Veksten i 1. kvartal i år var på 7,2 prosent. Sammenlignes derimot vinterhalvåret med samme periode et år tidligere viser KNR-tallene om lag nullvekst. Det var en klar økning i oljeboring og -leting, samtidig med at investeringer i oljeplattformer og borerigger har fortsatt å avta.

Flere nye prosjekter ble satt i gang i fjor, og det ventes en videre opptrapning i utbyggingen av nye felt i 2. halvår 2011. Dette dreier seg om både nye, store utbygginger og utvidelser av eksisterende felt. Vi venter at leteboringen øker i år, for deretter å avta noe ut prognoseperioden. Forsøk på å øke utvinninggraden og oppstart av flere nye felt bidrar til at aktiviteten innen produksjonsboring holdes høy i prognoseperioden. Samlet gir dette en oppgang i petroleumsinvesteringene på i overkant av 10 prosent i 2011. Deretter venter vi en høy, men avtakende vekst ut prognoseperioden.

Figur 2.7. Petroleumsinvesteringer og oljepris i USD. Sesongjusterte volumindekser, 2007=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Petroleumsutvinningen avtok klart i 1. kvartal 2011 sammenlignet med samme kvartal i 2010. Samlet petroleumsproduksjon falt med 5,5 prosent. Nedgangen skyldes i sin helhet lavere oljeproduksjon, ettersom gassproduksjonen var uendret. Vi venter at nedgangen i oljeproduksjonen fortsetter, men ikke like raskt som tidligere. Gassproduksjonen ventes å øke svakt. Samlet petroleumsutvinning vil da avta noe de neste fire årene.

Gjennomsnittlig eksportpris på gass avhenger av spot-prisen både på olje og gass. Det var et sterkt fall i eksportprisen på gass i 1. kvartal 2011 til tross for en klar økning i oljeprisen. Framover venter vi at gassprisen vil utvikle seg i tråd med oljeprisen, om enn noe svakere.

2.6. Økte næringsinvesteringer

Aktivitetsveksten i 2010 har delvis vært drevet av vekst i investeringer. I 1. kvartal i år var investeringsnivået 9,3 prosent høyere enn samme periode året før. Sammenlignet med kvartalet før var det derimot en nedgang på 3,8 prosent. Vi ser ofte slike svingninger i investeringene.

Spesielt innen industri og bergverk, samt varehandel, var investeringene lave i 1. kvartal i år. Fallet i investeringer i industri og bergverk var 13,0 prosent. Denne næringen har vært preget av lave investeringer siden nedgangskonjunkturen begynte i 2008. I motsatt retning trekker investeringer i næringsbygg, hvor det er registrert en vekst på 7 prosent i 1. kvartal sammenlignet med samme periode året før. Spesielt innenfor kontor- og forretningsbygg har veksten holdt seg godt oppe.

Våre investeringsanslag for industrien i inneværende år er i tråd med SSBs investeringstelling når vi tar høyde for normal underrapportering. Investeringene i industrien utgjorde 10,4 prosent av næringsinvesteringene i Fastlands-Norge i 2010. Vi venter 2,5 prosent vekst i

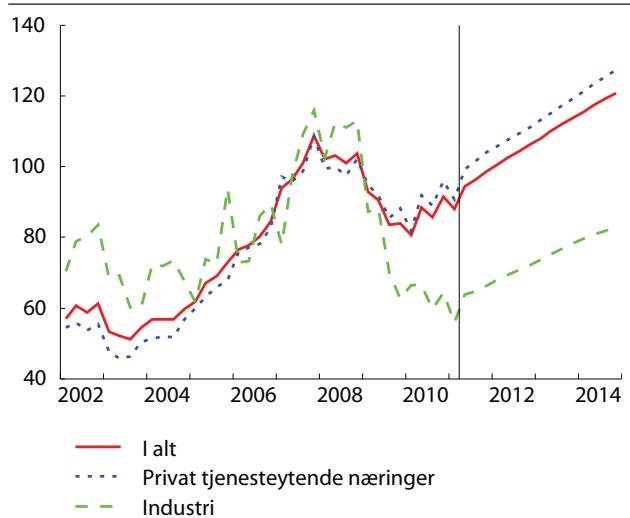
Tabell 2.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2010-2014. Regnskap og prognosenter. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2010*	Prognosenter									
		2011			2012			2013		2014	
		SSB	NB	FIN	SSB	NB	SSB	NB	SSB	NB	
Realøkonomi											
Konsum i husholdninger mv.	3,7	3,4	3 1/2	3,5	5,1	4 1/4	5,5	3 1/2	4,5	3 1/4	..
Konsum i offentlig forvaltning	2,2	2,4	2 1/2	2,3	2,9	2 1/2	2,6	..	2,8	..	..
Bruttoinvestering i fast realkapital	-7,4	8,7	..	6,8	7,8	..	7,1	..	5,6	..	..
Utvinning og rørtransport ¹	-12,4	12,1	12 1/2	7,5	6,4	6 1/2	3,8	5 1/4	3,2	3/4	..
Fastlands-Norge	-3,1	9,5	9 3/4	6,8	7,5	5 1/2	8,4	..	6,6	..	..
Næringer	-1,2	7,7	..	7,4	8,8	..	7,4	..	6,5	..	..
Bolig	-2,2	16,8	..	7,0	8,0	..	9,9	..	7,4	..	..
Offentlig forvaltning	-8,0	6,9	..	5,5	3,9	..	9,2	..	6,0	..	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	2,0	4,2	4 1/4	3,7	5,0	4	5,3	3 1/4	4,5	2 3/4	..
Lagerendring ³	3,2	1,2	..	..	-0,6	..	0,0	..	0,0	..	..
Eksport	-1,7	-0,9	..	1,7	1,6	..	1,5	..	2,1	..	..
Råolje og naturgass	-7,4	-1,7	..	-2,0	-0,9	..	-1,2	..	-0,8	..	..
Tradisjonelle varer ⁴	4,9	1,1	6 1/4	4,5	3,2	3 1/2	3,0	..	4,4	..	..
Import	9,0	7,2	6 1/4	6,5	5,4	4 1/4	7,0	..	6,0	..	..
Tradisjonelle varer	8,3	6,4	..	6,8	8,8	..	8,4	..	7,2	..	..
Bruttonasjonalprodukt	0,3	2,3	2 1/2	2,1	2,8	2 3/4	3,0	2 1/2	2,8	2 1/4	..
Fastlands-Norge	2,1	3,2	3 1/4	3,2	4,0	3 3/4	3,9	3 1/4	3,6	3	..
Arbeidsmarked											
Sysselsatte personer	-0,2	1,2	1 1/4	1,1	2,4	1 1/2	2,6	1 1/2	2,0	1	..
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,6	3,3	3 1/2	3,2	3,2	3 1/4	2,9	3 1/4	2,8	3 1/4	..
Priser og lønninger											
Årlønn	3,7	4,1	4	3,9	4,3	4 1/2	4,5	4 3/4	5,6	4 3/4	..
Konsumprisindeksen (KPI)	2,5	1,9	1 1/2	1,8	1,3	1 3/4	2,0	2 1/4	2,5	2 1/2	..
KPI-JAE ⁵	1,4	1,3	1	1,3	1,7	2	2,0	2 1/4	2,5	2 1/2	..
Eksportpris tradisjonelle varer	3,7	10,2	..	7,7	3,4	..	2,1	..	3,2	..	..
Importpris tradisjonelle varer	-0,2	4,5	..	5,0	-0,5	..	1,0	..	2,0	..	..
Boligpris	8,3	6,9	..	..	6,8	..	6,8	..	8,1	..	..
Utenriksøkonomi											
Driftsbalansen, mrd. kroner	310,0	339,6	..	384,4	303,6	..	277,4	..	274,7	..	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	12,4	12,6	..	14,2	12,6	..	9,3	..	8,7	..	..
MEMO:											
Husholdningenes sparerate (nivå)	7,6	8,4	..	7,3	8,5	..	7,6	..	7,2	..	..
Pengemarkedsrente (nivå)	2,5	2,9	2,8	3	3,8	3,9	4,8	4,8	5,8	5,1	..
Utlånsrente, banker (nivå) ⁶	4,5	4,8	..	..	5,4	..	6,2	..	7,1	..	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁷	484	598	..	575	558	..	580	..	608	..	..
Eksportmarkedsindikator	10,0	5,0	..	..	4,2	..	5,6	..	7,9	..	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁸	-3,8	-1,9	-1,7	..	-1,4	0,6	0,2	0,3	0,6	0,8	..

¹ Finansdepartementets anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁴ Norges Bank gir anslag for tradisjonell eksport fra Fastlands-Norge, samt en del tjenester.⁵ KPI justert for avgiftsredusjoner og uten energivarer (KPI-JAE).⁶ Gjennomsnitt for året.⁷ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.⁸ Positivt tall innebefatter svekket krone. Finansdepartementet gir anslag på konkurranseprisindeksen.

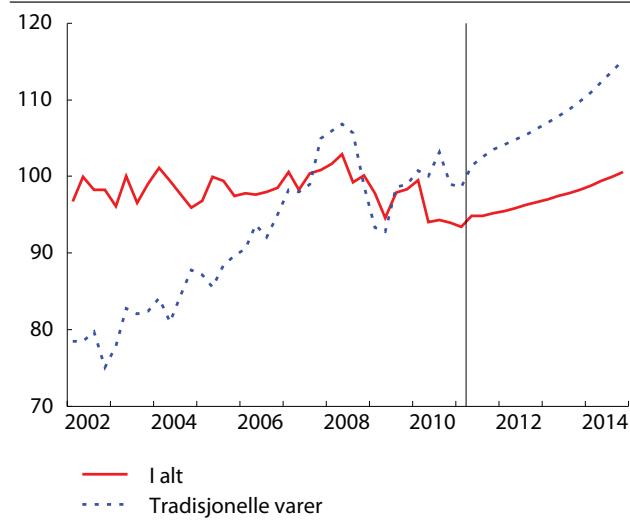
Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr.2 (2010-2011), (FIN), Norges Bank, Pengepolitisk rapport 1/2011 (NB).

Figur 2.8. Investeringer i fastlandsnæringer. Sesongjusterte volumindeks, 2007=100

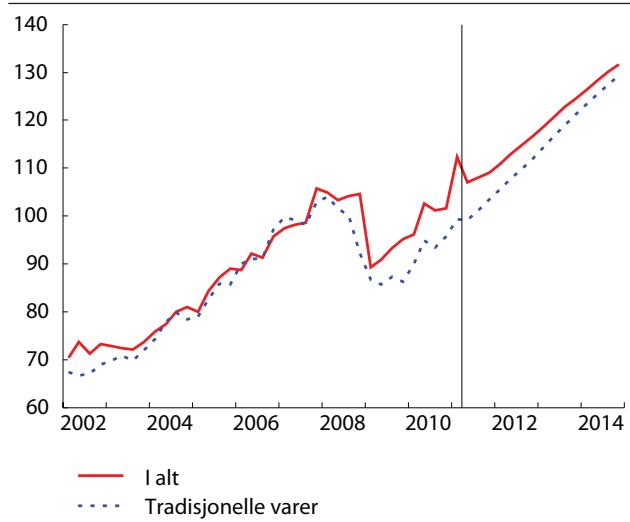
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.9. Eksport. Sesongjusterte volumindeks, 2007=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.10. Import. Sesongjusterte volumindeks, 2007=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2011 og rundt 9 prosent i 2012. Investeringstellingen indikerer videre en økning innen kraftforsyning med om lag 25 prosent i 2011 og ytterligere 15 prosent i 2012. Denne utviklingen kan tilskrives utbygging av vindmølleparkar samt flere store prosjekter innenfor produksjon og distribusjon av fjernvarme. Økt satsing på oppgradering og utbygging av elektrisitetsnettet er også en faktor som spiller inn.

Framover ventes økte investeringer i takt med oppgangskonjunkturen. For næringsinvesteringer i Fastlands-Norge samlet anslår vi en vekst mellom 6 og 9 prosent årlig ut prognoseperioden. Markert vekst i investeringene i tjenestesektorene bidrar til dette. I 2014 vil investeringsnivået da være om lag 13 prosent høyere enn investeringstoppen i forrige høykonjunktur.

2.7. Importen vokser raskere enn eksporten

Norges eksport domineres av olje og gass, som i 2010 utgjorde vel 46 prosent av samlet eksportverdi. Andre store eksportgrupper var industriprodukter (26 prosent), som utgjør det meste av de tradisjonelle eksportvarene, og tjenester (23 prosent). Eksporten fra metall- og kjemisk industri er stor, og har vært på vei opp etter nedgangen i 2009. Fisk er en annen stor eksportgruppe, som i verdi steg til nye høyder i fjor. Utenriks sjøfart og forretningsmessige tjenester bidro mest til inntektene fra tjenesteeksporten. Samlet eksport er størst til nære handelspartnere som Storbritannia og Tyskland. Holdes olje og gass utenfor var Sverige største mottaker av norske eksportprodukter i 2010.

Eksporten av tradisjonelle varer falt gjennom vinterhalvåret. Den svake utviklingen er bredt basert og reflekterer den svake internasjonale konjunktursituasjonen. Eksporten av store varegrupper som metaller, verkstedprodukter samt kjemiske råvarer og produkter viste nedgang, mens eksporten av petroleumsprodukter økte. Eksporten av fisk og fiskeprodukter opprettholdt volumet fra 4. kvartal i fjor. Volumet av tradisjonelle varer som ble eksportert fra Norge i 1. kvartal i år var lavere enn i alle kvartaler i fjor. Eksporten av råolje og naturgass, samt skip og plattformer fortsetter en avtakende trend gjennom de to siste kalenderårene. For tjenesteeksporten kan det synes omvendt, idet en svak veksttendens gjennom 2010 fortsetter inn i 2011.

Tradisjonelle varer økte i pris fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Stigende internasjonale priser på råvarer som blant annet fisk og metaller bidro til prisvekst gjennom 2010. Inn i 2011 er det sterk prisvekst på raffinerte oljeprodukter som holder veksten positiv. Tjenesteeksporten falt i pris. Stigende oljepris trekker opp verdien på samlet norsk eksport i 1. kvartal i år.

Den svake internasjonale konjunktursituasjonen tilsier en svak utvikling i etterspørselen etter tradisjonelle norske eksportvarer samt tjenester i år. Fra og med 2013 venter vi at en internasjonal markedsvekst vil løfte eksporten av tradisjonelle norske varer og tjenester.

Etter finanskrisen i 2008 og gjennom konjunkturedgangen i 2009 falt prisene på nær sagt all norsk eksport kraftig. Vi venter at gjeninnhentingen som vi så i form av stigende priser i 2010 fortsetter i år. I resten av prognoseperioden blir prisveksten mer moderat.

Holder vi eksporten av olje og gass utenom, var Norges import i 2010 nesten 20 prosent større enn eksporten i verdi. I fjor var importen preget av gjeninnhenting etter den store nedgangen i 2009. For så godt som alle de største produktgruppene økte importvolumet. Importen av personbiler steg med hele 35 prosent etter å ha falt med 14 prosent i 2009. Et unntak var den største importvaregruppen – verkstedprodukter – som viste om lag nullvekst i 2010. Reduserte investeringer i petroleumsnæringen bidro til den svake utviklingen. Veksten i samlet import i fjor veide opp for det meste av nedgangen i 2009. Importen fortsatte å øke i volum inn i 2011 for mange av de største produktgruppene. Halvparten av veksten i samlet import fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år kom fra import av to plattformer og en fregatt.

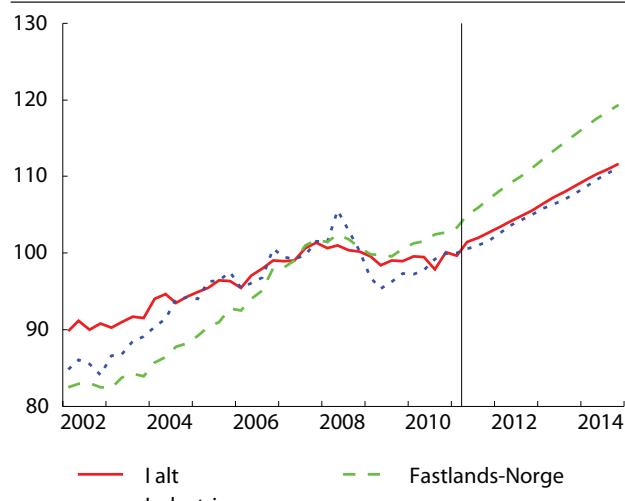
God vekst i etterspørselen fra investeringer og konsum vil holde importveksten høy gjennom hele prognoseperioden. Økte priser på petroleumsprodukter og metaller bidrar til å trekke opp prisveksten for samlet import i år. Lavere priser på klær, elektrisitet og biler bidrar imidlertid i motsatt retning, og denne effekten fortsetter i hele prognoseperioden.

Norges handel med utlandet har gitt store overskudd alle årene siden årtusenskiftet. Overskuddet mer enn doblet seg fram til 2008. Finanskrisen og den internasjonale konjunkturedgangen rammet eksporten mer enn importen, og handelsoverskuddet ble redusert med en tredel fra 2008 til 2009. Eksporten av tradisjonelle varer og tjenester har vokst mindre enn importen. I flere av årene har utviklingen i eksport- og importpriserne kompensert for det. I 2010 vokste handelsoverskuddet med oljeprisen og en bytteforholdsgevinst for tradisjonelle varer. Høy oljepris og stigende råvarepriser kan løfte handelsoverskuddet til vel 360 milliarder kroner i 2011. Deretter ventes en høy importvekst å dominere over både en lav eksportvekst og en liten bytteforholdsgevinst resten av prognoseperioden slik at handelsoverskuddet reduseres til under 300 milliarder kroner i 2013 og 2014. Underskudd på rente- og stønadsbalansen forventes å legge overskuddet i driftsregnskapet 10-20 milliarder under handelsoverskuddet. De årlige overskuddene ventes å komme ned på nivået fra 2009, som vil utgjøre under 9 prosent av BNP.

2.8. Mer markert konjunkturoppgang framover

Nedgangen i aktivitetsnivået etter finanskrisen ble i 4. kvartal 2009 avløst av en produksjonsvekst litt i overkant av trendveksten i norsk økonomi (som vi beregner til 2 1/4 prosent årlig rate). Dermed ble veksten sterkt nok til å bli betegnet som en konjunkturoppgang. Utviklingen etter dette har imidlertid på ingen måte

Figur 2.11. Bruttonasjonalprodukt. Sesongjusterte volumindekser, 2007=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

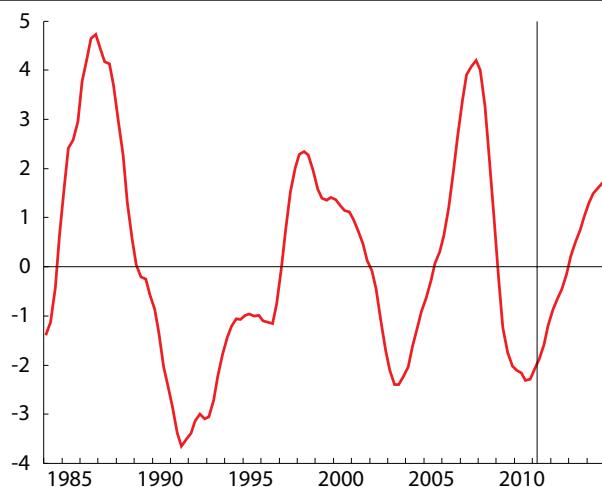
vært preget av en klar oppgang. De sesongjusterte KNR-tallene for BNP Fastlands-Norge viser flere kvartaler med vekst under trend. I de to siste kvartalene kan dette i stor grad tilskrives spesielle naturgitte forhold på tilbudssiden som i seg selv i liten grad påvirker vår oppfatning av konjunktursituasjonen. Målt som årlig rate økte BNP Fastlands-Norge utenom kraftforsyning med 3,6 prosent i 1. kvartal i forhold til kvartalet før, som indikerer at økonomien underliggende sett er i konjunkturoppgang.

KNR-tallene for 1. kvartal 2011 viser at veksten ikke var like bredt basert som i de foregående kvartalene. Økningen i bruttoproduktet i forretningsmessig tjenesteyting tilsvarte om lag hele økningen i BNP Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning. Det var ingen vekst i industri eller bygg og anlegg. Aktivitetsveksten i offentlig forvaltning lå i undertakt av gjennomsnittsveksten.

Til tross for klar vekst i halvannet år ligger BNP Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning fortsatt under nivået fra 2. kvartal 2008, kvartalet før Lehman Brothers-konkursen. Både i industri og i bygg og anlegg lå produksjonen i 1. kvartal i år klart lavere enn for knappe tre år siden, mens post- og telekommunikasjon, forretningsmessig og finansiell tjenesteyting og fiskeoppdrett lå klart høyere.

Vi antar at veksten i innenlandsk etterspørsel vil ta seg opp på bred front og bidra til en mer markert oppgang framover. Aktiviteten i eksportnæringer, som skjøt i været som følge av en gjeninnhentingseffekt i verdenshandelen, ventes å utvikle seg noe svakere enn andre næringer. En ytterligere svekkelse av den kostnadsmessige konkurransenevn til gjennom relativt høy lønnsvekst og styrket krone vil dempe effekten av en moderat vekst i internasjonal etterspørsel. Når veksten i eksportmarkedene tar seg opp et stykke lenger fram i tid vil veksten i eksportorienterte næringer øke noe.

Figur 2.12. **BNP Fastlands-Norge. Avvik fra beregnet trend i prosent**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Betydelige innenlandske leveranser fra industrien, blant annet til petroleumsvirksomheten, vil bidra til at gjeninnhentingen i industrien samlet kan fortsette til tross for beskjeden drahjelp fra eksportkonkurrerende virksomheter. Konjunkturoppgangen ventes å prege utviklingen i de fleste næringer.

Veksten i BNP Fastlands-Norge anslås til 3,2 prosent i år og opp mot 4 prosent i de neste årene. Til sammenlikning lå årsveksten i oppgangsårene 2004-2007 nær 5 prosent i gjennomsnitt.

BNP Fastlands-Norge lå i 1. kvartal i år 2 prosent lavere enn anslått trendnivå, jfr. figur 2.12. Dette betegner vi som en lavkonjunktur. Ifølge våre prognosenter kommer økonomien over i høykonjunktur i 2013.

2.9. Lavere ledighet mot 2014

I 1. kvartal i år steg den sesongjusterte sysselsettingen ifølge KNR med 7 200 personer. Dette var det fjerde kvartalet på rad med vekst i sysselsettingen, som nå har økt med om lag 23 000 personer siden bunnen i 1. kvartal 2010. På grunn av det markante fallet i sysselsettingen under og etter finanskrisen var sysselsettingsnivået i 1. kvartal 2011 likevel 23 000 personer under forrige topp i 3. kvartal 2008. Ifølge KNR har veksten i sysselsettingen 1. kvartal i hovedsak kommet innen forretningsmessig tjenesteyting og varehandel. Sysselsettingen innen industri og bygg- og anleggsvirksomhet falt med henholdsvis 3 000 og 1 500 personer. Sysselsettingen i offentlig forvaltning viser en moderat vekst på 2 500 personer etter å ha økt med om lag 40 000 personer fra 2008 til 2010. Målt i antall sysselsatte personer var 30 prosent av de sysselsatte ansatt innen offentlig forvaltningsvirksomhet i 1. kvartal 2011. Det er normalt at offentlig forvaltningsandel av den totale sysselsettingen stiger i en nedgangskonjunktur, mens sysselsettingsandelen går ned når temperaturen i økonomien øker. Selv om sysselsettingen i offentlig forvaltning har vokst kontinuerlig, utgjør ikke offentlig sysselsetting en større andel av total

sysselsetting enn i 2004, det vil si i starten av forrige oppgangskonjunktur. Under forrige oppgangskonjunktur økte sysselsettingen i privat næringsvirksomhet langt mer enn i offentlig forvaltning.

Arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) fra SSB viser at de arbeidsledige utgjorde 3,3 prosent av arbeidsstyrken, eller 86 000 personer, i perioden februar-april i år når man justerer for normale sesongvariasjoner. Dette utgjør en nedgang på 0,3 prosentpoeng, eller 8 000 personer, siden 4. kvartal 2010. Den sesongjusterte ledigheten i AKU var da 3,6 prosent, en økning i ledighetsraten på 1,2 prosentpoeng fra bunnen i 1. kvartal 2008. Ifølge AKU sank den gjennomsnittlige yrkesaktiviteten med 0,9 prosentpoeng fra 1. kvartal 2010 til 1. kvartal 2011 til 70,9 prosent for personer i alderen 15-74 år. Nedgangen i yrkesaktiviteten det siste året var særlig stor blant de yngste. Ifølge AKU har det blitt 14 000 flere personer under utdanning enn i 1. kvartal 2010. Økt studietilbøyelighet bidrar trolig til å trekke yrkesaktiviteten ned blant de yngre årskullene. Totalt var yrkesaktiviteten blant menn 73,3 prosent av befolkningen i 1. kvartal 2011, ned 1,4 prosentpoeng fra 1. kvartal 2010. For kvinner var yrkesaktiviteten 68,5 prosent, ned 0,2 prosentpoeng fra året før. Økningen i antall personer i aldersgruppen 64-66 år var fra 1. kvartal 2010 til 1. kvartal 2011 på om lag 20 000 personer.

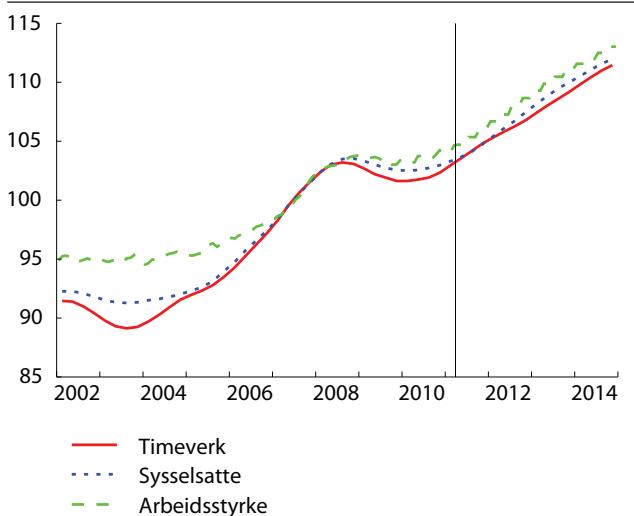
Sesongjusterte tall fra Arbeids- og velferdsetaten for registrert ledighet viser i likhet med AKU-ledigheten et fall fra 4. kvartal 2010 og inn i 2011. Sesongjusterte tall for summen av registrerte helt ledige og personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak var om lag 83 500 personer ved utgangen av mai. Det er vel 6 000 færre enn seks måneder tidligere. Nedgangen i ledigheten i april og mai var svakere enn i de foregående månedene. Ujusterte tall for beholdningen av antall utlyste stillinger var 20 prosent høyere i mai enn et år tidligere.

En helt ny kvartalsstatistikk fra SSB over ledige stillinger, viser en vekst i antall ledige stillinger på 14 prosent, eller 8 300 stillinger, fra 1. kvartal 2010 til 1. kvartal 2011. Statistikken teller stillinger som er utlyst, formelt eller uformelt. I 1. kvartal 2011 var det ifølge statistikken nær 69 000 ledige stillinger. Tallene fra SSB og Arbeids- og velferdsetaten indikerer at temperaturen på arbeidsmarkedet har økt inn i 2011.

SSBs befolningsstatistikk viser at den registrerte bosettingen fortsatte å øke i 1. kvartal 2011 etter den rekordhøye befolkningstilveksten på 62 000 personer i 2010. Av befolkningstilveksten på 17 000 personer i 1. kvartal sto nettoinnvandring fra utlandet for 13 400 personer. Tallene for befolkningsutviklingen viser at både innvandringen og utvandringen holder seg på et høyt nivå.

Fra og med 2011 er det innført nye fleksible regler for uttak av alderspensjon fra folketrygden. Alle som er eldre enn 62 år etter 1. januar 2011 kan ta ut pensjon fra folketrygden så lenge pensjonsopptjeningen deres

Figur 2.13. Arbeidsstyrke, sysselsetting og timeverk.
Sesongjusterte og glattede indeks, 2007=100

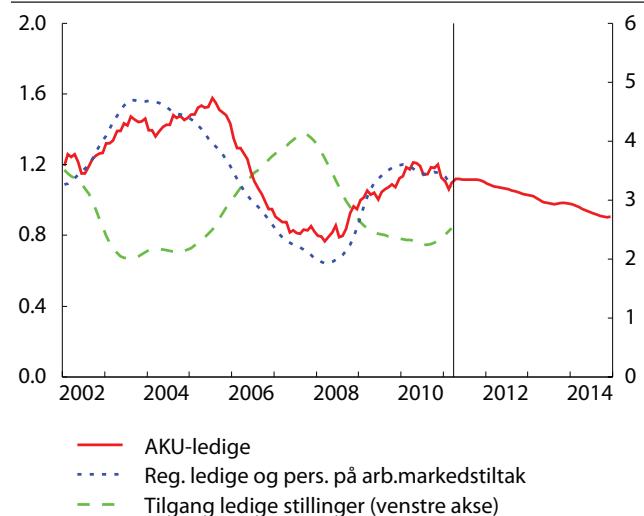
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

overstiger minstepensjonsnivået. Ved utgangen av 1. kvartal 2011 var det ifølge tall fra Arbeids- og velferdssetaten i underkant av 18 000 personer i aldersgruppen 62-66 år som benyttet seg av ordningen med fleksibel uttak av alderpensjon. Effekten av reformen var stor i 1. kvartal 2011 fordi fem årskull umiddelbart kunne benytte seg av tilbuddet. Under den nye pensjonsordningen er det mulig å kombinere uttak av pensjon med høy yrkesaktivitet uten avkortning i pensjon. Underliggende ujusterte tall fra AKU for 1. kvartal 2011 viser at yrkesaktiviteten for de eldste aldergruppene er om lag uendret fra 1. kvartal 2010. Det indikerer at yrkesaktiviteten har holdt seg oppe for aldersgruppene som faller inn under den nye pensjonsordningen. Årskullene med 62-åringer ligger i prognoseperioden stabilt i intervallet 56-58 000 personer. I prognoseperioden vil antallet i befolkningensgruppen i alderen 62-66 år stabilisere seg på dagens nivå etter å ha økt kraftig de siste fem årene som følge av de store barnekullene i etterkrigsårene. Vi ser for oss at yrkesaktiviteten for den eldre gruppen av arbeidstakere holder seg tilnærmet uendret i prognoseperioden, der en noe lavere yrkesaktivitet blant menn i alderen 62-66 år oppveies av høyere yrkesaktivitet blant kvinner.

I årene framover vil en generell økonomisk oppgang slå ut i økt sysselsettingsvekst. Oppgangen vil særlig komme innen arbeidsintensiv næringsvirksomhet. Sysselsettingen innen offentlig forvaltning ventes å øke mindre enn samlet sysselsetting. Samlet antar vi at antall sysselsatte personer vil øke med i overkant av 200 000 personer de neste fire årene. Gitt dette vil utviklingen i ledigheten bestemmes av veksten i befolkningen i arbeidsdyktig alder og av graden av yrkesdeltakelse.

Framskrivninger gjennomført ved hjelp av SSBs mikrosimuleringsmodell MOSART viser om lag nullvekst i arbeidstilbuddet gitt uendrede yrkesfrekvenser og ingen nettoinnvandring for prognoseperioden. Nivået på

Figur 2.14. Arbeidsledige og tilgangen på ledige stillinger.
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

Kilde: Arbeids- og velferdsetaten og Statistisk sentralbyrå.

framtidig innvandring og innvandrernes yrkesdeltakelse utgjør derfor en særlig usikkerhetsfaktor. For de kommende år ser vi for oss at innvandringen blir noe høyere enn vi tidligere har antatt. Vi legger til grunn en årlig nettoinnvandring på om lag 45 000 personer for hvert år fram til 2014. Dette medfører en samlet befolkningstilvekst på 1,2-1,3 prosent årlig i prognoseperioden. Befolkingen i aldersgruppen 20-66 år øker med om lag 150 000 personer i kommende fireårsperiode, nær i sin helhet en følge av nettoinnvandring.

Vi ser for oss økt yrkesdeltakelse for de fleste aldergrupper utover i konjunkturforløpet. I noen grad er dette en reversering av nedgangen i etterkant av finanskrisen. Samlet sett antar vi at veksten i sysselsettingen blir noe høyere enn veksten i arbeidsstyrken i årene framover. Ifølge AKU var gjennomsnittlig ledighet 3,6 prosent i 2010, en oppgang på 0,4 prosentpoeng fra 2009. Vi forventer at ledighetsraten faller til 3,3 prosent i 2011 og at den faller ytterligere til 2,8 prosent i 2014. Gjennomsnittlig AKU-ledighet anslås til 88 000 personer i 2011 og faller gradvis til 79 000 personer i 2014.

2.10. Lønnsveksten på vei opp

Årets lønnsoppgjør har vært mellomoppgjør i de toåriges tariffavtalene. Opgjørene har blitt gjennomført uten særlige behov for meklingstjenesten. Opgjørene i privat sektor anslås av partene selv å gi en årlslønnsvekst på om lag $3\frac{3}{4}$ prosent. Staten endte med tillegg som la til grunn en årlslønnsvekst på 3,9 prosent, og i kommunene (KS-området) anslø partene en lønnsvekst på $4\frac{1}{4}$ prosent. Lønnsvekst utenom tarifftilleggene og forskjellig lønnsnivå for de som går inn og ut av sysselsetting gjør anslagene for samlet lønnsvekst usikre. Vårt anslag for hele økonomien samlet er 4,1 prosent, mot 3,7 prosent i fjor. Med dette oppjusterer vi lønnsvekstanslaget for i år med 0,5 prosentpoeng fra forrige konjunkturrapport i februar.

Den økte lønnsveksten kan ses i sammenheng med at arbeidsmarkedet har vært i klar bedring i år. Lønnsevnen i næringslivet er også forbedret. Selv om driftsresultatene i de ikke-finansielle foretakene er langt lavere enn i perioden 2006-2008 økte de med nesten 17 prosent fra 2009 til 2010. Utviklingen i de internasjonale råvaremarkedene har trukket opp prisene på mange norske eksportvarer. Samtidig vokser importprisene bare moderat. Dette gir Norge en bytteforholdsgevinst også når vi ser bort fra den lønnsomme petroleumssektoren. Denne gevisten kommer til syne i mange bedrifters regnskaper, særlig i den lønnsledende industrisektoren. Dermed bidrar bytteforholdsgevinstene til økt lønnsvekst i hele økonomien. For 2011 anslår vi at prisveksten på tradisjonelle eksportvarer blir 6,6 prosentpoeng høyere enn importprisveksten. Bytteforholdsgevinstene fortsetter gjennom prognoseperioden, dog ikke i samme omfang som før.

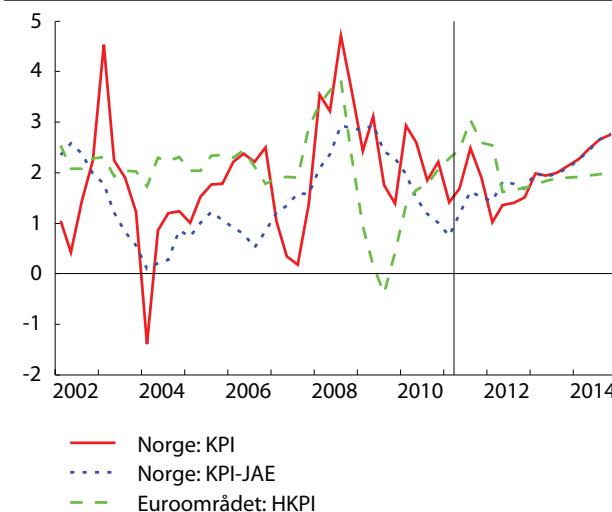
Produktivitetsveksten er også viktig for næringslivets lønnsevne. I startfasen på en oppgangskonjunktur, som vi trolig er i nå, er det normalt ledig kapasitet i næringslivet til å øke produksjonen uten å øke sysselsettingen tilsvarende. Da vil produktivitetsveksten være høy. Vår indikator for produktiviteten i det fastlandsbaserte næringslivet økte nesten 2 prosent i fjor. Dette er noe lavere vekst enn i starten på forrige oppgangskonjunktur i 2003-2004. Sysselsettingen har også tatt seg mer opp denne gangen. Det kan tyde på at det har vært mindre ledig kapasitet enn rundt forrige konjunkturbunn. Dette illustreres også ved at ledighetsnivået er lavere enn den gang. Framover antar vi likevel at produktivitetsveksten vil avta noe. Det demper isolert sett lønnsveksten.

Veksten i levekostnadene kan også være av en viss betydning for lønnsveksten framover. Med anslag på konsumprisveksten som for det meste ligger under 2 prosent årlig i prognoseperioden, er det rom for en bedring i kjøpekraften uten store lønnstillegg. Vi regner med at lønnsveksten vil komme til å øke gradvis i årene framover i takt med oppgangskonjunkturen i norsk økonomi. Det gjør imidlertid etter hvert også prisveksten. Det gir en reallønnsvekst på 2-3 prosent årlig. Dette er klart høyere enn produktivitetsveksten, men med unntak av 2014 er det lavere enn realveksten i næringslivets driftsresultater. Til tross for at lønnsveksten med dette trolig er langt høyere i Norge enn hos handelspartnerne, anslår vi på grunn av bytteforholdsgevinstene en nedgang i lønnskostnadsandelen i industrien fra 2010 til 2011 og relativt stabil lønnsandel deretter.

2.11. Lav inflasjon

Den underliggende prisstigningen var meget lav gjennom andre halvår i fjor og de første månedene av 2011, men en kraftig økning i de registrerte prisene på flyreiser i april 2011 bidro til økt prisvekst. Inflasjonen målt med 12-månedersveksten i konsumpriser, justert for avgiftsendringer og uten energivarier (KPI-JAE) gikk således opp fra 0,7 prosent i januar 2011 til 1,3 prosent

Figur 2.15. Konsumprisindeksen. Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

i april. Utviklingen i elektrisitetsprisene denne vinteren i forhold til forrige vinter har bidratt til at 12-månedersveksten i KPI har falt fra 2,0 prosent i januar til 1,3 prosent i april.

Hvis vi holder flyreiser utenfor, ville KPI-JAE ikke vist økt inflasjon i april for noen leverende sektor. 12-månedersprisveksten for importerte konsumvarer var i april -0,9 prosent. Dette var en litt større nedgang enn måneden før og litt mindre enn i de første månedene i år. For norskproduserte varer utenom jordbruks- og fiskevarer var veksten 2,4 prosent, uforandret fra måneden før. For disse varene var det imidlertid en økning fra februar til mars på om lag 1 prosentpoeng. Vi regner med at de registrerte prisene på flyreiser vil komme ned i mai og bidra til at 12-månedersveksten i KPI-JAE kommer litt ned. Videre framover vil to faktorer trekke den underliggende prisveksten i hver sin retning. Konjunktursituasjonen med økt kapasetsutnyttelse og høyere lønnsvekst vil trekke prisveksten opp. Dette vil bli motvirket av den senere tids styrking av krona som isolert sett vil redusere prisene på importerte konsumvarer og innsatsfaktorer og dermed virke dempende på inflasjonen. Vi regner med at de økte innenlandske kostnadsimpulsene etter hvert vil dominere og gradvis øke inflasjonen. Som årsgjennomsnitt regner vi med at KPI-JAE vil øke med 1,3 prosent i år, gradvis stigende til 2,5 prosent i 2014.

Det er konsumprisindeksen i alt (KPI) som er den relevante prisindeksen for å beregne utviklingen i kjøpekraften til husholdningenes inntekter. Forskjellen mellom utviklingen i KPI-JAE og i KPI har i mange år vært dominert av utviklingen i energiprisene og spesielt elektrisitetsprisene. Avgiftsendringer har vært av liten betydning. I desember 2010 var elektrisitetsprisene nær 40 prosent høyere enn 12 måneder tidligere, noe som bidro til at 12-månedersveksten i KPI var 2,8 prosent. I april i år var derimot elektrisitetsprisene 8,9 prosent

lavere enn i samme måned i fjor. Bidraget fra utviklingen i elektrisitetsprisene tilsvarte mer enn nedgangen i 12-månedersveksten i KPI. På bakgrunn av prisene i terminmarkedet for kraft regner vi ikke med store endringer i tiden framover. På årsbasis legger vi til grunn at gjennomsnittsprisen på elektrisitet vil øke med 5 prosent i år og falle om lag tilsvarende neste år. Etter nærmest nullvekst i 2013 antar vi at elektrisitetsprisene vil øke om lag i takt med den generelle prisveksten. Oljeprisen målt i kroner ligger an til å bli vesentlig høyere i år enn i fjor. Vi legger til grunn et visst fall til neste år og en moderat økning i 2013 og 2014.

Energiprisene ventes således å trekke KPI-veksten klart opp i 2011 og klart ned i 2012 for deretter å være omtrent nøytral. Som års gjennomsnitt venter vi dermed at KPI-veksten blir 1,9 prosent i år og faller ned mot 1,3 prosent neste år. Deretter venter vi en gradvis økning slik at KPI-veksten i 2014 kommer opp i 2,5 prosent, samme vekst som i KPI-JAE.

Boks 2.4. Renteøkningenes bidrag til å dempe konjunkturoppgangen

I våre prognosenter for utviklingen i norsk økonomi 2011-2014 har vi lagt til grunn at pengepolitikken gradvis strammes til for å dempe konjunkturoppgangen. Finanspolitikken antas derimot å ville gi etterspørselsimpulser om lag på linje med den anslutte veksten i fastlandsøkonomien. Vi skal nå forsøke å illustrere hvor stort bidraget fra pengepolitikken er i stabiliseringen av økonomien framover.

Vi har lagd to alternativer ved hjelp av vår makroøkonomiske modell KVARTS hvor vi ser på virkningene av at pengemarkedsrenta ble holdt på dagens nivå ut mot prognoseperioden istedenfor å følge den prognostiserte utviklingen. I den ene beregningen forutsettes valutakursen uendret. Deretter viser vi effektene på økonomien når vi lar valutakursen bli bestemt ifølge den likningen i KVARTS som bestemmer kronas verdi. Begge beregningene er gjort med utgangspunkt i prognosebanen i denne konjunkturrapporten.

I prognosebanen øker pengemarkedsrenten med om lag $\frac{1}{4}$ prosentpoeng i kvartalet fra og med andre halvår 2011 til og ut 2014. I første alternativbane med uendret rentennivå og konstant valutakurs, vil denne lave renten virke klart ekspansivt. Forskjellen i rentennivået i de to beregningene øker gradvis, og styringsrenta er 3 prosentpoeng lavere i 2014. Husholdningenes konsum øker dels fordi realdisponibel inntekt øker når renteutgiftene faller, og dels ved at det blir mindre lønnsomt å spare til framtidig konsum når renta er lav.

Boligprisene vil øke mer når renta er lav og trekke boligverdiene opp. Høyere boligpris bidrar også til økt boligbygging. Høyere formue i husholdningene vil påvirke konsumet positivt. Næringsinvesteringene påvirkes også betydelig. Det lave rentennivået reduserer investeringskostnadene og bidrar til høyere investeringer. Om lag uendret lønnsnivået sammen med med klart lavere kapitalkostnader, fører til at bedriftene substituerer arbeidskraft med kapital. Dette bidrar til økt produktivitet og effekten er så stor at etterspørselen etter arbeidskraft endres lite i beregningen. Når ledigheten heller ikke endres særlig blir reallønnsnivået i hovedsak påvirket av høyere produktivitet.

Prisnivået målt med KPI blir lavere i denne beregningen. Det skyldes i all hovedsak at lavere rente gir lavere kostnader og dermed lavere priser. Økt etterspørsel bidrar i noen grad i motsatt retning, men den effekten er langt fra

Virkninger av ingen renteøkninger, uendret valutakurs, virkning i prosent der annet ikke fremkommer

	2011	2012	2013	2014
Konsum i husholdninger	0,0	0,4	1,8	3,8
Investeringer Fastlands-Norge	0,0	0,1	0,6	1,7
Industri	0,0	0,4	1,3	2,7
Eksport tradisjonelle varer	0,0	0,0	0,0	0,1
Import	0,0	0,2	1,0	2,3
BNP Fastlands-Norge	0,0	0,2	0,7	1,6
Industri	0,0	0,1	0,5	1,2
Sysselsetting	0,0	0,0	0,0	0,2
Arbeidsstyrke	0,0	0,0	0,0	0,1
Arbeidsledighet, rate	0,0	0,0	0,0	-0,1
KPI	0,0	-0,1	-0,3	-0,7
Årlønn	0,0	0,0	0,0	0,1
Pengemarkedsrente, nivå	-0,2	-1,0	-2,0	-3,0
Boligpris	0,0	0,5	2,4	6,4
Valutakurs, I-44	0,0	0,0	0,0	0,0

sterk nok sammenliknet med det reduserte kostnadsnivået. Lønnsnivået blir nominelt om lag uendret fordi økt produktivitet isolert sett bidrar til økt lønn, mens lavere priser trekker mottatt vei og omtrent oppveier produktivitetseffekten.

Økningen i realkapitalen gjør at den økte etterspørselen kan møtes med økt produksjon uten særlig økt sysselsetting. Lavere kapitalkostnader gir lavere priser. Dette er imidlertid ingen realistisk totalvurdering av effektene av å holde rentene lave, fordi vi i denne beregningen har sett helt bort fra at valutamarkedet vil påvirkes av en alternativ utvikling i norske pengemarkedsrenter.

Når vi så lar modellen bestemme krone-eurokursen (og alle andre valutakurser er konstante i forhold til euro) endres resultatene vesentlig. Lavere og etter hvert negativ rentedifferanse svekker krona. En svakere krone fører dels til at eksportprisene i norske kroner øker og dels til at norske bedrifter reduserer sine priser i utenlands valuta på verdensmarkedene. Dermed bedres den kostnadsmessige konkurranseevnen, noe som bidrar til økt eksport. En svekket krone fører videre til høyere priser på importerte varer, og i motsetning til den første beregningen, øker derfor konsumprisene. Økte konsumpriser vil for et gitt nominelt rentennivå, føre til lavere realrente. Den ytterligere reduksjonen i realrenten som følge av et høyere prisnivå, bidrar til at både konsum og investeringer øker videre.

Bedret lønnsomhet i industrien sammen med høyere press i arbeidsmarkedet, trekker nominell lønn opp, noe som øker konsumprisene ytterligere. Inflasjonen er i 2014 hele 4 prosent i dette alternativet. Dette svekker så krona ytterligere og i 2014 koster en euro over 9 kroner i denne alternativbanen mot under 8 i prognosebanen. Med sterkere etterspørselsetteffekter på grunn av lavere realrente, øker BNP mer i de nærmeste årene og arbeidsledigheten synker noe og kommer i 2014 helt ned i 2,3 prosent.

På bakgrunn av forskriften for pengepolitikken viser disse resultatene at uendrede renter framover, men ellers med den utviklingen vi tror på i størrelser som fastlegges utenfor modellen, er helt urealistisk. Det er derfor vi i prognosebanen har en gradvis økning i rentene slik at inflasjonen blir om lag på målet og ikke 4 prosent som denne beregningen viser.

Virkninger av ingen renteøkninger, modellbestemt valutakurs, virkning i prosent der annet ikke fremkommer

	2011	2012	2013	2014
Konsum i husholdninger	0,0	0,4	2,0	4,3
Investeringer Fastlands-Norge	0,0	0,4	1,6	4,1
Industri	0,1	1,6	5,1	9,5
Eksport tradisjonelle varer	0,1	0,9	2,1	3,5
Import	0,0	0,1	0,8	2,2
BNP Fastlands-Norge	0,0	0,5	1,7	3,3
Industri	0,1	1,2	3,4	6,3
Sysselsetting	0,0	0,1	0,4	0,8
Arbeidsstyrke	0,0	0,0	0,1	0,4
Arbeidsledighet, rate	0,0	-0,1	-0,3	-0,5
KPI	0,0	0,5	1,6	3,1
Årlønn	0,0	0,4	1,4	3,2
Pengemarkedsrente, nivå	-0,2	-1,0	-2,0	-3,0
Boligpris	0,1	1,8	7,7	18,3
Valutakurs, I-44	0,4	4,3	9,5	14,8

Tabell 2.4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2007- priser. Millioner kroner

	Ujustert					Sesongjustert				
	2009	2010	09.2	09.3	09.4	10.1	10.2	10.3	10.4	11.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	956 370	991 579	238 037	240 454	243 577	245 830	245 373	248 207	251 038	250 981
Konsum i husholdninger	916 510	950 626	228 148	230 449	233 397	235 714	235 166	237 935	240 678	240 632
Varekonsum	469 721	489 034	116 415	118 646	120 619	121 322	120 557	121 896	124 001	122 917
Tjenestekonsum	415 841	425 308	103 843	104 229	104 631	105 259	106 003	106 821	107 184	107 639
Husholdningenes kjøp i utlandet	55 602	62 470	13 899	13 622	14 578	15 502	15 201	15 752	16 108	16 426
Utlendingers kjøp i Norge	-24 654	-26 185	-6 009	-6 048	-6 430	-6 369	-6 594	-6 534	-6 615	-6 350
Konsum i ideelle organisasjoner	39 860	40 952	9 889	10 005	10 180	10 115	10 207	10 271	10 360	10 348
Konsum i offentlig forvaltning	487 106	497 712	121 881	122 558	121 716	123 260	124 165	125 468	124 671	124 435
Konsum i statsforvaltningen	252 663	252 066	63 201	63 179	63 469	62 625	63 004	63 523	62 836	62 696
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	220 418	219 823	54 888	55 084	55 620	54 701	54 922	55 395	54 728	54 385
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	32 245	32 243	8 313	8 095	7 850	7 924	8 082	8 128	8 108	8 311
Konsum i kommuneforvaltningen	234 443	245 646	58 680	59 379	58 246	60 635	61 160	61 945	61 835	61 739
Bruttoinvestering i fast realkapital	481 146	445 463	119 234	113 236	122 026	104 568	115 328	109 049	116 067	118 759
Utvinning og rørtransport	120 350	105 414	30 589	28 550	28 511	26 489	28 137	23 897	26 929	28 864
Tjenester tilknyttet utvinning	10 675	1 695	-143	1593	4 468	176	457	407	655	128
Utenriks sjøfart	18 367	16 852	4 606	4 213	4 833	2 621	5 503	5 014	3 613	4 322
Fastlands-Norge	331 753	321 502	84 182	78 880	84 215	75 282	81 232	79 732	84 870	85 445
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	251 920	248 082	64 576	60 248	60 133	58 285	62 554	61 805	65 391	65 084
Næringer	178 949	176 714	46 157	42 571	42 808	41 102	45 097	43 735	46 694	44 913
Industri og bergverk	23 861	19 937	6 861	5 448	4 865	5 170	5 174	4 646	4 998	4 346
Annen vareproduksjon	28 468	31 021	7 086	7 121	6 966	7 228	7 706	7 841	8 062	8 772
Tjenester	126 620	125 756	32 210	30 002	30 977	28 704	32 218	31 248	33 633	31 796
Boliger (husholdninger)	72 970	71 368	18 419	17 677	17 326	17 183	17 457	18 070	18 698	20 171
Offentlig forvaltning	79 834	73 420	19 606	18 632	24 082	16 997	18 677	17 927	19 479	20 361
Lagerendring og statistiske avvik	-48 449	24 026	-8 676	-6 869	-16 336	-258	13 399	2 884	8 623	23 710
Bruttoinvestering i alt	432 696	469 490	110 557	106 368	105 690	104 310	128 728	111 933	124 691	142 470
Innlandsk sluttanvendelse	1 876 172	1 958 781	470 476	469 380	470 983	473 399	498 265	485 607	500 400	517 885
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (eksl. lagerendring)	1 775 229	1 810 794	444 100	441 893	449 508	444 372	450 770	453 406	460 580	460 860
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	566 939	571 133	141 487	141 191	145 797	140 257	142 842	143 395	144 150	144 796
Eksport i alt	1 009 692	992 490	245 524	254 239	255 428	258 500	244 211	245 052	243 954	242 664
Tradisjonelle varer	289 689	304 012	70 003	74 439	74 687	76 064	75 529	77 838	74 713	74 420
Råolje og naturgass	465 978	431 700	112 985	118 902	115 073	112 372	109 902	103 466	104 829	103 160
Skip, plattformer og fly	14 950	17 704	3 454	3 093	3 245	8 844	3 178	2 487	3 195	2 960
Tjenester	239 075	239 074	59 082	57 806	62 422	61 219	55 602	61 261	61 218	62 124
Samlet sluttanvendelse	2 885 864	2 951 271	716 000	723 619	726 411	731 899	742 476	730 659	744 354	760 549
Import i alt	636 827	694 424	157 056	161 236	164 405	166 210	177 369	174 767	175 577	194 296
Tradisjonelle varer	396 201	428 974	98 175	99 960	98 737	103 079	108 591	107 057	109 593	113 697
Råolje og naturgass	4 912	6 137	807	1 842	1 655	835	1 905	2 149	1 248	1 799
Skip, plattformer og fly	25 988	32 864	5 777	5 450	10 418	7 922	9 951	7 883	7 108	21 718
Tjenester	209 726	226 448	52 297	53 984	53 594	54 375	56 923	57 677	57 627	57 082
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	2 249 037	2 256 848	558 944	562 384	562 006	565 689	565 107	555 893	568 777	566 253
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	1 723 873	1 760 050	430 015	429 172	433 559	436 493	437 844	441 341	442 859	445 471
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	525 164	496 797	128 930	133 212	128 447	129 197	127 263	114 551	125 918	120 782
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 475 053	1 504 364	368 192	366 940	370 181	372 972	374 703	377 352	378 409	380 199
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 134 411	1 156 989	283 275	281 801	284 465	286 838	288 086	290 216	291 000	292 410
Industri og bergverk	201 844	206 117	49 843	50 340	50 878	50 825	51 107	51 888	52 231	52 298
Annen vareproduksjon	159 062	160 950	38 741	39 626	40 449	40 302	39 682	40 282	40 308	39 598
Tjenester inkl. boligtjenester	773 505	789 921	194 691	191 835	193 138	195 711	197 297	198 046	198 461	200 514
Offentlig forvaltning	340 642	347 375	84 917	85 139	85 717	86 134	86 617	87 136	87 409	87 789
Produktavgifter og -subsider	248 820	255 686	61 822	62 232	63 378	63 520	63 141	63 989	64 450	65 271

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.5. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2007-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2009	2010	09.2	09.3	09.4	10.1	10.2	10.3	10.4	11.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,2	3,7	1,6	1,0	1,3	0,9	-0,2	1,2	1,1	0,0
Konsum i husholdninger	0,0	3,7	1,6	1,0	1,3	1,0	-0,2	1,2	1,2	0,0
Varekonsum	-0,2	4,1	2,4	1,9	1,7	0,6	-0,6	1,1	1,7	-0,9
Tjenestekonsum	0,8	2,3	0,6	0,4	0,4	0,6	0,7	0,8	0,3	0,4
Husholdningenes kjøp i utlandet	-6,8	12,4	1,3	-2,0	7,0	6,3	-1,9	3,6	2,3	2,0
Utlendingers kjøp i Norge	-7,0	6,2	-2,7	0,7	6,3	-0,9	3,5	-0,9	1,2	-4,0
Konsum i ideelle organisasjoner	3,4	2,7	1,0	1,2	1,8	-0,6	0,9	0,6	0,9	-0,1
Konsum i offentlig forvaltning	4,8	2,2	0,9	0,6	-0,7	1,3	0,7	1,0	-0,6	-0,2
Konsum i statsforvaltningen	4,9	-0,2	0,8	0,0	0,5	-1,3	0,6	0,8	-1,1	-0,2
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	5,6	-0,3	0,3	0,4	1,0	-1,7	0,4	0,9	-1,2	-0,6
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	0,5	0,0	4,1	-2,6	-3,0	0,9	2,0	0,6	-0,2	2,5
Konsum i kommuneforvaltningen	4,6	4,8	1,1	1,2	-1,9	4,1	0,9	1,3	-0,2	-0,2
Bruttoinvestering i fast realkapital	-6,8	-7,4	-5,5	-5,0	7,8	-14,3	10,3	-5,4	6,4	2,3
Utvinning og rørtransport	5,8	-12,4	-6,7	-6,7	-0,1	-7,1	6,2	-15,1	12,7	7,2
Tjenester tilknyttet utvinning	98,3	-84,1	-103,0	..	180,4	-96,1	159,5	-10,9	61,1	-80,5
Utenriks sjøfart	-25,8	-8,2	0,8	-8,5	14,7	-45,8	110,0	-8,9	-27,9	19,7
Fastlands-Norge	-10,9	-3,1	0,2	-6,3	6,8	-10,6	7,9	-1,8	6,4	0,7
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	-15,4	-1,5	-3,5	-6,7	-0,2	-3,1	7,3	-1,2	5,8	-0,5
Næringer	-14,4	-1,2	-2,5	-7,8	0,6	-4,0	9,7	-3,0	6,8	-3,8
Industri og bergverk	-30,0	-16,4	1,1	-20,6	-10,7	6,3	0,1	-10,2	7,6	-13,1
Annен vareproduksjon	-18,3	9,0	-2,9	0,5	-2,2	3,8	6,6	1,7	2,8	8,8
Tjenester	-9,6	-0,7	-3,2	-6,9	3,2	-7,3	12,2	-3,0	7,6	-5,5
Boliger (husholdninger)	-17,8	-2,2	-5,8	-4,0	-2,0	-0,8	1,6	3,5	3,5	7,9
Offentlig forvaltning	7,0	-8,0	14,5	-5,0	29,2	-29,4	9,9	-4,0	8,7	4,5
Lagerendring og statistiske avvik	-313,3	-149,6	-43,9	-20,8	137,8	-98,4	..	-78,5	199,0	175,0
Bruttoinvestering i alt	-19,7	8,5	-0,1	-3,8	-0,6	-1,3	23,4	-13,0	11,4	14,3
Innenlandsk sluttanvendelse	-4,2	4,4	1,0	-0,2	0,3	0,5	5,3	-2,5	3,0	3,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (eksl. lagerendring)	-1,0	2,0	1,1	-0,5	1,7	-1,1	1,4	0,6	1,6	0,1
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	5,1	0,7	2,6	-0,2	3,3	-3,8	1,8	0,4	0,5	0,4
Eksport i alt	-3,9	-1,7	-3,4	3,5	0,5	1,2	-5,5	0,3	-0,4	-0,5
Tradisjonelle varer	-8,1	4,9	-0,6	6,3	0,3	1,8	-0,7	3,1	-4,0	-0,4
Råolje og naturgass	-0,9	-7,4	-5,2	5,2	-3,2	-2,3	-2,2	-5,9	1,3	-1,6
Skip, plattformer og fly	5,3	18,4	-32,8	-10,4	4,9	172,6	-64,1	-21,7	28,4	-7,3
Tjenester	-4,5	0,0	-0,3	-2,2	8,0	-1,9	-9,2	10,2	-0,1	1,5
Samlet sluttanvendelse	-4,1	2,3	-0,5	1,1	0,4	0,8	1,4	-1,6	1,9	2,2
Import i alt	-11,7	9,0	1,8	2,7	2,0	1,1	6,7	-1,5	0,5	10,7
Tradisjonelle varer	-13,1	8,3	-1,1	1,8	-1,2	4,4	5,3	-1,4	2,4	3,7
Råolje og naturgass	32,0	25,0	33,1	128,4	-10,2	-49,6	128,2	12,8	-41,9	44,2
Skip, plattformer og fly	-34,1	26,5	33,0	-5,7	91,2	-24,0	25,6	-20,8	-9,8	205,5
Tjenester	-5,5	8,0	4,4	3,2	-0,7	1,5	4,7	1,3	-0,1	-0,9
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	-1,7	0,3	-1,2	0,6	-0,1	0,7	-0,1	-1,6	2,3	-0,4
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	-1,8	2,1	-0,1	-0,2	1,0	0,7	0,3	0,8	0,3	0,6
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	-1,5	-5,4	-4,5	3,3	-3,6	0,6	-1,5	-10,0	9,9	-4,1
Fastlands-Norge (basisverdi)	-1,7	2,0	-0,2	-0,3	0,9	0,8	0,5	0,7	0,3	0,5
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	-2,9	2,0	-0,3	-0,5	0,9	0,8	0,4	0,7	0,3	0,5
Industri og bergverk	-5,9	2,1	-1,5	1,0	1,1	-0,1	0,6	1,5	0,7	0,1
Annen vareproduksjon	-8,0	1,2	-3,8	2,3	2,1	-0,4	-1,5	1,5	0,1	-1,8
Tjenester inkl. boligjenester	-0,9	2,1	0,7	-1,5	0,7	1,3	0,8	0,4	0,2	1,0
Offentlig forvaltning	2,6	2,0	0,1	0,3	0,7	0,5	0,6	0,6	0,3	0,4
Produktavgifter og -subsider	-2,3	2,8	0,6	0,7	1,8	0,2	-0,6	1,3	0,7	1,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.6. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. 2007=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2009	2010	09.2	09.3	09.4	10.1	10.2	10.3	10.4	11.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	106,2	108,2	106,3	106,5	106,0	108,6	107,9	108,1	108,7	109,0
Konsum i offentlig forvaltning	109,4	112,2	109,1	109,9	110,2	111,3	111,5	112,2	113,7	115,2
Bruttoinvestering i fast kapital	109,0	113,7	108,9	110,8	108,4	113,5	112,3	113,7	115,3	113,4
Fastlands-Norge	108,0	110,9	107,9	109,0	107,5	110,1	110,5	110,6	112,1	111,3
Innenlandsk sluttanvendelse	107,4	110,5	107,4	108,0	106,7	110,0	110,7	110,4	110,8	111,1
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	107,4	109,8	107,4	107,9	107,5	109,6	109,3	109,7	110,7	111,1
Eksport i alt	96,1	105,5	96,5	96,0	98,2	101,2	104,3	104,3	112,5	116,7
Tradisjonelle varer	96,0	99,5	95,9	97,2	93,5	95,1	99,2	100,8	103,1	105,7
Samlet sluttanvendelse	103,4	108,8	103,7	103,8	103,7	106,8	108,6	108,3	111,4	112,9
Import i alt	102,7	102,9	104,0	102,7	99,2	101,5	102,9	102,5	104,6	104,8
Tradisjonelle varer	103,2	103,0	103,4	102,5	100,3	100,9	103,6	102,5	104,8	108,3
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	103,6	110,6	103,6	104,1	105,0	108,4	110,4	110,2	113,4	115,7
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	106,5	110,1	106,7	107,3	107,1	108,6	110,2	110,6	111,1	111,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.7. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2009	2010	09.2	09.3	09.4	10.1	10.2	10.3	10.4	11.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,5	2,0	0,8	0,2	-0,5	2,4	-0,7	0,2	0,5	0,3
Konsum i offentlig forvaltning	3,5	2,5	0,5	0,7	0,3	1,0	0,1	0,6	1,4	1,3
Bruttoinvestering i fast kapital	2,7	4,3	1,0	1,7	-2,2	4,7	-1,1	1,3	1,4	-1,7
Fastlands-Norge	2,4	2,7	0,5	0,9	-1,3	2,4	0,3	0,1	1,4	-0,7
Innenlandsk sluttanvendelse	3,4	2,8	0,4	0,5	-1,1	3,0	0,7	-0,3	0,3	0,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,7	2,2	0,7	0,5	-0,4	2,0	-0,3	0,3	0,9	0,4
Eksport i alt	-17,2	9,8	2,8	-0,5	2,2	3,0	3,1	0,0	7,9	3,7
Tradisjonelle varer	-6,2	3,7	-1,7	1,4	-3,8	1,6	4,4	1,6	2,3	2,5
Samlet sluttanvendelse	-4,3	5,2	1,3	0,1	0,0	3,0	1,7	-0,2	2,8	1,4
Import i alt	-0,3	0,2	-1,1	-1,3	-3,4	2,3	1,4	-0,4	2,0	0,2
Tradisjonelle varer	-1,4	-0,2	-3,1	-0,8	-2,1	0,6	2,6	-1,0	2,3	3,3
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	-5,6	6,7	1,9	0,5	0,9	3,2	1,8	-0,2	3,0	2,0
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	3,1	3,4	1,6	0,6	-0,2	1,4	1,5	0,3	0,5	-0,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.12. Temabokser i Konjunkturtendensene. 2005-2011

ØA 1/2011

- Statsgeldkrisen i Europa, 9
- Mer aktiv bruk av finans- og pengepolitikken i konjunkturstabiliseringen 2012-2014, 17
- En finanspolitikk som følger 4-prosentbanen i 2011-2014, 18
- Kraftmarkedet framover, 31
- Direkte og indirekte importandeler, 37

ØA 6/2010

- Omlegging av KPI, 25
- Hva skjer med norsk økonomi med kraftigere nedgang internasjonalt?, 26

ØA 3/2010

- Gjeldskrisen i Europa, 10-11

ØA 1/2010

- Faktorer bak vekst og fall i konsumet 2005-2009, 18
- Lagerendringer og statistiske avvik, 23
- Fra lønn per normalårsverk til årslønn, 26
- Kraftmarkedet framover, 27
- Direkte og indirekte importandeler, 33

ØA 6/2009

- Inkludering og konjunkturer påvirker sykefraværet, 22
- Det kan gå verre, 25

ØA 4/2009

- Effekter på norsk økonomi av en mer markert internasjonal lavkonjunktur, 24-25
- Betydningen av den ekspansive finanspolitikken for utviklingen i norsk økonomi, 26

ØA 3/2009

- ”Boligpriskrakk” – Hvilke effekter kan det få for norsk økonomi?, 17

ØA 1/2009

- Virkninger av lavere oljeinvesteringer, 19
- Kraftmarkedet framover, 26
- Direkte og indirekte importandeler, 32

ØA 6/2008

- Virkninger av alternative finanspolitiske tiltak, 24.

ØA 4/2008

- Virkninger av økte investeringer i offentlig infrastruktur, 11

ØA 3/2008

- Virkninger av økte energipriser, 23

ØA 1/2008

- Hvilken rentebane vil gi 2,5 prosent inflasjon?, 14.
- Realøkonomiske effekter av et kraftig børsfall, 21.
- Kraftmarkedet framover, 24.
- Verdensmarkedspriser på matvarer og prisutviklingen for matvarer i Norge, 25.
- Direkte og indirekte importandeler, 31.

ØA 6/2007

- Virkninger på norsk økonomi av et kraftigere internasjonalt tilbakeslag, 22-23.

ØA 4/2007

- Uro i internasjonale finansmarkeder, 9.
- Betydningen av renta i boligmarkedet, 15.

ØA 3/2007

- Virkninger av å ”følge” handlingsregelen, 11.
- Virkninger av økt arbeidsinnvandring, 20-21.

ØA 1/2007

- Betydningen av internasjonale priser for norsk økonomi, 21.
- Kraftmarkedet framover, 22.
- Direkte og indirekt importandeler, 29.

ØA 6/2006

- Valutakursen med Norges Banks rentebane og SSBs modeller, 11.
- Betydningen av nedgangen i ledighet for lønnsvekst og inflasjon, 19.

ØA 1/2006

- Alternativ lønnsvekstberegning, 20.
- Utsiktene i kraftmarkedet framover, 22.
- Konjunkturtrekk i norsk økonomi i de siste 25 årene, 28-29.
- Direkte og indirekte importandeler, 30.

ØA 6/2005

- Virkninger av høyere rente, 11.
- Sykefravær og lønnsinntekter, 19.
- Lønnsvekst i lys av industribedriftenes lønnsomhet, 20.

ØA 4/2005

- Hva skjer dersom handlingsregelen ikke følges?, 11.
- Forklaringsfaktorene bak valutakursutviklingen de senere år, 13.

ØA 3/2005

- Virkningen av en sterkere krone, 14.

ØA 1/2005

- Utsiktene i kraftmarkedet framover, 21.
- Noen viktige drivkrefter bak konjunkturutviklingen 2000-2008, 22-23.

Norske husholdningers sparing

Elin Halvorsen

Husholdningenes sparing er i offisiell statistikk representert av hele husholdningssektorens samlede sparing. Bak dette ene tallet skjuler det seg forskjeller mellom ulike grupper. Sparingen øker med alder, menn sparer mer enn kvinner, mens enslige sparer mest målt ved andel av inntekten. Felles for alle er at de nok sparer mer enn de selv tror.

Innledning

Det er mange som lurer på om folk har endret sine sparevaner i kjølvannet av finanskrisen. Ut i fra figur 1 er det mye som tyder på det. Den øverste linjen i figuren viser den aggregerte spareraten for norske husholdninger, det vil si forholdet mellom samlet sparing og samlet inntekt i husholdningssektoren. Det dramatiske fallet i denne figuren skyldes innføringen av skatt på aksjeutbytte i forbindelse med skattereformen i 2006, noe som medførte at det ble tatt ut enorme aksjeutbytter i forkant av reformen og omtrent ingenting i årene rett etterpå. Derfor er det også tatt med variant av spareraten uten aksjeutbytter i figuren, som er den nederste linjen. Men også denne viser en økt forsiktighet og økt sparing i norske husholdninger i de senere årene. Det at utlånsveksten synes å ha stabilisert seg er et annet tegn. Om dette er en midlertidig reaksjon gjenstår å se.

Problemet med aggregerte tall for hele husholdningssektoren er at de sier oss lite om hvem som sparer mye og hvem som sparer lite. Og de kan heller ikke svare på spørsmål som: Er alle unge mennesker helt håpløse til å spare? Spares det nok til pensjonsalder? Er menn bedre til å spare enn kvinner? Hvordan plasserer den gjennomsnittlige husholdning sine sparepenger? Hvilken rolle spiller bolig og gjeld for sparing og konsum, og hvor utsatt er egentlig de med stor gjeld?

Konsum og sparing – to sider av samme sak

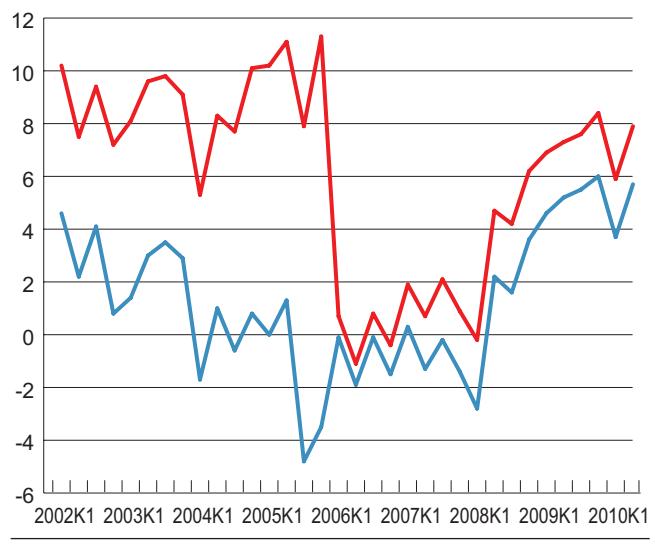
Disponibel inntekt, det vil si inntekt etter skatt, kan brukes til enten konsum eller til sparing. Dette er den enkleste og mest rett frem definisjonen av hva sparing er. Men dersom vi begynner å kikke på sparebegrepet i mer detalj støter vi på en rekke problemer. For det første behøver vi en tidsramme. Hvis en person sparar 10 prosent av inntekten sin fra januar til juli for så å bruke alt på en dyr feriereise, så betyr det en god del sparing på månedlig basis, men ingen på årlig basis. Når en tidsperiode er spesifisert kan vi se på sparing som et valg om å utsette konsum til en senere periode. Men selv om sparingen øker ressursene på sikt er det ikke gitt at disse ressursene faktisk vil bli brukt opp

senere. Om fremtidig konsum er det viktigste motivet for sparing er et åpent spørsmål. Dette vil vi komme tilbake til senere.

Åpenbart er det slik at de med høy inntekt kan både konsumere mer og spare mer enn de med lav inntekt. Derfor er det ofte mer interessant å se på hvor stor andel av inntekten som spares, eller det vi kaller spareraten, når man skal sammenlikne ulike grupper. Et relatert begrep er den marginale sparetilbøyeligheten (eller konsumtilbøyeligheten), som er hvor stor andel av en økning i inntekten som blir spart (konsumert). Fordelen med både spareraten og den marginale sparetilbøyeligheten er at de er uavhengige av måleenhet, og er derfor egnet til sammenlikninger mellom land med ulik valuta og mellom tidsperioder når vi har inflasjon. Dette er grunnen til at sparingen i Nasjonalregnskapet som regel representeres ved spareraten, som i figur 1.

Hvis spurt vil nok de fleste kunne gi et anslag på hvor mye de tror de sparer. Sannsynligvis vil dette anslaget ikke ha med en rekke handlinger som en økonom ville regne som sparing (selv om økonomene ikke nødvendigvis er enige seg imellom om hvordan sparing skal defineres). For med utgangspunkt i den enkle definisjonen som vi startet med om at all inntekt som ikke

Figur 1. Kvartalsvis sparerate i nasjonalregnskapet (med og uten aksjeutbytte)

Kilde: SSB Nasjonalregnskapet

brukes på løpende konsum er sparing, så vil følgende handlinger kunne regnes som sparing:

- putte penger i madrassen eller syltetøyglass
- plassere penger i en bankkonto
- investere i verdipapirer (aksjer, obligasjoner, fondsandeler)
- bidra til pensjonsplaner (privat, tjenestepensjon eller offentlig styrt)
- låne penger til andre
- investere i varige konsumgoder, det vil si som varer lenger enn den gitte tidsrammen
- tilbakebetaling av lån

Mens de fleste vil gjenkjenne de tre første og antakelig den private delen av pensjonssparingen, så er det mer uklart om de vil huske på pensjonssparing som trekkes automatisk av arbeidsgiver. Å låne penger til andre føles kanskje heller ikke som sparing, og de to siste vil nok mange regne som konsum snarere enn sparing. Grunnen er at begge disse to siste handlingene inneholder elementer av både konsum og sparing. Varige konsumgoder vil ved bruk synke i omsetningsverdi over tid. Dette verditapet kan regnes som konsum av godet (resten er sparing så lenge godet gir fremtidig konsum). Tilbakebetaling av lån foretas gjerne samtidig med betaling av renter på lånet, og renteutgifter er ikke sparing. Renter på lån kan vi tenke på som betaling for å få tilgang til umiddelbart konsum av et gode, for eksempel bolig. Som regel regnes renteutgifter som negativ kapitalinntekt.

Hvilket bringer oss over på det siste definisjonsmessige problemet. For selv om en viss sum settes til side eller investeres, så er det ikke sikkert at hele denne summen vil være tilgjengelig til konsum senere. Som regel vil sparingen forrentes over tid, men dersom inflasjonen er høyere enn renten (det vil si negativ realrente) så vil de oppsparte midlene reelt sett minke over tid. Negativ realrente er sjeldent, men kan forekomme. Det kan også være slik at man har investert sparingen i formuesobjekter, aksjer eller bolig, som plutselig taper seg i verdi på grunn av en krise eller et krakk i markedene. Fordi slike prisfall representerer en reduksjon av formuen tilgjengelig for konsum senere vil en del økonomer regne dette som negativ sparing. Tilsvarende vil en prisstigning på bolig regnes som positiv sparing. Slike prisgevinster og -tap kaller vi gjerne passiv eller ufrivilig sparing siden det er noe individet selv i liten grad kan kontrollere.

Måling av sparing i praksis

I nasjonalregnskapet (som er kilden for figur 1) er sparingen beregnet som differansen mellom disponibel inntekt og konsum. Verdiendringer på formuen er derfor ikke med i nasjonalregnskapets sparebegrep. Varige konsumgoder, utenom bolig, er i nasjonalregnskapet regnet som konsumert i det året de ble anskaffet. På individ og familienivå har vi ikke like god kjennskap til deres konsum, slik at sparingen må ta utgangspunkt i endringer i formue.

Med andre ord, i denne artikkelen måler vi sparing som alle de handlingene som ble listet opp i forrige avsnitt i den grad det lar seg gjøre gitt informasjonen som ligger i selvangivelsene. Det vil si at vi ikke får med penger i madrassen og oppsparte midler gjennom tjenestepensjon eller det offentlige pensjonssystemet. For egen bolig utgjør likningsverdien som vi finner i selvangivelsen ikke et realistisk mål på boligens verdi, så her er nye beregninger av boligens markedsverdi brukt i stedet (se Thomassen og Melby, 2009).

Tidsrammen er et kalenderår, og siden vi ser på endringen i formue over tid er det familiens sparing som er den naturlige måleenheten. Både sparerate og tall for absolutt sparing beregnes. For å få sammenliknbare tall for familier av ulik størrelse vil den absolute sparingen være målt per person, det vil si familiens samlede sparing delt på antall voksne i familien. Sparerate er familiens samlede sparing i andel av familiens samlede inntekt etter skatt.

En ulempe med å bruke selvangivelsene som datakilde er at det tar noen år før dataene er tilgjengelige for annen bruk enn Skatteetatens egen behandling. Det vil si at den nyeste årgangen tilgjengelig for analyse er kalenderåret 2008. Her har vi derfor valgt å bruke data for årene 2005-2008, der alle kronebeløp er regnet om i faste priser (2006 priser). I denne perioden utgjør boligprisgevinster en betydelig andel av norske husholdningers sparing. For eksempel er gjennomsnittlig sparing per person uten boligprisgevinster på om lag 21 300 kroner i året, mens det tilsvarendeallet inklusive økning i boligverdi ligger på 58 500 kroner i gjennomsnitt per person per år. Fordi definisjonen av sparing uten prisgevinster ligger nærmere hva vi tenker på som aktiv sparing og dermed husholdningenes faktiske adferd vil vi benytte dette som basisdefinisjon videre i artikkelen.

Den gjennomsnittlige nordmann sparer altså om lag 21 300 kroner (2006-kroner) i året eller om lag 10 prosent av den disponible inntekten. Det vil si at de øvrige 90 prosentene av inntekten går med til konsum. Men det er selvsagt store forskjeller som ligger bak disse tallene.

Sparing over livsløpet

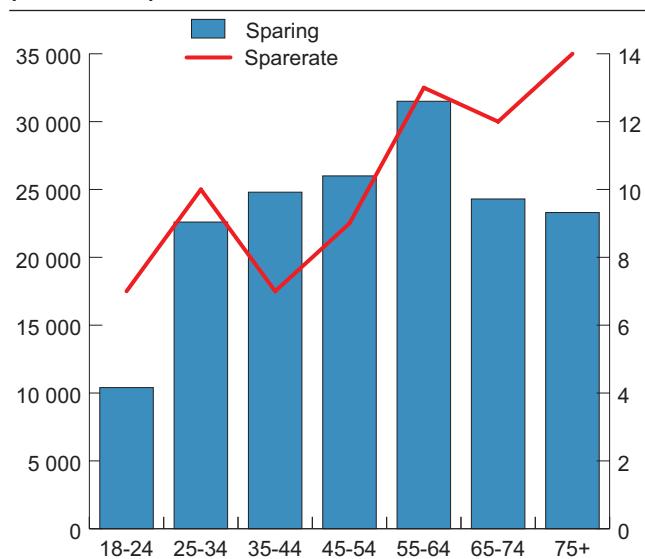
Gjennomsnittlig sparing etter alder er vist i denne figuren. Vi ser at det er bare i den aller yngste aldersgruppen at sparingen er betydelig lavere enn for de andre aldersgruppene. Det er naturlig siden det i denne gruppen er mange som lever på studielån, som jo er en form for forbrukslån og dermed trekker i retning av negativ sparing. I de andre aldersgruppene er sparingen relativt høy fram til pensjonsalder, aller høyest i gruppen 55 til 64 år, men også i pensjonsalderen fortsetter folk å spare. Ikke engang i gruppen 75 pluss ser vi noen særlig tegn til at det tærer på formuen. Måler vi sparingen i andel av inntekten er det faktisk de over 75 år som har den høyeste spareren.

Tabell 1. Motiver for sparing og arv

	Alle	Over 65	Topp 10 inntekt	Uten barn
Hvor viktig er det for deg at du blir i stand til å gi dine arvinger forskudd på arv eller etterlate deg noe formue som arv?				
Ikke viktig i det hele tatt	14,8	15,5	9,7	25,6
Mindre viktig	20,9	21,5	22,8	21,1
Noe viktig	37,0	34,9	36,2	28,5
Svært viktig	21,8	22,1	27,1	12,4
Hva er den viktigste grunnen til at du/dere sparer?				
For å trygge egen fremtid	29,5	23,3	23,4	37,9
For å trygge fremtiden til barn/barnebarn	15,7	14,9	21,3	4,7
For å ha penger i bakhånd til uforutsette hendelser	37,0	44,2	36,8	27,7
Antall observasjoner	2 046	335	329	379

Kilde: NOVA, 2001

Figur 2. Sparing etter aldersgruppe, per person per år 2005-2008 (i 2006-kroner)

Kilde: SSB Selvangivelsesstatistikk, egne beregninger

Hvorfor sparer de eldre så mye? For det første kan det skyldes at de ikke vil tære på formuen sin, men har et ønske om å etterlate seg denne til neste generasjon. Videre kan det være at de sparer ut i fra forsiktighet og fordi mesteparten av formuen består av en nedbetalt bolig (og denne oppfattes som lite likvid) slik at har de behov for å spare seg opp en finansiell buffer i tillegg.

Hvis vi ser på hva folk svarer i spørreundersøkelser når de blir spurta om sine motiver, ser vi at nesten halvparten mener det er viktig å etterlate seg arv (noe viktig eller svært viktig). Selv blant de uten barn er det en stor andel som mener det er viktig å etterlate seg noe. Stiller man derimot arvemotivet opp mot andre motiver for sparing er det forsiktighet som blir det viktigste motivet, og det i enda større grad for de over 65 år. Sannsynligvis er det ikke snakk om enten eller, men at man i første rekke sparer for å sikre seg mot uforutsette hendelser og hvis alt går bra og man ikke trenger penge selv, så har man også glede av å etterlate seg sin oppsparte formue.

Tabell 2. Formuens sammensetning, eierandeler etter aldersgruppe

Alder	Bankinn-skudd	Aksjer og obligasjoner	Fond	Bolig	Gjeld (inkl. studielån)
18-24	0.98	0.06	0.22	0.39	0.81
25-34	0.98	0.15	0.31	0.56	0.92
35-44	0.98	0.21	0.40	0.70	0.93
45-54	0.99	0.26	0.42	0.76	0.93
55-64	0.99	0.31	0.44	0.79	0.86
65-74	0.99	0.26	0.38	0.78	0.65
75+	0.98	0.15	0.25	0.62	0.34

Kilde: SSB selvangivelsesstatistikk, Thomassen og Melby (2009).

Når vi ser på hvordan formuen er sammensatt i form av eierandeler ser vi, ikke overraskende, at nesten alle har bankkonto. Kanskje mer overraskende at det fortsatt er noen som ikke har det. Alder i tabellen referer seg til hovedpersonen i familien, og eierandelene gjelder for hele familien, ikke bare den personen som har formuesobjektet registrert på seg i selvangivelsen. Andelen som sitter med sparing i aksjer, obligasjoner og andre verdipapirer øker, som sparingen generelt, frem mot pensjonsalder. Det er naturlig siden jo større omfang av sparing, jo lettere er det å diversifisere sparingen. Det er også naturlig å redusere sparing i høyrisiko produkter når man blir eldre og horisonten blir kortere. Bak disse tallene vet vi at det også ligger noen generasjonsforskjeller i holdningene til det å spare i aksjer. Det samme mønsteret over livsløpet finner vi for andelen som sparer i fond, enten det er aksjefond eller penge-markeds- og obligasjonsfond.

Andelen familier som eier egen bolig kan være noe lavt beregnet. Det skyldes først og fremst at disse tallene er basert de nye markedsverdiene for bolig og der er det fortsatt noen mangler i datagrunnlaget. Andelen av norske familier og husholdninger som har gjeld ereldig høy, også for de høyere aldersgruppene. Muligheten for å trekke fra gjeldsrenter på skatten, kombinert med lave likningsverdier på bolig gjør det relativt gunstig å eie belånte boliger. Særlig sett i forhold til det å leie bolig. Tidligere var det også skattefordeler knyttet til aksjer og fond (sparing med skattefradrag). Slike ordninger er borte nå men har nok likevel vært med på å etablere en sedvane i forhold til muligheten for å spare i

Tabell 3. Sparing etter kjønn, per person per år 2005-2008
(i 2006 kroner)

	Sparing	Spare-rate	Andel med bankinnskudd	Andel med aksjer/oblig	Andel med bolig	Andel med gjeld
Menn	34 300	0.17	0.94	0.15	0.67	0.85
Kvinner	22 500	0.15	0.97	0.08	0.69	0.81

Kilde: SSB Selvangivelsesstatistikk

aksjer. Skattesystemet har altså en betydelig innflytelse på hvordan sparingen er sammensatt.

Er det forskjell på menn og kvinner?

Ja, det er det. Kvinner sparer i gjennomsnitt mindre enn menn. Riktignok tjener de også i gjennomsnitt mindre, men ikke så mye mindre, slik at det er ikke fullt så stor forskjell i spareraten som det er i de absolutte nivåene. Merk at vi i denne tabellen bare ser på enslige menn og kvinner, og de over 70 er fjernet for å unngå en enkedenminans blant de enslige kvinnene.

Det er en større andel kvinner som har bankinnskudd, mens det er en større andel menn som har aksjer og andre verdipapirer. Vi ser også at kvinner er noe mer tilbøyelige til å eie sin egen bolig, mens flere menn har gjeld. Alt i alt tyder sammensetningen av formue på at kvinner er mer risikoaverse enn menn, men på en annen side, hvis de virkelig var mer risikoaverse eller forsiktige, så skulle vi også forvente at de sparte mer.

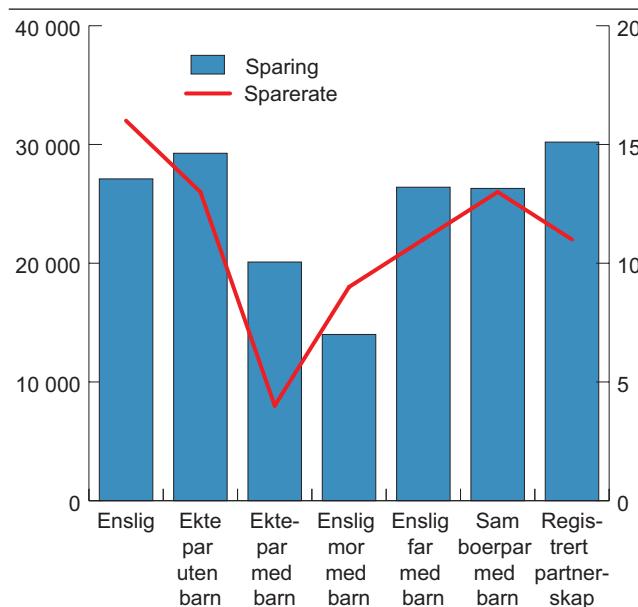
Nivået på sparingen i tabell 3 er høyere enn totalgjennomsnittet, og sammensetningen av formuen viser noe lavere eierandeler for bolig. Det skyldes at vi her har tatt et utvalg av enslige husholdninger (og også kuttet ut de aller eldste). Enslige sparer mer fordi de har mindre å gå på i forhold til uforutsette utgifter og de jobber som regel allerede full tid så det er lite å gå på når det gjelder å øke inntekten. Derfor kan det tenkes at den forsiktighetsmotiverte sparingen er fanget opp ved at vi ser på enslige, og at det ikke er så mye ekstra sparepotensial for de risikoaverse kvinnene.

Familietype

En annen måte å studere livsfaser på er å se på hvordan sparingen fordeler seg på ulike familietyper. Vi ser at enslige sparer mer enn par med barn, men mindre enn par uten barn (per person). Forskjellene mellom familiene total sett blir da enda større siden disse tallene gjelder per person. Par har muligheten til å dele på risikoen og de er ofte mer fleksible i forhold til arbeidstilbud og muligheten for å justere familiens inntekt. Når sparingen da er høyere for par uten barn betyr dette at det er stordriftsfordelene på konsumsiden som er avgjørende, og da særlig gjelder dette muligheten for å dele på bouthifter. Derimot er barn dyre og trekker konsumet opp i forhold til sparingen. Dette er også reflektert ved at det er barnefamiliene som har de laveste spararatene.

Den familietypen som har høyest sparebeløp er de registrerte partnerne, selv om det må nevnes at denne gruppen er relativt liten i forhold til de andre gruppene i

Figur 3. Sparing etter familietype, per person per år 2005-2008
(i 2006-kroner)

Kilde: SSB Selvangivelsesstatistikk, egne beregninger

figuren. En grunn til at de sparer mye er at dette faktisk også er den gruppen med høyest gjennomsnittsinntekt. Man skulle kanskje tro at det er de enslige mødrene som dermed har lavest inntekt. Det er det ikke, de har høyere gjennomsnittlig inntekt etter skatt (fordi det er en del ekstra skattefradrag for enslige forsørgere) enn for eksempel enslige eller ektepar uten hjemmeboende barn, som begge er grupper som består av en god del pensjonister.

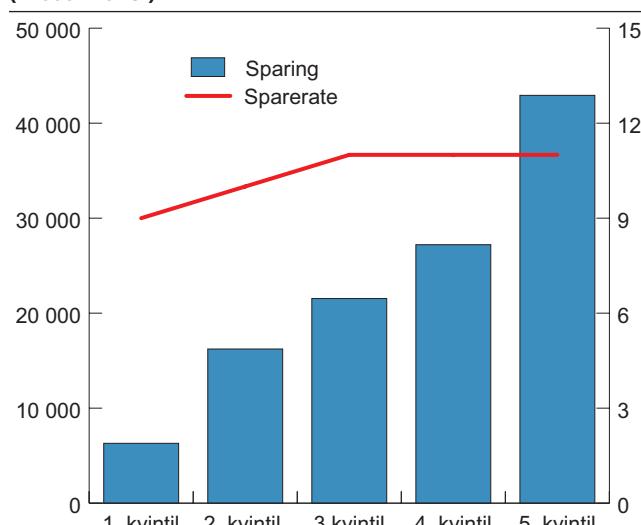
Mye vil ha mer?

Altså er det slik at jo rikere jo mer sparing. Det ser vi blant annet av figur 4 som viser sparingen etter inntektskvintil. Inntektskvintiler får vi når vi ordner alle inntekter fra lavest til høyest og så deler inn i fem like store deler. Første kvintil er da den femdelen med lavest inntekt. Men at både sparing og konsum øker med inntekt er ikke så interessant i seg selv. Når kaken blir større bli jo også de to delene av den større. I forhold til inntekt er det derfor mer interessant å se om andelene som går til henholdsvis konsum og sparing endrer seg.

Og med unntak av nederste kvintil så gjør de ikke det. I nederste kvintil brukes det en større andel på konsum enn på sparing sammenliknet med resten av inntektsfordelingen. Hvis det hadde vært slik at de rikeste sparte en mye større andel av sin inntekt enn resten så ville det også være slik at de akkumulerte formue mye raskere enn resten av befolkningen og dermed ville vi fått større ulikhet i formuesfordelingen over tid.

Det er klart at med en mer finfordelt inndeling der man skiller ut de øverste 5 prosentene av inntektsfordelingen for seg så blir bildet annerledes og vi får spararater som høyere for de helt i toppen. Forskjellene er likevel ikke veldig store. Familiene med de aller høyeste inntektene (øverste 5 prosent) sparer 16 prosent av inntekten sin, og ligger sånn sett på nivå med enslige kvinner og menn.

Figur 4. Sparing etter inntekt, per person per år 2005-2008
(i 2006-kroner)

Kilde: SSB Selvangivelsesstatistikk, egne beregninger

Følsomhet for renteendringer

Aktiv boligpolitikk og et skattesystem som favoriserer bolig som investering kombinert med lange perioder med lave realrenter og jevnt stigende boligpriser har resultert i at majoriteten av norske husholdninger sitter på lånefinansierte boliger - og med til dels veldig store boliglån også. Og det er særlig unge og par med små barn som har den største gjeldsbyrden. Det er for så vidt naturlig i et livsløpsperspektiv at gjelden er størst i unge år og at den nedbetales etter hvert, men i kombinasjon med utgifter til barn og relativt lav inntekt i livsløpet gjør at disse husholdningene er svært sårbarer for det vi kaller for "sjokk" i inntekten. Nå vet vi at det verste sjakkene er på mikro-nivå, det vil si samlivsbrudd, sykdom og det å miste jobben. Men husholdningene blir også utsatt for det vi kaller for "makrosjokk" gjennom for eksempel endringer i renta. Norske husholdninger har hovedsakelig lån med flytende rente og er dermed relativt mer utsatt for renteendringer enn husholdninger i land som for eksempel USA.

Vi har i SSB gjennomført en analyse der vi ser spesielt på tilpasningene i konsum og sparing av endringer i rentenivået, se Bø (2010) for mer detaljer om analysen. Hvorvidt renteendringer har noen virkning på sparingen er teoretisk sett uklart. I de teoretiske modellene er det nemlig flere motstridende effekter. Dels har man det som kalles substitusjonseffekten; høyere rente gjør det mer attraktivt å spare fremfor å konsumere, alt annet likt. Samtidig har man en inntektseffekt av endret rentenivå. Hvorvidt denne er positiv eller negativ vil avhenge av om husholdningen har netto renteinntekter eller netto renteutgifter. Høyere inntekt vil normalt sett gi både høyere sparing og høyere konsum. Samtidig vil en forventning om økte fremtidige inntekter gjøre det mindre nødvendig å spare i dag. En siste virkning går gjennom annen formue. Renteendringer kan gi verdiendringer på aksjer og boligformue. Disse verdiendringene vil i sin tur kunne påvirke både konsummulighetene og sammensetningen av husholdningens formue.

Beregninger viser at inntektseffekten av renteendringer er som forventet, det vil si at en renteøkning vil gi både høyere konsum og sparing i husholdninger med netto renteinntekter og redusert konsum og sparing i husholdninger med netto renteutgifter. Det er klare skiller mellom husholdninger med negativ og positiv netto finansformue (bankinnskudd pluss verdipapirer minus gjeld). Det viser seg at en renteøkning har en sterkt negativ effekt på sparingen hos husholdninger med negativ finansformue – selv når man har forsøkt å ta hensyn til den negative inntektseffekten av en renteøkning. Dette kan henge sammen med at noen husholdninger har veldig høy gjeld knyttet til boliginvesteringer, gjerne forsterket av skattemessige vurderinger, og tilsvarende høy rentebelastning, men også forventninger om høyere formue i framtiden gjennom verdistigning på boligkapitalen.

I denne gruppen, ofte bestående av yngre husholdninger, vil en renteøkning kunne tvinge fram en ytterligere reduksjon i sparingen gjennom for eksempel utsettelse av avdrag, som en ren likviditetseffekt. Husholdninger med netto positiv finansformue oppfører seg derimot mer i tråd med teorien, det vil si sparer mer og konsumerer mindre når avkastningen på sparingen går opp.

Avsluttende merknader

Offisiell statistikk for sparing og formue er som regel representert ved tall for hele husholdningssektoren samlet. Dette gjør det vanskelig å kommentere utviklingen over tid siden det bak disse aggregerte tallene skjuler seg individer, familier og husholdninger med ulik spareadferd. Videre har vi vist at sparing kan definieres på flere måter og at det gjerne kan være stor forskjell på hva folk flest mener med begrepet og hva en økonom vil komme frem til. Det finnes altså ikke noe absolutt og "riktig" mål på hvor mye folk sparar, og hvilken definisjon som passer best vil være avhengig av hvilken adferd man ønsker å studere.

Et godt eksempel på hvordan aggregerte data kan skjule store og vesentlige forskjeller mellom husholdningstyper er responsen på endringer i rentenivået. At norske husholdningers finansformue hovedsakelig består av bankinnskudd og lån med flytende rente kan bety at pengepolitikk kan være mer effektiv i Norge enn i mange andre land, siden en stor andel av husholdningen blir direkte påvirket av renteendringer. Likevel vil det være slik at summert over hele husholdningssektoren er ofte effektene av en renteøkning små fordi den minoriteten som øker sin sparing har så høy sparing at det oppveier reduksjonen i sparing som majoriteten står for.

Referanser

Bø, Erlend Eide (2010): Om rentens effekt på konsum og sparing, Økonomiske analyser 2/2010, Statistisk sentralbyrå.

Thomassen, Arild og Ingrid Melby (2009): Beregning av boligformue, Notater 2009/53, Statistisk sentralbyrå.

Befolkningsutviklingen

Helge Brunborg

I 2010 ble befolkningsveksten igjen blant de høyeste i norsk historie, litt over 62 000. Dette skyldes at innvandringen økte betydelig fra 2009, til det høyeste nivået som noen gang er registrert. Utvandringen økte også en del, slik at nettoinnvandringen ble litt lavere enn i toppåret 2008. Om lag 2/3 av nettoinnvandringen i 2010 var statsborgere fra EU/EØS/EFTA. Etter flere år med oppgang gikk fruktbarheten litt ned, til 1,95 barn per kvinne, mens levealderen fortsatte å øke, til 78,9 år for menn og 83,2 år for kvinner.

Befolkningsvekst

Norges folkemengde per 1.1.2011 var 4,92 millioner, opp fra 4,86 millioner året før. Dersom den raske befolkningsveksten fortsetter, vil Norges folketall passere 5 millioner i midten av 2012, trolig i andre kvartal. Det er lite sannsynlig at dette vil skje allerede i 2011, da det ville kreve en befolkningsvekst på nesten 80 000 i løpet av 2011 og veksten aldri har vært over 62 000 på ett år, se figur 1.

Den viktigste grunnen til den høye veksten er høy innvandring, som økte særlig mye i 2010, mens utvandringen er betydelig lavere. Antall fødte er også høyt, mens antall døde har endret seg lite, se figur 2.

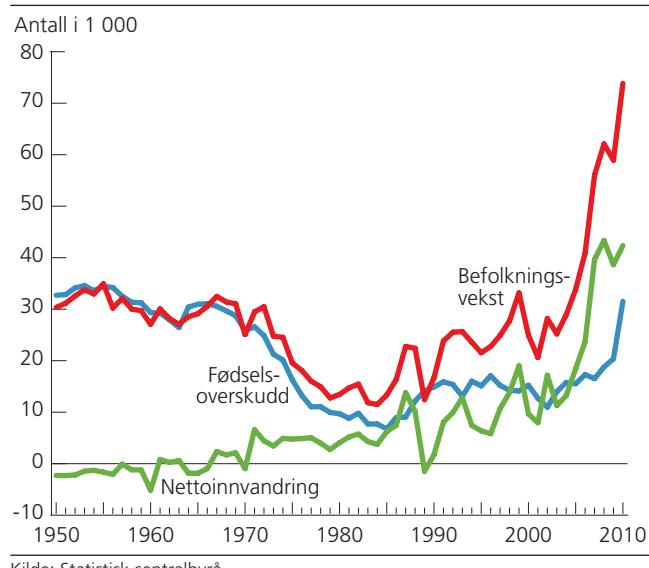
Veksten på 1,2-1,3 prosent de siste årene (se nest siste kolonne i tabell 1) er blant de høyeste på over hundre år (1,26 i 1946, 1,41 i 1920 og 1,22 i 1917). Befolkningsveksten i Norge er høy også i internasjonal sammenheng. Blant de 35 europeiske land som Eurostat publiserer befolkningstall for, hadde Norge den tredje høyeste veksten i 2009, som vist i figur 3. Bare Luxembourg og Tyrkia hadde større vekst, med henholdsvis 1,7 og 1,5 prosent. I Luxembourg var veksten høy på grunn av stort innvandringsoverskudd og i Tyrkia var den høy på grunn av høy fødselsrate. Figuren viser også at i 2009 sank folketallet i ti europeiske land. De fleste av disse er i Øst-Europa, der vi også har tatt med Russland og Ukraina.

Fødsler

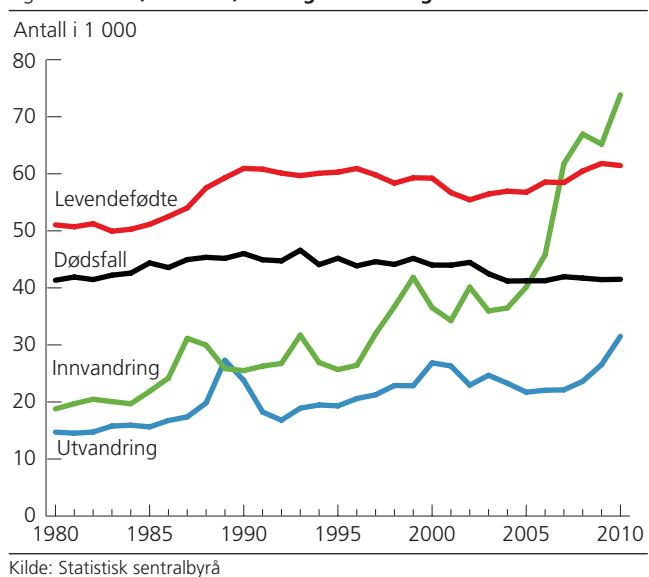
I 2010 sank antall fødte litt, etter stort sett å ha økt siden 2002, som vist i figur 4. Det er likevel det høyeste tallet siden 1972, når vi ser bort fra 2009. Også samlet fruktbarhetstall (SFT) (se tekstboksen) sank litt, fra 1,98 i 2009 til 1,95 i 2010. SFT er fortsatt bare ubetydelig lavere enn reproduksjonsnivået på 2,06-2,07 barn per kvinne.

Helge Brunborg er seniorforsker i Gruppe for demografi og levekår (hbr@ssb.no)

Figur 1. Befolkningsvekst, fødselsoverskudd og nettoinnvandring 1950-2010

Figur 2. Fødte, dødsfall, inn- og utvandring 1980-2010

Tabell 1. Befolkningsendringer¹

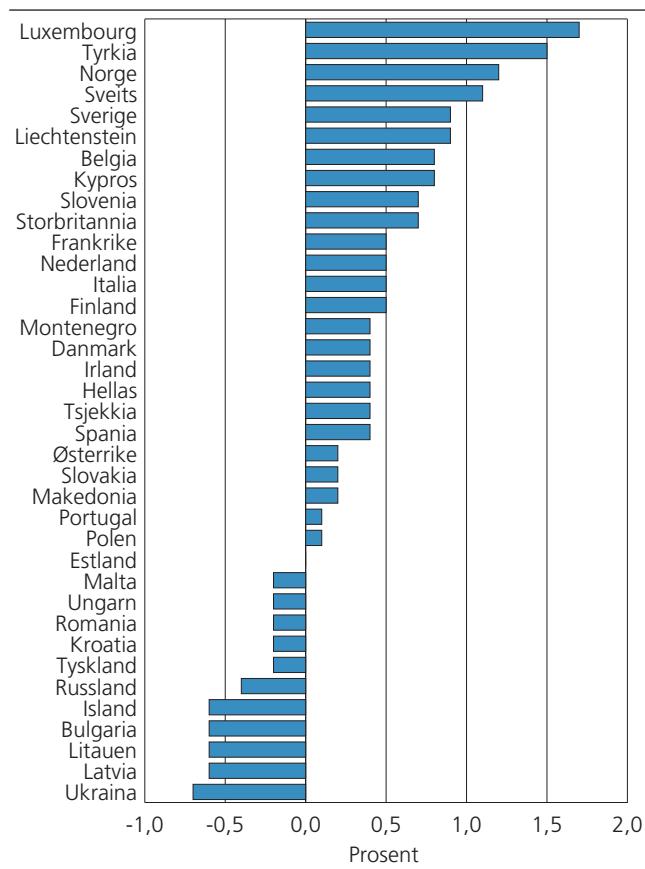
År	Folketall per 1.1.	Levende-fødte	Dødsfall	Innvandring	Utvandring	Nettoinnvandring	Fødselsoverskudd	Befolkningsvekst ¹	Innlandske flyttinger
1996-2000 gj.snitt	4 299 171	60 196	45 102	27 465	18 546	8 919	15 094	24 025	170 573
2001-2005 gj.snitt	4 420 819	59 522	44 348	34 690	22 885	11 805	15 174	26 696	191 433
2006-2010 gj.snitt	4 743 195	60 151	41 573	62 710	25 169	37 541	18 577	56 017	162 412
2006	4 640 219	58 545	41 253	45 776	22 053	23 723	17 292	40 915	202 009
2007	4 681 134	58 462	41 954	61 774	22 122	39 652	16 508	56 037	210 679
2008	4 737 171	60 497	41 712	66 961	23 615	43 346	18 785	62 081	198 877
2009	4 799 252	61 807	41 449	65 186	26 549	38 637	20 358	58 947	200 494
2010	4 858 199	61 442	41 499	73 852	31 506	42 346	19 943	62 106	214 685
2011	4 920 305								
Per 1 000 innbyggere									
1996-2000 gj.snitt		14,0	10,5	6,4	4,3	2,1	3,5	5,6	39,6
2001-2005 gj.snitt		13,4	10,0	7,8	5,2	2,7	3,4	6,0	43,2
2006-2010 gj.snitt		12,6	8,7	13,1	5,3	7,9	3,9	11,7	34,3
2006		12,6	8,9	9,8	4,7	5,1	3,7	8,8	43,3
2007		12,4	8,9	13,1	4,7	8,4	3,5	11,9	44,7
2008		12,7	8,7	14,0	5,0	9,1	3,9	13,0	41,7
2009		12,8	8,6	13,5	5,5	8,0	4,2	12,2	41,5
2010		12,6	8,5	15,1	6,4	8,7	4,1	12,7	43,9

¹ Folketilveksten er regnet som differansen mellom folketallet den 1. januar i påfølgende år.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3. Befolkningsvekst i de fleste europeiske land i 2009.

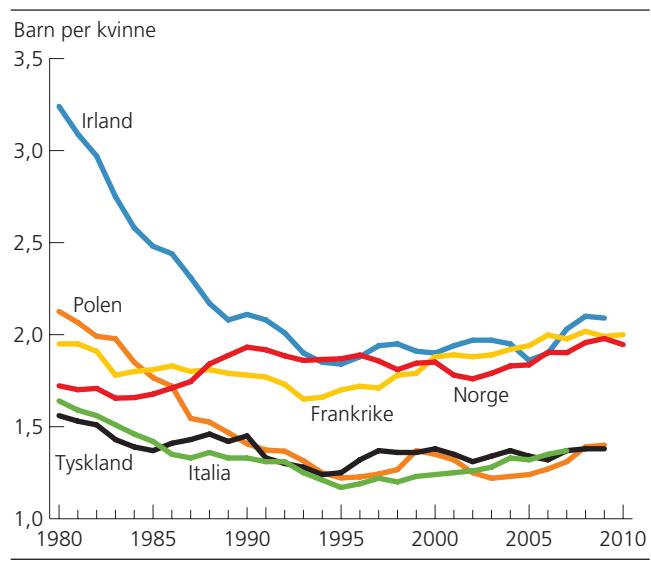
Prosent

Kilder: Eurostat og United Nations Population Division

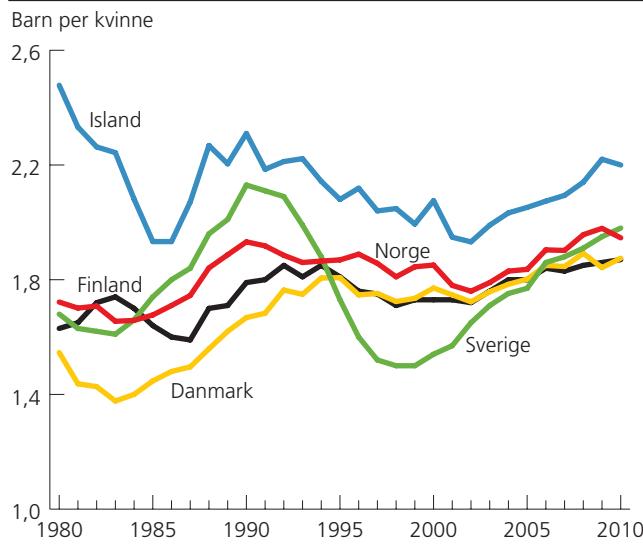
Fruktnethetsnivået i Norge er fortsatt blant de høyeste i Europa, se figur 4 og 5. I 2010 var SFT sannsynligvis høyere bare i Irland, Island, Frankrike og Sverige (tall mangler for en del land for 2010). I 2010 var altså

Figur 4. Samlet fruktbarhetstall i noen europeiske land 1980-2009/2010

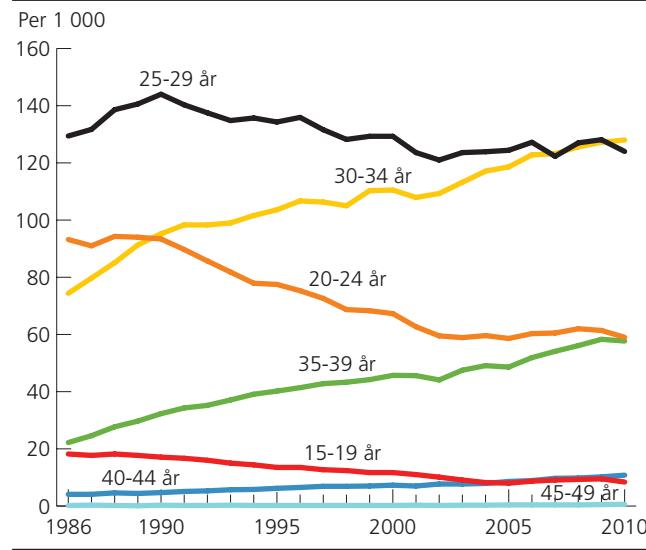

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Eurostat og de enkelte lands statistikkbyråer.

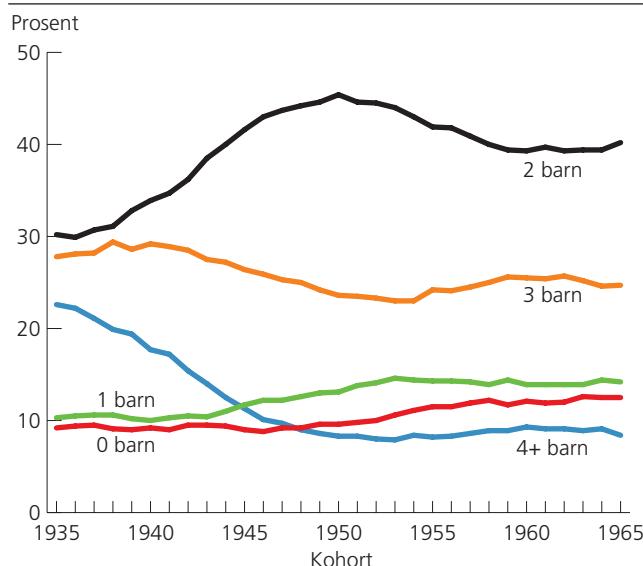
fruktbarheten i Sverige litt høyere enn i Norge, for første gang siden 1994. Den sykliske bevegelsen i SFT i Sverige de siste 20-25 år skyldes bl.a. endringer i familiepolitikken og konjunkturene. Island har mye av det samme mønsteret som Sverige, men årsakene er ikke grundig studert. Det har etter hvert blitt svært små forskjeller mellom SFT i de nordiske land, med unntak av islandske kvinner, som får ca 0,2 flere barn enn andre nordiske kvinner. I 2010 var SFT 2,2 på Island (høyest i Europa), 1,98 i Sverige, 1,88 i Danmark og 1,87 i Finland. Den relativt høye fruktbarheten i Norden ses av mange i sammenheng med gunstige familie- og velferdsordninger, som gjør det enklere for foreldre å kombinere barn og yrkesaktivitet.

Figur 5. Samlet fruktbarhetstall i de nordiske land 1980-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Eurostat og de enkelte lands statistikkbyråer.

Figur 6. Fødselsrater for utvalgte alder 1970-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

**Figur 7. Fordeling av fødslene etter barnets nummer.
Kvinnekohorter født 1935-1965**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

I EU er gjennomsnittlig SFT 1,6 barn per kvinne. Fruktbarheten er særlig lav i Øst- og Sør-Europa – i en rekke land godt under 1,5 barn per kvinne. Dette vil etterhvert føre til synkende folketall og en sterkt aldrende befolkning. For eksempel er Tysklands folkemengde beregnet å synke fra 82 mill. i 2008 til mellom 65 mill. og 70 mill. i 2060. I et viktig land for innvandring til Norge, Polen, er SFT bare 1,4 barn per kvinne. Polen vil derfor etter hvert få relativt få personer i yrkesaktive aldre. Dette kan medføre at de i økende grad vil trenge arbeidskraften selv.

De aldersbestemte fruktbarhetsratene i Norge fortsatte å gå ned for de aller yngste og øke for de eldste kvinnene, som vist i figur 6. Siden 1990 er tenåringsfruktbarheten (kvinner 15-19 år) halvert og fruktbarhetsraten for ”eldre” kvinner, 40-44 år, fordoblet. Det er nå kvinner 30-34 år som har den høyeste fruktbarheten og ikke lenger kvinner 25-29 år.

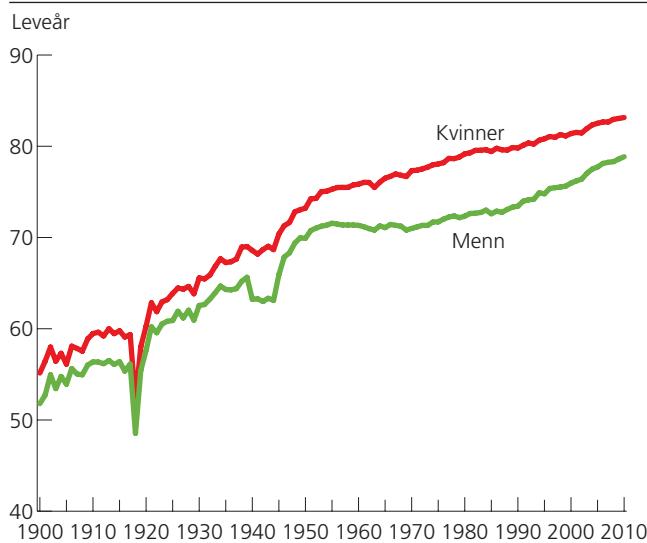
Ett av trekkene ved det høye fruktbarhetsnivået i Norge er at det er få kvinner som ikke får barn i det hele tatt. Selv om barnløsheten er lav i forhold til andre land, har den økt litt for etterkrigskohortene, fra 9 prosent for 1950-kohorten til 12,5 prosent av 1963-kohorten, som vist i figur 7. Tall for lavere aldere enn 50 år tyder ikke på at det vil bli flere barnløse i kommende kohorter. I mange andre europeiske land er barnløsheten betydelig høyere. Høyest er den i Tyskland, der 22 prosent av 1962-kohorten ikke har fått barn. Andelen av norske kvinner som bare får ett barn har heller ikke økt mye, fra 13 prosent av 1950-kohorten til 14 prosent av 1963-kohorten. For de samme kohortene har det vært en nedgang i andel tobarnskvinner, fra 45 til 40 prosent, og en liten økning av kvinner med 3 og 4 barn (alle andeler registrert ved 45 år). Fordelingen av fødsler etter hvor mange barn en kvinne har fra før (paritet), har vært nokså stabil for kohorter født etter 1960, som vist i figur 6.

Dødsfall og levealder

Levealderen fortsatte å øke i 2010, med hele 0,25 år for menn og 0,1 år for kvinner, til 78,9 år for menn og 83,2 år for kvinner (figur 8). Dette er etter en gang de høyeste nivåene som noen gang er registrert for Norge. De siste ti år har levealderen økt med hele 2,9 år for menn og 1,8 år for kvinner. Dette er en fortsettelse av en økning som har foregått nesten uavbrutt i om lag 200 år. Imidlertid har økningen vært sterkere for menn enn for kvinner de siste 30 år. Dette er en innhenting av nedgangen i menns levealder på 1950- og 1960-tallet, som særlig forklares med endringer i røykevanene.

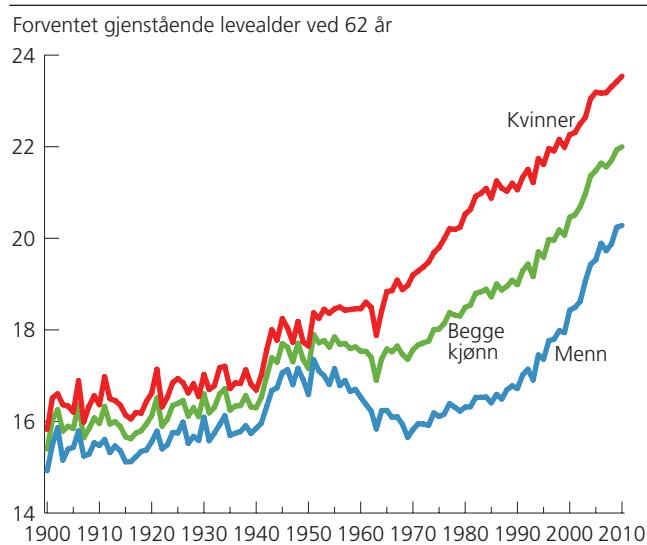
Også for høyere alderes har levealderen økt sterkt de siste årene, og sterkere for menn enn for kvinner. Figur 9 viser forventet antall gjenstående leveår ved fylte 62 år, som er en viktig indikator for levealdersjusteringen av pensjonene i det nye pensjonssystemet, som ble innført i 2011. Her viser vi også utviklingen for begge kjønn samlet, da det er dette som brukes ved pensjonsberegningene. En person som går av med pensjon ved

Figur 8. Forventet levealder ved fødselen 1900-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 9. Forventet gjenstående levealder ved 62 år 1900-2010

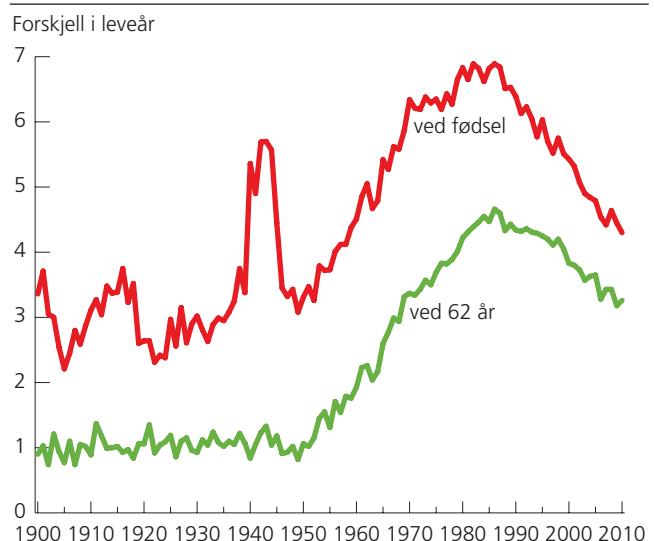

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

laveste pensjonsalder i det nye pensjonssystemet, 62 år, kan altså forvente å leve i enda 22 år (20,3 år for menn og 23,5 år for kvinner), til i alt 84,0 år, med det dødelighetsmønsteret etter alder og kjønn som gjaldt i 2010. En person som går av ved høyeste pensjonsalder, 70 år, kan forvente å leve til 85,7 år (når vi ser bort fra mulige sammenhenger mellom pensjonsalder og levealder). Imidlertid er det grunn til å vente at dødeligheten i de ulike aldrene vil fortsette å gå ned, slik at den faktiske levealderen trolig blir enda noen år høyere for de kortene som nå pensjoneres.

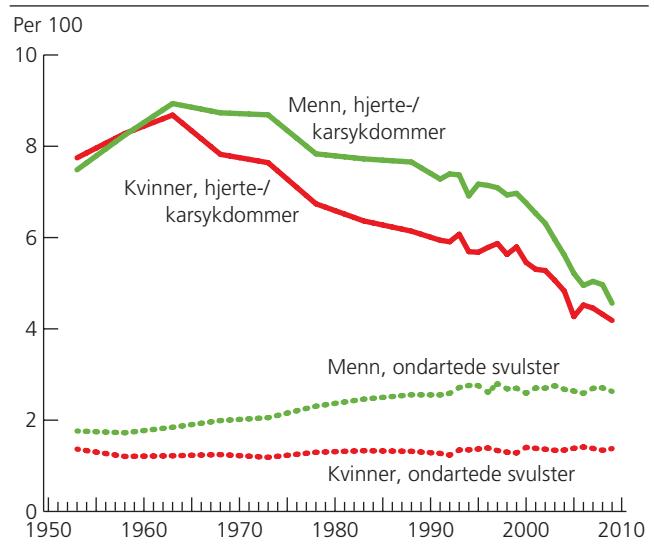
Kvinner lever lenger enn menn i Norge – som i de fleste andre land i verden. Dette gjelder ved alle aldrene. Utviklingen i Norge er omtrent den samme for alle aldrene siden 1950 (figur 8): Først en rask økning i levealderen for kvinner og en svak nedgang for menn til rundt 1970 og deretter en sterkere økning for menn

Figur 10. Antall år kvinner kan forvente å leve lenger enn menn ved fødselen og ved 62 år 1900-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11. Dødelighet for viktigste dødsårsaker for personer 80 år og over 1951/1955 - 2009. Per 100 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

enn for kvinner, slik at forskjellen mellom kjønnene minsker, som vist i figur 10. (Overdødeligheten for menn i okkupasjonsårene 1940-45 er tydelig.) Målt ved fødselen har forskjellen i forventet levealder gått ned fra 6,9 år i 1986 til 4,3 år i 2010 (figur 10). Ved 62 år har forskjellen sunket fra 4,7 år til 3,2 år.

Det er hovedsakelig biologiske årsaker til at menn vanligvis lever kortere enn kvinner. Ulikheter i atferd kan forsterke eller svekke dødelighetsforskjellene. Den betydelige økningen av levealderen har bl.a. sammenheng med en sterk nedgang i dødeligheten av hjerte- og karsykdommer, som vist i figur 11 for personer 80 år og over. Årsakene til nedgangen er trolig flere: Endret livsstil (færre som røyker, sunnere kosthold, mange som mosjonerer), forebyggende tiltak (bl.a. blodtrykksenkende medisiner) og behandling (bl.a. raskere og mer adekvat intervasjon ved hjertesvikt og hjertesykdom).

Begreper

Befolkningsstatistikken omfatter personer som er registrert som bosatt i folkeregisteret, det vil si personer som bor her fast eller som har til hensikt å ha sitt faste bosted i Norge i minst et halvt år og som har gyldig oppholdstillatelse. Nordiske borgere har automatisk gyldig oppholdstillatelse. Det samme gjelder for andre borgere av EU-land etter 1. oktober 2009, med unntak for borgere av Bulgaria og Romania. Det er imidlertid mange som arbeider i Norge som ikke kommer med i statistikken, bl.a. personer på kortidskontrakter. Det oppholder seg også en del personer i Norge uten tillatelse, se <http://www.ssb.no/vis/magasinet/analyse/art-2008-06-23-02.html>. Endelig inkluderer statistikken personer som har flyttet til utlandet uten at dette er registrert.

Forventet levealder er det antall år en person i en gitt alder kan forventes å leve under gjeldende dødelighetsforhold i en periode (tverrsnitt), som regel ett kalenderår. Dette er et hypotetisk mål, ofte kalt for periodelevealderen. Forventet levealder beregnes i en dødelighetstabell fra de aldersavhengige dødsannsynhetene for et gitt år for hvert kjønn og for ulike alderstrinn. Det er vanligst å publisere denne for alder 0, det vil si *forventet levealder ved fødselen*, som vist i figur 8. Den kan imidlertid også beregnes for andre aldre og gir da den forventede *gjenstående* levetiden, som vist i figur 9 for alder 62 år. Den *faktiske* levealderen for en cohort (se nedenfor) kan vi imidlertid først få vite når det ikke er noen gjenlevende i cohorten, dvs. etter over hundre år. På grunn av dødelighetsnedgangen, som har vart i om lag to hundre år, er forventet levealder for perioder systematisk lavere enn for cohorter.

Innvandrere: personer født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og som har innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er født i Norge og har to foreldre som er innvandrere. Personer med annen innvandringsbakgrunn omfatter utenlandsfødte med én norskfødt forelder, norskfødte med én utenlandsfødt forelder, og utenlandsfødte med norskfødt foreldre (inkluderer utenlandsadopterte). SSBs terminologi på dette området ble endret i 2008, se <http://www.ssb.no/innvandring>.

Innvandring: Flyttinger til landet i løpet av en periode, uavhengig av innflytternes fødeland og statsborgerskap. For

eksempel inkluderer innvandringen til Norge i løpet av ett kalenderår 8-10 000 norske statsborgere, de fleste av disse født i Norge og uten innvandringsbakgrunn.

Innvandringsgrunn er grunn til første innvandring, slik grunnen framkommer i utlendingsforvaltningens registre, og slik den ellers kan avledes fra ulike relevante variabler, se <http://www.ssb.no/innvgrunn/>. De viktigste innvandringsgrunnene som blir registrert er arbeid, familie, flukt og utdanning.

Kohort: En gruppe personer som har opplevd noe i samme periode, som å bli født, gifte seg eller studere. Brukes mest om fødselscohorter.

Nettoinnvandring, også kalt innvandringsoverskudd, er forskjellen mellom antall personer som flytter inn og som flytter ut av landet.

Samlet fruktbarhetstall (SFT) beregnes som summen av ettårlige aldersavhengige fruktbarhetsrater for kvinner 15-49 år i et kalenderår. Dette kan tolkes som antall barn hver kvinne i gjennomsnitt vil føde under forutsetning av at fruktbarhetsmønstret i perioden varer ved, og at dødsfall ikke forekommer. For at det ikke skal bli befolkningsnedgang på lang sikt, må SFT være større enn 2,06-2,07 barn (reproduksjonsnivået), når vi ser bort fra inn- og utvandring.

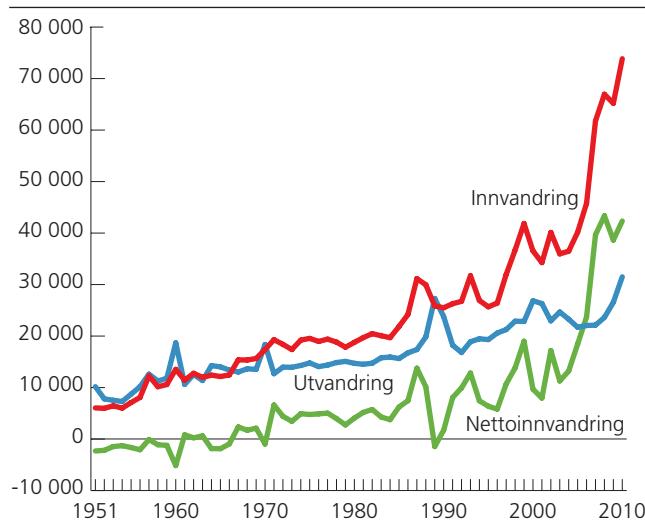
Sentralitet: Med sentralitet menes en kommunenes geografiske beliggenhet i forhold til tettsteder av ulik størrelse. Det er fire hovednivåer for sentralitet: En kommune har sentralitet 3 når den har funksjoner som et landsdelssenter eller dens befolkningstyngdepunkt ligger innenfor 75 minutters reisetid med personbil (90 minutter for Oslo) fra et landsdelssenter. Sentralitet 2 betyr at kommunen omfatter et tettsted med minst 15 000 innbyggere eller ligger innenfor 60 minutters reisetid fra et slikt tettstseds sentrum. Sentralitet 1 vil si at kommunen omfatter et tettsted med et folketall mellom 5 000 og 15 000 eller ligger innenfor 45 minutters reisetid fra et slikt tettstseds sentrum. Kommuner som ikke oppfyller noen av disse kriteriene, får sentralitet 0. Dersom en kommune oppfyller kravene til sentralitet på flere nivåer, gjelder det høyeste av disse nivåene. Sentralitetsstandarden ble oppdatert i 2008 på grunnlag av data fra 2006.

Tabell 2. Nettoinnvandring etter statsborgerskap for grupper av land

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I alt	11 286	13 210	18 442	23 724	39 653	43 343	38 634	42 346
Norge	-1 157	-797	-288	-1 212	-522	-317	336	-223
Norden ellers	-58	-266	643	1 388	2 628	3 557	4 468	4 836
Vest-Europa ellers	710	1 355	1 935	3 190	5 391	6 296	4 286	4 387
Ti østeuropeiske land i EU	751	2 235	4 080	8 900	17 005	17 547	12 819	18 628
Øst-Europa ellers	2 238	2 692	2 479	1 890	2 478	2 388	1 929	1 581
Afrika	2 957	2 447	2 767	2 651	3 511	3 272	4 330	4 718
Asia	5 241	4 695	5 861	5 623	7 241	8 170	7 942	7 001
Nord-Amerika	-143	112	172	286	431	583	449	242
Latin-Amerika	504	434	606	645	838	927	782	494
Australia og New Zealand	39	69	24	149	188	104	111	64
Oseania ellers	3	0	-1	3	6	7	3	-3
Statsløs og upoppigg	201	234	164	211	458	809	1 179	621

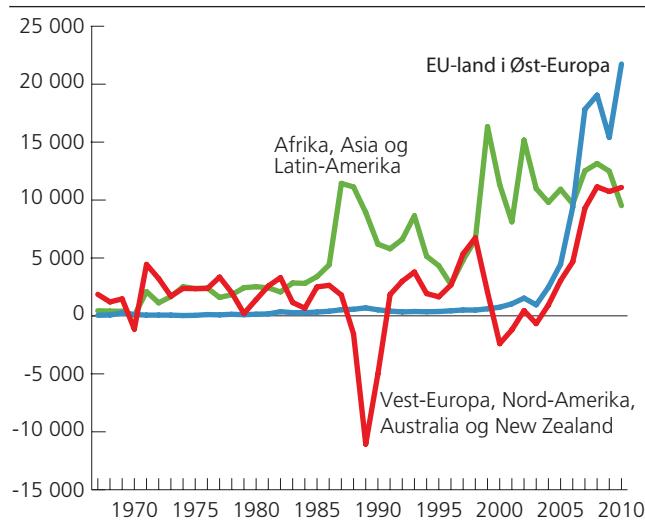
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 12. Inn- og utvandring 1970-2010

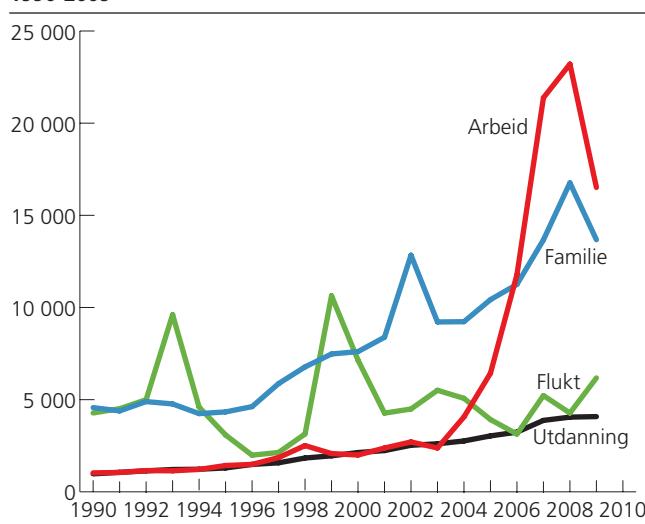
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 13. Nettoinnvandring fra tre grupper av land 1970-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 14. Innvandring etter registrert innvandringsgrunn 1990-2009

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3. Inn- og utvandring i 2010 etter statsborgerskap for 20 land med størst nettoinnvandring

	Innvandring	Utvandring	Nettoinnvandring	Endring i nettoinnvandring 2009-2010 i prosent
1 Polen	11 347	3 734	7 613	11
2 Litauen	6 552	785	5 767	119
3 Sverige	7 595	4 263	3 332	14
4 Latvia	2 292	193	2 099	109
5 Eritrea	1 987	21	1 966	19
6 Tyskland	2 678	1 197	1 481	-20
7 Somalia	1 641	207	1 434	23
8 Afghanistan	1 417	42	1 375	2
9 Filippinene	2 126	887	1 239	15
10 Island	1 678	582	1 096	-13
11 Romania	1 322	285	1 037	8
12 Thailand	1 171	206	965	-17
13 Estland	1 008	239	769	94
14 Storbritannia	1 462	708	754	10
15 Irak	875	141	734	-25
16 Russland	934	294	640	-5
17 Statsløse	633	35	598	-48
18 Bulgaria	638	107	531	52
19 Spania	751	238	513	57
20 Kina	955	490	465	-9

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

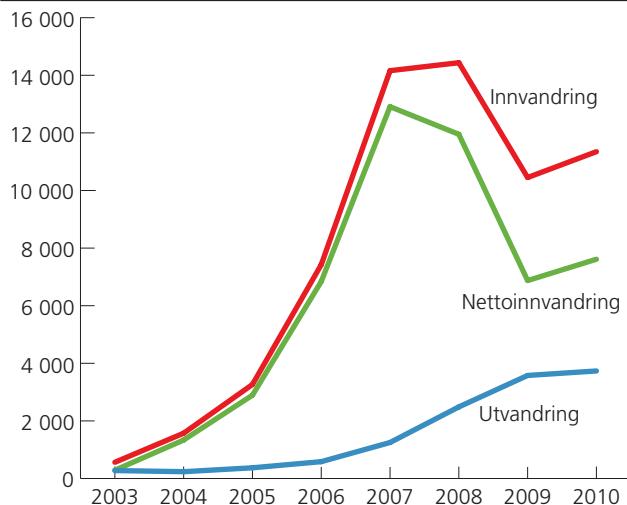
Sammenliknet med andre land har Norge høy levealder, men vi er ikke lenger i toppen slik som fram til 1950-tallet. Spesielt er det kvinnene som har sakket akterut. I 2006 var det i Europa tre land hvor mennene og sju land hvor kvinnene lever lengre enn de norske. Det er fortsatt japanske kvinner som kan forvente å leve lengst i verden, med hele 86,1 år i 2008.

Inn- og utvandring

Innvandringen til Norge har fortsatt å øke, etter en liten nedgang til 65 000 i 2009. I 2010 var det nesten 74 000 registrerte innvandringer til Norge, det høyeste nivået noen gang. Samtidig økte tallet på registrerte utvandringer med ca 5 000, slik at nettoinnvandringen økte med nærmere 4 000 til 42 000 (tabell 1 og figur 12). Finanskrisen som inntrådte høsten 2008, har vist seg å være mindre alvorlig og mer kortvarig i Norge enn i de fleste andre land, og dette har trolig påvirket innvandringen til Norge i 2010.

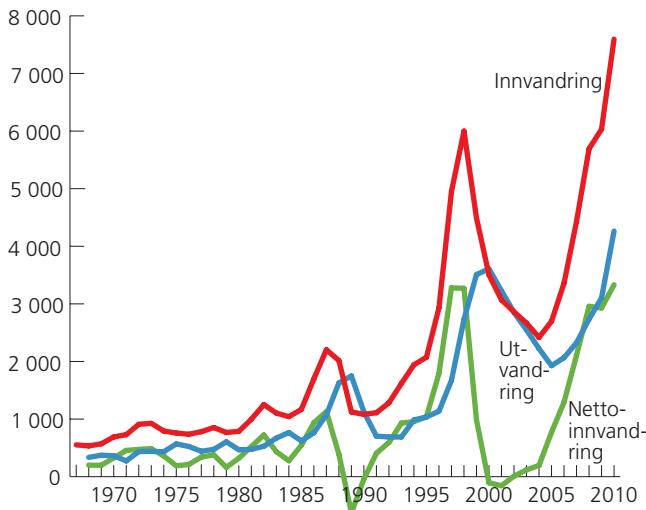
Mens innvandringen fra Asia og Afrika dominerte på begynnelsen av 2000-tallet, er det innvandringen av statsborgere fra EU-land i Øst-Europa som har vært størst de siste årene, som vist i figur 13 og tabell 2. Innvandringen har økt særlig raskt siden 2004, da EU fikk ti nye medlemmer, hvorav åtte i Øst-Europa. EØS-avtalen ga borgere av disse landene tilnærmet fri adgang til å bo og arbeide i Norge. I 2007 fikk EU ytterligere to nye medlemsland, Bulgaria og Romania. EØS-overgangsordninger mht. innvandring ble opphevet i 2009, og i 2010 ble det også utvidet adgang for familiemedlemmer av EØS/EFTA-borgere til å bo i landet.

Figur 15. Inn- og utvandring av polske statsborgere 2003-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 16. Inn- og utvandring av svenske statsborgere 1970-2010

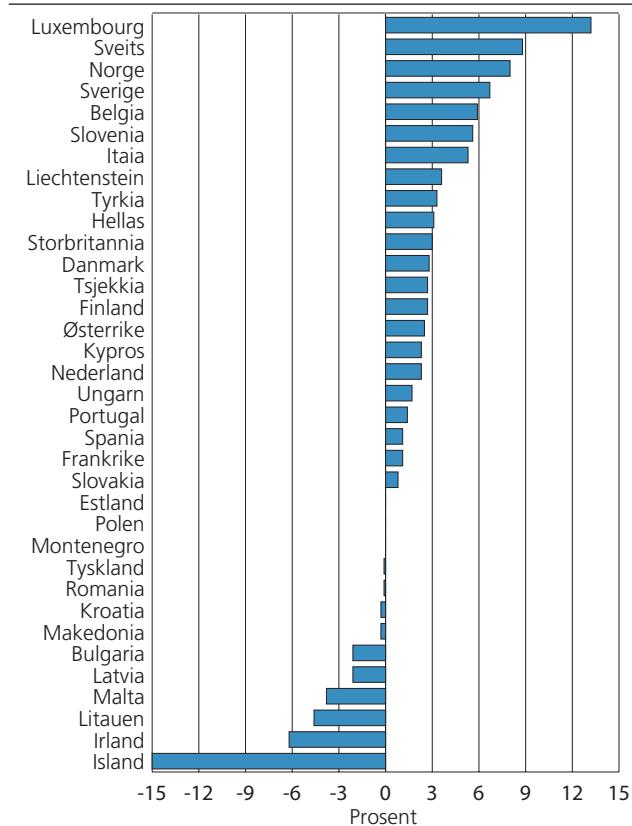
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Innvandringen fra de nye EU-landene i Øst-Europa økte sterkt fra 2009 til 2010, etter en nedgang året før (tabell 2). Størst var økningen fra Baltikum, med over en fordobling.

Antall personer som får oppholdstillatelse på grunn av beskyttelsesbehov (kvoteflyktninger og asylsøkere), har i gjennomsnitt ligget rundt 5 000 de siste 20 årene, men akutte konflikter og endringer i norsk asylpolitikk har bidratt til store variasjoner fra år til år. Over en lang periode har det vært en svak, men jevn økning i antall personer som innvander for å ta utdanning i Norge. Tallene for innvandring etter grunn omfatter ikke nordiske borgere, som i over femti år har hatt fri tilgang til å bo og arbeide i alle nordiske land.

Det er særlig arbeidsinnvandringen som har økt de siste årene, men med en nedgang i 2009, se figur 14. Nedgangen i den reelle arbeids- og familieinnvandringen er imidlertid ikke fullt så stor som vist i figuren,

Figur 17. Nettoinnvandring per 1000 innbyggere i de fleste europeiske land i 2009. Prosent

Kilde: Eurostat.

på grunn av de nye registreringsreglene for EU/EØS/EFTA-borgere, som fra 1. oktober 2009 ikke lenger trenger å søke om oppholdstillatelse.¹ Både arbeidsinnvandring og familieinnvandring gikk ned for alle de tre landgruppene vi her ser på fra 2008 til 2009, men mest fra EU-land i Øst-Europa. Den eneste gruppen som økte vesentlig fra 2008 til 2009, etter en nedgang året før, var personer fra land utenfor EØS-området som kom til Norge på grunn av beskyttelsesbehov, opp fra 4 200 til 6 200. Det var også en liten økning av personer fra denne landgruppen som kom for å ta utdanning, til litt over 3 000.

De største nettoinnvandringsstrømmene til Norge de siste årene har bestått av statsborgere fra Polen, Litauen, Sverige, Latvia og Tyskland - alle dominert av arbeidsinnvandring (se tabell 3). Den prosentvis veksten fra 2009 til 2010 var særlig stor for litauiske statsborgere, som økte med hele 119 prosent, og fra nabolandet Latvia med 109 prosent. På 5., 7. og 8. plass kommer statsborgere fra land som hovedsakelig kom til Norge for å få beskyttelse. En stor gruppe i Norge,

¹ Opphevelsen av overgangsordninger for EU/EØS/EFTA-borgere fra 1. oktober 2009 har medført at det i 2009 var 3 190 personer med uoppgett innvandringsgrunn. De fleste, 2 158, gjelder borgere fra de nye EU-landene i Øst-Europa, mens 1 032 gjelder EU/EØS/EFTA-borgere fra Vest-Europa. Statistikken for innvandring etter innvandringsgrunn er komplisert og tallene for 2010 publiseres først 25.8.2011.

pakistanere, kom på 25. plass for nettoinnvandring i 2010, med 338, en nedgang på 30 prosent fra året før.

Innvandringen av polakker økte igjen i 2010, etter en betydelig nedgang året før. Utvandringen økte svakt, se figur 15.

Innvandringen av svenske statsborgere er tredoblet siden 2005 og økende bestand av svensker i Norge har ført til økende utvandring. Mange svensker oppholder seg ganske kort tid i Norge. For svensker var det imidlertid ingen merkbar nedgang i innvandringen i forbindelse med finanskrisen, som vist i figur 16.²

I 2009 var Norge blant de europeiske land som hadde størst nettoinnvandring i forhold til folketallet, etter Luxembourg og Sveits, begge land med lange innvandringstradisjoner, se figur 17. Til Norge innvandret det altså om lag 8 personer per 1000 innbyggere, litt mer enn i Sverige.

Regional befolkningsutvikling

I 2010 flyttet 215 000 personer fra en kommune til en annen, en økning på 14 000 fra året før. Dette er det høyeste registrerte tallet siden 1970.³ Sett i forhold til folkemengden, var også den innenlandske flytteaktiviteten høy med 43,9 per tusen, nesten like høyt som i toppårene i 2007 og 2001-2002, se figur 18. Det innenlandske flyttevolumet er vanligvis høyere under høykonjunktur enn under lavkonjunktur.

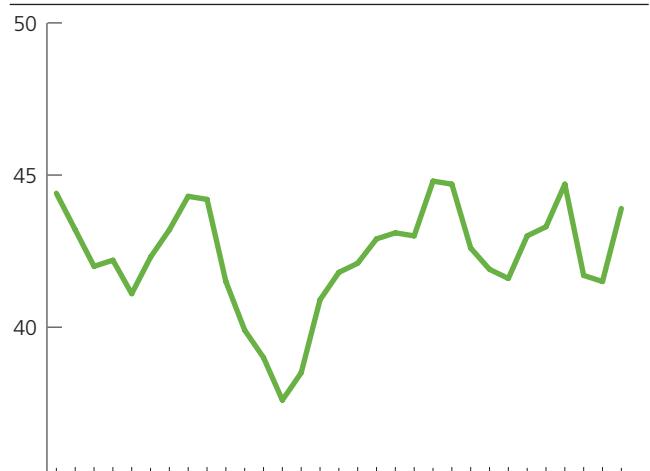
I 2010 økte folketallet i de mest sentrale kommunene (se tekstboksen), det vil si de største byene og deres omegnkomuner, med 1,6 prosent, mens folketallet bare økte med 0,2 prosent i de minst sentrale kommunene, det vil si utkantkommunene, se figur 19. Dette er første år siden 1980 at folketallet i de minst sentrale kommunen har vokst. Grunnen til dette er den store innvandringen i 2010. Uten migrasjon til og fra utlandet ville folketallet i de minst sentrale kommunene ha sunket med 0,7 prosent. Men også de andre kommunegruppene ville fått betydelig lavere vekst uten migrasjon. De mest sentrale kommunene ville da bare ha vokst med 0,7 prosent, og ikke 1,6 prosent.

Andelen av befolkningen som bor i de mest sentrale delene av landet, bestemmes også av innenlandske flyttinger og av fødsler og dødsfall i de ulike regionene. I 2010 bodde 67 prosent av befolkningen i de mest sentrale kommunene, mens disse hadde 72 prosent av fødslene og 61 prosent av dødsfallene. Dette skyldes at de mest sentrale kommunene har en yngre aldersstruktur enn resten av landet, både på grunn av innenlandske flyttinger og innvandring. De minst sentrale kommunene derimot, hadde 9 prosent av folketallet,

² Innskjeping av regelen for registrering av svenske pendlere til Sverige førte til en betydelig oppgang av registrerte flyttinger fra Sverige til Norge i januar 2010. I februar ble imidlertid denne regelendringen stilt i bero av Finansdepartementet inntil videre.

³ Det høye tallet for 1970, 232 000, skyldes korrekksjoner i forbindelse med folke- og boligtellingen samme år.

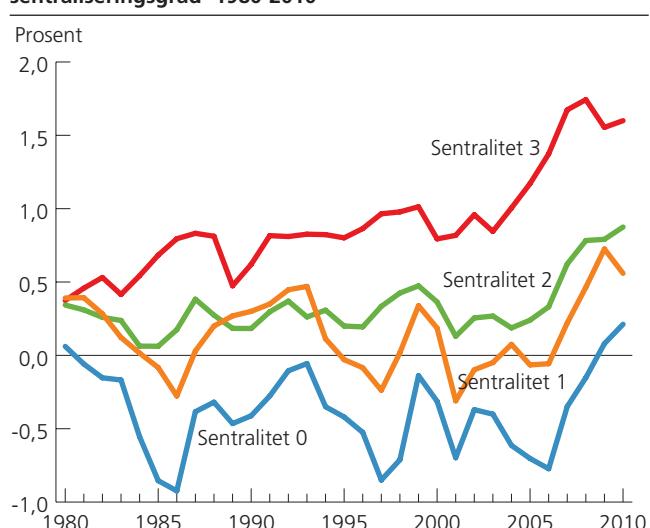
Figur 18. Innenlandske flyttinger per 1000 av folkemengden¹

¹ Flyttinger over kommunegrenser

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

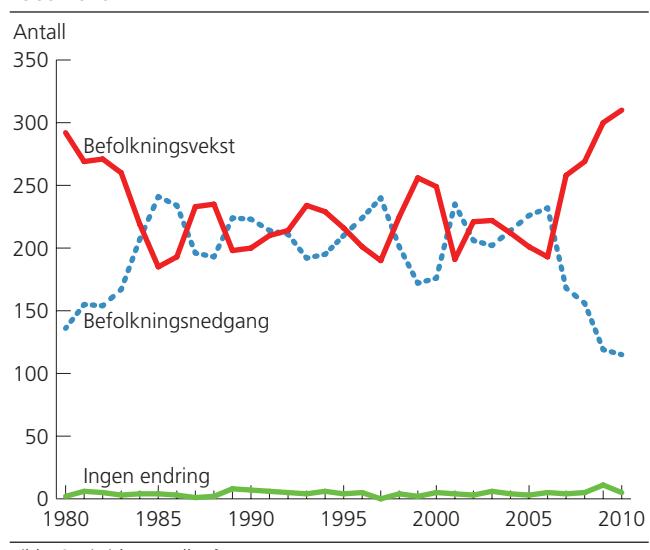
Figur 19. Befolkningsvekst etter kommunenes centraliseringsgrad¹ 1980-2010

¹ Se tekstboksen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 20. Antall kommuner med årlig vekst eller nedgang 1980-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7 prosent av fødslene og 13 prosent av dødsfallene. Dette skyldes at det i stor grad er ungdom som flytter fra disse kommunene. Innvandringsoverskuddet til utkantkommunene er heller ikke så stort at det påvirker aldersstrukturen i betydelig grad. Dessuten har ikke utkantkommunene vesentlig høyere fødselsrater enn de sentrale kommunene, slik som for 20-30 år siden.

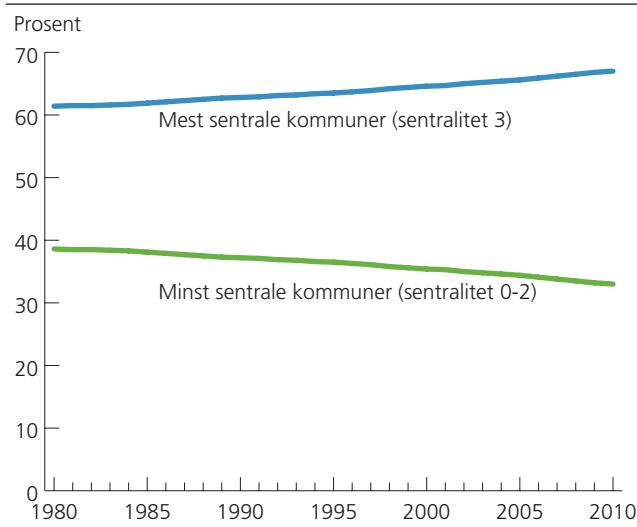
Hovedstrømmen av flyttingene går fortsatt til sentrale strøk. Siden 1980 har det vært nettoinnflytting fra resten av landet til de mest sentrale kommunene. De siste årene har imidlertid denne flyttestrømmen avtatt noe (fra 9 000 i 2006 til 5 000 i 2010), se <http://www.ssb.no/emner/02/02/20/flytting/>. Samtidig har nettoutflyttingen fra de minst sentrale kommunene sunket (fra 5 000 til 3 000). Også for de andre sentralitetsgruppene har det vært nettoutflytting de fleste år siden 1980, og med små endringer de siste årene. Det er altså fortsatt et centraliseringende innenlandske flyttemønster, men takten i dette er blitt litt langsommere de siste årene.

Som i de to foregående årene, økte folketallet i alle fylker i 2010. Hovedårsaken til dette er den store innflyttingen fra utlandet, som er spredd over hele landet, selv om de fleste flytter til de største byene. Uten innvandringsoverskudd ville folketallet ha sunket i åtte av fylkene. Nord-Norges folkemengde økte med 2 600 (0,6 prosent), men ville ha sunket med 1 200 (0,3 prosent) uten innvandringsoverskudd til landsdelen.

Antall kommuner som opplevde befolkningsnedgang sank ytterligere, fra 232 i 2006 til 115 i 2010 (av i alt 430 kommuner), det laveste tallet på over 30 år, se figur 20. Innvandringen har hatt positiv virkning på folketallet i nesten samtlige kommuner og ikke bare i de største byene. Imidlertid får det sentrale østlandsområdet så stor andel av denne veksten at resultatet blir et stadig mer centralisert bosettingsmønster. Dersom vi ser bort fra inn- og utvandring, ville folketallet ha sunket i over dobbelt så mange kommuner (244).

Befolkingens geografiske fordeling er blitt mer centralisert i løpet av 2010, på samme måte som i de foregående 20-30 år. Den 1. januar 2011 bodde 67,3 prosent av befolkningen i de mest sentrale kommunene, mot 61,4 prosent i 1980 og 64,6 prosent i 2000, se figur 21. Etter 1980 var endringen i dette sentralitetsmålet på topp i 2007 (med en endring på 0,32 prosentpoeng), og har siden avtatt litt (til 0,21 prosentpoeng), omtrent som gjennomsnittet for perioden 1996-2005.

Figur 21. Andel av befolkningen i de mest sentrale¹ og de øvrige kommuner 1980-2011

¹ Se tekstboksen

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Rapporter/Reports

Geir H. Bjertnæs og Marina Tsygankova: Avgiftssystemer for CO₂-utslipp ved klimamål for 2020. Effekter for handels- og tjenestenæringer, Rapporter 20/2011. 29 s. ISBN 978-82-537-8117-4 (trykt).

Klimaforlikets mål om nasjonale utslippsreduksjoner i 2020 kan nås med ulike virkemidler. Rapporten analyserer konsekvenser av å innføre uniforme eller differensierte avgifter på utslipp av CO₂, slik at klimamålet for 2020 oppfylles. Rapporten omhandler to scenarioer. I det første scenarioet innføres det en uniform CO₂-avgift, slik at alle innenlandske utslippskilder står overfor samme marginale utslippskostnad. I det andre scenarioet beholdes en fast kvotepris for sektorer som handler EU-kvoter, mens det innføres en uniform CO₂-avgift på øvrige sektorer (restsektoren). Dette scenarioet er en forholdsvis god tilnærming til dagens differensierte system for prising av utslipp. Hovedfokus i denne rapporten er å analysere konsekvenser de to alternative avgiftsscenarioene har for norske handels- og tjenestenæringer.

Vi tar utgangspunkt i makroøkonometriske beregninger som er utført av Statistisk sentralbyrå (SSB) vha. den makroøkonometriske generelle likevektsmodellen MSG-TECH for Klimakur 2020. Klimakur 2020 er en faggruppe som har foretatt vurderinger av ulike valgmuligheter statlige myndigheter har for å nå målet om nasjonale utslippsreduksjoner i 2020. Handels- og tjenestenæringerne behandles aggregert i MSG-TECH-modellen. Vi har derfor dekomponert effektene på sektoraggregatene i MSG-TECH-modellen. Dekomponeringen er foretatt ved å beregne fordelingsnøkler/-andeler basert på SSBs grunnlagsdata for produksjonstall i 2004. Disse nøklene benyttes så til å stykke opp de

aggregerte effektene i studien foretatt for Klimakur 2020.

Klimaforlikets mål krever en kraftig økning i utslippskatten for å redusere nasjonale utslipp. I scenarioet med uniform avgift på utslipp er CO₂-avgiften høyere enn dagens differensierte avgifter på utslipp. I scenarioet med differensierte avgifter er det forutsatt at sektoren som handler med EU-kvoter ikke stiller over høyere CO₂-avgift enn kvoteprisen. Her nås det nasjonale utslippstaket ved at bare restsektoren ildges en uniform CO₂-avgift. Derfor er CO₂-avgiften for restsektoren i scenarioet med differensierte avgifter mer enn dobbelt så høy som CO₂-avgiften i scenarioet med uniform avgift. Beregningene viser at i begge scenarioene genererer den økte klimabeskattningen en økning i offentlig inntekter for den norske staten. Dette gir rom for reduksjoner av andre vridende skatter og avgifter i norsk økonomi. I makroberegningene vi benytter balanseres det offentlige budsjettet gjennom justeringer i arbeidsgiveravgiften. Beregningene viser at arbeidsgiveravgiftssatsen kan falle med 37 og 60 prosent i 2020 i henholdsvis scenarioet med uniform avgift og scenarioet med differensierte avgifter.

Makroberegningene viser at handels- og tjenestenæringerne i liten grad blir rammet av de høye CO₂-avgiftene som må til for å nå Klimaforlikets utslippsmål. Dette gjelder enten norske myndighetene velger et uniformt eller et differensiert avgiftssystem. For handels- og tjenestenæringer som er en del av restsektoren innebærer innføring av høyere CO₂-avgift først og fremst høyere priser på bensin og brensel. Dette fører til at transport og oppvarmingskostnadene blir høyere. Beregningene viser at effekten av redusert arbeidsgiveravgift er dominerende, og at kostnadene i handels- og tjenestenæringerne alt i alt går ned. Årsaken er

at handels- og tjenestenæringerne er arbeidsintensive og lite utslippsintensive i forhold til mange andre sektorer i norsk økonomi. Totalt sett fører kostnadsreduksjon til en økning i produksjonen i handels- og tjenestenæringer. Denne økningen er større i scenarioet med differensierte avgifter. Dette forklares bl.a. med kraftigere reduksjon i arbeidsgiveravgiftssatsen og at konkurranseutsatt industri, som i stor grad er EU-ETS kvotepliktig, ikke rammes så hardt i scenarioet med differensierte avgifter som i scenarioet med uniform avgift. Dermed opprettholder den konkurranseutsatte industrien i større grad sin etterspørsel etter varer og tjenester fra handels- og tjenestenæringer.

Kjetil Telle: Effekter av Klifs tilsyn. Resultater fra produktkontrollen 2007-2010, Rapporter 18/2011. 27 s. ISBN 978-82-537-8109-9 (trykt)

Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) driver tilsyn med importører av faste, bearbeidede produkter. Siden 2007 er dette tilsynet utført på en måte som innebærer at tallene er representative for hele den aktuelle populasjonen av importører, og tilsynsmetoden gjør det sågar mulig å teste effekter av Klifs tilsynsvirksomhet.

Til sammen bestod tilsynspopulasjonen av 1801 importører i 2007/8, 1766 i 2009 og 1625 i 2010. Av disse kontrollerte Klif 202 i 2007/2008, 165 i 2009 og 167 i 2010 (totalt 534).

I analysene benyttes flere resultatindikatorer, herunder om Klif har avdekket avvik i kontrollen. Resultatene tyder på dårligere overholdelse av regelverket over tid; andelen importører med avvik var 33 prosent i 2008, 40 prosent i 2009 og 44 prosent i 2010. Resultatene kan også tyde på store forskjeller i overholdelsen i ulike undergrupper.

per av importører, og avviket er også svært høyt i noen grupper av importører med lav kontrollsannsynlighet.

Importørene er trukket tilfeldig med hensyn til tilsyn og tilsynsform, noe som gjør det mulig å teste effekten av Klfs tilsyn. Resultatene viser at tilsynet har en individualpreventiv effekt: Å kontrollere en importør reduserer importørens sannsynlighet for å ha avvik neste år med omlag 40 prosent ved brevkontroll og om lag 70 prosent ved besøkskontroll. Resultatene viser også at grundigere tilsyn (besøkskontroll) avdekker flere avvik enn mindre grundig tilsyn (brevkontroll). Vi finner imidlertid ingen tegn til at varsel om høyere kontrollfrekvens (allmennpreventiv effekt) påvirker overholdelsen. På bakgrunn av disse resultatene drøfter vi aktuelle omprioriteringer innenfor tilsynsvirksomheten.

Geir H. Bjertnæs, Karl Jacobsen og Birger Strøm: Modellering og analyse av husholdningenes valg av biltyper, Rapporter 14/2011. 35 s. ISBN 978-82-537-8091-7 (trykt)

Denne rapporten dokumenterer strukturen til en modell for husholdningenes valg av biltyper i Norge. Formålet med en slik modell er å lage modellkonsistente fremskrivninger av husholdningenes energibruk til egentransport, samt å analysere politikk som stimulerer innfasing av klimavennlige biltyper. Som en illustrasjon av modellens egenskaper er det laget en fremskrivning av husholdningenes kjøp av forskjellige biltyper, samt forbruk av ulike typer energi forbundet med disse biltyppene. Med utgangspunkt i denne fremskrivningen analyserer vi effekten av å innføre en skatt som øker prisen permanent på bensin med 50 % og effekten av å innføre en skatt som øker prisen permanent på både bensin og diesel med 50 %.

Modellen spesifiserer fem forskjellige biltyper: Plug-in hybrid-, bensin-, diesel-, el- og hydrogenbiler. Husholdningenes etterspørsel etter hver av disse biltyppene, som

genererer etterspørselen etter de ulike drivstoffene, er bl.a. avhengig av typespesifikke drivstoffavgifter og typespesifikke engangavgifter på bilkjøp. På denne måten tar vi hensyn til at skattekilene på de forskjellige bil- og drivstofftypene varierer. Disse ulike skattekilene vil gi opphav til ulike vridninger i allokeringen av konsumet av bil- og drivstofftyper.

I denne modellversjonen følger utslippet fra bilmarkedet bruken og sammensetningen av de ulike drivstofftypene. Dette innebærer at forbruk av konvensjonelt drivstoff genererer utslipp av klimagasser, mens forbruk av klimavennlig drivstoff ikke genererer utslipp. Produksjon av de ulike drivstofftypene kan imidlertid gi opphav til forskjellige utslipp i resten av økonomien. For å legge til rette for modellering av utslipp i resten av økonomien, skiller vi derfor mellom biltyper som anvender ulike klimavennlige drivstoff.

I referansebanen er det antatt eksogen vekst i husholdningenes totale utgifter til egentransport, og at elbilandelen vokser slik at elbiler dominerer markedet på lengre sikt. Antakelsene innebærer at utslippet av klimagasser fra husholdningenes egentransport i referansebanen øker de første 30 årene. Det er først når en vesentlig del av bilparken konverteres til elbiler at utslippene begynner å avta. Referansebanen er generert av forutsetninger som styrer etterspørselen etter hver av biltyppene. Dette gir en illustrasjon av hvordan modellen genererer etterspørsel etter bil- og drivstofftyper. Referansebanen representerer ikke et forsøk på å predikere utviklingen i bilmarkedet. Vi har styrt utviklingen i bilbeholdningene over tid i referansebanen, slik at bilmarkedet på sikt domineres av elbiler. En mulig begrunnelse for innfasingen av elbiler er forventninger om teknologiske fremskritt forbundet med elbilteknologi. Alternative forutsetninger vil generere andre sammensetninger av bilbeholdningene, dersom modellbruker ønsker dette.

Analysen, som er ment å gi en illustrasjon av modellens skiftegenskaper, viser at en skatt på bensin som øker bensinprisen med 50 %, vil gi en moderat nedgang i utslippet av klimagasser på lang sikt. Substitusjon bort fra bensinbiler, samt hybridbiler som bruker bensin, bidrar til å redusere utslippet av klimagasser som følge av redusert bensinforbruk. Substitusjon mot dieselbiler bidrar imidlertid til å øke forbruket av diesel som igjen bidrar til å øke utslippet av klimagasser. En skatt på bensin og diesel, som øker bensin- og dieselprisen med 50 %, vil gi en vesentlig nedgang i utslippet av klimagasser på lang sikt.

Discussion Papers

Andreas Benedictow and Pål Boug: A conceptual note on the aggregation of international prices using index numbers, DP 656, 2011, 19 s.

Aggregering av internasjonale priser er generelt basert på velkjente indeksformler. Vanlig praksis når slike formler anvendes er imidlertid å basere seg på prisindeks, og ikke prisnivåer, som datagrunnlag. Numeriske beregninger av prisaggregater fanger derfor typisk ikke opp alle effektene av den stadig viktigere rolle lavkostland spiller i bestemmelsen av internasjonale priser. Når bare prisindeks er tilgjengelige for en varegruppe aktualiseres spørsmålet hvordan finne et relevant mål på prisnivåforskjeller mellom land, slik at både inflasjonsimpulser og prisnivåforskjeller kan fanges opp i et endelig prisaggregat. Vi analyserer denne problemstillingen både fra et teoretisk og et empirisk perspektiv, og foreslår et konseptuelt rammeverk for analyse av ulike kilder til endringer i internasjonale priser med Törnqvist prisindeks som underliggende indeksformel. Herunder foreslår vi en kalibreringsmetode basert på kjøpekraftspariteter, slik at relative prisindeks kan tolkes som relative prisnivåer. Vi presenterer et illustrativt numerisk eksempel med data fra klesindustrien, og viser at bidraget fra prisnivåforskjeller mellom land er betydelig i det bereg-

nede aggregatet for internasjonale priser.

Taryn Ann Galloway and Stephen Pudney: Initiation into crime. An analysis of Norwegian register data on five birth cohorts, DP 655, 2011, 43 s.

Denne forsløpsanalysen følger de fem kohortene født 1977-1981 i Norge for å avdekke forhold knyttet til første siktelse for lovbrudd fra og med den kriminelle lavalderen (15 år). Det er benyttet detaljerte registerdata som inkluderer opplysinger om siktelse for lovbrudd, familiebakgrunn og familiehistorie. For menn er det også et mål på kognitive ferdigheter (IQ) fra sesjon. Analysen viser at hazarden for (første) siktelse er høyere for barn av unge og ugifte mødre samt for dem som opplevde skilsmisses eller at moren døde. At foreldre har hatt en stabil tilknytning til arbeidsmarkedet gjennom oppveksten henger sammen med redusert risiko for kriminalitet, og det er ingen tegn til at mors sysselsetting øker risikoen for kriminalitet. En sammenheng mellom kognitive ferdigheter og kriminalitet holder seg etter at en rekke familieljenetegn og andre relevant bakgrunnsvariabler er tatt hensyn til.

Christoph Böhringer, Bouwe Dijkstra and Knut Einar Rosendahl: Sectoral and regional expansion of emissions trading, DP 654, 2011, 34 s.

Vi studerer et internasjonalt system for handel med klimakvoter som omfatter enkelte sektorer av økonomien i noen store, utvalgte land. En utvidelse av systemet til å omfatte flere regioner og sektorer medfører generelt lavere totalkostnader ved å nå et gitt utslippsmål, men enkeltland kan tape på en slik utvidelse. Vi simulerer et internasjonalt marked for klimakvoter, der vi legger til grunn landenes rapporterte klimamålsettinger etter klimatoppmøtet i København. Vi antar at landene fordeler sine utslippskvoter strategisk mellom sektorer som er omfattet av kvotemarkedet og sektorer som ikke er

omfattet. Dette gjør de med tanke på å påvirke prisen på kvoter. Ekspertører og importører av kvoter har generelt motstridende interesser når det gjelder å invitere nye land til å delta i kvotemarkedet, og resultatene våre tyder på at noen land kan oppleve betydelig høyere kostnader ved å nå klimamålet sitt når kvotemarkedet utvides med nye land. Å utvide kvotesystemet til å omfatte flere sektorer er gunstig for de fleste land, men noen land (spesielt USA og Russland) kan komme dårligere ut på grunn av mindre strategisk innflytelse. Generelt finner vi at eksportører av kvoter har sterkere strategisk makt enn importører.

Trude Lappégård and Marit Rønse: Socioeconomic differentials in multi-partner fertility among men, DP 653, 2011, 24 s.

Dette arbeidet analyserer fruktbarhet blant menn med spesielt fokus på flerkullsfødsler for kohortene 1955-1984. Vi finner at menn med lav sosioøkonomisk status (lav utdanning/lav inntekt) har lavere sannsynlighet for å bli fedre enn andre menn, og lavere sannsynlighet for å få flere barn i samme samliv. Flerkullsfødsler er på sin side positivt assosiert med både høy og lav sosioøkonomisk status: Menn med både høy og lav sosioøkonomisk status har høyere sannsynlighet for å bli far med en ny partner enn andre menn. For menn med lav sosioøkonomisk status kan dette ses i sammenheng med flere ustabile samliv og høyere samlivsoppløsning. For menn med høy sosioøkonomisk status kan dette være knyttet til at de har sterke preferanser for barn og ressurser som gjør dem mer attraktive som partnere og far til fremtidige barn.

Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser (ØA) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser kan fås ved henvendelse til Aud Walseth, Statistisk sentralbyrå, telefon: 21 09 47 57, telefax: 21 09 00 40, E-post: Aud.Walseth@ssb.no

Økonomiske analyser

ØA 3/2010:

Konjunkturtendensene, 3-29.

Torbjørn Eika, Joakim Prestmo og Eivind Tveter: Etterspørselen fra petroleumsvirksomheten. Betydningen for produksjon og sysselsetting i Norge, 30-39.

Taran Fæhn: Tenke globalt; handle lokalt eller handle kvoter? En makroøkonomisk analyse av å gjenomføre Klimaforlikets mål for 2020, 40-48.

Bjart Holtsmark: Om tømmerhogst og klimanøytralitet, 49-56.

Tom Kornstad og Terje Skjerpen: Avslagsrisiko for førstegangssøkere av uførepensjonister, 57-66.

Roger Hammersland: Statsgjeldskrisen i euroområdet: Hva er alternativene? 67-68.

ØA 4/2010:

Konjunkturtendensene, 3-27.

Helge Brumborg og Inger Texmon: Befolkningsframskrivninger 2010-2060, 28-39.

Tom Langer og Randi Johannessen: Nytt i konsumprisindeksen. Nasjonalregnskapet - ny vektkilde 40-47.

Ann Christin Bøeng: Konsekvenser for Norge av EUs fornybardirektiv, 48-58.

ØA 5/2010:

Lars J. Kirkebøen: Høyt utdannede tjener mer over livsløpet, 3-10.

Taran Fæhn og Karl Jacobsen: Klimapolitikk og klimavennlige teknologier – ingeniørkunnskap i en makromodell, 11-16.

Kari Skrede: Inntektsutvikling i perioden 1982-2007 etter kjønn, livsfase og generasjoner, 17-26.

Torstein Bye, Marius Bergh og Magne Holstad: Lønnsomhetsutvikling i norsk kraftsektor etter deregulering i 1991, 27-31.

ØA 6/2010:

Konjunkturtendensene, 3-30.

Steinar Todsen: Hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet i 2011, 31-32.

Kari Skrede: Utviklingen i husholdningsinntekt etter kjønn, livsfase og generasjon, 33-42.

Astri Kløvstad: Norsk lastebiltransport i et internasjonalt marked, 43-49.

ØA 1/2011

Økonomisk utsyn over året 2010, 3-130.

ØA 2/2011:

Knut Einar Rosendahl og Halvor Briseid Storrøsten: Gratis klimakvoter og investeringer i ren teknologi, 3-7.

Ådne Cappelen, Torbjørn Eika og Joakim Prestmo: Redusert petroleumsaktivitet: En utfordring for norsk økonomi? 8-15.

Tore Halvorsen og Tor Skoglund: Noen problematiske begreper i nasjonalregnskapet – et historisk tilbakeblikk, 16-20.

Christoffer Berge: Blir korttidsinnvandrerne i Norge?, 21-26.

Magne Holstad og Finn Erik L. Pettersen: Hvordan reagerer strømforbruket i alminnelig forsyning på endringer i spotpris?, 27-31.

Economic Survey

From 2004 will Economic Survey no longer be available in its current form. Economic trends for the Norwegian economy will continue to be published electronically, but will no longer have a printed counterpart.

http://www.ssb.no/kt_en/

Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell	Side	Figur	Side																																										
Konjunkturbarometeret		Konjunkturbarometeret																																											
1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet	2*	1.1. Konjunkturbarometer i industri og bergverk. Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling	3*																																										
1.2. Konjunkturbarometer i industri og bergverk. Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal	3*	1.2. Konjunkturbarometer i industri og bergverk. Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal	3*																																										
1.3. Konjunkturbarometer. Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå.....	3*	1.3. Konjunkturbarometer. Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå.....	3*																																										
1.4. Konjunkturbarometer. Faktorer som begrenser produksjonen i industrien	3*	1.4. Konjunkturbarometer. Faktorer som begrenser produksjonen i industrien	3*																																										
Ordre		Ordre																																											
2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindeksler	2*	2.1. Ordretilgang og ordrereserve i industri ialt	3*																																										
2.2. Ordrereserve. Sesongjusterte og glattede verdiindeksler	2*	2.2. Ordretilgang og ordrereserve i bygg og anlegg i alt	3*																																										
Arbeidskraft		Arbeidskraft																																											
3.1. Arbeidsmarked. 1 000 personer og prosent.		3.1. Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk fra AKU	5*																																										
Sesongjustert	4*	3.2. Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger	5*																																										
Produksjon		Produksjon																																											
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindeksler. 2005=100	4*	4.1. Produksjon. Olje og naturgass	5*																																										
4.2. Produksjon og omsetning. Indeks. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	6*	4.2. Produksjon. Industri og kraftforsyning	5*																																										
5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk. Mrd. kroner	6*	4.3. Produksjon. Innsatsvarer og energivarer.....	5*																																										
5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Næringslivets samlede årsanslag for investeringsåret gitt på ulike tidspunkter.....	6*	4.4. Produksjon. Investerings- og konsumvarer	5*																																										
5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid	8*	4.5. Produksjonsindeks for bygg og anlegg	7*																																										
5.4. Bygg satt i gang. Boliger	9*	4.6. Hotellovernattinger.....	7*																																										
Investeringer		Investeringer																																											
6.1. Detaljomsetning	9*	5.1. Antatte og utførte investeringer i industri	7*																																										
Forbruk		5.2. Årsanslag for investeringer i industri og bergverk gitt på ulike tidspunkter	7*																																										
6.2. Varekonsumindeks	9*	5.3. Årsanslag for investeringer i oljevirksomheten gitt på ulike tidspunkter	7*																																										
6.3. Førstegangsregistrerte nye personbiler	9*	5.4. Årsanslag for investeringer i kraftforsyning gitt på ulike tidspunkter	7*																																										
Priser		5.5. Bygg satt i gang. Driftsbygg	9*																																										
7.1. Pris- og kostnadsindeksler. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	5.6. Bygg satt i gang. Driftsbygg	9*																																										
7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	5.7. Bygg under arbeid	9*																																										
7.3. Prisindeksler. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	12*	Forbruk																																											
7.4. Månedsfortjeneste og avtalt lønn. Indeks	12*	Finansmarked		6.1. Detaljomsetning	9*	8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent	12*	8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent	13*	6.2. Varekonsumindeks	9*	8.3. Valutakurser, penge- og kreditindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs	13*	6.3. Førstegangsregistrerte nye personbiler	9*	Utenrikshandel		Priser		9.1. Eksport og import av varer. Mill. kroner. Sesongjustert	14*	7.1. Pris- og kostnadsindeksler. Nivå og endring	11*	9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring	11*	Finansmarked		7.3. Boligpriser	11*	8.1. 3 måneders eurorente	15*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*	8.3. Valutakursindeksler	15*	8.4. Norges Banks penge- og kreditindikator	15*	Utenrikshandel		9.1. Utenrikshandel	15*	9.2. Driftsbalansen	15*
Finansmarked		6.1. Detaljomsetning	9*																																										
8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent	12*	8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent	13*	6.2. Varekonsumindeks	9*	8.3. Valutakurser, penge- og kreditindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs	13*	6.3. Førstegangsregistrerte nye personbiler	9*	Utenrikshandel		Priser		9.1. Eksport og import av varer. Mill. kroner. Sesongjustert	14*	7.1. Pris- og kostnadsindeksler. Nivå og endring	11*	9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring	11*	Finansmarked		7.3. Boligpriser	11*	8.1. 3 måneders eurorente	15*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*	8.3. Valutakursindeksler	15*	8.4. Norges Banks penge- og kreditindikator	15*	Utenrikshandel		9.1. Utenrikshandel	15*	9.2. Driftsbalansen	15*						
8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent	13*	6.2. Varekonsumindeks	9*																																										
8.3. Valutakurser, penge- og kreditindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs	13*	6.3. Førstegangsregistrerte nye personbiler	9*	Utenrikshandel		Priser		9.1. Eksport og import av varer. Mill. kroner. Sesongjustert	14*	7.1. Pris- og kostnadsindeksler. Nivå og endring	11*	9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring	11*	Finansmarked		7.3. Boligpriser	11*	8.1. 3 måneders eurorente	15*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*	8.3. Valutakursindeksler	15*	8.4. Norges Banks penge- og kreditindikator	15*	Utenrikshandel		9.1. Utenrikshandel	15*	9.2. Driftsbalansen	15*												
6.3. Førstegangsregistrerte nye personbiler	9*																																												
Utenrikshandel		Priser																																											
9.1. Eksport og import av varer. Mill. kroner. Sesongjustert	14*	7.1. Pris- og kostnadsindeksler. Nivå og endring	11*	9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring	11*	Finansmarked		7.3. Boligpriser	11*	8.1. 3 måneders eurorente	15*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*	8.3. Valutakursindeksler	15*	8.4. Norges Banks penge- og kreditindikator	15*	Utenrikshandel		9.1. Utenrikshandel	15*	9.2. Driftsbalansen	15*																				
7.1. Pris- og kostnadsindeksler. Nivå og endring	11*																																												
9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring	11*	Finansmarked		7.3. Boligpriser	11*	8.1. 3 måneders eurorente	15*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*	8.3. Valutakursindeksler	15*	8.4. Norges Banks penge- og kreditindikator	15*	Utenrikshandel		9.1. Utenrikshandel	15*	9.2. Driftsbalansen	15*																								
7.2. Produktpriser. Nivå og endring	11*																																												
Finansmarked		7.3. Boligpriser	11*	8.1. 3 måneders eurorente	15*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*	8.3. Valutakursindeksler	15*	8.4. Norges Banks penge- og kreditindikator	15*	Utenrikshandel		9.1. Utenrikshandel	15*	9.2. Driftsbalansen	15*																												
7.3. Boligpriser	11*																																												
8.1. 3 måneders eurorente	15*																																												
8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*																																												
8.3. Valutakursindeksler	15*																																												
8.4. Norges Banks penge- og kreditindikator	15*																																												
Utenrikshandel																																													
9.1. Utenrikshandel	15*																																												
9.2. Driftsbalansen	15*																																												

1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet

	Faktisk utvikling fra foregående kvartal og forventet utvikling i kommende kvartal. Diffusjonsindeks ¹				Kapasitets- utnytting Prosent	Generell be- dømmelse av utsiktene i kommende kvartal	Faktorer som begrenser produksjonen. Prosent av foretakene					
	Produksjon		Sysselsetting				Etter- spørsel	Kapasitet	Arbeids- kraft	Råstoff		
	Faktisk	Forventet	Faktisk	Forventet								
2008												
3. kvartal	47,8	49,1	46,4	42,8	80,0	45,5	59	8	11	5		
4. kvartal	41,0	43,4	40,3	37,2	79,0	40,4	67	6	7	3		
2009												
1. kvartal	37,8	42,0	36,1	35,3	77,0	40,1	75	5	3	2		
2. kvartal	40,4	44,3	36,8	36,8	76,0	43,7	78	4	1	2		
3. kvartal	45,2	47,2	39,6	39,4	77,0	47,3	78	4	1	2		
4. kvartal	48,1	50,6	42,5	42,0	77,0	50,6	76	4	2	3		
2010												
1. kvartal	50,0	54,3	44,7	44,8	77,0	53,9	74	4	2	4		
2. kvartal	51,5	56,3	45,8	47,4	78,0	56,0	73	5	2	4		
3. kvartal	52,1	59,0	47,2	50,8	79,0	58,6	71	5	2	4		
4. kvartal	53,6	60,9	50,5	53,4	79,0	61,1	68	6	3	4		
2011												
1. kvartal	55,6	60,1	54,0	53,2	80,0	60,7	65	6	4	4		

¹ Beregnet som summen av andelen av foretakene som har svart STØRRE og halvparten av andelen av foretakene som har svart UENDRET.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindeks

	Ordrebasert industri. 2005=100					Bygg og anlegg. 2005=100			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskin-industri	Bygging av skip og oljeplattformer	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig-bygg	Andre bygg
2008									
3. kvartal	130,2	120,9	186,9	77,1	137,3	106	114	56	141
4. kvartal	117,5	108,6	148,7	72,8	124,8	88	100	54	106
2009									
1. kvartal	105,6	98,7	109,9	70,8	119,8	99	130	56	110
2. kvartal	96,3	93,3	81,1	66,8	122,0	104	133	61	117
3. kvartal	91,3	92,8	65,7	63,7	128,6	104	127	58	121
4. kvartal	91,9	95,8	66,6	65,1	136,8	115	144	72	127
2010									
1. kvartal	97,4	100,6	78,3	74,2	144,5	114	147	73	121
2. kvartal	105,4	106,1	96,4	89,0	149,6	124	132	92	143
3. kvartal	114,3	112,0	117,3	104,4	152,4	107	107	90	119
4. kvartal	122,3	117,5	136,4	116,7	153,0	112	106	100	126
2011									
1. kvartal	128,1	121,7	150,1	124,4	151,3	132	156	109	134

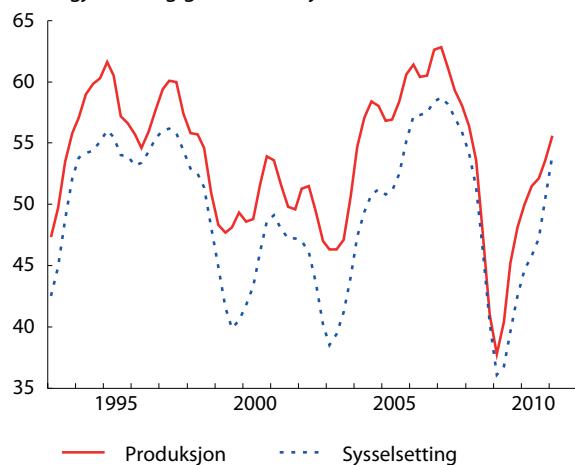
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.2. Ordrereserve. Sesongjusterte og glattede verdiindeks

	Ordrebasert industri. 2005=100					Bygg og anlegg. 2005=100			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskin-industri	Bygging av skip og oljeplattformer	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig-bygg	Andre bygg
2008									
3. kvartal	241,0	154,4	567,9	194,2	259,8	132	121	76	195
4. kvartal	226,4	147,3	558,4	174,3	233,9	114	111	65	164
2009									
1. kvartal	206,6	141,4	515,3	151,8	217,4	113	124	62	152
2. kvartal	185,7	137,4	449,4	130,3	219,1	113	130	60	147
3. kvartal	166,6	135,2	376,2	112,7	232,4	114	131	60	150
4. kvartal	151,8	133,2	311,8	101,0	244,7	116	138	61	149
2010									
1. kvartal	142,3	131,2	266,8	96,9	249,3	127	157	69	155
2. kvartal	137,2	129,2	239,5	98,7	248,4	135	159	77	167
3. kvartal	135,1	128,1	223,4	103,2	248,5	136	148	88	171
4. kvartal	135,0	128,2	215,3	108,4	251,1	135	137	95	174
2011									
1. kvartal	136,2	129,3	214,4	112,8	255,0	150	160	112	180

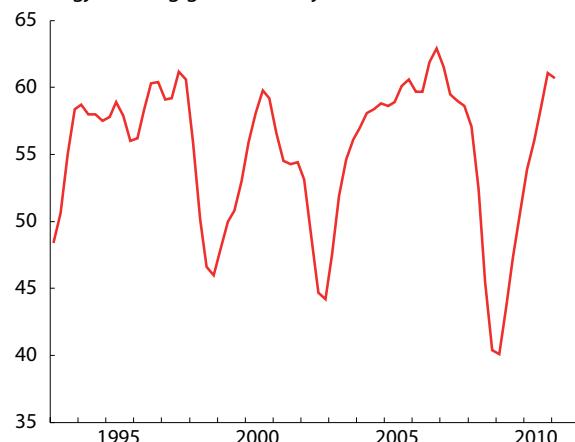
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.1 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling, kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

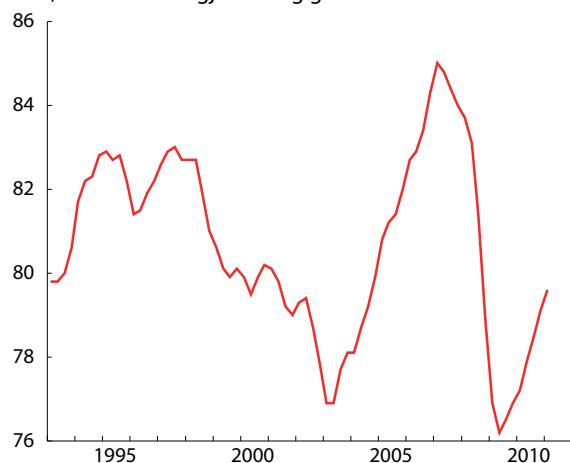
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.2 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

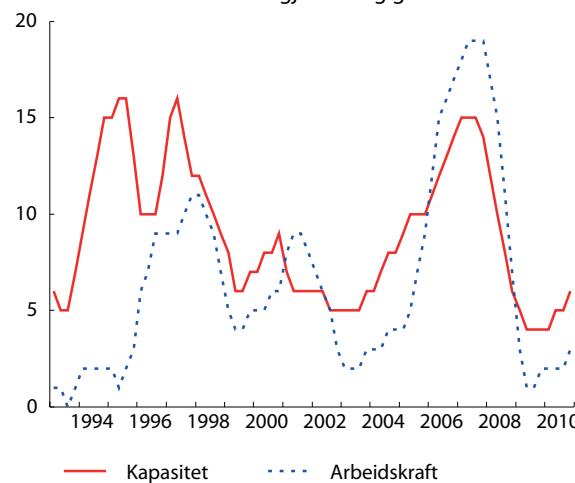
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.3 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå, kvartal. Sesongjustert og glattet. Prosent

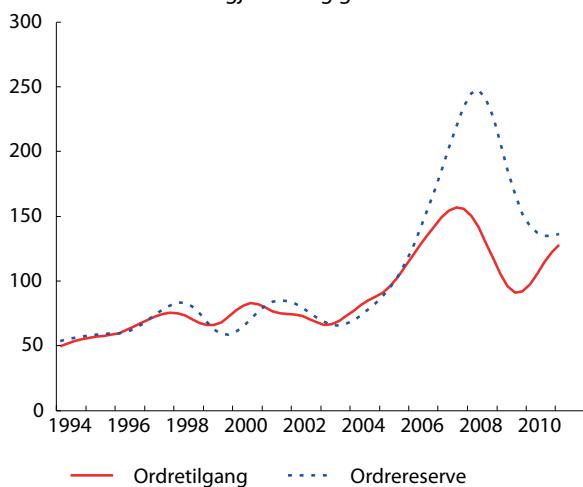
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.4 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Faktorer som begrenser produksjonen, kvartal.
Andel av foretakene. Sesongjustert og glattet. Prosent

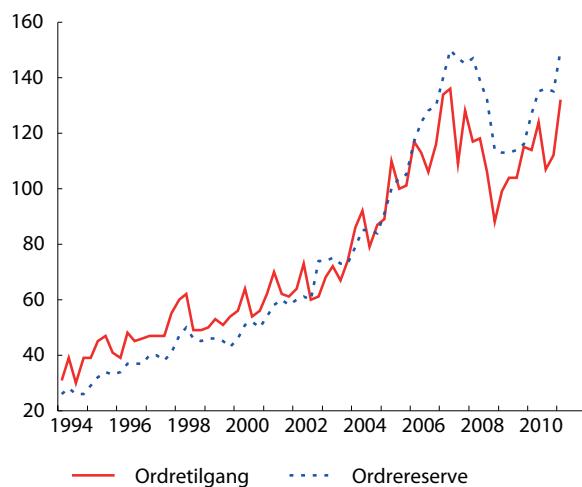
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.1 Ordre (kvartal). Ordrebaser industri i alt
Ordretilgang og ordrereserve.
Verdiindeks. Sesongjustert og glattet. 2005=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.2 Ordre (kvartal). Bygg og anlegg i alt
Ordretilgang og ordrereserve.
Verdiindeks. 2005=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

3.1. Arbeidsmarked. 1000 personer og prosent. Sesongjustert

	Arbeidkraftundersøkelsen ¹					NAV			Sykefraværstatistikk	
	Sysselsatte	Utførte ukeverk (37,5 timer)	Arbeids- styrken	Arbeids- ledige ²	Arbeids- ledighet. Prosent av arbeids- styrken	Registrerte ledige	Registrerte ledige og personer på tiltak	Tilgang på ledige stillingen	Beholdning av ledige stillingen	Syke- fraværs- prosent ³
2006	2 362	1 825	2 446	84	3,4	62,9	72,8	27,6	18,9	6,9
2007	2 443	1 870	2 507	63	2,5	46,0	56,1	33,3	24,3	6,9
2008	2 524	1 951	2 591	67	2,6	42,5	53,4	29,7	26,6	7,1
2009	2 508	1 893	2 590	82	3,2	69,3	86,9	21,6	23,8	7,5
2010	2 508	1 897	2 602	94	3,6	74,6	91,3	19,6	24,3	6,8
2009										
Desember	2 501	1 881	2 587	87	3,4	72,8	92,6	21,3	26,0	7,6
2010										
Januar	2 498	1 888	2 586	88	3,4	73,8	93,6	19,2	23,2	7,0
Februar	2 498	1 906	2 590	92	3,5	73,5	93,0	21,2	24,0	7,0
Mars	2 493	1 903	2 583	91	3,5	74,9	92,3	20,3	24,0	7,0
April	2 488	1 913	2 582	94	3,6	75,1	94,7	20,6	23,4	6,3
Mai	2 501	1 900	2 595	94	3,6	74,5	90,0	18,4	23,5	6,3
Juni	2 504	1 863	2 597	93	3,6	74,3	90,2	21,0	24,3	6,3
Juli	2 508	1 857	2 598	89	3,4	73,8	89,6	17,8	25,0	7,0
August	2 503	1 866	2 592	89	3,4	72,5	87,1	22,2	25,0	7,0
September	2 500	1 902	2 592	92	3,5	75,8	89,0	17,2	24,7	7,0
Okttober	2 507	1 912	2 599	92	3,5	76,3	89,5	18,7	24,9	7,0
November	2 514	1 914	2 608	94	3,6	76,8	90,8	19,4	25,1	7,0
Desember	2 516	1 917	2 604	88	3,4	75,4	90,2	19,5	25,8	7,0
2011										
Januar	2 515	1 923	2 601	86	3,3	73,2	87,8	21,8	25,5	..
Februar	2 522	1 924	2 605	83	3,2	72,0	86,6	21,3	25,9	..
Mars	2 532	1 924	2 618	86	3,3	69,7	84,1	27,2	24,5	..
April	..	..	..	..	..	68,9	84,9	16,0	28,9	..
Mai	..	..	..	..	..	68,3	82,4	28,1	28,2	..

¹ Tre måneders glidende sentrert gjennomsnitt. Tallene for februar, mai, august og november gir gjennomsnittet for henholdsvis 1., 2., 3. og 4. kvartal. ² Det skjedde en større omlegging av AKU fra 2006, med brudd i tidsserien som resultat. ³ Egen- og legemeldte sykefraværsdagsverk som prosent av avtalte dagsverk, kvartalstall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og NAV.

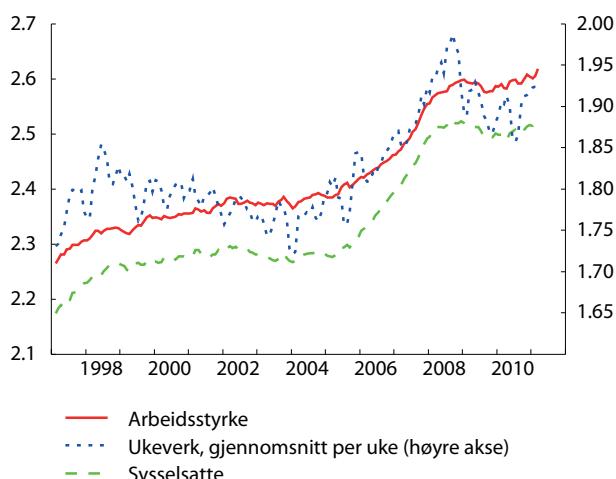
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser. 2005=100

	Etter næring				Etter sluttanvendelse				Energi- varer
	Total indeks ¹	Utvinning og utvinnings- tjenester	Industri	Kraft- forsyning	Innats- varer	Investerings- varer	Konsum- varer	Energi- varer	
2006	97,8	95,3	105,4	88,3	103,1	112,2	100,6	94,9	
2007	96,7	90,8	111,2	99,6	107,3	125,4	103,3	91,6	
2008	97,1	90,1	114,8	103,7	107,7	142,3	100,9	91	
2009	93,3	87,6	107,7	95,9	100,0	144,8	94,4	87,5	
2010	88,1	80,1	110,5	91,0	105,2	143,8	96,0	79,7	
2009									
Oktober	92,6	85,9	108,4	102,7	100,0	145,5	94,6	85,3	
November	92,8	86,2	109,2	95,9	105,8	145,0	93,4	85,3	
Desember	92,0	84,8	109,2	100,1	100,1	143,9	96,6	84,3	
2010									
Januar	92,4	85,5	108,8	103,7	104,0	143,7	93,5	85,9	
Februar	92,1	85,4	110,0	97,3	105,6	143,7	95,4	84	
Mars	90,6	83,9	110,1	87,6	101,1	143,1	96,3	82,6	
April	89,9	82,8	110,6	86,6	107,9	143,6	94,8	82	
Mai	89,5	83,3	108,8	80,5	102,1	142,6	93,4	81,4	
Juni	88,2	80,1	112,8	79,7	104,7	146,9	95,9	78,7	
Juli	85,7	76,0	113,0	86,3	104,7	144,7	99,0	75,8	
August	81,2	70,6	110,7	81,8	102,0	143,7	96,8	71,6	
September	83,4	72,8	112,7	86,0	105,9	145,6	98,8	71,3	
Oktober	90,1	82,2	111,8	91,1	108,5	145,0	96,5	81,1	
November	88,0	78,5	112,8	94,8	108,9	146,3	100,9	77,3	
Desember	88,8	79,6	111,8	99,5	111,9	145,9	94,3	78,3	
2011									
Januar	86,3	78,0	112,5	79,3	109,0	146,0	95,6	76,4	
Februar	86,1	77,3	112,3	81,5	109,2	146,7	94,4	75,2	
Mars	84,8	75,1	113,3	82,0	111,9	146,2	94,4	73,4	

¹ Olje- og gassutvinning, industri, bergverk og kraftforsyning.

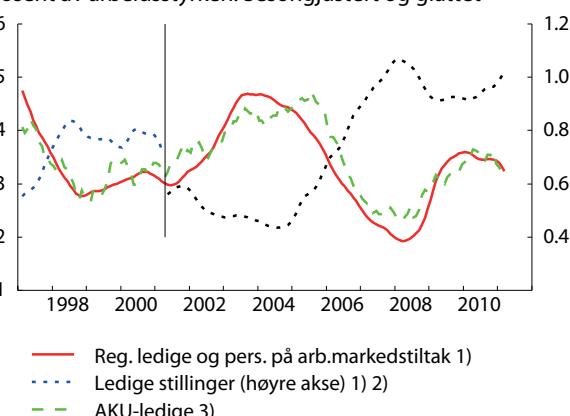
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.1 Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk
Millioner. Sesongjusterte og glattede månedstall.

Kilde: Arbeidkraftundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.2 Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger, månedstall
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

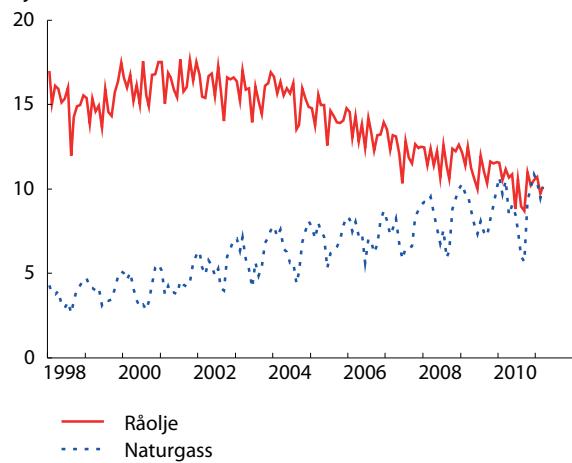
1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99.

2) Brudd i serien fom. mai 2001.

3) Brudd i serien fom. 2006.

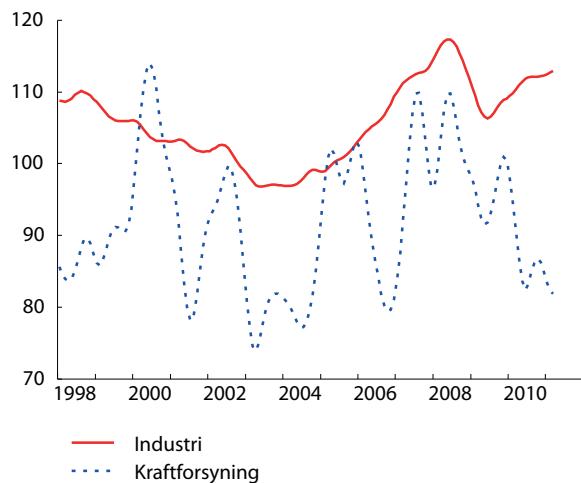
Kilde: NAV og Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.1 Produksjon: Olje og naturgass
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm3)
Ujusterte månedstall 1).

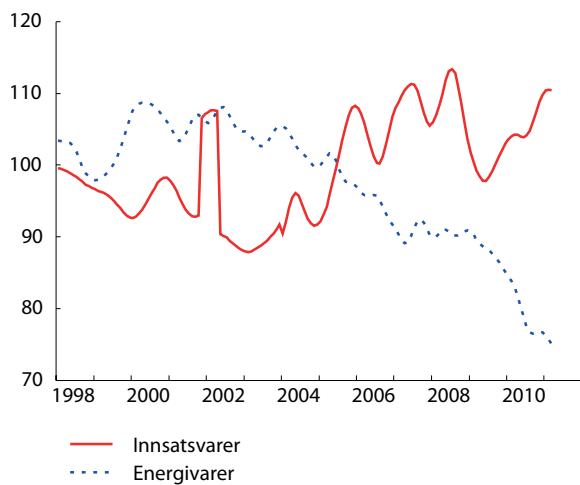
1) Brudd i seriene fra og med 2004.
Kilde: Oljedirektoratet.

Fig. 4.2 Produksjon: Industri og kraftforsyning
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 2005=100
Månedstall

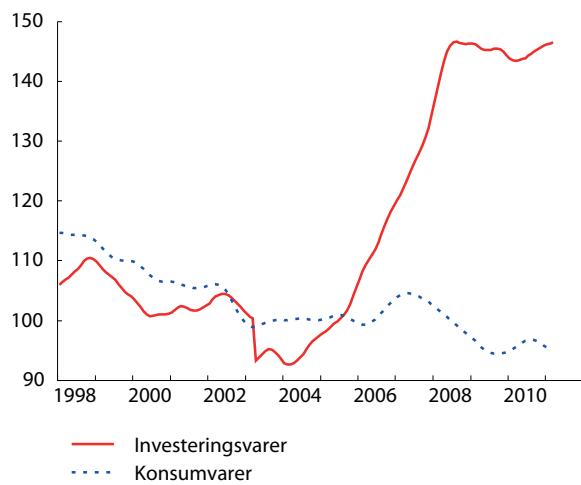
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.3 Produksjon: Innsatsvarer og energivarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 2005=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.4 Produksjon: Investerings- og konsumvarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 2005=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.2. Produksjon og omsetning. Indekser

	Bygge- og anleggsproduksjon. Volum						Næringslivstjenester og omsetning og drift av fast eiendom. Verdi			Hotellomsetning. Verdi	
	I alt		Bygg i alt		Anlegg		Omsetning og drift av fast eiendom. Nivå	Faglig, vitenskaplig og teknisk tjenesteyting. Nivå	Forretningsmessig tjenesteyting. Nivå		
	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent					
2009	104,2	-8,8	104,2	-8,1	103,5	-10,8	171,5	150,6	145,3	220,9	
2010	104,2	0,0	104,5	0,3	101,9	-1,5	187,9	158,0	151,7	228,9	
2008											
3. kvartal	113,5	-0,1	113,1	-0,1	114,1	-0,1	155,8	143,3	150,4	271,6	
4. kvartal	113,2	0,0	111,3	-0,3	114,3	-0,3	166,2	188,6	156,6	205,3	
2009											
1. kvartal	104,9	-0,6	106,1	-0,4	104,7	-0,4	165,0	147,1	137,3	205,7	
2. kvartal	103,9	0,0	103,7	-0,3	104,5	-0,3	172,6	157,6	144,6	226,8	
3. kvartal	104,4	0,0	104,6	-0,1	102,2	-0,1	168,5	128,8	145,7	255,1	
4. kvartal	103,1	-0,1	102,4	0,0	102,0	-0,1	180,0	168,8	153,5	196,0	
2010											
1. kvartal	102,5	-0,1	103,6	0,1	101,2	-0,2	177,3	147,8	137,1	195,8	
2. kvartal	103,4	0,1	104,7	0,1	98,1	-0,1	185,5	159,7	148,2	241,9	
3. kvartal	104,8	0,2	104,9	0,0	102,4	0,3	191,5	140,2	157,8	273,2	
4. kvartal	105,7	0,1	104,9	0,0	105,3	0,3	197,3	184,3	163,5	204,9	
2011											
1. kvartal	104,3	0,0	105,4	0,0	103,1	0,0	191,4	161,8	157,9	220,8	

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk.¹ Mrd. kroner

	Industri			Kraftforsyning		Oljevirksomhet (ujustert)				
	Antatte, sesongjust.	Utførite, ujustert	Utførite, sesongjust.	Utførite	Antatte i alt	I alt	Leting	Utbygging	Felt i drift	Rørtransport
2009	21,9	22,5	12,6	..	135,3	27,9	36,6	63,6	0,5	0,5
2010	18,0	18,0	14,6	..	124,9	25,5	30,4	62,2	0,6	0,6
2009										
2. kvartal	7,2	5,6	5,8	3,2	37,9	34,5	7,2	10,2	15,5	0,1
3. kvartal	6,6	4,9	5,0	3,4	38,2	34,1	6,9	8,3	17,1	0,3
4. kvartal	5,8	5,9	4,6	3,8	37,7	32,1	6,5	8,0	15,0	0,2
2010										
1. kvartal	6,2	3,7	4,7	2,2	34,6	28,3	5,7	7,8	13,3	0,3
2. kvartal	5,3	4,6	4,8	3,6	36,9	33,2	6,8	9,2	15,6	0,1
3. kvartal	5,1	3,8	4,0	3,9	37,2	30,5	5,6	7,6	15,5	0,1
4. kvartal	5,4	5,8	4,6	4,9	40,6	32,9	7,4	5,7	17,8	0,1
2011										
1. kvartal	5,1	3,6	4,5	2,9	35,3	..	..	..	..	..
2. kvartal	5,2	..	..	..	..	..	..	..	..	..

¹ Tallene for antatte og utførte investeringer i et kvartal er hentet fra henholdsvis investeringsundersøkelsen forrige og samme kvartal.

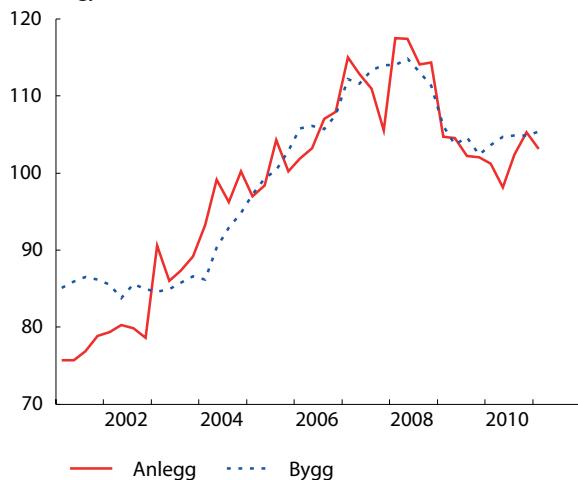
Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Næringens samlede årsanslag for investeringsåret (år t) gitt på ulike tidspunkter i året før investeringsåret (t-1), i investeringsåret (t) og året etter investeringsåret (t+1)

	Industri og bergverksdrift				Kraftforsyning				Oljevirksomhet			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
År t-1												
2. kvartal	21,2	18,1	15,7	16,0	9,9	14,0	19,0	19,6	116,9	136,1	146,3	..
3. kvartal	22,9	18,3	16,4	..	9,8	15,4	20,1	..	133,1	145,4	149,0	..
4. kvartal	24,1	18,7	18,9	..	12,0	16,3	18,4	..	145,5	138,5	150,8	..
År t												
1. kvartal	23,4	20,7	20,2	..	12,9	14,5	18,9	..	137,4	135,6	141,1	..
2. kvartal	26,5	19,6	19,8	..	13,0	14,7	18,7	..	145,2	139,6	..	..
3. kvartal	26,5	20,5	..	..	13,3	15,1	..	..	143,5	139,4	..	..
4. kvartal	25,0	20,0	..	..	13,0	14,5	..	..	141,2	133,0	..	..
År t+1												
1. kvartal	24,3	19,7	..	..	12,6	14,6	..	..	135,8	125,4	..	..

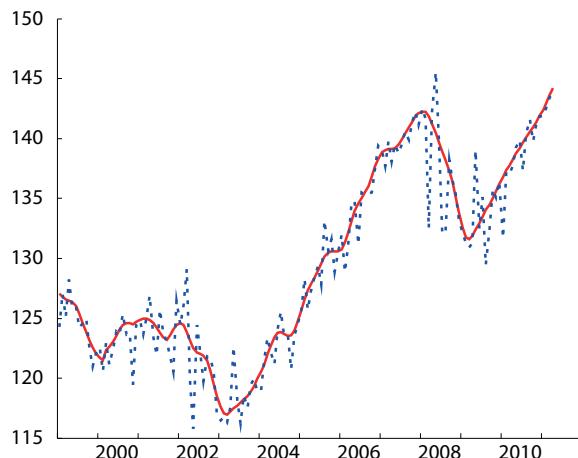
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.5 Produksjonsindeks for bygg og anlegg
Kvartalsvis volumindeks. 2005=100.
Sesongjustert

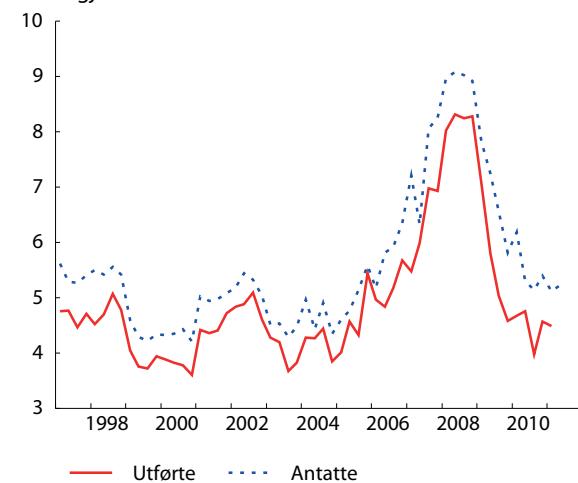
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.6 Hotellovernattinger
Månedsindeks. 1992=100. Sesongjustert og trend

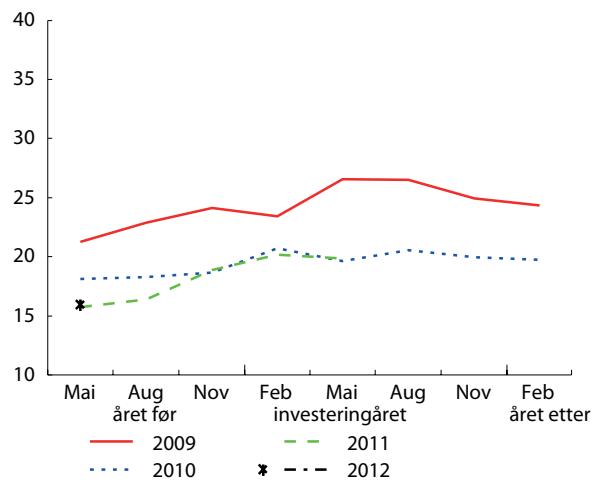
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.1 Investeringer: Industri
Antatte og utførte per kvartal. Milliarder kroner.
Sesongjustert

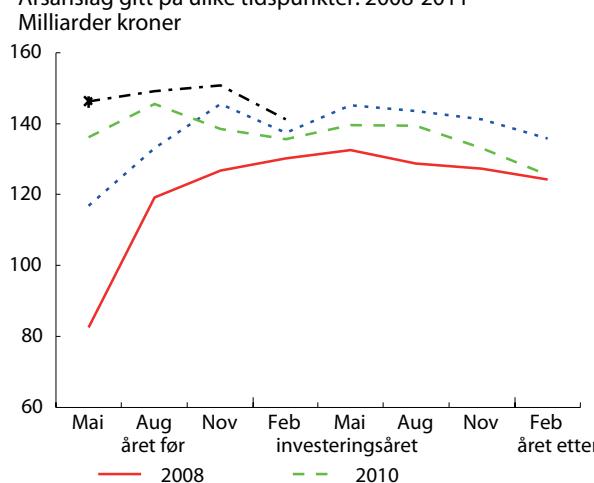
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.2 Investeringer: Industri og bergverksdrift
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 2009-2012
Milliarder kroner

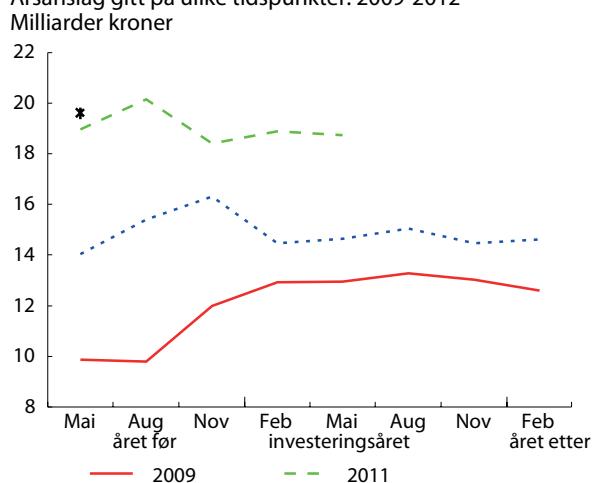
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.3 Investeringer: Oljevirksomhet
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 2008-2011
Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.4 Investeringer: Kraftforsyning
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 2009-2012
Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid

	Bygg satt igang						Bygg under arbeid. Bruksareal. 1000 kvm. Utgangen av perioden	
	Antall boliger		Bolig bruksareal. 1000 kvm.			Andre bygg. Bruksareal. 1000 kvm. Trend ¹	Boliger. Trend	Andre bygg. Trend
	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate.	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate.	Prosent			
2007	32 520	-2,4	4 025	-1,4		5 396	5 160	7 179
2008	25 950	-20,2	3 379	-16		5 502	4 953	8 615
2009	19 748	-23,9	2 749	-18,6		4 422	4 723	8 948
2010	21 145	7,1	3 059	11,3		5 021	5 512	10 227
2009								
November	1 503	8,9	219	12,7		353	4 698	8 922
Desember	1 594	4,2	231	9,0		364	4 737	8 992
2010								
Januar	1 766	-0,3	234	5,8		376	4 779	9 077
Februar	1 895	-4,2	261	3,0		388	4 820	9 174
Mars	1 609	-5,8	234	1,6		399	4 855	9 281
April	1 564	-4,7	244	1,6		407	4 886	9 415
Mai	1 509	-0,3	217	3,7		413	4 918	9 569
Juni	1 589	8,8	243	10,2		417	4 950	9 724
Juli	2 468	23,5	357	22,1		419	4 978	9 841
August	1 647	40,7	243	36,7		420	5 004	9 922
September	1 711	59,0	226	50,9		422	5 034	9 991
Oktober	1 800	76,9	263	62,7		424	5 066	10 070
November	2 026	89,7	292	72,6		428	5 097	10 167
Desember	1 973	94,2	269	75,5		432	5 124	10 268
2011								
Januar	2 217	87,8	327	73,6		438	5 155	8 722
Februar	2 204	75,1	323	72,4		444	5 205	8 786
Mars	2 496	60,1	351	67,5		449	5 282	8 848
April	2 615	45,4	407	69,2		455	5 382	8 913

¹ Tallene omfatter ikke bygg til jordbruk, skogbruk og fiske.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

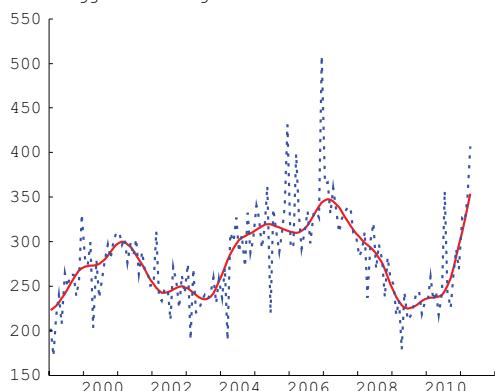
6.1. Forbruksindikatorer

	Detaljomsetningsvolum		Varekonsumindeks ¹		Førstegangsregistrerte personbiler		Hotellovernattinger, ferie og fritid	
	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000 biler	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000 overnattinger	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate
	2005=100	1995=100						
2006	1 263,7	5,3	139,1	3,9	11,9	1,5	8 663	1,3
2007	1 349,3	6,8	149,5	7,5	13,7	15,0	8 749	1,0
2008	1 375,5	1,9	149,1	-0,3	11,5	-15,7	8 358	-4,5
2009	1 382,1	0,5	148,8	-0,2	10,5	-8,9	8 355	0,0
2010	1 404,9	1,7	154,8	4,0	13,3	26,6	8 911	6,7
2009								
Desember	116,8	-1,1	154,2	2,2	13,8	29,5	739	10,4
2010								
Januar	116,3	-2,0	154,6	1,2	12,9	15,8	718	8,6
Februar	115,9	-2,2	152,8	-0,5	13,0	7,2	745	6,7
Mars	115,3	-2,1	153,0	-1,3	13,2	3,3	689	6,7
April	115,4	-1,0	151,6	-0,6	13,4	3,9	763	6,7
Mai	115,5	0,9	152,1	0,8	12,9	3,6	742	6,6
Juni	115,5	3,2	153,4	3,0	13,4	4,3	748	4,9
Juli	117,1	5,3	153,7	5,0	13,2	4,1	699	4,9
August	116,3	5,8	153,2	5,2	13,6	2,6	761	4,9
September	117,9	5,4	154,8	4,6	13,4	4,1	759	4,9
Oktober	118,1	4,1	154,8	3,3	13,1	9,0	811	4,8
November	120,6	2,5	159,1	1,9	14,3	12,1	795	4,8
Desember	118,1	0,9	155,6	1,1	12,7	15,5	762	3,2
2011								
Januar	117,9	0,1	154,7	0,8	14,1	18,7	771	3,2
Februar	118,7	-0,3	156,7	1,0	14,6	19,7	764	4,8
Mars	117,8	-0,3	155,5	1,7	14,4	18,3	788	4,8
April	117,9	0,4	156	2,7	14,0	16,5	772	6,4
Mai	..	..	..	..	15,2	11,4	..	..

¹ Indikatoren bygger på informasjon om detaljomsetningsvolum, førstegangsregistrering av personbiler (antall) og volumindikatorer for omsetning av tobakk, øl, mineralvann, elektrisk kraft, bensin, brensel og fjernvarme. Vektene er hentet fra det kvartalsvisne nasjonale regnskapet (KNR).

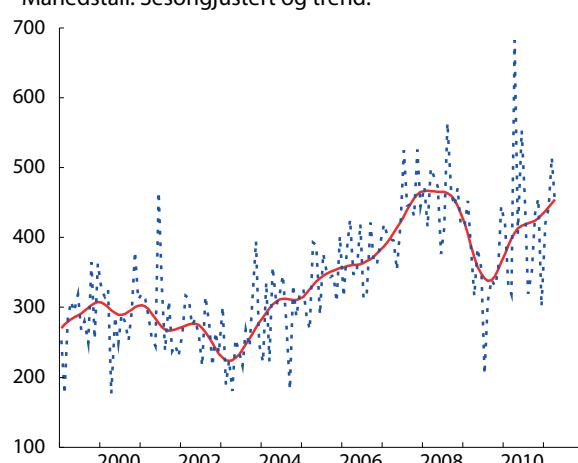
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.5 Bygg satt igang. Boliger
Bruksareal. 1000 kvm. månedstall
Sesongjustert og trend

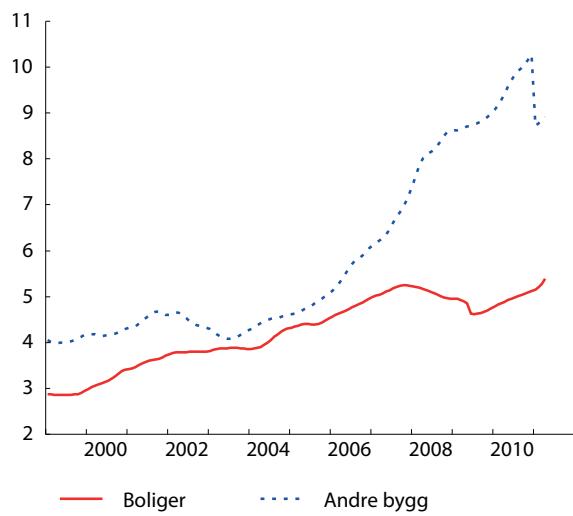
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.6 Bygg satt igang. Driftsbygg
Bruksareal. 1000 kvm.
Månedstall. Sesongjustert og trend.

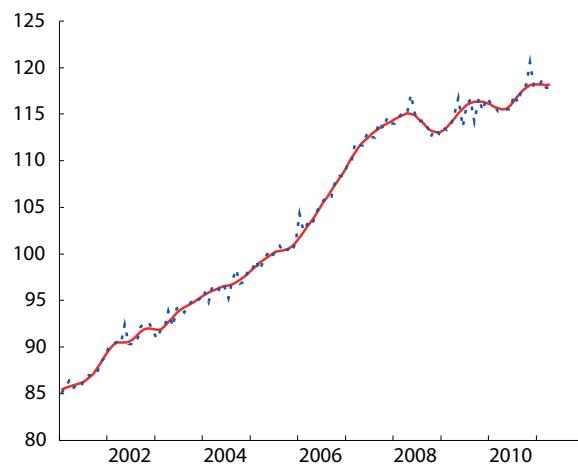
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.7 Bygg under arbeid
Bruksareal. Mill. kvm. Månedstall. Trend

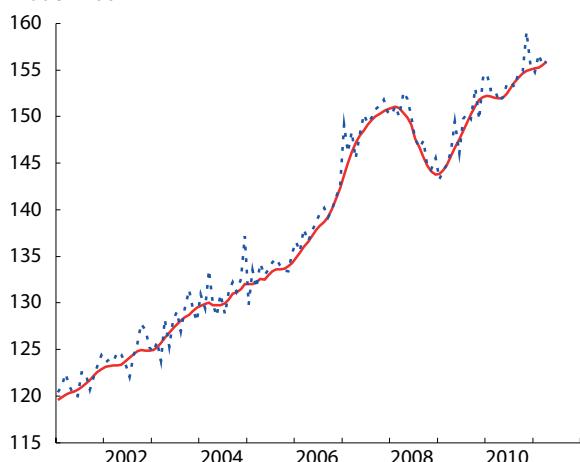
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.1 Detaljomsetning
Volumindeks. Månedstall. Sesongjustert og trend
2005=100

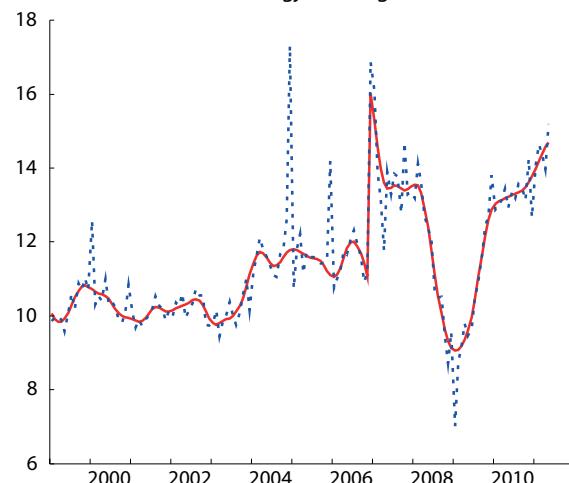
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.2 Varekonsumindeks
Volum. Månedstall. Sesongjustert og trend
1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.3 Førstegangsregistrerte personbiler
1000 stk. Månedstall. Sesongjustert og trend

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

7.1. Pris- og kostnadsindeks. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Konsumprisindeks (KPI)		KPI ekskl. energiproprodukter		KPI-JAE ¹	Harmonisert konsumprisindeks		Førstegangsomsetning innenlands		Byggekostnadsindeks for boliger	
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Endring	Norge Endring	EU12 ² Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1998=100		1998=100					2000=100		2000=100	
2006	117,7	2,3	113,5	1,0	0,8	2,5	2,2	118,4	6,1	123,3	3,7
2007	118,6	0,8	115,3	1,6	1,4	0,7	2,3	119,6	1,0	132,4	7,4
2008	123,1	3,8	118,2	2,5	2,6	3,4	3,3	130,3	9,0	139,9	5,7
2009	125,7	2,1	121,4	2,7	2,6	2,3	0,3	130,1	-0,2	143,2	2,3
2010	128,8	2,5	123,1	1,4	1,4	2,4	1,6	137,8	5,9	147,7	3,2
2009											
November	126,6	1,5	122,3	2,5	2,4	1,9	0,5	131,5	0,2	144,6	1,5
Desember	126,9	2,0	122,4	2,4	2,4	2,4	0,9	133,0	3,1	144,7	1,8
2010											
Januar	127,1	2,5	121,9	2,4	2,3	2,7	1,0	133,9	3,8	144,9	2,0
Februar	128,7	3,0	122,6	1,8	1,9	3,1	0,9	136,1	7,1	145,8	2,5
Mars	129,3	3,4	122,7	1,6	1,7	3,6	1,6	137,1	7,6	146,3	2,8
April	129,6	3,3	123,1	1,6	1,7	3,4	1,6	137,7	8,0	147,1	3,4
Mai	128,9	2,5	123,2	1,5	1,5	2,6	1,7	136,7	6,2	147,7	3,8
Juni	128,8	1,9	123,5	1,3	1,3	1,8	1,5	137,5	4,2	147,8	3,7
Juli	128,1	1,9	122,9	1,3	1,3	1,8	1,7	137,2	4,7	147,8	3,6
August	127,8	1,9	122,7	1,4	1,4	1,7	1,6	136,9	3,2	148,2	3,2
September	128,6	1,7	123,5	1,0	0,9	1,4	1,9	137,8	5,4	148,3	3,0
Okttober	128,7	2,0	123,5	1,1	1,0	1,7	1,9	138,3	6,0	149,0	3,2
November	129,0	1,9	123,5	1,0	1,0	1,5	1,9	140,1	6,5	149,8	3,6
Desember	130,4	2,8	123,7	1,1	1,0	2,7	2,2	143,9	8,2	149,9	3,6
2011											
Januar	129,7	2,0	122,8	0,7	0,7	2,0	2,3	144,7	8,1	150,7	4,0
Februar	130,2	1,2	123,7	0,9	0,8	1,1	2,4	145,7	7,1	151,2	3,7
Mars	130,6	1,0	124	1,1	0,8	0,9	2,7	147	7,2	151,8	3,8
April	131,3	1,3	125	1,5	1,3	1,3	2,8	146,6	6,5	152,2	3,5

¹ Justert for avgiftsendringer og uten energivarier. 2Omfatter de 12 deltakerne i EU-s økonomiske og monetære union (ØMU), der Hellas inngår fra og med 2001.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

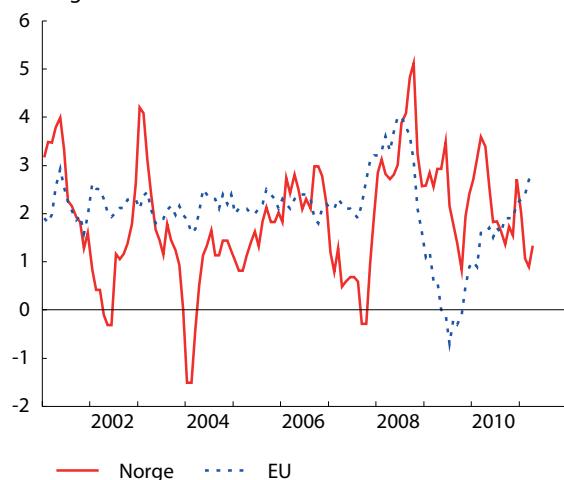
7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før der det framgår

	Produsentprisindeks ¹ . Industri		Spotpriser				Eksportprisindeks, treforedlingsprodukter. 2000=100		Eksportpris, laks. Nivå. NOK pr. kg		
	Nivå. 2000=100	Endring	Elektrisk kraft, systempris. Øre pr. kWh	Brent Blend. NOK pr. fat	Brent Blend. USD pr. fat	Aluminium. NOK pr. tonn					
2006	120,7	7,8	39,1	422,8	66,1	14 634,7	128,33				
2007	127,9	5,9	22,4	422,2	72,7	12 850,9	136,90				
2008	135,9	6,3	36,9	536,4	98,4	12 329,3	137,08				
2009	136,0	0,1	30,7	387,5	62,5	8 984,7	154,10				
2010	144,9	6,6	42,6	484,1	80,2	12 502,8	174,32				
2009											
Desember	139,3	7,8	33,4	433,7	75,2	10 852,1	153,26				
2010											
Januar	139,9	7,0	43,8	441,4	77,0	11 248,7	152,54				
Februar	140,9	8,1	55,8	442,2	74,8	11 190,8	157,72				
Mars	143,3	10,1	45,9	473,0	79,9	12 011,4	153,27				
April	144,6	10,0	37,3	506,8	85,8	12 673,7	152,84				
Mai	145,0	6,9	33,9	484,6	77,0	12 020,8	158,5				
Juni	145,0	3,9	35,4	490,2	75,7	11 902,4	160,16				
Juli	145,1	4,9	36,5	472,0	75,4	12 566,4	183,16				
August	145,1	2,6	34,0	473,7	77,1	13 451,5	176,64				
September	145,7	5,5	39,1	473,8	78,4	13 351,4	193,20				
Okttober	146,5	6,4	40,2	487,0	83,5	12 973,8	200,18				
November	147,7	5,9	44,6	513,8	86,2	13 164,0	197,38				
Desember	150,4	8,0	64,7	550,6	92,3	13 478,6	206,19				
2011											
Januar	152,0	8,6	54,4	567,1	96,9	13 292,3	213,23				
Februar	154,2	9,4	50,5	595,1	104,0	13 370,4	216,35				
Mars	157,0	9,6	50,3	640,8	114,7	13 312,5	220,07				
April	158,5	9,6	42,1	664,1	123,1	13 110,9	..				
Mai	..	..	42,7	626,8	114,5	..	..				

¹ Motsetning til den ordinære produsentprisindeksen, kan denne revideres i etterkant. Den helt korrekte betegnelsen på denne statistikken er vareprisindeksen..

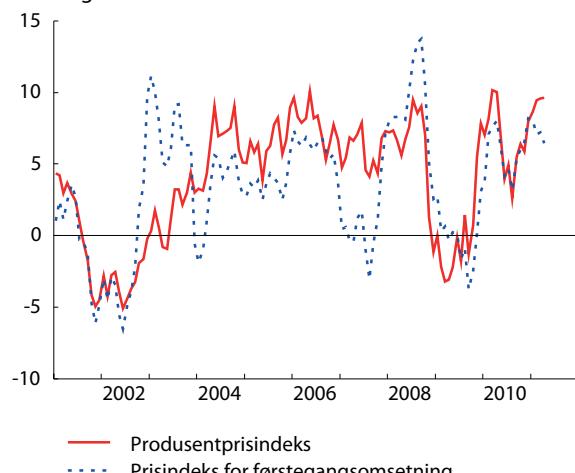
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.1 Harmonisert konsumprisindeks
Norge og EU
Endring fra samme måned året før. Prosent

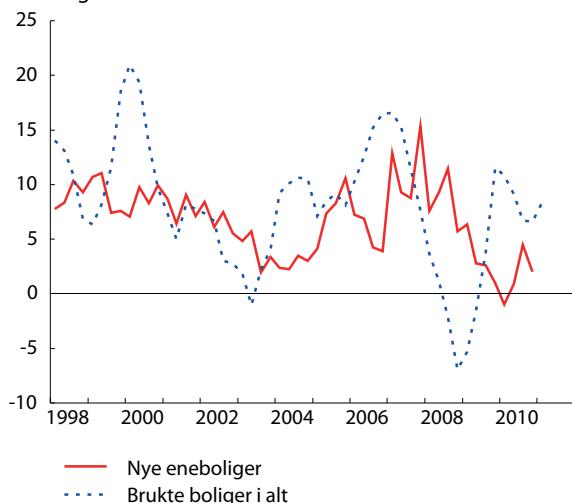
Kilde: Eurostat.

Fig. 7.2 Produsentprisindeks for industri og
prisindeks for førstegangsomsetning innenlands
Endring fra samme måned året før. Prosent

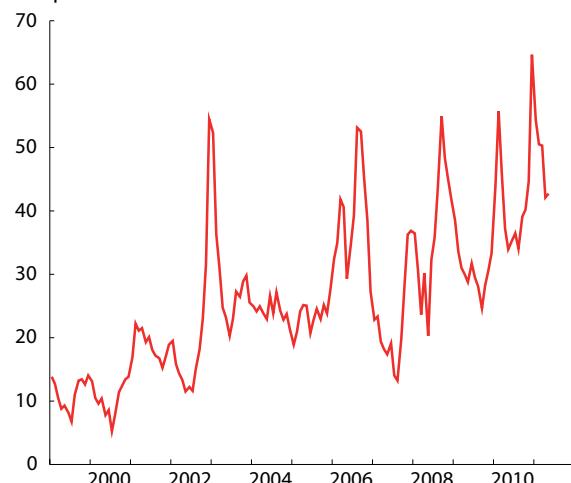
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.3 Boligpriser
Endring fra samme kvartal året før. Prosent

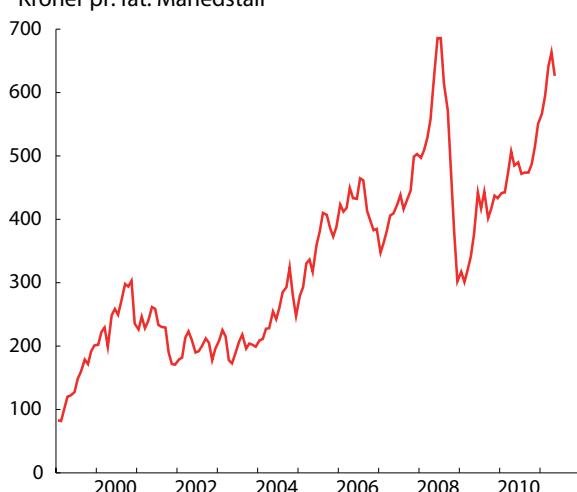
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.4 Spotpris elektrisk kraft, systempris
Øre pr. kWh. Månedstall

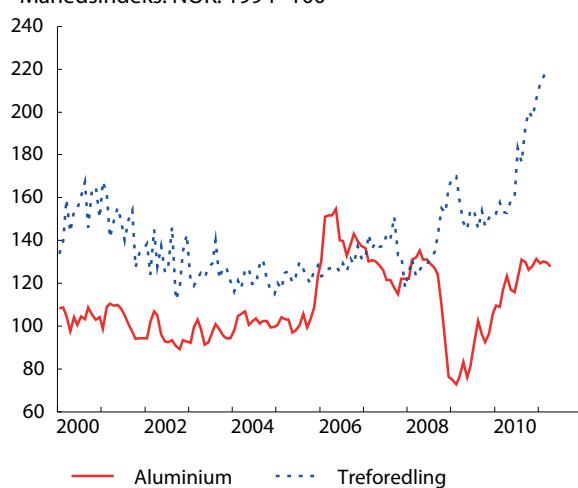
Kilde: Nord Pool.

Fig. 7.5 Spotpris råolje, Brent Blend
Kroner pr. fat. Månedstall

Kilde: Reuters EcoWin.

Fig. 7.6 Spotpris aluminium og eksportpris for
treforedlingsprodukter
Månedsindeks. NOK. 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.3. Prisindeks. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Engroshandel		Nye eneboliger		Boligpriser (brukte boliger)							
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Alle boligtyper		Enebolig		Småhus		Blokkleilighet	
					Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	2005=100		2000=100		2005=100		2005=100		2005=100		2005=100	
2007	107,6	3,2	155,9	11,6	128,0	12,6	127,3	13,3	129,7	13,4	128,0	10,2
2008	114,4	6,3	169,1	8,5	126,6	-1,1	128,4	0,9	127,4	-1,7	121,2	-5,3
2009	113,7	-0,5	174,4	3,1	129,0	1,9	130,0	1,2	129,4	1,5	126,3	4,2
2010	118,8	4,4	177,2	1,6	139,7	8,3	140,6	8,1	141,6	9,4	135,6	7,4
2009												
2. kvartal	113,2	-1,6	174,1	2,8	129,5	-1,5	131,4	-1,9	128,9	-2,1	125,2	0,1
3. kvartal	114,8	-2,0	174,5	2,6	131,8	3,8	132,4	2,8	132,1	3,9	130,1	6,6
4. kvartal	114,7	0,3	175,1	1,0	131,8	11,6	132,0	9,7	133,0	12,5	130,4	16,0
2010												
1. kvartal	116,4	3,7	172,1	-1,0	136,3	10,8	137,2	10,4	137,9	11,8	132,4	11,0
2. kvartal	118,4	4,6	175,7	0,9	141,3	9,1	143,5	9,2	141,9	10,1	135,3	8,1
3. kvartal	119,5	4,1	182,3	4,5	140,6	6,7	141,0	6,5	143,1	8,3	137,1	5,4
4. kvartal	120,7	5,2	178,6	2,0	140,5	6,6	140,5	6,4	143,3	7,7	137,5	5,4
2011												
1. kvartal	126,2	8,4	..	..	147,7	8,4	147,5	7,5	150,4	9,1	145,3	9,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.4. Månedsfortjeneste og avtalt lønn. Indeks. 2005=100

	Månedsfortjeneste i alt ¹					Avtalt lønn ²				
	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel ³	Forretningsmessig tj.yting og eindomsdrift	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel	Forretningsmessig tj.yting og eindomsdrift
2009										
1. kvartal	119,6	132,5	118,0	120,4	117,3	119,4	121,0	120,3	119,0	116,7
2. kvartal	121,2	126,9	118,0	120,7	117,7	120,4	121,0	120,3	120,9	116,9
3. kvartal	123,3	124,6	119,6	122,0	118,3	121,3	124,2	121,3	123,1	118,2
4. kvartal	123,7	124,2	120,2	122,7	118,3	122,3	125,5	122,0	123,4	119,4
2010										
1. kvartal	125,5	131,5	123,0	122,6	120,5	122,3	124,9	123,0	123,7	119,6
2. kvartal	126,9	127,1	122,0	123,4	119,3	122,4	125,5	123,5	123,9	118,9
3. kvartal	125,8	125,6	121,6	126,4	124,0	125,7	128,2	124,3	127,8	124,4
4. kvartal	127,2	127,5	123,7	126,3	122,4	126,9	129,8	125,2	128,7	125,9
2011										
1. kvartal	132,8	140,0	124,7	129	129,1	127,1	129,8	125,9	129,4	126,9

¹ Månedslønn omfatter avtalt månedslønn, uregelmessige tillegg og bonus. ² Avtalt lønn ved utgangen av kvartalet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent

	Utlånsrente ¹				Innskuddsrente ²	NOK 3mnd eurorente ³	Effektiv rente på statsobligasjoner ³				
	Bankutlån i alt	Statlige låneinstitutter	Forsikrings-selskap	Kredittforetak			3 år	5 år	10 år		
2007	5,66	3,69	5,10	4,79	3,48	4,83	4,79	4,77	4,78		
2008	7,30	4,52	6,07	6,36	4,98	6,10	4,53	4,43	4,47		
2009	4,90	4,00	4,23	3,95	2,41	2,30	2,71	3,33	4,00		
2010	4,52	2,78	3,84	3,46	2,09	2,37	2,46	2,83	3,52		
2009											
1. kvartal	5,25	4,91	4,69	4,41	2,86	3,28	2,54	3,07	3,75		
2. kvartal	4,40	4,20	3,93	3,43	1,88	2,29	2,47	3,25	4,08		
3. kvartal	4,19	3,11	3,69	3,18	1,68	1,74	2,82	3,47	4,13		
4. kvartal	4,28	2,70	3,73	3,19	1,86	1,91	2,98	3,51	4,03		
2010											
1. kvartal	4,42	2,72	3,83	3,37	1,99	2,13	2,80	3,30	3,93		
2. kvartal	4,56	2,76	3,79	3,49	2,11	2,39	2,33	2,68	3,54		
3. kvartal	4,66	2,79	3,91	3,60	2,20	2,52	2,35	2,63	3,25		
4. kvartal	4,61	3,03	3,95	3,55	2,22	2,41	2,35	2,69	3,38		
2011											
1. kvartal	4,62	2,95	3,93	3,53	2,26	2,48	2,78	3,22	3,78		

¹ Gjennomsnittlige (veide) rentesatser inkl. provisjoner på utlån til publikum fra banker og andre finansforetak. Kvartalstall er ved utgangen av perioden, årstall er beregnet som gjennomsnitt over året via tall for gjennomsnittet over kvartalet.² Gjennomsnittlige (veide) rentesatser på innskudd i banker fra publikum i NOK ved utgangen av kvartalet.³ Gjennomsnitt over perioden.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent

	3 mnd eurorente ¹					Effektiv rente på 10 års statsobligasjon			
	Norge	Euro	USA	Japan	Storbritannia	Norge	Tyskland	USA	Japan
2006	2,98	3,06	5,16	0,27	4,8	4,08	3,78	4,79	1,74
2007	4,83	4,25	5,29	0,77	5,95	4,77	4,23	4,63	1,68
2008	6,08	4,61	3,22	1,1	5,48	4,46	4	3,65	1,49
2009	2,31	1,21	0,95	0,56	1,15	4	3,27	3,24	1,35
2010	2,36	0,75	0,5	0,31	0,78	3,53	2,78	3,2	1,18
2009									
Desember	1,93	0,60	0,37	0,30	0,69	3,98	3,23	3,58	1,27
2010									
Januar	2,11	0,58	0,35	0,28	0,69	4,08	3,29	3,71	1,34
Februar	2,13	0,54	0,37	0,28	0,68	3,87	3,19	3,68	1,34
Mars	2,16	0,48	0,39	0,29	0,67	3,85	3,13	3,72	1,35
April	2,25	0,52	0,46	0,28	0,72	3,84	3,08	3,82	1,36
Mai	2,37	0,62	0,66	0,34	0,78	3,46	2,81	3,40	1,28
Juni	2,54	0,67	0,75	0,37	0,78	3,36	2,63	3,19	1,21
Juli	2,57	0,81	0,79	0,31	0,82	3,33	2,65	2,99	1,11
August	2,51	0,84	0,47	0,37	0,82	3,12	2,37	2,68	0,99
September	2,49	0,86	0,43	0,31	0,86	3,3	2,34	2,64	1,07
Okttober	2,42	0,99	0,41	0,18	0,78	3,24	2,37	2,52	0,89
November	2,37	1,05	0,48	0,25	0,88	3,28	2,56	2,74	1,05
Desember	2,46	1,02	0,43	0,41	0,92	3,61	2,96	3,28	1,19
2011									
Januar	2,46	1,03	0,46	0,36	0,81	3,75	3,05	3,37	1,21
Februar	2,47	1,11	0,37	0,33	0,88	3,81	3,22	3,56	1,29
Mars	2,49	1,18	0,44	0,29	0,87	3,77	3,24	3,40	1,25
April	2,55	1,34	0,45	0,20	0,86	3,79	3,36	3,43	1,27
Mai	2,59	1,41	0,39	0,21	0,86	3,48	3,12	3,16	1,14

¹ Midtrente (bortsett fra for Euro).

Kilde: Norges Bank og Reuters EcoWin.

8.3. Valutakurser, penge- og kreditindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs

	Valutakurser ¹		Importveid valutakurs (44 land) 1995=100	Industriens effektive valutakurs ² 1990=100	Pengemengdeindikator (M2)		Kreditindikator (K2)		Aksjekursindeks totalt. Oslo Børs. ² 1995=100
	NOK/Euro	NOK/USD			Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	
2006	8,05	6,42	92,5	99,2	1 148,7	11,5	2 438,9	14,1	384,2
2007	8,02	5,86	90,8	97,5	1 335,9	16,4	2 784,1	14,2	478,6
2008	8,22	5,64	90,8	97,1	1 459,7	9,1	3 147,2	13	379,5
2009	8,73	6,28	93,8	99,9	1 511,5	3,6	3 373,2	7,2	285,5
2010	8,01	6,05	90,3	95,7	1 559,6	3,2	3 524,5	4,4	375,1
2009									
Desember	8,41	5,75	90,3	96,3	1 520,9	1,3	3 402,8	4	365,2
2010									
Januar	8,18	5,73	89,0	94,8	1 525,2	2,5	3 430,4	4,8	371,5
Februar	8,10	5,92	89,3	95,0	1 523,6	3,1	3 447,5	5,3	352,6
Mars	8,04	5,92	89,4	94,9	1 529,4	2,7	3 459,6	5,9	369,7
April	7,93	5,92	88,9	94,2	1 537,0	2,9	3 472,1	6,4	386,8
Mai	7,90	6,28	89,8	94,7	1 535,1	5,7	3 499,7	7,0	357,7
Juni	7,91	6,48	90,9	95,7	1 550,3	8,0	3 521,8	7,1	351,5
Juli	8,02	6,28	91,4	96,6	1 564,7	8,7	3 533,7	6,4	349,0
August	7,93	6,15	90,6	95,9	1 577,7	8,5	3 557,4	5,7	360,4
September	7,92	6,06	90,4	95,9	1 574,8	6,9	3 566,0	5,2	374,4
Okttober	8,11	5,84	91,0	97,0	1 587,7	6,4	3 582,1	5,4	393,9
November	8,15	5,97	91,9	97,7	1 603,9	7,6	3 609,5	5,5	407,9
Desember	7,91	5,98	90,4	95,9	1 602,4	7,7	3 609,6	5,6	425,8
2011									
Januar	7,82	5,85	89,6	95,3	1 625,7	7,1	3 638,2	5,7	436,3
Februar	7,82	5,73	89,3	95,2	1 624,3	6,6	3 643,0	5,7	441,5
Mars	7,83	5,59	88,5	94,5	1 626,4	7,8	3 666,0	5,8	439,4
April	7,81	5,41	87,5	93,5	1 653,6	8,7	3 683,2	5,8	445,7
Mai	7,83	5,46	88,1	94,1	..	..	..	..	434,7

¹ Representativ markedskurs (midtkurs). ² Månedsgjennomsnitt av daglige noteringer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9.1. Eksport og import av varer. Millioner kroner. Sesongjustert

	Varer i alt, u/skip og plattformer	Olje- og gass	Varer i alt u/skip, plattf. og råolje	Eksport					Import Varer i alt, u/skip, plattf. og råolje
				Metaller	Verksteds- produkter	Treforedlings- produkter	Kjemiske produkter	Fisk og fiske- produkter	
2006	775 918	473 771	301 998	65 508	37 385	11 010	35 390	34 797	403 853
2007	785 904	450 930	334 672	78 471	44 774	10 727	39 853	35 709	455 481
2008	941 391	584 910	356 916	70 257	53 968	10 564	43 817	36 957	478 738
2009	707 870	402 626	304 908	46 464	55 672	9 308	37 128	43 474	419 023
2010	785 088	451 174	333 262	60 680	48 185	9 930	44 923	52 181	442 974
2009									
November	60 936	34 654	26 510	4 251	3 968	871	3 189	3 713	38 870
Desember	59 616	34 064	25 922	4 193	4 471	743	3 030	3 789	31 998
2010									
Januar	62 465	34 930	27 706	4 416	3 886	737	3 486	3 837	31 655
Februar	67 341	40 896	26 886	4 643	4 346	784	3 437	4 008	34 938
Mars	65 954	38 211	27 510	4 745	4 136	897	3 643	4 231	35 563
April	63 581	37 198	25 768	5 064	3 619	806	3 700	4 025	37 654
Mai	62 259	34 419	28 244	4 823	3 782	785	3 662	4 313	36 643
Juni	66 981	39 336	28 221	5 322	4 304	874	3 727	4 476	38 671
Juli	64 331	35 560	28 701	5 039	4 094	863	3 926	4 448	36 856
August	59 577	31 980	27 751	4 997	4 157	714	3 866	4 511	37 271
September	66 244	36 328	28 322	5 164	3 955	939	3 704	5 005	38 281
Oktober	63 418	37 617	26 269	4 775	3 744	792	3 759	4 485	38 479
November	69 513	39 908	28 796	5 767	4 569	848	3 904	4 332	37 646
Desember	73 424	44 791	29 088	5 926	3 592	892	4 108	4 509	39 317
2011									
Januar	72 721	43 561	29 169	5 510	3 996	903	4 081	4 497	41 248
Februar	70 606	41 593	29 550	5 672	3 162	880	4 050	4 593	39 374
Mars	75 048	44 233	30 217	5 786	2 993	843	3 896	4 445	40 857
April	76 855	44 694	32 027	5 628	3 665	890	4 121	4 853	38 812

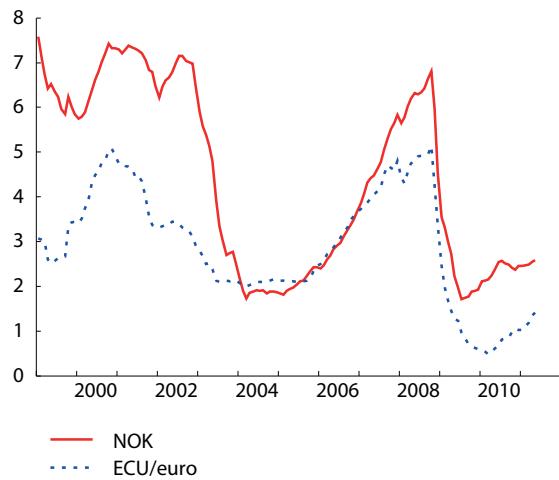
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9.2. Utenriksregnskap. Millioner kroner

	Eksport i alt	Import i alt	Vare og tjenestebalanse	Rente- og stønadsbalanse	Drifts- balanse	Netto kapital- overføringer	Netto finans- investeringer	Norske investeringer i utlandet	Utenlandske investering i Norge
2007	1 039 693	691 404	348 289	-27 786	320 503	-971	319 532	750 401	595 496
2008	1 217 997	742 780	475 217	-31 999	443 218	-1 138	442 080	704 882	257 952
2009	969 916	654 277	315 639	-40 692	274 947	-1 120	273 827	-106 510	-444 091
2010	1 046 863	714 552	332 311	-22 342	309 969	-1 268	308 701	584 034	303 046
2006									
4. kvartal	258 685	167 430	91 255	9 978	101 233	-159	101 074	244 713	209 008
2007									
1. kvartal	252 346	162 805	89 541	-23 548	65 993	-160	65 833	336 035	218 536
2. kvartal	250 861	170 993	79 868	-23 567	56 301	-587	55 714	142 549	68 363
3. kvartal	249 379	173 356	76 023	16 910	92 933	-116	92 817	224 956	209 512
4. kvartal	287 108	184 251	102 857	2 419	105 276	-108	105 168	46 861	99 085
2008									
1. kvartal	297 509	172 537	124 972	-24 987	99 985	-320	99 665	33 825	-41 540
2. kvartal	319 764	186 814	132 950	-13 608	119 342	-146	119 196	230 780	120 195
3. kvartal	298 393	191 128	107 265	-5 263	102 002	-577	101 425	198 054	80 765
4. kvartal	302 331	192 301	110 030	11 859	121 889	-95	121 794	242 223	98 532
2009									
1. kvartal	240 701	157 037	83 664	-41 911	41 753	-340	41 413	-91 951	-193 056
2. kvartal	233 775	162 184	71 591	10 412	82 003	-564	81 439	-91 665	-173 333
3. kvartal	237 100	169 903	67 197	-3 998	63 199	-71	63 128	-9 049	-56 889
4. kvartal	258 340	165 153	93 187	-5 195	87 992	-145	87 847	86 155	-20 813
2010									
1. kvartal	261 631	162 038	99 593	-14 613	84 980	-685	84 295	188 089	79 023
2. kvartal	251 962	182 709	69 253	4 444	73 697	-196	73 501	340 609	214 341
3. kvartal	248 702	184 451	64 251	730	64 981	-73	64 908	-55 545	-68 406
4. kvartal	284 568	185 354	99 214	-12 904	86 311	-314	85 997	110 881	78 088
2011									
1. kvartal	282 752	197 081	85 671	-12 992	72 679	-254	72 425	295 708	173 272

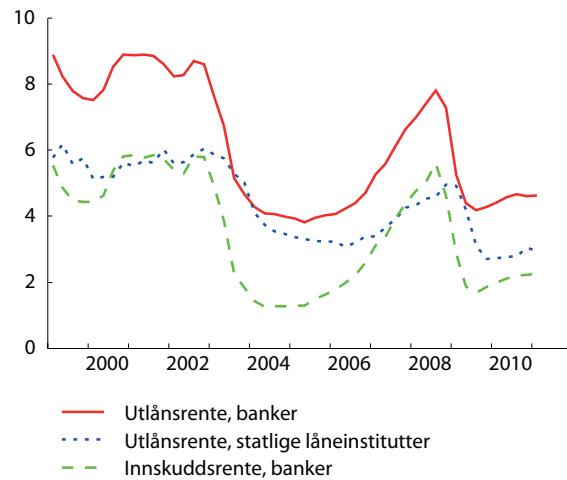
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 8.1 3 måneders eurorente
Månedstall. Prosent

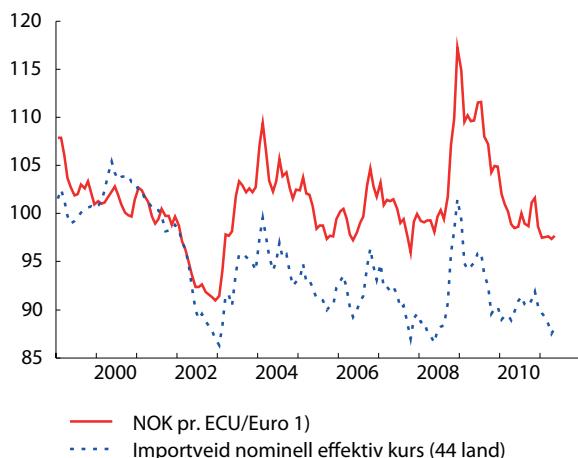
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.2 Utlånsrente og innskuddsrente
I sluttet av kvartalet. Prosent

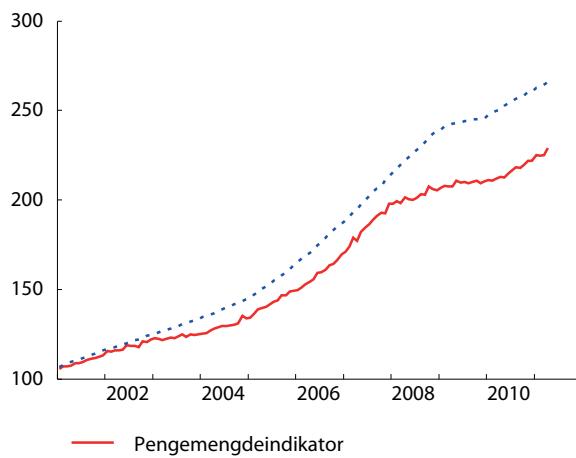
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 8.3 Valutakursindekser
1991=100. Månedstall

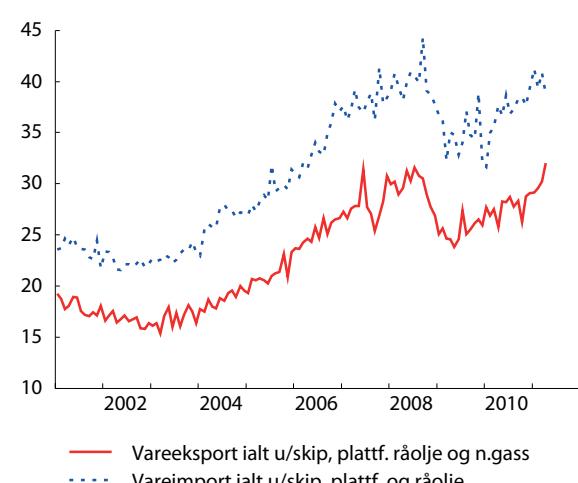
1) Representative markeds kurser (midtkurser). Euro fra 1.1 1999
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.4 Penge- og kreditindikator
Sesongjustert indeks. Månedstall. 2000=100

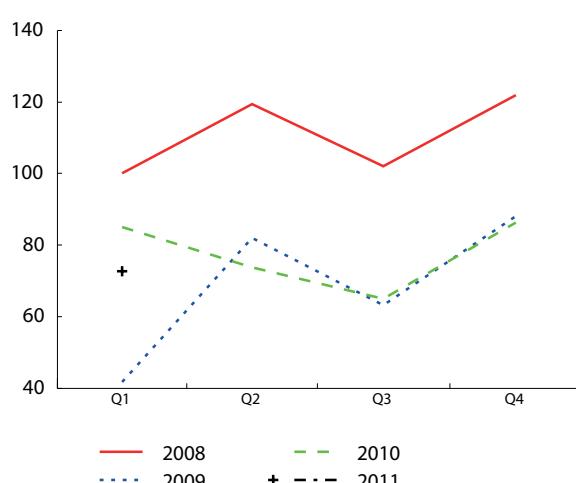
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 9.1 Utenrikshandel
Milliarder kroner. Sesongjusterte månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 9.2 Driftsbalansen
Kvartalstall. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Nasjonalregnskap for Norge

Tabell

	Side
1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner	18*
2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 2007-priser. Millioner kroner.....	19*
3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	20*
4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	21*
5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner	22*
6. Produksjon. Faste 2007-priser. Millioner kroner.....	23*
7. Produksjon. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	24*
8. Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	25*
9. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Løpende priser. Millioner kroner	26*
10. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Faste 2007-priser. Millioner kroner.....	27*
11. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	28*
12. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	29*
13. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner	30*
14. Hovedtall for konsum. Faste 2007-priser. Millioner kroner.....	30*
15. Hovedtall for konsum. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	31*
16. Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	31*
17. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner	32*
18. Konsum i husholdninger. Faste 2007-priser. Millioner kroner	32*
19. Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	33*
20. Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	33*
21. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner	34*
22. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 2007-priser. Millioner kroner	35*
23. Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	36*
24. Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	37*
25. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner	38*
26. Eksport. Faste 2007-priser. Millioner kroner	39*
27. Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	40*
28. Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	41*
29. Import. Løpende priser. Millioner kroner	42*
30. Import. Faste 2007-priser. Millioner kroner	43*
31. Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	44*
32. Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	45*
33. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000.....	46*
34. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før.....	47*
35. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Millioner	48*
36. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før	49*
37. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner	50*
38. Lønn per normalårsverk etter næring for lønnstakere. Prosentvis endring fra samme periode året før	51*

Tabell 1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 015 261	1 073 247	260 345	268 882	254 815	261 923	272 490	284 019	260 962
Konsum i husholdninger	971 810	1 027 646	249 519	257 898	243 645	250 370	261 129	272 502	249 237
Varekonsum	492 044	521 999	123 454	138 911	123 856	124 580	127 481	146 082	123 073
Tjenestekonsum	446 365	469 162	115 016	113 325	110 916	117 559	121 215	119 472	115 966
Husholdningenes kjøp i utlandet	59 839	65 286	18 435	12 419	14 162	16 491	20 515	14 118	15 551
Utlendingers kjøp i Norge	-26 437	-28 800	-7 387	-6 757	-5 289	-8 260	-8 082	-7 169	-5 352
Konsum i ideelle organisasjoner	43 451	45 601	10 826	10 985	11 170	11 553	11 360	11 517	11 725
Konsum i offentlig forvaltning	533 074	558 314	133 927	135 800	138 318	135 499	140 100	144 397	146 216
Konsum i statsforvaltningen	275 662	280 531	70 163	69 502	69 225	68 861	71 467	70 977	72 639
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	240 684	245 134	61 463	60 814	60 535	60 088	62 739	61 773	63 129
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	34 978	35 396	8 700	8 688	8 691	8 774	8 728	9 204	9 510
Konsum i kommuneforvaltningen	257 413	277 784	63 764	66 298	69 093	66 637	68 633	73 420	73 577
Bruttoinvestering i fast realkapital	524 361	506 478	124 147	139 175	113 933	129 174	123 061	140 310	130 033
Utvinning og rørtransport	134 399	124 168	34 007	31 991	28 125	32 982	30 274	32 787	33 346
Tjenester tilknyttet utvinning	11 692	2 871	1 786	4 834	706	664	613	889	234
Utenriks sjøfart	19 968	22 906	4 589	5 778	4 803	6 561	5 724	5 818	3 781
Fastlands-Norge	358 302	356 532	83 765	96 572	80 299	88 967	86 450	100 816	92 671
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	272 434	275 311	63 652	68 004	63 401	69 153	66 281	76 476	72 065
Næringer	193 537	195 557	45 359	48 578	43 903	49 897	46 957	54 801	48 046
Industri og bergverk	25 563	21 558	5 458	6 571	4 673	5 485	4 561	6 839	3 960
Annen vareproduksjon	30 846	34 489	8 190	8 156	6 528	9 026	8 909	10 025	7 638
Tjenester	137 128	139 511	31 711	33 851	32 702	35 386	33 487	37 936	36 448
Boliger (husholdninger)	78 897	79 754	18 293	19 426	19 498	19 256	19 325	21 675	24 019
Offentlig forvaltning	85 868	81 221	20 113	28 568	16 898	19 814	20 169	24 340	20 606
Lagerendring og statistiske avvik	-57 436	25 827	-12 332	-22 197	5 890	15 583	-437	4 791	34 753
Bruttoinvestering i alt	466 925	532 305	111 814	116 979	119 823	144 757	122 624	145 101	164 786
Innenlandsk sluttanvendelse	2 015 260	2 163 867	506 087	521 661	512 956	542 179	535 214	573 518	571 964
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (utenom lagerendring)	1 906 637	1 988 094	478 037	501 255	473 432	486 389	499 040	529 233	499 849
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	618 942	639 535	154 040	164 368	155 216	155 313	160 269	168 737	166 822
Eksport i alt	969 918	1 046 863	237 099	258 340	261 631	251 962	248 702	284 569	282 752
Tradisjonelle varer	278 123	302 533	69 514	73 952	72 544	73 094	75 531	81 365	78 790
Råolje og naturgass	426 064	480 508	103 599	114 666	125 539	114 555	105 448	134 966	142 007
Skip, plattformer og fly	13 585	9 158	2 574	2 833	3 817	2 336	1 626	1 379	1 740
Tjenester	252 145	254 664	61 413	66 889	59 731	61 977	66 097	66 859	60 215
Samlet sluttanvendelse	2 985 178	3 210 730	743 186	780 002	774 587	794 141	783 916	858 086	854 716
Import i alt	654 276	714 552	169 904	165 153	162 038	182 709	184 451	185 354	197 081
Tradisjonelle varer	408 917	441 908	100 645	103 446	101 495	112 458	108 270	119 685	120 505
Råolje og naturgass	4 610	6 986	1 803	1 656	929	2 116	2 449	1 492	2 531
Skip, plattformer og fly	25 266	27 751	4 767	9 690	6 793	8 053	6 938	5 967	15 866
Tjenester	215 483	237 907	62 689	50 361	52 821	60 082	66 794	58 210	58 179
Bruttonasjonalprodukt ¹	2 330 902	2 496 178	573 282	614 849	612 549	611 432	599 465	672 732	657 635
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	1 836 023	1 937 482	450 547	484 047	472 019	473 835	477 643	513 985	494 842
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	494 878	558 696	122 735	130 802	140 530	137 597	121 822	158 747	162 792
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 580 542	1 662 894	385 991	416 553	405 777	406 407	408 651	442 059	425 799
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 204 943	1 269 248	292 628	319 468	307 769	311 439	310 753	339 287	320 768
Industri og bergverk	209 020	210 137	49 570	54 000	52 546	52 950	50 460	54 181	55 056
Annen vareproduksjon	178 076	204 096	44 619	48 636	53 033	43 147	50 086	57 830	55 801
Tjenester inkl. boligtjenester	817 847	855 016	198 439	216 832	202 191	215 342	210 207	227 276	209 912
Offentlig forvaltning	375 600	393 645	93 364	97 085	98 008	94 968	97 898	102 772	105 030
Produktavgifter og -subsider	255 481	274 588	64 556	67 494	66 242	67 428	68 992	71 926	69 044

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 2007-priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	956 370	991 579	245 060	253 029	235 345	241 560	253 237	261 437	237 337
Konsum i husholdninger	916 510	950 626	235 213	242 980	225 092	231 193	243 134	251 207	226 920
Varekonsum	469 721	489 034	118 276	132 244	114 767	116 016	121 468	136 782	113 279
Tjenestekonsum	415 841	425 308	106 793	105 082	101 442	106 668	109 461	107 738	103 810
Husholdningenes kjøp i utlandet	55 602	62 470	17 004	11 893	13 738	15 993	19 573	13 166	14 633
Utlendingers kjøp i Norge	-24 654	-26 185	-6 860	-6 240	-4 854	-7 485	-7 369	-6 478	-4 803
Konsum i ideelle organisasjoner	39 860	40 952	9 847	10 050	10 252	10 367	10 103	10 230	10 417
Konsum i offentlig forvaltning	487 106	497 712	122 077	124 003	123 683	121 109	125 053	127 868	126 421
Konsum i statsforvaltningen	252 663	252 066	64 246	64 259	61 809	61 773	64 527	63 958	62 762
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	220 418	219 823	56 237	56 261	53 890	53 772	56 500	55 662	54 352
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	32 245	32 243	8 009	7 998	7 919	8 001	8 027	8 296	8 411
Konsum i kommuneforvaltningen	234 443	245 646	57 831	59 744	61 873	59 336	60 526	63 910	63 658
Bruttoinvestering i fast realkapital	481 146	445 463	112 832	129 384	98 581	114 790	108 760	123 332	112 677
Utvinning og rørtransport	120 350	105 414	29 730	29 570	24 651	27 756	25 024	27 983	27 130
Tjenester tilknyttet utvinning	10 675	1 695	1 593	4 468	176	457	407	655	128
Utenriks sjøfart	18 367	16 852	4 311	5 635	1 410	5 809	5 076	4 557	2 902
Fastlands-Norge	331 753	321 502	77 197	89 712	72 344	80 768	78 254	90 137	82 517
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	251 920	248 082	58 623	62 859	56 899	62 812	60 067	68 305	63 765
Næringer	178 949	176 714	41 763	45 007	39 241	45 559	42 822	49 092	42 813
Industri og bergverk	23 861	19 937	5 092	6 171	4 364	5 062	4 218	6 294	3 601
Annen vareproduksjon	28 468	31 021	7 484	7 545	5 662	8 312	8 199	8 848	6 916
Tjenester	126 620	125 756	29 187	31 291	29 215	32 185	30 405	33 950	32 295
Boliger (husholdninger)	72 970	71 368	16 859	17 852	17 658	17 253	17 244	19 213	20 952
Offentlig forvaltning	79 834	73 420	18 575	26 853	15 445	17 956	18 187	21 832	18 752
Lagerendring og statistiske avvik	-48 449	24 026	-10 388	-18 363	5 476	14 161	-1 109	5 498	36 504
Bruttoinvestering i alt	432 696	469 490	102 444	111 022	104 057	128 951	107 651	128 830	149 180
Innenlandsk sluttanvendelse	1 876 172	1 958 781	469 582	488 054	463 085	491 620	485 941	518 135	512 938
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (utenom lagerendring)	1 775 229	1 810 794	444 335	466 744	431 371	443 438	456 544	479 441	446 275
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	566 939	571 133	140 652	150 856	139 128	139 065	143 240	149 700	145 173
Eksport i alt	1 009 692	992 490	241 137	267 496	262 560	240 356	233 189	256 386	247 157
Tradisjonelle varer	289 689	304 012	71 641	79 346	76 283	73 383	74 946	79 400	74 876
Råolje og naturgass	465 978	431 700	109 557	119 905	120 294	105 877	95 409	110 120	111 410
Skip, plattformer og fly	14 950	17 704	3 123	3 235	8 839	3 175	2 491	3 199	2 959
Tjenester	239 075	239 074	56 816	65 009	57 143	57 921	60 342	63 667	57 912
Samlet sluttanvendelse	2 885 864	2 951 271	710 719	755 550	725 645	731 976	719 130	774 521	760 095
Import i alt	636 827	694 424	164 593	165 364	159 858	179 137	178 928	176 500	188 436
Tradisjonelle varer	396 201	428 974	98 481	102 407	100 638	108 711	105 670	113 956	111 591
Råolje og naturgass	4 912	6 137	1 855	1 629	862	1 888	2 180	1 207	1 821
Skip, plattformer og fly	25 988	32 864	5 450	10 418	7 922	9 951	7 883	7 108	21 718
Tjenester	209 726	226 448	58 807	50 910	50 437	58 588	63 195	54 229	53 306
Bruttonasjonalprodukt ¹	2 249 037	2 256 848	546 126	590 186	565 786	552 840	540 202	598 020	571 659
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	1 723 873	1 760 050	421 841	455 474	430 237	429 435	433 986	466 392	441 671
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	525 164	496 797	124 284	134 712	135 549	123 404	106 216	131 628	129 988
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 475 053	1 504 364	359 414	388 726	369 725	366 720	370 165	397 754	380 251
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 134 411	1 156 989	275 110	300 952	282 915	282 731	283 872	307 471	290 285
Industri og bergverk	201 844	206 117	47 195	52 762	51 745	51 339	48 870	54 164	54 402
Annen vareproduksjon	159 062	160 950	39 993	43 530	42 242	34 460	40 791	43 457	41 794
Tjenester inkl. boligtjenester	773 505	789 921	187 923	204 660	188 927	196 933	194 211	209 850	194 090
Offentlig forvaltning	340 642	347 375	84 304	87 775	86 811	83 989	86 293	90 283	89 966
Produktavgifter og -subsider	248 820	255 686	62 427	66 748	60 512	62 715	63 821	68 638	61 421

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 3. Makroøkonomiske hovedstørrelser.**Prosentvis volumendring fra samme periode året før**

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,2	3,7	1,2	3,5	6,0	2,3	3,3	3,3	0,8
Konsum i husholdninger	0,0	3,7	1,1	3,4	6,1	2,3	3,4	3,4	0,8
Varekonsum	-0,2	4,1	1,7	5,1	9,0	1,8	2,7	3,4	-1,3
Tjenestekonsum	0,8	2,3	1,3	1,1	1,8	2,3	2,5	2,5	2,3
Husholdningenes kjøp i utlandet	-6,8	12,4	-7,8	2,9	14,1	9,1	15,1	10,7	6,5
Utlendingers kjøp i Norge	-7,0	6,2	-7,3	-0,3	2,1	10,1	7,4	3,8	-1,1
Konsum i ideelle organisasjoner	3,4	2,7	3,6	6,4	3,6	3,0	2,6	1,8	1,6
Konsum i offentlig forvaltning	4,8	2,2	6,0	5,2	1,4	1,8	2,4	3,1	2,2
Konsum i statsforvaltningen	4,9	-0,2	5,3	6,1	-1,1	0,1	0,4	-0,5	1,5
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	5,6	-0,3	5,7	7,6	-1,0	0,5	0,5	-1,1	0,9
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	0,5	-0,0	2,7	-3,5	-1,6	-2,3	0,2	3,7	6,2
Konsum i kommuneforvaltningen	4,6	4,8	6,9	4,3	3,9	3,5	4,7	7,0	2,9
Bruttoinvestering i fast realkapital	-6,8	-7,4	-10,7	-7,4	-18,2	-3,1	-3,6	-4,7	14,3
Utvinning og rørtransport	5,8	-12,4	-2,6	-2,6	-19,9	-8,4	-15,8	-5,4	10,1
Tjenester tilknyttet utvinning	98,3	-84,1	..	265,5	-96,3	..	-74,5	-85,3	-27,3
Utenriks sjøfart	-25,8	-8,2	20,5	-44,2	-61,1	21,2	17,7	-19,1	105,8
Fastlands-Norge	-10,9	-3,1	-16,2	-8,6	-11,1	-3,2	1,4	0,5	14,1
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	-15,4	-1,5	-18,3	-18,3	-13,6	-2,7	2,5	8,7	12,1
Næringer	-14,4	-1,2	-17,4	-18,8	-14,2	-2,0	2,5	9,1	9,1
Industri og bergverk	-30,0	-16,4	-38,8	-40,6	-25,6	-24,8	-17,2	2,0	-17,5
Annен vareproduksjon	-18,3	9,0	-17,1	-14,9	-2,9	9,2	9,6	17,3	22,2
Tjenester	-9,6	-0,7	-12,2	-13,5	-14,1	0,2	4,2	8,5	10,5
Boliger (husholdninger)	-17,8	-2,2	-20,3	-17,0	-12,5	-4,6	2,3	7,6	18,7
Offentlig forvaltning	7,0	-8,0	-8,8	26,8	-0,3	-5,1	-2,1	-18,7	21,4
Lagerendring og statistiske avvik	..	..	..	..	..	..	..	..	566,6
Bruttoinvestering i alt	-19,7	8,5	-22,6	-24,0	-9,8	24,1	5,1	16,0	43,4
Innenlandske sluttanvendelse	-4,2	4,4	-4,1	-4,0	0,8	7,1	3,5	6,2	10,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (utenom lagerendring)	-1,0	2,0	-1,1	1,4	1,4	1,1	2,7	2,7	3,5
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	5,1	0,7	3,8	8,5	1,2	0,8	1,8	-0,8	4,3
Eksport i alt	-3,9	-1,7	-2,0	-1,4	1,3	-0,6	-3,3	-4,2	-5,9
Tradisjonelle varer	-8,1	4,9	-6,9	0,8	7,8	8,1	4,6	0,1	-1,8
Råolje og naturgass	-0,9	-7,4	4,3	-3,5	-5,7	-2,8	-12,9	-8,2	-7,4
Skip, plattformer og fly	5,3	18,4	-33,5	-11,1	71,3	-7,5	-20,2	-1,1	-66,5
Tjenester	-4,5	-0,0	-4,4	0,5	2,6	-5,9	6,2	-2,1	1,3
Samlet sluttanvendelse	-4,1	2,3	-3,4	-3,1	1,0	4,4	1,2	2,5	4,7
Import i alt	-11,7	9,0	-10,0	-9,2	7,2	13,6	8,7	6,7	17,9
Tradisjonelle varer	-13,1	8,3	-12,1	-6,7	2,9	11,4	7,3	11,3	10,9
Råolje og naturgass	32,0	25,0	205,2	-5,9	36,3	137,7	17,5	-25,9	111,1
Skip, plattformer og fly	-34,1	26,5	-39,6	-39,1	82,4	72,2	44,7	-31,8	174,2
Tjenester	-5,5	8,0	-3,8	-4,9	8,7	9,3	7,5	6,5	5,7
Bruttonasjonalprodukt ¹	-1,7	0,3	-1,3	-1,2	-0,7	1,8	-1,1	1,3	1,0
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹ . . .	-1,8	2,1	-1,7	-0,0	0,8	2,3	2,9	2,4	2,7
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	-1,5	-5,4	0,3	-4,9	-5,1	0,0	-14,5	-2,3	-4,1
Fastlands-Norge(basisverdi)	-1,7	2,0	-1,9	-0,4	0,3	2,4	3,0	2,3	2,8
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	-2,9	2,0	-3,4	-1,6	0,1	2,5	3,2	2,2	2,6
Industri og bergverk	-5,9	2,1	-6,4	-2,7	-2,3	5,0	3,5	2,7	5,1
Annен vareproduksjon	-8,0	1,2	-8,5	-4,0	-0,5	4,2	2,0	-0,2	-1,1
Tjenester inkl. boligtjenester	-0,9	2,1	-1,4	-0,8	1,0	1,6	3,3	2,5	2,7
Offentlig forvaltning	2,6	2,0	3,3	4,0	0,9	1,8	2,4	2,9	3,6
Produktavgifter og -subsider	-2,3	2,8	-0,6	2,1	4,0	2,1	2,2	2,8	1,5

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 4. Makroøkonomiske hovedstørrelser.**Prosentvis prisendring fra samme periode året før**

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,5	2,0	2,4	0,6	2,5	1,8	1,3	2,2	1,6
Konsum i husholdninger	2,5	2,0	2,3	0,6	2,6	1,8	1,2	2,2	1,5
Varekonsum	1,6	1,9	1,0	0,4	3,3	2,2	0,5	1,7	0,7
Tjenestekonsum	3,3	2,8	3,3	1,8	2,9	2,5	2,8	2,8	2,2
Husholdningenes kjøp i utlandet	4,0	-2,9	5,4	-6,3	-5,0	-5,0	-3,3	2,7	3,1
Utlendingers kjøp i Norge	2,6	2,6	2,0	3,1	3,6	2,9	1,9	2,2	2,3
Konsum i ideelle organisasjoner	3,6	2,1	3,3	0,7	1,4	2,0	2,3	3,0	3,3
Konsum i offentlig forvaltning	3,5	2,5	2,9	0,8	2,7	2,1	2,1	3,1	3,4
Konsum i statsforvaltningen	3,4	2,0	2,9	0,4	2,4	1,7	1,4	2,6	3,3
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	3,4	2,1	2,9	0,5	2,6	1,6	1,6	2,7	3,4
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,5	1,2	2,5	-0,1	0,7	1,8	0,1	2,1	3,0
Konsum i kommuneforvaltningen	3,5	3,0	2,9	1,3	3,0	2,5	2,8	3,5	3,5
Bruttoinvestering i fast realkapital	2,7	4,3	3,6	-1,4	5,8	3,0	2,8	5,8	-0,1
Utvinning og rørtransport	3,9	5,5	7,3	-2,9	2,8	5,0	5,8	8,3	7,7
Tjenester tilknyttet utvinning	2,8	54,7	-15,9	-5,2	268,0	79,1	34,4	25,3	-54,3
Utenriks sjøfart	-0,9	25,0	-7,0	-11,8	182,0	3,7	6,0	24,5	-61,8
Fastlands-Norge	2,4	2,7	2,6	0,1	2,7	2,1	1,8	3,9	1,2
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2,6	2,6	2,8	0,5	3,1	2,1	1,6	3,5	1,4
Næringer	2,8	2,3	3,4	0,1	3,3	1,6	1,0	3,4	0,3
Industri og bergverk	2,1	0,9	2,4	-0,8	-0,6	1,1	0,9	2,0	2,7
Annen vareproduksjon	3,0	2,6	4,3	0,2	6,5	0,9	-0,7	4,8	-4,2
Tjenester	2,8	2,4	3,3	0,3	3,3	1,8	1,4	3,3	0,8
Boliger (husholdninger)	2,1	3,4	1,5	1,6	2,7	3,5	3,3	3,7	3,8
Offentlig forvaltning	1,7	2,9	1,9	-0,9	1,1	2,2	2,4	4,8	0,4
Lagerendring og statistiske avvik	285,5	-9,3	23,0	..	-18,3	-0,7	-66,8	-27,9	-11,5
Bruttoinvestering i alt	4,8	5,1	3,2	5,8	6,4	2,9	4,4	6,9	-4,1
Innenlandske sluttanvendelse	3,4	2,8	2,7	2,2	3,4	2,2	2,2	3,6	0,7
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (utenom lagerendring)	2,7	2,2	2,6	0,6	2,6	1,9	1,6	2,8	2,1
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	3,2	2,6	2,8	0,5	2,5	2,1	2,2	3,5	3,0
Eksport i alt	-17,2	9,8	-18,9	-13,4	7,3	8,4	8,5	14,9	14,8
Tradisjonelle varer	-6,2	3,7	-8,1	-10,3	-2,7	3,3	3,9	9,9	10,7
Råolje og naturgass	-30,2	21,7	-32,7	-20,2	23,2	18,2	16,9	28,2	22,1
Skip, plattformer og fly	-7,8	-43,1	-18,2	-5,2	-54,7	-22,5	-20,8	-50,8	36,1
Tjenester	-0,4	1,0	-1,0	-2,7	-0,5	0,9	1,3	2,1	-0,5
Samlet sluttanvendelse	-4,3	5,2	-5,3	-3,5	4,7	4,3	4,2	7,3	5,3
Import i alt	-0,3	0,2	-1,3	-5,4	-3,8	-0,8	-0,1	5,2	3,2
Tradisjonelle varer	-1,4	-0,2	-3,0	-7,3	-5,5	0,4	0,3	4,0	7,1
Råolje og naturgass	-18,2	21,3	-34,1	10,4	40,2	33,9	15,6	21,6	29,0
Skip, plattformer og fly	3,3	-13,1	-17,4	7,6	-20,5	-23,6	0,6	-9,7	-14,8
Tjenester	1,7	2,3	4,0	-6,0	2,2	0,2	-0,8	8,5	4,2
Bruttonasjonalprodukt ¹	-5,6	6,7	-6,6	-3,0	7,1	6,0	5,7	8,0	6,3
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹ . . .	3,1	3,4	2,7	2,0	3,5	3,1	3,0	3,7	2,1
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	-28,1	19,3	-30,1	-17,5	19,8	16,8	16,1	24,2	20,8
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,0	3,2	3,0	0,7	3,4	2,7	2,8	3,7	2,0
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2,6	3,3	2,7	0,3	3,4	2,8	2,9	4,0	1,6
Industri og bergverk	5,1	-1,6	6,9	2,2	-1,2	-1,1	-1,7	-2,3	-0,3
Annen vareproduksjon	-0,4	13,3	-1,8	-6,3	11,1	12,4	10,1	19,1	6,3
Tjenester inkl. boligtjenester	2,7	2,4	2,8	1,5	2,7	2,0	2,5	2,2	1,1
Offentlig forvaltning	4,2	2,8	3,6	2,1	3,3	2,4	2,4	2,9	3,4
Produktavgifter og -subsider	4,1	4,6	1,1	11,0	4,5	5,8	4,5	3,6	2,7

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Produksjon i alt.	4 065 249	4 313 956	990 241	1 065 430	1 052 267	1 064 628	1 033 910	1 163 151	1 141 592
Jordbruk og skogbruk	33 713	37 664	12 412	7 796	7 270	7 871	13 975	8 548	7 686
Fiske,fangst og fiskeoppdrett.	36 197	45 133	8 707	10 354	10 752	9 896	11 347	13 138	12 436
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	566 056	640 162	139 685	148 445	162 265	155 945	139 585	182 367	189 519
Utvinning av råolje og naturgass.	483 090	550 857	118 523	130 604	142 523	132 369	116 209	159 755	165 300
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning. . .	82 966	89 305	21 162	17 840	19 742	23 576	23 376	22 612	24 219
Bergverksdrift	11 370	11 942	2 945	3 078	2 446	3 272	3 114	3 111	3 052
Industri	766 391	808 789	180 608	200 276	199 748	200 816	190 960	217 265	224 191
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	158 250	165 197	38 590	42 822	41 013	38 985	40 255	44 944	41 966
Tekstil- og bekledningsindustri.	5 808	4 989	1 313	1 481	1 390	1 163	1 143	1 292	1 322
Trelast- og trevareindustri	21 711	25 462	5 135	5 930	5 802	6 775	6 236	6 649	6 152
Treforedling	17 446	18 740	4 353	4 623	4 630	4 578	4 640	4 891	4 574
Forlag og grafisk industri	42 611	41 174	9 987	10 800	10 827	10 328	9 636	10 383	11 024
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	104 009	111 853	25 909	26 967	27 648	28 526	24 668	31 012	34 086
Kjemiske råvarer.	40 788	48 335	8 621	10 951	11 309	11 743	12 325	12 958	13 612
Metallindustri.	46 688	59 115	11 547	13 630	13 398	14 427	14 353	16 937	17 130
Verkstedindustri	208 083	212 129	47 271	52 445	53 456	53 420	48 939	56 314	59 356
Bygging av skip og oljeplattformer	107 411	108 294	24 865	27 132	26 903	27 581	25 597	28 213	31 166
Møbelindustri og annen industri	13 586	13 503	3 017	3 494	3 372	3 291	3 168	3 672	3 802
Kraftforsyning	65 059	75 780	13 090	18 528	24 567	14 756	13 550	22 907	22 525
Vannforsyning	4 889	5 154	1 261	1 231	1 277	1 250	1 304	1 323	1 379
Bygge- og anleggsvirksomhet	296 700	305 929	70 051	77 318	73 853	77 279	72 580	82 217	80 380
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv. . .	343 703	356 323	84 256	94 994	83 147	88 880	86 344	97 951	86 213
Hotell- og restaurantvirksomhet	61 889	63 986	17 260	15 329	13 386	16 640	18 156	15 805	14 097
Rørtransport	21 799	21 507	5 265	5 642	5 741	5 234	4 724	5 807	4 942
Utenriks sjøfart.	96 198	95 506	25 828	22 904	21 679	25 983	25 034	22 809	21 581
Transport ellers	197 958	209 109	49 674	52 903	47 880	51 292	53 403	56 534	50 545
Post og telekommunikasjon	81 077	81 265	19 793	21 409	20 219	19 710	19 936	21 401	20 272
Finansiell tjenesteyting	166 380	175 272	42 296	41 926	41 693	44 418	44 662	44 498	43 063
Boligtjenester (husholdninger)	128 006	133 362	32 372	32 365	32 686	33 127	33 663	33 886	33 876
Forretningsmessig tjenesteyting	480 679	501 815	107 649	131 092	118 817	125 474	116 383	141 140	129 396
Offentlig administrasjon og forsvar.	185 462	192 310	47 521	45 308	47 525	47 516	48 327	48 942	50 596
Undervisning	127 734	134 565	29 764	33 234	35 006	32 699	31 198	35 662	36 791
Helse- og sosialtjenester	270 611	286 009	69 425	69 055	69 973	69 447	73 122	73 467	74 809
Andre sosiale og personlige tjenester	123 379	132 375	30 379	32 242	32 337	33 122	32 543	34 373	34 242
Fastlands-Norge	3 381 197	3 556 781	819 463	888 439	862 582	877 465	864 566	952 168	925 550
<hr/>									
Offentlig forvaltning	541 650	568 031	136 155	137 525	141 436	138 443	141 586	146 566	149 922
Statsforvaltningen	260 355	265 612	66 523	65 128	66 085	65 546	66 893	67 087	69 784
Sivil forvaltning	225 965	230 774	57 960	56 606	57 549	56 897	58 311	58 017	60 550
Forsvar	34 389	34 838	8 564	8 522	8 537	8 649	8 582	9 071	9 234
Kommuneforvaltningen	281 296	302 420	69 632	72 397	75 351	72 896	74 693	79 479	80 138

Tabell 6. Produksjon. Faste 2007-priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Produksjon i alt.									
	3 881 852	3 918 999	937 338	1 015 671	975 439	968 900	938 564	1 036 096	996 023
Jordbruk og skogbruk	31 528	33 512	11 411	7 295	6 625	7 127	12 309	7 451	6 777
Fiske,fangst og fiskeoppdrett.	35 234	38 124	7 922	10 727	10 911	8 321	8 980	9 912	10 574
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	588 385	557 449	138 860	150 178	151 824	138 118	120 314	147 193	146 001
Utvinning av råolje og naturgass.	523 481	490 877	123 927	134 829	135 510	120 895	104 619	129 852	127 886
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	64 904	66 572	14 932	15 349	16 314	17 223	15 694	17 341	18 115
Bergverksdrift	10 100	11 174	2 535	2 725	2 347	3 127	2 883	2 817	2 763
Industri	740 779	755 850	174 515	194 651	190 812	187 198	178 386	199 455	198 887
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	146 913	149 218	35 617	40 264	37 934	35 175	36 172	39 937	36 575
Tekstil- og bekledningsindustri	5 423	4 647	1 213	1 345	1 287	1 101	1 057	1 202	1 288
Trelast- og trevareindustri	21 238	24 073	5 014	5 715	5 558	6 394	5 877	6 244	5 857
Treforedling	16 193	17 339	4 020	4 377	4 364	4 325	4 222	4 427	4 054
Forlag og grafisk industri	41 967	40 515	9 843	10 630	10 657	10 163	9 486	10 208	10 831
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	103 182	102 920	24 835	25 819	25 819	25 867	23 039	28 195	28 632
Kjemiske råvarer.	36 310	44 882	8 281	10 139	10 889	11 000	11 400	11 593	11 709
Metallindustri.	64 127	69 951	15 831	18 353	17 205	17 040	16 962	18 744	17 768
Verkstedindustri	191 532	192 498	43 518	49 151	49 337	48 394	44 218	50 549	52 991
Bygging av skip og oljeplattformer	100 289	96 636	23 304	25 342	24 356	24 517	22 855	24 907	25 673
Møbelindustri og annen industri	13 605	13 171	3 039	3 516	3 405	3 222	3 097	3 448	3 508
Kraftforsyning	53 082	51 673	11 333	15 376	15 645	10 361	10 466	15 201	13 781
Vannforsyning	4 748	4 936	1 225	1 195	1 224	1 197	1 249	1 266	1 302
Bygge- og anleggsvirksomhet	273 632	273 632	64 434	70 740	66 996	69 229	64 763	72 644	69 886
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	335 310	341 529	82 005	92 795	80 641	83 749	83 036	94 104	82 644
Hotell- og restaurantvirksomhet	56 917	57 060	15 887	13 903	12 063	14 827	16 226	13 944	12 379
Rørtransport	20 883	20 698	4 720	5 548	5 929	5 097	3 876	5 795	5 777
Utenriks sjøfart.	99 673	101 305	25 270	25 352	23 238	26 743	25 463	25 861	24 656
Transport ellers	185 787	195 559	47 535	49 400	44 638	47 696	51 258	51 968	46 911
Post og telekommunikasjon	86 518	87 029	21 285	22 935	21 511	21 046	21 342	23 130	21 782
Finansiell tjenesteyting	150 163	154 974	38 186	38 291	36 856	39 171	39 361	39 586	37 496
Boligtjenester (husholdninger)	120 937	122 540	30 483	30 483	30 209	30 543	30 879	30 910	30 632
Forretningsmessig tjenesteyting	442 445	450 212	98 975	120 312	108 425	112 599	103 979	125 208	113 725
Offentlig administrasjon og forsvar.	169 839	171 781	43 522	41 618	42 512	42 347	43 315	43 606	43 735
Undervisning	116 751	120 003	27 195	30 145	31 574	29 286	27 698	31 445	32 354
Helse- og sosialtjenester	245 345	251 542	62 408	62 379	61 989	61 385	64 102	64 066	63 620
Andre sosiale og personlige tjenester	113 793	118 419	27 632	29 622	29 470	29 733	28 682	30 533	30 341
Fastlands-Norge	3 172 910	3 239 549	768 489	834 592	794 448	798 942	788 911	857 247	819 590
<hr/>									
Offentlig forvaltning	494 383	505 372	123 858	125 373	126 390	123 476	125 941	129 564	129 584
Statsforvaltningen	237 618	236 934	60 598	59 917	58 594	58 380	59 911	60 048	59 797
Sivil forvaltning	205 945	205 252	52 724	52 075	50 827	50 506	52 037	51 881	51 641
Forsvar	31 673	31 682	7 874	7 843	7 767	7 874	7 874	8 167	8 156
Kommuneforvaltningen	256 765	268 438	63 260	65 456	67 796	65 095	66 030	69 516	69 786

Tabell 7. Produksjon. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Produksjon i alt.	-2,0	1,0	-1,6	-1,4	-0,6	2,3	0,1	2,0	2,1
Jordbruk og skogbruk	-6,6	6,3	-9,5	0,1	3,6	10,9	7,9	2,1	2,3
Fiske,fangst og fiskeoppdrett.	9,1	8,2	16,5	19,0	18,5	12,9	13,3	-7,6	-3,1
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	0,4	-5,3	0,8	-3,2	-5,3	-0,7	-13,4	-2,0	-3,8
Utvinning av råolje og naturgass.	-2,3	-6,2	0,7	-5,9	-5,4	-0,5	-15,6	-3,7	-5,6
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	28,8	2,6	1,8	29,4	-4,5	-1,8	5,1	13,0	11,0
Bergverksdrift	-13,2	10,6	-9,6	-6,9	6,2	18,9	13,7	3,4	17,7
Industri	-5,1	2,0	-5,1	-1,3	-1,2	4,9	2,2	2,5	4,2
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	1,6	1,6	5,3	3,6	2,1	3,9	1,6	-0,8	-3,6
Tekstil- og bekledningsindustri.	-12,5	-14,3	-13,6	-13,2	-16,3	-17,2	-12,9	-10,6	0,1
Trelast- og trevareindustri	-16,9	13,4	-13,7	-6,9	12,1	15,2	17,2	9,3	5,4
Treforedling	-13,8	7,1	-13,8	0,2	8,8	14,3	5,0	1,1	-7,1
Forlag og grafisk industri	-3,1	-3,5	-2,5	-3,9	-6,8	1,1	-3,6	-4,0	1,6
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	-6,6	-0,3	-1,9	-1,7	-4,8	1,8	-7,2	9,2	10,9
Kjemiske råvarer.	-5,9	23,6	-13,4	9,1	20,1	24,7	37,7	14,3	7,5
Metallindustri.	-19,9	9,1	-21,1	-0,7	12,9	15,9	7,1	2,1	3,3
Verkstedindustri	-2,2	0,5	-5,6	-4,0	-5,0	3,2	1,6	2,8	7,4
Bygging av skip og oljeplattformer	1,9	-3,6	0,6	-0,9	-9,3	-1,1	-1,9	-1,7	5,4
Møbelindustri og annen industri	-26,4	-3,2	-21,2	-19,9	-9,0	-2,6	1,9	-1,9	3,0
Kraftforsyning	-7,0	-2,7	-8,7	-0,1	1,6	-5,5	-7,7	-1,1	-11,9
Vannforsyning	3,6	3,9	6,3	2,2	4,0	3,9	2,0	5,9	6,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	-8,8	0,0	-7,9	-8,7	-5,1	2,0	0,5	2,7	4,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	-1,9	1,9	-0,3	2,9	3,8	1,1	1,3	1,4	2,5
Hotell- og restaurantvirksomhet	-3,3	0,3	-3,1	-1,8	-2,8	0,7	2,1	0,3	2,6
Rørtransport	2,5	-0,9	12,3	-1,0	1,6	6,6	-17,9	4,5	-2,6
Utenriks sjøfart.	-14,5	1,6	-11,7	-15,4	-3,2	6,7	0,8	2,0	6,1
Transport ellers	-4,7	5,3	-4,1	-1,1	2,4	5,4	7,8	5,2	5,1
Post og telekommunikasjon	3,7	0,6	4,2	0,4	0,9	0,3	0,3	0,8	1,3
Finansiell tjenesteyting	3,9	3,2	4,0	1,1	1,6	4,7	3,1	3,4	1,7
Boligtjenester (husholdninger)	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4
Forretningsmessig tjenesteyting	-1,9	1,8	-4,8	-4,7	-1,2	-0,7	5,1	4,1	4,9
Offentlig administrasjon og forsvar.	4,9	1,1	6,7	2,3	-0,3	0,7	-0,5	4,8	2,9
Undervisning	2,5	2,8	5,3	1,9	2,9	1,9	1,8	4,3	2,5
Helse- og sosialtjenester	3,7	2,5	4,5	5,7	1,9	2,8	2,7	2,7	2,6
Andre sosiale og personlige tjenester	2,4	4,1	2,2	5,4	4,4	5,0	3,8	3,1	3,0
Fastlands-Norge	-2,0	2,1	-1,8	-0,6	0,4	2,6	2,7	2,7	3,2
<hr/>									
Offentlig forvaltning	4,0	2,2	5,5	4,4	1,7	2,1	1,7	3,3	2,5
Statsforvaltningen	4,2	-0,3	5,4	4,9	-1,0	0,8	-1,1	0,2	2,1
Sivil forvaltning	4,8	-0,3	5,7	6,2	-0,8	1,2	-1,3	-0,4	1,6
Forsvar	0,8	0,0	3,1	-3,2	-1,8	-2,2	-0,0	4,1	5,0
Kommuneforvaltningen	3,8	4,5	5,7	3,9	4,2	3,3	4,4	6,2	2,9

Tabell 8. Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Produksjon i alt.	-3,6	5,1	-4,5	-3,4	4,6	4,4	4,3	7,0	6,2
Jordbruk og skogbruk	2,4	5,1	4,2	3,1	4,3	4,7	4,4	7,4	3,4
Fiske,fangst og fiskeoppdrett.	1,6	15,2	5,5	-10,3	2,4	6,0	15,0	37,3	19,3
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester . . .	-25,1	19,4	-26,3	-16,4	19,9	16,2	15,3	25,3	21,5
Utvinning av råolje og naturgass.	-28,9	21,6	-31,6	-17,4	23,6	18,7	16,1	27,0	22,9
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	10,5	4,9	29,1	-10,3	-1,6	4,6	5,1	12,2	10,5
Bergverksdrift	0,2	-5,1	-1,6	-2,6	-4,0	-6,7	-7,0	-2,3	6,0
Industri	-1,1	3,4	-2,6	-2,7	0,9	3,4	3,4	5,9	7,7
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	2,8	2,8	2,3	-1,8	0,1	2,3	2,7	5,8	6,1
Tekstil- og bekledningsindustri	4,1	0,3	5,1	4,7	5,2	-2,2	-0,1	-2,4	-5,0
Trelast- og trevareindustri	-0,4	3,5	0,4	2,1	3,2	4,4	3,6	2,6	0,6
Treforedling	5,0	0,3	6,3	-2,8	-3,1	-1,7	1,5	4,6	6,3
Forlag og grafisk industri	0,8	0,1	0,8	0,5	0,2	-0,0	0,1	0,1	0,2
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri . . .	-10,8	7,8	-14,7	-1,9	11,8	11,4	2,6	5,3	11,2
Kjemiske råvarer.	0,6	-4,1	-7,5	-11,9	-13,6	-8,7	3,9	3,5	11,9
Metallindustri	-20,9	16,1	-22,1	-13,4	4,2	23,0	16,0	21,7	23,8
Verkstedindustri	3,5	1,4	3,6	-1,5	-1,1	0,6	1,9	4,4	3,4
Bygging av skip og oljeplattformer	2,2	4,6	1,6	-0,1	3,6	4,1	5,0	5,8	9,9
Møbelindustri og annen industri	-2,6	2,7	-4,4	-4,3	-1,9	2,4	3,1	7,2	9,4
Kraftforsyning	-4,5	19,7	-13,1	-18,8	18,8	19,5	12,1	25,1	4,1
Vannforsyning	1,4	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	1,9	3,1	1,2	1,4	2,3	3,4	3,1	3,5	4,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	-0,5	1,8	-1,4	-0,7	2,4	2,0	1,2	1,7	1,2
Hotell- og restaurantvirksomhet	3,7	3,1	3,4	3,4	3,2	3,5	3,0	2,8	2,6
Rørtransport	-2,9	-0,5	-11,0	-5,8	-0,3	-6,0	9,3	-1,5	-11,6
Utenriks sjøfart	-7,2	-2,3	-7,8	-7,4	-5,3	2,1	-3,8	-2,4	-6,2
Transport ellers	1,4	0,4	0,5	-2,4	0,6	-0,4	-0,3	1,6	0,5
Post og telekommunikasjon	-4,2	-0,4	-5,7	-1,4	-0,4	-0,6	0,4	-0,9	-1,0
Finansiell tjenesteyting	4,6	2,1	7,8	-2,8	2,4	0,8	2,4	2,7	1,5
Boligtjenester (husholdninger)	3,2	2,8	3,3	2,7	2,9	2,4	2,7	3,3	2,2
Forretningsmessig tjenesteyting	2,9	2,6	2,6	1,8	1,6	2,3	2,9	3,5	3,8
Offentlig administrasjon og forsvar	3,4	2,5	2,7	0,9	2,2	2,6	2,2	3,1	3,5
Undervisning	3,9	2,5	3,2	1,5	2,1	2,1	2,9	2,9	2,6
Helse- og sosialtjenester	3,8	3,1	3,3	1,4	3,8	2,4	2,5	3,6	4,2
Andre sosiale og personlige tjenester	4,3	3,1	3,9	3,0	2,9	2,9	3,2	3,4	2,9
Fastlands-Norge	1,3	3,0	0,7	-0,8	2,3	2,6	2,8	4,3	4,0

Offentlig forvaltning	3,5	2,6	2,9	1,1	2,8	2,2	2,3	3,1	3,4
Statsforvaltningen	3,6	2,3	2,9	0,8	2,7	2,1	1,7	2,8	3,5
Sivil forvaltning	3,6	2,5	3,0	1,0	3,0	2,1	1,9	2,9	3,6
Forsvar	3,5	1,3	2,5	-0,1	0,7	1,9	0,2	2,2	3,0
Kommuneforvaltningen	3,4	2,8	2,8	1,4	2,8	2,3	2,8	3,4	3,3

Tabell 9. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.**Løpende priser. Millioner kroner**

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Bruttonasjonalprodukt¹	2 330 902	2 496 178	573 282	614 849	612 549	611 432	599 465	672 732	657 635
Jordbruk og skogbruk	13 949	17 468	7 595	4 293	3 471	247	8 976	4 773	3 764
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	12 039	18 639	2 980	3 074	3 997	4 065	4 946	5 631	5 346
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	446 989	520 341	111 279	118 998	131 624	125 944	111 696	151 077	157 344
Utvinning av råolje og naturgass	404 019	473 392	99 614	110 373	121 858	113 411	98 623	139 500	144 891
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	42 970	46 949	11 665	8 625	9 766	12 533	13 073	11 577	12 453
Bergverksdrift	4 248	3 914	1 171	1 164	770	1 028	1 062	1 054	992
Industri	204 773	206 222	48 399	52 835	51 776	51 922	49 398	53 127	54 064
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	33 530	33 198	8 370	8 884	8 980	8 339	7 926	7 953	9 160
Tekstil- og bekledningsindustri	1 589	1 416	369	448	365	341	384	326	278
Trelast- og trevareindustri	6 497	7 476	1 590	1 809	1 698	2 027	1 854	1 898	1 679
Treforedling	3 404	3 076	916	847	699	722	872	784	718
Forlag og grafisk industri	17 423	16 669	4 098	4 423	4 436	4 196	3 914	4 122	4 345
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	22 495	19 243	5 365	5 568	5 161	5 176	4 413	4 493	3 963
Kjemiske råvarer	8 885	9 390	1 618	2 434	1 971	2 339	2 502	2 579	2 815
Metallindustri	-663	2 807	355	294	198	376	1 017	1 216	1 034
Verkstedindustri	76 967	78 587	17 689	19 231	19 840	19 646	18 410	20 691	21 197
Bygging av skip og oljeplattformer	29 915	29 687	6 966	7 682	7 272	7 648	7 001	7 766	7 551
Møbelindustri og annen industri	4 732	4 675	1 065	1 215	1 155	1 113	1 107	1 299	1 323
Kraftforsyning	49 610	59 359	9 801	14 148	19 522	11 406	10 325	18 107	17 780
Vannforsyning	2 613	2 570	722	672	609	581	684	696	664
Bygge- og anleggsvirksomhet	102 478	108 631	24 243	27 121	26 043	27 429	25 839	29 319	28 911
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	173 648	179 259	42 622	47 995	41 696	45 507	43 430	48 627	42 066
Hotell- og restaurantvirksomhet	32 707	34 132	9 138	8 213	7 112	8 935	9 689	8 397	7 353
Rørtransport	18 658	18 284	4 550	4 808	4 840	4 434	4 108	4 902	4 020
Utenriks sjøfart	29 231	20 071	6 906	6 996	4 067	7 218	6 018	2 768	1 429
Transport ellers	61 539	60 697	14 266	16 985	14 255	15 107	14 276	17 059	13 519
Post og telekommunikasjon	28 107	26 996	6 740	7 369	6 919	6 601	6 599	6 876	6 401
Finansiell tjenesteyting	94 478	99 409	24 512	22 640	23 509	25 648	26 637	23 615	23 374
Boligtjenester (husholdninger)	89 687	93 794	22 673	22 785	23 013	23 197	23 654	23 930	23 918
Forretningsmessig tjenesteyting	231 406	245 209	52 007	63 220	57 701	61 354	57 152	69 002	63 367
Offentlig administrasjon og forsvar	106 052	109 956	26 906	26 953	27 115	26 923	27 722	28 196	29 247
Undervisning	97 883	103 797	22 147	25 988	27 194	25 077	23 575	27 951	28 844
Helse- og sosialtjenester	210 351	222 550	53 973	53 940	54 077	53 841	57 221	57 410	58 253
Andre sosiale og personlige tjenester	64 974	70 291	16 096	17 158	16 999	17 537	17 466	18 289	17 938
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	1 836 023	1 937 482	450 547	484 047	472 019	473 835	477 643	513 985	494 842
Merverdi og investeringsavgift	186 211	201 182	46 590	49 026	48 450	48 870	50 162	53 700	50 875
Andre produktskatter, netto	69 404	74 191	17 753	18 502	17 827	18 698	18 765	18 902	18 578
Statistiske avvik	-134	-785	214	-34	-34	-139	65	-676	-409
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 580 542	1 662 894	385 991	416 553	405 777	406 407	408 651	442 059	425 799

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell 10. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Faste 2007-priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Bruttonasjonalprodukt¹	2 249 037	2 256 848	546 126	590 186	565 786	552 840	540 202	598 020	571 659
Jordbruk og skogbruk	13 957	15 785	7 092	4 114	3 246	432	7 919	4 188	3 482
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	13 303	14 677	2 782	4 080	4 751	3 110	3 355	3 462	4 561
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	480 758	452 126	113 527	123 212	124 287	111 920	96 142	119 777	118 471
Utvinning av råolje og naturgass	451 414	422 028	106 783	116 278	116 910	104 131	89 052	111 935	110 272
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	29 344	30 099	6 744	6 934	7 377	7 789	7 091	7 843	8 199
Bergverksdrift	3 666	4 083	922	987	858	1 138	1 057	1 029	1 009
Industri	198 178	202 035	46 273	51 775	50 887	50 200	47 812	53 135	53 393
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	30 581	30 633	7 442	8 262	7 823	7 278	7 419	8 114	7 477
Tekstil- og bekledningsindustri	1 567	1 337	349	388	371	316	303	346	372
Trelast- og trevareindustri	6 401	7 273	1 508	1 725	1 678	1 934	1 774	1 888	1 770
Treforedling	3 346	3 589	830	906	905	895	873	917	838
Forlag og grafisk industri	17 943	17 307	4 203	4 544	4 558	4 341	4 047	4 361	4 634
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	20 681	21 695	4 883	5 293	5 153	5 376	5 134	6 032	5 884
Kjemiske råvarer	9 785	12 140	2 226	2 737	2 946	2 974	3 084	3 137	3 172
Metallindustri	11 489	12 564	2 833	3 302	3 092	3 056	3 041	3 374	3 197
Verkstedindustri	64 605	64 788	14 650	16 571	16 630	16 287	14 860	17 012	17 846
Bygging av skip og oljeplattformer	26 995	26 079	6 284	6 809	6 534	6 611	6 192	6 743	6 968
Møbelindustri og annen industri	4 785	4 627	1 066	1 237	1 198	1 131	1 086	1 212	1 235
Kraftforsyning	39 307	38 025	8 369	11 418	11 601	7 525	7 661	11 238	10 113
Vannforsyning	2 604	2 612	719	671	616	596	689	711	690
Bygge- og anleggsvirksomhet	92 496	92 464	21 750	23 917	22 644	23 394	21 856	24 569	23 638
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	176 644	179 607	43 187	48 976	42 426	43 980	43 651	49 551	43 409
Hotell- og restaurantvirksomhet	30 196	30 265	8 436	7 372	6 388	7 867	8 617	7 394	6 558
Rørtransport	18 003	17 839	4 065	4 784	5 116	4 392	3 332	4 999	4 984
Utenriks sjøfart	26 403	26 832	6 693	6 715	6 146	7 092	6 742	6 852	6 532
Transport ellers	57 903	60 919	14 451	15 859	13 826	14 895	15 532	16 665	14 641
Post og telekommunikasjon	35 853	35 904	8 773	9 505	8 894	8 703	8 761	9 546	8 962
Finansiell tjenesteyting	80 867	83 249	21 043	19 760	19 561	21 430	22 347	19 911	19 018
Boligtjenester (husholdninger)	86 473	87 531	21 759	21 758	21 638	21 779	22 031	22 083	21 989
Forretningsmessig tjenesteyting	209 249	212 891	46 802	56 788	51 274	53 228	49 114	59 274	53 949
Offentlig administrasjon og forsvar	96 275	97 370	24 452	24 589	23 908	23 735	24 685	25 041	24 922
Undervisning	88 986	91 951	20 125	23 361	24 460	22 325	20 707	24 459	25 307
Helse- og sosialtjenester	189 614	193 448	48 120	48 264	47 373	47 012	49 538	49 525	48 797
Andre sosiale og personlige tjenester	59 482	61 550	14 361	15 531	15 375	15 372	14 830	15 973	15 813
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	1 723 873	1 760 050	421 841	455 474	430 237	429 435	433 986	466 392	441 671
Merverdi og investeringsavgift	186 366	190 795	46 454	50 127	45 150	46 368	47 532	51 745	46 192
Andre produktskatter, netto	62 454	64 892	15 974	16 622	15 362	16 348	16 289	16 894	15 229
Statistiske avvik	-0	-0	-0	-0	-0	-0	-0	-0	-0
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 475 053	1 504 364	359 414	388 726	369 725	366 720	370 165	397 754	380 251

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell 11. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.**Prosentvis volumendring fra samme periode året før**

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Bruttonasjonalprodukt¹	-1,7	0,3	-1,3	-1,2	-0,7	1,8	-1,1	1,3	1,0
Jordbruk og skogbruk	-15,5	13,1	-16,3	-4,4	-0,3	..	11,7	1,8	7,3
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	8,9	10,3	17,6	22,2	22,9	20,7	20,6	-15,2	-4,0
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	-0,8	-6,0	0,8	-4,4	-5,4	-0,6	-15,3	-2,8	-4,7
Utvinning av råolje og naturgass	-2,3	-6,5	0,8	-5,9	-5,5	-0,5	-16,6	-3,7	-5,7
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	28,9	2,6	1,7	29,7	-4,6	-1,9	5,1	13,1	11,1
Bergverksdrift	-13,4	11,4	-10,0	-7,0	6,3	19,8	14,7	4,3	17,6
Industri	-5,8	1,9	-6,3	-2,6	-2,5	4,7	3,3	2,6	4,9
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	0,8	0,2	4,1	2,8	1,0	2,0	-0,3	-1,8	-4,4
Tekstil- og bekledningsindustri	-12,9	-14,7	-14,0	-13,6	-16,6	-17,6	-13,2	-10,8	0,2
Trelast- og trevareindustri	-17,4	13,6	-14,2	-7,2	12,4	15,4	17,6	9,4	5,5
Treforedling	-14,5	7,3	-14,5	-0,0	9,0	14,7	5,2	1,2	-7,3
Forlag og grafisk industri	-3,3	-3,5	-2,7	-4,0	-6,9	1,0	-3,7	-4,0	1,7
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	-13,2	4,9	-9,7	-5,0	-5,9	6,9	5,2	14,0	14,2
Kjemiske råvarer	-6,2	24,1	-13,8	9,2	20,5	25,1	38,5	14,6	7,7
Metallindustri	-20,7	9,4	-22,0	-0,9	13,3	16,4	7,4	2,2	3,4
Verkstedindustri	-2,6	0,3	-6,0	-4,4	-5,3	3,0	1,4	2,7	7,3
Bygging av skip og oljeplattformer	2,2	-3,4	0,8	-0,9	-9,6	-1,0	-1,5	-1,0	6,6
Møbelindustri og annen industri	-26,9	-3,3	-21,8	-20,3	-9,2	-2,8	1,9	-2,0	3,1
Kraftforsyning	-7,4	-3,3	-9,1	-0,2	1,3	-6,7	-8,5	-1,6	-12,8
Vannforsyning	3,7	0,3	12,5	7,4	0,8	-1,2	-4,1	5,9	12,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	-9,0	-0,0	-8,2	-8,9	-5,2	2,0	0,5	2,7	4,4
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	-1,8	1,7	-0,3	3,0	3,8	0,9	1,1	1,2	2,3
Hotell- og restaurantvirksomhet	-3,4	0,2	-3,2	-1,9	-2,8	0,7	2,1	0,3	2,7
Rørtransport	2,4	-0,9	12,3	-1,1	1,6	6,6	-18,0	4,5	-2,6
Utenriks sjøfart	-15,1	1,6	-12,2	-15,9	-3,3	6,8	0,7	2,0	6,3
Transport ellers	-5,6	5,2	-5,4	-0,9	1,4	6,7	7,5	5,1	5,9
Post og telekommunikasjon	1,9	0,1	2,6	-1,3	0,5	-0,2	-0,1	0,4	0,8
Finansiell tjenesteyting	2,7	2,9	0,4	-3,0	-0,8	5,3	6,2	0,8	-2,8
Boligtjenester (husholdninger)	-0,0	1,2	0,1	0,8	1,3	0,8	1,2	1,5	1,6
Forretningsmessig tjenesteyting	-2,2	1,7	-4,9	-5,1	-1,3	-0,9	4,9	4,4	5,2
Offentlig administrasjon og forsvar	2,1	1,1	2,4	3,9	-0,4	2,2	1,0	1,8	4,2
Undervisning	2,3	3,3	4,6	2,3	3,2	2,4	2,9	4,7	3,5
Helse- og sosialtjenester	3,5	2,0	3,7	4,9	0,7	1,8	2,9	2,6	3,0
Andre sosiale og personlige tjenester	1,0	3,5	0,2	3,2	3,4	4,4	3,3	2,8	2,8
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	-1,8	2,1	-1,7	-0,0	0,8	2,3	2,9	2,4	2,7
Merverdi og investeringsavgift	-1,1	2,4	0,1	1,9	2,8	1,1	2,3	3,2	2,3
Andre produktskatter, netto	-5,7	3,9	-2,4	2,6	7,7	4,8	2,0	1,6	-0,9
Statistiske avvik	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Fastlands-Norge (basisverdi)	-1,7	2,0	-1,9	-0,4	0,3	2,4	3,0	2,3	2,8

Offentlig forvaltning	2,6	2,0	3,3	4,0	0,9	1,8	2,4	2,9	3,6
Statsforvaltningen	1,9	-1,0	2,1	4,1	-3,0	0,2	-0,6	-0,4	3,6
Sivil forvaltning	2,1	-1,3	1,7	4,5	-3,4	-0,1	-1,0	-0,8	4,0
Forsvar	0,2	1,9	5,0	0,9	0,4	2,0	2,4	2,5	0,8
Kommuneforvaltningen	3,1	4,3	4,3	3,9	3,8	3,1	4,8	5,4	3,7

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell 12. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.**Prosentvis prisendring fra samme periode året før**

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Bruttonasjonalprodukt¹	-5,6	6,7	-6,6	-3,0	7,1	6,0	5,7	8,0	6,3
Jordbruk og skogbruk	0,9	10,7	6,5	8,0	9,7	-74,1	5,8	9,2	1,1
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	0,3	40,3	14,2	-27,1	5,8	15,6	37,6	115,9	39,4
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	-30,1	23,8	-31,6	-19,3	25,1	20,1	18,5	30,6	25,4
Utvinning av råolje og naturgass	-32,9	25,3	-35,7	-19,8	28,2	22,0	18,7	31,3	26,1
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	17,6	6,5	53,1	-16,5	-3,8	6,1	6,6	18,7	14,7
Bergverksdrift	-1,4	-17,2	-3,4	-1,3	-11,7	-21,5	-20,9	-13,2	9,6
Industri	5,3	-1,2	7,2	2,3	-1,0	-0,6	-1,2	-2,0	-0,5
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	7,5	-1,2	6,6	8,6	6,1	3,5	-5,0	-8,8	6,7
Tekstil- og bekledningsindustri	5,3	4,4	13,7	26,3	24,5	-1,6	19,9	-18,3	-24,0
Trelast- og trevareindustri	4,6	1,3	7,8	14,8	7,9	3,4	-0,9	-4,1	-6,2
Treforedling	23,4	-15,7	42,9	1,4	-24,2	-20,8	-9,4	-8,6	10,9
Forlag og grafisk industri	-0,2	-0,8	-0,0	2,1	0,8	-0,4	-0,8	-2,9	-3,7
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	21,4	-18,5	22,6	-12,7	-13,7	-7,0	-21,8	-29,2	-32,8
Kjemiske råvarer	-9,0	-14,8	-21,7	-18,3	-31,8	-23,2	11,6	-7,6	32,7
Metallindustri	..	..	-73,8	..	..	..	166,6	304,6	404,5
Verkstedindustri	10,2	1,8	12,7	3,4	0,9	-1,1	2,6	4,8	-0,4
Bygging av skip og oljeplattformer	5,7	2,7	6,5	7,0	3,7	2,8	2,0	2,1	-2,6
Møbelindustri og annen industri	-3,5	2,2	-4,4	-1,6	-2,1	-0,8	2,0	9,2	11,1
Kraftforsyning	-6,0	23,7	-16,3	-21,9	21,8	24,3	15,1	30,0	4,5
Vannforsyning	3,6	-1,9	5,7	3,8	-1,5	-3,0	-1,1	-2,3	-2,7
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,5	6,0	1,3	5,2	6,0	6,7	6,1	5,2	6,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	-2,3	1,5	-3,4	-0,8	3,4	2,1	0,8	0,1	-1,4
Hotell- og restaurantvirksomhet	4,3	4,1	4,4	6,9	5,5	5,4	3,8	1,9	0,7
Rørtransport	-3,7	-1,1	-12,7	-6,8	-0,8	-7,5	10,2	-2,4	-14,7
Utenriks sjøfart	-2,7	-32,4	-13,4	12,9	-44,3	-13,1	-13,5	-61,2	-66,9
Transport ellers	7,9	-6,3	9,3	-2,9	-5,3	-8,3	-6,9	-4,4	-10,4
Post og telekommunikasjon	-12,7	-4,1	-15,9	-4,3	-3,1	-4,0	-2,0	-7,1	-8,2
Finansiell tjenesteyting	7,1	2,2	13,3	-5,1	3,2	-0,0	2,3	3,5	2,3
Boligtjenester (husholdninger)	3,1	3,3	2,0	5,6	3,6	3,1	3,0	3,5	2,3
Forretningsmessig tjenesteyting	3,9	4,2	3,7	4,1	3,4	3,8	4,7	4,6	4,4
Offentlig administrasjon og forsvar	4,5	2,5	3,8	1,9	2,5	2,8	2,1	2,7	3,5
Undervisning	4,5	2,6	3,9	2,5	2,1	2,2	3,4	2,7	2,5
Helse- og sosialtjenester	4,1	3,7	3,6	2,5	4,9	3,2	3,0	3,7	4,6
Andre sosiale og personlige tjenester	6,6	4,5	6,7	7,4	4,9	4,6	5,1	3,6	2,6
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	3,1	3,4	2,7	2,0	3,5	3,1	3,0	3,7	2,1
Merverdi og investeringsavgift	1,8	5,5	-1,9	8,4	4,1	6,7	5,2	6,1	2,6
Andre produktskatter, netto	4,2	2,9	3,9	5,9	4,2	3,3	3,7	0,5	5,1
Statistiske avvik	-97,0	483,8	..	-98,2	-83,2	27,5	..	..	..
Fastlands-Norge (basisverdi)	3,0	3,2	3,0	0,7	3,4	2,7	2,8	3,7	2,0

Offentlig forvaltning	4,2	2,8	3,6	2,1	3,3	2,4	2,4	2,9	3,4
Statsforvaltningen	4,4	2,6	3,7	1,8	3,7	2,5	1,7	2,5	3,7
Sivil forvaltning	4,3	2,8	3,7	1,8	4,0	2,6	2,0	2,7	3,9
Forsvar	5,3	0,9	4,1	1,5	1,0	2,0	-0,7	1,2	2,6
Kommuneforvaltningen	4,0	2,9	3,6	2,3	3,1	2,4	3,0	3,2	3,2

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell 13. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i alt.	1 548 336	1 631 562	394 272	404 683	393 133	397 422	412 590	428 416	407 178
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 015 261	1 073 247	260 345	268 882	254 815	261 923	272 490	284 019	260 962
Konsum i husholdninger	971 810	1 027 646	249 519	257 898	243 645	250 370	261 129	272 502	249 237
Konsum i ideelle organisasjoner	43 451	45 601	10 826	10 985	11 170	11 553	11 360	11 517	11 725
Konsum i offentlig forvaltning.	533 074	558 314	133 927	135 800	138 318	135 499	140 100	144 397	146 216
Konsum i statsforvaltningen	275 662	280 531	70 163	69 502	69 225	68 861	71 467	70 977	72 639
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	153 287	156 305	39 016	38 648	38 571	38 368	39 820	39 547	36 865
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	122 375	124 225	31 148	30 854	30 655	30 493	31 647	31 430	35 774
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	34 978	35 396	8 700	8 688	8 691	8 774	8 728	9 204	9 510
Konsum i kommuneforvaltningen	257 413	277 784	63 764	66 298	69 093	66 637	68 633	73 420	73 577
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	207 553	220 344	51 413	53 457	54 806	52 858	54 441	58 238	59 500
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	49 860	57 440	12 351	12 842	14 287	13 779	14 192	15 182	14 077
Personlig konsum	1 376 101	1 449 896	350 774	360 987	348 191	353 150	366 751	381 804	357 327
Kollektivt konsum	172 235	181 665	43 499	43 696	44 941	44 273	45 839	46 612	49 851

Tabell 14. Hovedtall for konsum. Faste 2007-priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i alt.	1 443 476	1 489 291	367 138	377 032	359 027	362 669	378 290	389 305	363 758
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	956 370	991 579	245 060	253 029	235 345	241 560	253 237	261 437	237 337
Konsum i husholdninger	916 510	950 626	235 213	242 980	225 092	231 193	243 134	251 207	226 920
Konsum i ideelle organisasjoner	39 860	40 952	9 847	10 050	10 252	10 367	10 103	10 230	10 417
Konsum i offentlig forvaltning.	487 106	497 712	122 077	124 003	123 683	121 109	125 053	127 868	126 421
Konsum i statsforvaltningen	252 663	252 066	64 246	64 259	61 809	61 773	64 527	63 958	62 762
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	139 281	137 860	35 416	35 423	33 805	33 785	35 291	34 980	31 853
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	113 382	114 206	28 830	28 836	28 005	27 988	29 236	28 978	30 910
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	32 245	32 243	8 009	7 998	7 919	8 001	8 027	8 296	8 411
Konsum i kommuneforvaltningen	234 443	245 646	57 831	59 744	61 873	59 336	60 526	63 910	63 658
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	188 722	194 151	46 553	48 093	48 903	46 898	47 838	50 513	51 479
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	45 721	51 495	11 278	11 651	12 971	12 439	12 688	13 398	12 180
Personlig konsum	1 284 373	1 323 590	327 029	336 545	318 052	322 243	336 366	346 929	320 668
Kollektivt konsum	159 103	165 702	40 109	40 487	40 975	40 427	41 924	42 376	43 089

Tabell 15. Hovedtall for konsum. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i alt.	1,7	3,2	2,7	4,1	4,3	2,1	3,0	3,3	1,3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,2	3,7	1,2	3,5	6,0	2,3	3,3	3,3	0,8
Konsum i husholdninger	0,0	3,7	1,1	3,4	6,1	2,3	3,4	3,4	0,8
Konsum i ideelle organisasjoner.	3,4	2,7	3,6	6,4	3,6	3,0	2,6	1,8	1,6
Konsum i offentlig forvaltning.	4,8	2,2	6,0	5,2	1,4	1,8	2,4	3,1	2,2
Konsum i statsforvaltningen	4,9	-0,2	5,3	6,1	-1,1	0,1	0,4	-0,5	1,5
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	8,6	-1,0	8,9	9,8	-1,8	-0,6	-0,4	-1,3	-5,8
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	0,8	0,7	1,1	1,9	-0,1	1,1	1,4	0,5	10,4
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	0,5	-0,0	2,7	-3,5	-1,6	-2,3	0,2	3,7	6,2
Konsum i kommuneforvaltningen	4,6	4,8	6,9	4,3	3,9	3,5	4,7	7,0	2,9
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	4,3	2,9	6,7	4,1	2,0	1,6	2,8	5,0	5,3
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	5,6	12,6	7,9	5,4	11,7	11,3	12,5	15,0	-6,1
Personlig konsum	1,6	3,1	2,7	4,2	4,4	1,9	2,9	3,1	0,8
Kollektivt konsum	2,1	4,1	2,9	2,9	3,3	4,0	4,5	4,7	5,2

Tabell 16. Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i alt.	2,9	2,1	2,6	0,7	2,6	1,9	1,6	2,5	2,2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,5	2,0	2,4	0,6	2,5	1,8	1,3	2,2	1,6
Konsum i husholdninger	2,5	2,0	2,3	0,6	2,6	1,8	1,2	2,2	1,5
Konsum i ideelle organisasjoner.	3,6	2,1	3,3	0,7	1,4	2,0	2,3	3,0	3,3
Konsum i offentlig forvaltning.	3,5	2,5	2,9	0,8	2,7	2,1	2,1	3,1	3,4
Konsum i statsforvaltningen	3,4	2,0	2,9	0,4	2,4	1,7	1,4	2,6	3,3
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	4,6	3,0	4,0	1,6	3,4	2,7	2,4	3,6	1,4
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	2,0	0,8	1,4	-1,0	1,1	0,4	0,2	1,4	5,7
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,5	1,2	2,5	-0,1	0,7	1,8	0,1	2,1	3,0
Konsum i kommuneforvaltningen	3,5	3,0	2,9	1,3	3,0	2,5	2,8	3,5	3,5
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	3,5	3,2	2,9	1,3	3,2	2,7	3,0	3,7	3,1
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	3,7	2,3	3,1	1,5	2,3	1,8	2,1	2,8	4,9
Personlig konsum	2,9	2,2	2,7	0,8	2,7	2,0	1,7	2,6	1,8
Kollektivt konsum	2,5	1,3	1,9	-0,3	1,5	0,9	0,8	1,9	5,5

Tabell 17. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i husholdninger	971 810	1 027 646	249 519	257 898	243 645	250 370	261 129	272 502	249 237
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	128 640	131 958	32 550	34 269	31 751	32 112	33 167	34 928	31 290
Alkoholdrikker og tobakk mv.	39 747	40 706	10 161	10 690	9 540	10 173	10 060	10 933	9 092
Klær og skotøy	54 053	55 186	13 486	15 926	11 433	13 447	13 670	16 637	11 444
Bolig, lys og brensel	183 695	200 959	43 576	47 846	53 215	47 914	46 125	53 704	54 935
Møbler og husholdningsartikler mv.	57 111	58 645	14 887	16 701	13 232	13 270	15 099	17 044	13 095
Helsepleie	27 838	29 155	6 982	7 369	6 964	7 203	7 263	7 725	7 280
Transport	127 186	141 011	33 976	34 129	32 382	36 028	36 750	35 850	34 002
Post- og teletjenester	25 625	25 403	6 342	6 857	6 222	6 097	6 357	6 727	6 161
Kultur og fritid	122 108	128 541	32 293	33 520	29 066	30 540	33 863	35 073	29 151
Utdanning	4 478	4 825	1 009	1 200	1 263	1 189	1 083	1 290	1 357
Hotell- og restauranttjenester	56 916	58 850	15 565	14 350	12 422	15 270	16 369	14 789	13 003
Andre varer og tjenester	111 013	115 923	27 643	29 378	27 283	28 897	28 889	30 854	28 228
Husholdningenes kjøp i utlandet	59 839	65 286	18 435	12 419	14 162	16 491	20 515	14 118	15 551
Utlendingers kjøp i Norge	-26 437	-28 800	-7 387	-6 757	-5 289	-8 260	-8 082	-7 169	-5 352
Varekonsum ¹	492 044	521 999	123 454	138 911	123 856	124 580	127 481	146 082	123 073
Tjenestekonsum ¹	446 365	469 162	115 016	113 325	110 916	117 559	121 215	119 472	115 966
Boligtjenester	147 297	153 786	37 233	37 292	37 656	38 182	38 790	39 158	39 160
Andre tjenester	299 067	315 375	77 783	76 032	73 260	79 377	82 425	80 314	76 806

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 18. Konsum i husholdninger. Faste 2007-priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i husholdninger	916 510	950 626	235 213	242 980	225 092	231 193	243 134	251 207	226 920
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	118 383	121 041	29 781	31 468	29 222	29 394	30 309	32 116	28 888
Alkoholdrikker og tobakk mv.	36 435	35 802	9 295	9 757	8 413	8 945	8 849	9 595	7 542
Klær og skotøy	57 997	61 740	14 877	16 626	12 949	14 593	15 812	18 387	13 543
Bolig, lys og brensel	170 994	175 661	40 885	44 611	45 804	42 263	41 476	46 118	45 719
Møbler og husholdningsartikler mv.	53 583	55 195	14 005	15 672	12 494	12 385	14 281	16 035	12 498
Helsepleie	26 009	26 528	6 477	6 823	6 393	6 590	6 581	6 964	6 499
Transport	119 510	129 661	31 679	31 946	29 929	32 910	33 934	32 888	30 840
Post- og teletjenester	28 253	28 662	7 046	7 566	6 934	6 856	7 166	7 707	7 093
Kultur og fritid	117 633	121 506	30 912	32 202	27 575	28 671	31 760	33 500	27 536
Utdanning	4 176	4 373	939	1 097	1 156	1 087	979	1 152	1 212
Hotell- og restauranttjenester	52 166	52 260	14 261	12 969	11 152	13 560	14 555	12 993	11 366
Andre varer og tjenester	100 423	101 912	24 912	26 590	24 189	25 430	25 228	27 064	24 353
Husholdningenes kjøp i utlandet	55 602	62 470	17 004	11 893	13 738	15 993	19 573	13 166	14 633
Utlendingers kjøp i Norge	-24 654	-26 185	-6 860	-6 240	-4 854	-7 485	-7 369	-6 478	-4 803
Varekonsum ¹	469 721	489 034	118 276	132 244	114 767	116 016	121 468	136 782	113 279
Tjenestekonsum ¹	415 841	425 308	106 793	105 082	101 442	106 668	109 461	107 738	103 810
Boligtjenester	139 018	141 197	35 020	35 076	34 796	35 174	35 543	35 684	35 387
Andre tjenester	276 822	284 111	71 774	70 006	66 645	71 494	73 918	72 054	68 422

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 19. Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i husholdninger	0,0	3,7	1,1	3,4	6,1	2,3	3,4	3,4	0,8
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	0,8	2,2	0,8	2,6	7,4	-1,8	1,8	2,1	-1,1
Alkoholdrikker og tobakk mv.	-1,1	-1,7	0,8	-0,6	3,7	-3,5	-4,8	-1,7	-10,4
Klær og skotøy	9,3	6,5	10,3	6,7	6,3	1,9	6,3	10,6	4,6
Bolig, lys og brensel	1,5	2,7	1,3	2,1	3,5	2,5	1,4	3,4	-0,2
Møbler og husholdningsartikler mv.	-2,6	3,0	0,7	3,3	6,8	1,5	2,0	2,3	0,0
Helsepleie	3,4	2,0	4,1	3,8	2,7	1,7	1,6	2,1	1,7
Transport	-6,7	8,5	-1,5	7,8	16,0	9,4	7,1	2,9	3,0
Post- og teletjenester	4,0	1,4	7,3	4,3	0,7	1,5	1,7	1,9	2,3
Kultur og fritid	2,0	3,3	2,8	4,5	6,4	0,3	2,7	4,0	-0,1
Utdanning	1,4	4,7	-0,1	2,2	1,9	8,0	4,2	5,0	4,8
Hotell- og restauranttjenester	-3,1	0,2	-2,9	-1,6	-2,7	0,6	2,1	0,2	1,9
Andre varer og tjenester	1,7	1,5	1,5	1,3	0,7	2,2	1,3	1,8	0,7
Husholdningenes kjøp i utlandet	-6,8	12,4	-7,8	2,9	14,1	9,1	15,1	10,7	6,5
Utlendingers kjøp i Norge	-7,0	6,2	-7,3	-0,3	2,1	10,1	7,4	3,8	-1,1
Varekonsum ¹	-0,2	4,1	1,7	5,1	9,0	1,8	2,7	3,4	-1,3
Tjenestekonsum ¹	0,8	2,3	1,3	1,1	1,8	2,3	2,5	2,5	2,3
Boligtjenester	1,4	1,6	1,4	1,2	1,5	1,5	1,5	1,7	1,7
Andre tjenester	0,6	2,6	1,2	1,1	1,9	2,7	3,0	2,9	2,7

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 20. Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Konsum i husholdninger	2,5	2,0	2,3	0,6	2,6	1,8	1,2	2,2	1,5
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	4,3	0,3	3,7	3,3	1,2	0,3	0,1	-0,1	-0,3
Alkoholdrikker og tobakk mv.	4,9	4,2	4,5	4,3	4,6	4,4	4,0	4,0	6,3
Klær og skotøy	-3,0	-4,1	-2,5	-0,9	-2,2	-3,3	-4,6	-5,5	-4,3
Bolig, lys og brensel	1,6	6,5	1,2	-2,3	6,6	6,1	4,3	8,6	3,4
Møbler og husholdningsartikler mv.	3,4	-0,3	3,1	1,9	-0,0	-0,4	-0,5	-0,3	-1,1
Helsepleie	3,5	2,7	3,8	3,8	3,0	2,6	2,4	2,7	2,8
Transport	1,7	2,2	0,7	1,9	3,5	2,6	1,0	2,0	1,9
Post- og teletjenester	-4,5	-2,3	-9,5	-2,8	-1,6	-2,3	-1,4	-3,7	-3,2
Kultur og fritid	2,6	1,9	2,8	2,2	2,8	2,5	2,1	0,6	0,4
Utdanning	4,2	2,9	4,2	3,3	3,3	3,0	3,0	2,4	2,5
Hotell- og restauranttjenester	3,9	3,2	3,7	3,6	3,4	3,6	3,0	2,9	2,7
Andre varer og tjenester	4,5	2,9	6,1	0,5	3,3	1,9	3,2	3,2	2,8
Husholdningenes kjøp i utlandet	4,0	-2,9	5,4	-6,3	-5,0	-5,0	-3,3	2,7	3,1
Utlendingers kjøp i Norge	2,6	2,6	2,0	3,1	3,6	2,9	1,9	2,2	2,3
Varekonsum ¹	1,6	1,9	1,0	0,4	3,3	2,2	0,5	1,7	0,7
Tjenestekonsum ¹	3,3	2,8	3,3	1,8	2,9	2,5	2,8	2,8	2,2
Boligtjenester	3,1	2,8	3,1	2,6	2,9	2,4	2,6	3,2	2,3
Andre tjenester	3,3	2,7	3,4	1,5	2,9	2,5	2,9	2,6	2,1

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 21. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.									
524 361	506 478	124 147	139 175	113 933	129 174	123 061	140 310	130 033	
Bygg og anlegg	245 860	248 349	58 781	64 161	56 534	60 969	61 883	68 963	64 404
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledning	67 938	69 034	17 829	15 474	16 101	17 619	17 022	18 291	19 645
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler	70 374	51 704	16 352	18 411	11 521	14 696	12 221	13 266	12 352
Skip og båter	26 995	26 293	5 483	10 326	5 159	7 359	6 493	7 282	8 334
Transportmidler	11 747	11 944	2 727	2 682	2 902	3 450	2 421	3 171	2 538
Maskiner og utstyr	101 448	99 153	22 975	28 122	21 716	25 081	23 020	29 336	22 761
Jordbruk og skogbruk	6 565	7 684	1 953	1 462	1 299	2 351	2 244	1 790	1 363
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2 506	2 988	681	744	891	558	566	972	720
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	145 563	126 487	35 528	36 674	28 576	33 541	30 798	33 573	33 401
Utvinning av råolje og naturgass	133 871	123 616	33 742	31 840	27 870	32 877	30 185	32 684	33 166
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	11 692	2 871	1 786	4 834	706	664	613	889	234
Bergverksdrift	2 476	1 762	573	422	240	572	438	513	129
Industri	23 087	19 796	4 886	6 149	4 433	4 913	4 123	6 327	3 831
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	5 407	7 222	1 279	1 344	1 415	1 959	1 737	2 112	1 764
Tekstil- og bekledningsindustri	170	225	21	41	39	52	72	61	81
Trelast- og trevareindustri	879	768	244	274	189	177	188	214	89
Treforedling	378	296	93	107	86	83	58	69	55
Forlag og grafisk industri	672	346	79	95	6	128	32	180	12
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	4 323	3 222	1 066	872	758	888	624	951	454
Kjemiske råvarer	3 892	1 605	637	1 134	317	364	347	577	277
Metallindustri	1 608	1 540	330	485	267	318	270	686	249
Verkstedindustri	3 702	2 782	779	1 181	642	660	420	1 060	650
Bygging av skip og oljeplattformer	1 089	748	279	252	189	165	143	251	126
Møbelindustri og annen industri	967	1 042	78	364	525	118	233	166	72
Kraftforsyning	13 220	15 289	3 587	3 964	2 326	3 794	4 071	5 098	3 292
Vannforsyning	2 833	2 916	873	649	649	706	881	680	753
Bygge- og anleggsvirksomhet	8 554	8 528	1 968	1 987	2 012	2 324	2 029	2 164	2 263
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	15 879	15 941	3 639	4 405	3 181	3 852	3 478	5 430	3 824
Hotell- og restaurantvirksomhet	3 915	3 780	940	957	877	1 116	964	823	877
Rørtransport	528	552	265	151	255	105	89	103	180
Utenriks sjøfart	19 968	22 906	4 589	5 778	4 803	6 561	5 724	5 818	3 781
Transport ellers	23 456	26 582	5 798	5 720	6 277	6 719	6 502	7 083	6 545
Post og telekommunikasjon	5 668	4 153	1 314	1 318	1 188	1 003	983	979	878
Finansiell tjenesteyting	8 121	8 194	2 006	1 981	1 967	2 096	2 060	2 071	2 078
Boligtjenester (husholdninger)	78 897	79 754	18 293	19 426	19 498	19 256	19 325	21 675	24 019
Forretningsmessig tjenesteyting	70 798	71 631	15 910	17 234	17 051	18 049	17 174	19 358	19 788
Offentlig administrasjon og forsvar	43 560	40 116	9 736	15 343	7 736	10 367	10 222	11 791	11 286
Undervisning	17 164	16 647	5 075	5 363	3 411	3 220	5 001	5 015	3 211
Helse- og sosialtjenester	16 034	14 157	3 705	4 995	3 064	3 357	3 180	4 556	3 819
Andre sosiale og personlige tjenester	15 568	16 615	2 828	4 453	4 199	4 716	3 211	4 490	3 995
Fastlands-Norge	358 302	356 532	83 765	96 572	80 299	88 967	86 450	100 816	92 671
<hr/>									
Offentlig forvaltning	85 868	81 221	20 113	28 568	16 898	19 814	20 169	24 340	20 606
Statsforvaltningen	42 291	31 728	10 288	15 676	5 985	7 690	7 699	10 354	10 023
Sivil forvaltning	33 419	26 914	9 128	10 770	5 164	6 675	6 513	8 562	5 666
Forsvar	8 872	4 814	1 160	4 906	821	1 015	1 186	1 792	4 357
Kommuneforvaltningen	43 577	49 493	9 825	12 892	10 913	12 124	12 470	13 986	10 583

Tabell 22. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 2007-priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.									
	481 146	445 463	112 832	129 384	98 581	114 790	108 760	123 332	112 677
Bygg og anlegg	227 312	222 205	54 171	58 963	51 205	54 636	55 231	61 133	56 188
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledning	59 139	58 664	14 916	14 222	14 358	14 723	13 921	15 662	16 646
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler	64 853	43 430	14 963	17 108	9 775	12 370	10 101	11 184	9 245
Skip og båter	24 772	17 386	4 869	10 091	150	6 391	5 655	5 191	7 310
Transportmidler	9 760	9 883	2 285	2 145	2 386	2 933	1 953	2 611	2 102
Maskiner og utstyr	95 309	93 895	21 627	26 856	20 707	23 738	21 899	27 552	21 187
Jordbruk og skogbruk	6 103	7 069	1 812	1 368	1 208	2 162	2 056	1 644	1 231
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2 090	2 051	492	608	438	519	524	570	676
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	130 462	106 570	31 041	33 876	24 572	28 113	25 345	28 540	27 105
Utvinning av råolje og naturgass	119 786	104 875	29 448	29 408	24 396	27 656	24 938	27 885	26 977
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	10 675	1 695	1 593	4 468	176	457	407	655	128
Bergverksdrift	2 284	1 603	524	391	219	520	401	464	115
Industri	21 577	18 334	4 568	5 781	4 145	4 542	3 817	5 830	3 486
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	5 063	6 674	1 197	1 268	1 324	1 814	1 605	1 930	1 598
Tekstil- og bekledningsindustri	158	204	19	38	36	47	65	55	72
Trelast- og trevareindustri	821	708	228	257	177	163	172	195	80
Treforedling	353	275	87	100	81	77	53	64	51
Forlag og grafisk industri	646	323	78	94	5	119	29	170	11
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	4 018	2 955	991	809	699	812	570	874	414
Kjemiske råvarer	3 636	1 501	596	1 068	299	340	325	536	253
Metallindustri	1 505	1 441	309	459	252	297	255	637	230
Verkstedindustri	3 447	2 576	729	1 103	595	609	391	982	597
Bygging av skip og oljeplattformer	1 019	699	261	240	179	154	134	232	116
Møbelindustri og annen industri	911	979	73	344	499	109	218	154	65
Kraftforsyning	12 391	14 149	3 360	3 736	2 178	3 516	3 775	4 679	2 988
Vannforsyning	2 616	2 618	804	596	591	634	786	606	662
Bygge- og anleggsvirksomhet	7 883	7 752	1 818	1 832	1 838	2 115	1 844	1 954	2 021
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	14 823	14 917	3 405	4 148	2 994	3 619	3 274	5 030	3 522
Hotell- og restaurantvirksomhet	3 647	3 436	875	889	802	1 012	878	744	777
Rørtransport	564	539	282	162	256	100	86	99	153
Utenriks sjøfart	18 367	16 852	4 311	5 635	1 410	5 809	5 076	4 557	2 902
Transport ellers	21 469	23 351	5 222	5 225	5 274	6 072	5 860	6 145	5 712
Post og telekommunikasjon	5 329	3 895	1 239	1 253	1 122	938	922	913	808
Finansiell tjenesteyting	7 507	7 512	1 860	1 828	1 808	1 926	1 892	1 886	1 871
Boligtjenester (husholdninger)	72 970	71 368	16 859	17 852	17 658	17 253	17 244	19 213	20 952
Forretningsmessig tjenesteyting	65 310	64 181	14 645	15 906	15 224	16 272	15 443	17 243	17 388
Offentlig administrasjon og forsvar	40 707	36 380	9 000	14 659	7 086	9 425	9 245	10 624	10 562
Undervisning	15 889	15 063	4 690	4 956	3 133	2 924	4 517	4 488	2 853
Helse- og sosialtjenester	14 827	12 849	3 423	4 612	2 814	3 055	2 887	4 094	3 372
Andre sosiale og personlige tjenester	14 329	14 974	2 598	4 071	3 812	4 265	2 888	4 008	3 521
Fastlands-Norge	331 753	321 502	77 197	89 712	72 344	80 768	78 254	90 137	82 517
<hr/>									
Offentlig forvaltning	79 834	73 420	18 575	26 853	15 445	17 956	18 187	21 832	18 752
Statsforvaltningen	39 566	28 728	9 511	14 965	5 473	6 966	6 971	9 318	9 408
Sivil forvaltning	30 952	24 165	8 411	10 015	4 689	6 003	5 842	7 632	4 950
Forsvar	8 613	4 563	1 100	4 950	785	963	1 129	1 686	4 458
Kommuneforvaltningen	40 268	44 692	9 063	11 888	9 972	10 990	11 216	12 514	9 345

Tabell 23. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	-6,8	-7,4	-10,7	-7,4	-18,2	-3,1	-3,6	-4,7	14,3
Bygg og anlegg	-8,5	-2,2	-10,7	-11,0	-10,9	-3,7	2,0	3,7	9,7
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledning	5,6	-0,8	-7,3	-4,3	-8,9	3,3	-6,7	10,1	15,9
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og modularer	16,9	-33,0	11,1	19,0	-45,9	-15,8	-32,5	-34,6	-5,4
Skip og båter	-22,4	-29,8	-34,3	-11,5	-96,5	15,5	16,1	-48,6	..
Transportmidler	-27,8	1,3	-22,0	-24,6	3,2	-2,8	-14,5	21,7	-11,9
Maskiner og utstyr	-14,0	-1,5	-16,0	-10,8	-8,6	-1,8	1,3	2,6	2,3
Jordbruk og skogbruk	-22,0	15,8	-22,1	-20,4	15,5	15,1	13,5	20,2	1,9
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-35,0	-1,9	-32,7	6,9	-7,3	0,2	6,4	-6,2	54,5
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	11,1	-18,3	3,2	7,9	-30,8	-6,5	-18,3	-15,7	10,3
Utvinning av råolje og naturgass	7,0	-12,4	-1,7	-2,5	-20,6	-8,4	-15,3	-5,2	10,6
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	98,3	-84,1	..	265,5	-96,3	..	-74,5	-85,3	-27,3
Bergverksdrift	134,7	-29,8	113,1	61,1	-53,9	-41,9	-23,6	18,9	-47,4
Industri	-34,8	-15,0	-43,4	-43,0	-23,1	-22,2	-16,4	0,8	-15,9
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	-12,3	31,8	-4,8	-34,6	14,1	26,2	34,1	52,2	20,7
Tekstil- og bekledningsindustri	-19,8	29,1	-22,8	7,0	-32,4	-0,1	237,5	45,8	100,9
Trelast- og trevareindustri	-37,3	-13,8	-33,3	-41,7	-4,9	8,5	-24,5	-23,9	-54,9
Treforedling	-53,4	-22,0	-48,2	-65,4	6,4	-14,0	-38,8	-36,0	-36,9
Forlag og grafisk industri	-41,3	-49,9	-73,0	-62,3	-98,0	-42,5	-63,2	80,8	99,8
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	-33,2	-26,5	-33,8	-60,7	-34,2	-29,8	-42,4	8,0	-40,8
Kjemiske råvarer	-51,0	-58,7	-71,1	-42,6	-74,6	-57,3	-45,4	-49,8	-15,3
Metallindustri	-43,1	-4,3	-52,6	-41,7	-22,6	-27,9	-17,6	39,0	-8,6
Verkstedindustri	-38,5	-25,3	-42,5	-35,7	-27,8	-22,9	-46,4	-11,1	0,2
Bygging av skip og oljeplattformer	-37,6	-31,5	-33,6	-55,3	-8,1	-52,4	-48,6	-3,5	-34,8
Møbelindustri og annen industri	41,6	7,5	-39,2	48,9	616,8	-74,3	198,4	-55,4	-87,0
Kraftforsyning	-14,3	14,2	-10,7	-14,8	-0,2	13,0	12,3	25,2	37,2
Vannforsyning	7,9	0,1	23,2	-24,7	2,5	-0,7	-2,2	1,7	11,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	-15,7	-1,7	-17,8	-16,2	-13,6	0,5	1,4	6,7	9,9
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	-16,5	0,6	-18,8	-13,7	-23,6	8,1	-3,9	21,3	17,6
Hotell- og restaurantvirksomhet	15,5	-5,8	12,9	-2,9	-12,0	4,3	0,3	-16,3	-3,1
Rørtransport	-68,2	-4,4	-50,1	-16,6	655,3	16,6	-69,7	-39,3	-40,3
Utenriks sjøfart	-25,8	-8,2	20,5	-44,2	-61,1	21,2	17,7	-19,1	105,8
Transport ellers	-3,0	8,8	1,6	-4,1	3,5	2,5	12,2	17,6	8,3
Post og telekommunikasjon	-30,9	-26,9	-30,2	-26,8	-27,1	-27,7	-25,6	-27,2	-28,0
Finansiell tjenesteyting	-6,8	0,1	-7,8	-6,2	-5,7	1,3	1,7	3,2	3,5
Boligjenester (husholdninger)	-17,8	-2,2	-20,3	-17,0	-12,5	-4,6	2,3	7,6	18,7
Forretningsmessig tjenesteyting	-8,3	-1,7	-13,1	-15,5	-16,8	-1,2	5,4	8,4	14,2
Offentlig administrasjon og forsvar	9,7	-10,6	-23,1	52,0	-5,7	-1,1	2,7	-27,5	49,0
Undervisning	17,8	-5,2	30,0	22,4	-0,5	-5,5	-3,7	-9,4	-8,9
Helse- og sosialtjenester	-16,9	-13,3	-14,2	-14,5	-4,6	-20,5	-15,7	-11,2	19,8
Andre sosiale og personlige tjenester	3,8	4,5	-9,6	6,7	5,0	5,9	11,2	-1,5	-7,6
Fastlands-Norge	-10,9	-3,1	-16,2	-8,6	-11,1	-3,2	1,4	0,5	14,1

Offentlig forvaltning	7,0	-8,0	-8,8	26,8	-0,3	-5,1	-2,1	-18,7	21,4
Statsforvaltningen	4,4	-27,4	-19,3	44,5	-20,0	-15,6	-26,7	-37,7	71,9
Sivil forvaltning	5,1	-21,9	17,4	9,4	-15,4	-14,0	-30,5	-23,8	5,6
Forsvar	1,9	-47,0	-76,2	313,6	-39,3	-24,1	2,6	-65,9	468,2
Kommuneforvaltningen	9,8	11,0	5,6	9,9	15,2	3,1	23,8	5,3	-6,3

Tabell 24. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	2,7	4,3	3,6	-1,4	5,8	3,0	2,8	5,8	-0,1
Bygg og anlegg	2,1	3,3	1,5	1,6	2,7	3,5	3,3	3,7	3,8
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledning	5,3	2,4	11,3	-4,8	-1,6	2,2	2,3	7,3	5,2
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og modularer	2,5	9,7	3,2	-1,0	9,4	8,3	10,7	10,2	13,4
Skip og båter	0,5	38,8	3,6	-12,1	..	5,1	2,0	37,1	-96,7
Transportmidler	8,4	0,4	10,8	8,0	-0,8	1,3	3,9	-2,8	-0,7
Maskiner og utstyr	2,4	-0,8	2,8	-2,6	-3,1	-1,2	-1,0	1,7	2,4
Jordbruk og skogbruk	2,1	1,1	2,1	-0,7	-0,6	1,1	1,3	1,9	2,9
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	14,1	21,5	30,2	10,0	87,4	-2,1	-21,9	39,5	-47,7
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	3,8	6,4	7,1	-2,9	5,0	5,3	6,2	8,7	6,0
Utvinning av råolje og naturgass.	3,9	5,5	7,3	-2,8	2,9	5,0	5,6	8,3	7,6
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	2,8	54,7	-15,9	-5,2	268,0	79,1	34,4	25,3	-54,3
Bergverksdrift	2,4	1,4	3,8	-0,7	1,1	1,9	-0,1	2,2	2,2
Industri	2,0	0,9	2,2	-0,8	-0,7	1,1	1,0	2,0	2,8
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,8	1,3	2,1	-1,2	-0,5	0,9	1,2	3,2	3,3
Tekstil- og bekledningsindustri	3,0	2,2	2,7	0,8	0,5	2,5	2,8	2,1	3,8
Trelast- og trevareindustri	1,8	1,4	2,3	-0,3	-0,5	1,7	1,9	2,6	4,4
Treforedling	2,0	0,5	2,7	-1,1	-1,3	0,6	1,6	1,3	1,9
Forlag og grafisk industri	1,2	2,8	-1,4	-3,6	6,4	3,0	8,8	4,8	0,6
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri.	2,1	1,3	2,2	0,4	0,8	1,9	1,7	0,9	1,2
Kjemiske råvarer.	1,8	-0,1	1,5	-1,1	-1,4	-0,5	-0,3	1,4	3,0
Metallindustri.	2,1	0,0	2,2	-1,5	-1,7	-0,3	-0,8	1,7	2,1
Verkstedindustri	2,9	0,6	3,2	-0,3	-1,0	1,5	0,6	1,0	1,1
Bygging av skip og oljeplattformer	2,0	0,2	2,9	-2,3	-2,3	-0,1	-0,0	2,9	2,6
Møbelindustri og annen industri	1,0	0,3	3,5	-1,7	0,5	1,9	0,1	2,4	6,3
Kraftforsyning	2,0	1,3	2,4	-1,1	-0,6	1,0	1,0	2,7	3,2
Vannforsyning	1,9	2,8	1,6	1,4	1,7	3,3	3,2	3,0	3,7
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,3	1,4	2,9	-0,1	0,3	1,5	1,6	2,1	2,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	2,4	-0,2	2,7	-1,4	-2,0	-0,6	-0,6	1,6	2,2
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,2	2,5	2,2	0,8	2,0	2,8	2,2	2,8	3,3
Rørtransport	-5,7	9,3	-6,0	-7,6	5,5	12,6	10,8	12,4	18,2
Utenriks sjøfart.	-0,9	25,0	-7,0	-11,8	182,0	3,7	6,0	24,5	-61,8
Transport ellers	4,7	4,2	8,3	1,5	10,4	1,7	-0,1	5,3	-3,7
Post og telekommunikasjon	2,6	0,3	2,6	-1,6	-1,4	0,5	0,5	2,0	2,6
Finansiell tjenesteyting	2,4	0,8	2,9	0,2	0,1	0,9	0,9	1,4	2,1
Boligtjenester (husholdninger)	2,1	3,4	1,5	1,6	2,7	3,5	3,3	3,7	3,8
Forretningsmessig tjenesteyting	2,4	3,0	2,0	0,4	3,2	2,6	2,4	3,6	1,6
Offentlig administrasjon og forsvar.	1,3	3,0	1,9	-2,3	0,3	1,8	2,2	6,0	-2,1
Undervisning	2,2	2,3	1,9	0,5	1,0	2,3	2,3	3,3	3,4
Helse- og sosialtjenester	2,3	1,9	2,0	0,6	1,0	1,7	1,8	2,7	4,0
Andre sosiale og personlige tjenester	2,4	2,1	2,5	1,3	1,7	2,3	2,1	2,4	3,0
Fastlands-Norge	2,4	2,7	2,6	0,1	2,7	2,1	1,8	3,9	1,2

Offentlig forvaltning	1,7	2,9	1,9	-0,9	1,1	2,2	2,4	4,8	0,4
Statsforvaltningen	1,3	3,3	1,9	-2,0	0,7	2,3	2,1	6,1	-2,6
Sivil forvaltning	2,2	3,2	1,8	1,4	2,1	3,0	2,7	4,3	3,9
Forsvar	-2,3	2,4	0,0	-12,6	-6,0	-2,1	-0,4	7,2	-6,6
Kommuneforvaltningen	2,2	2,3	1,9	0,7	1,3	2,2	2,6	3,1	3,5

Tabell 25. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Eksport i alt	969 918	1 046 863	237 099	258 340	261 631	251 962	248 702	284 569	282 752
Varer	717 772	792 199	175 687	191 451	201 900	189 985	182 605	217 710	222 537
Råolje og naturgass	426 064	480 508	103 599	114 666	125 539	114 555	105 448	134 966	142 007
Skip, nybygde	8 245	3 458	1 115	1 680	1 033	1 136	781	508	971
Skip, eldre	2 654	4 121	453	358	2 428	502	491	700	356
Oljeplattformer og moduler, nye	2 242	1 226	845	633	312	597	200	117	190
Oljeplattformer, eldre	32	74	0	17	10	11	26	27	16
Oljevirksomhet, diverse varer	1	2	0	1	0	1	0	1	17
Fly og helikoptere	411	277	161	144	34	89	128	26	190
Tradisjonelle varer.	278 123	302 533	69 514	73 952	72 544	73 094	75 531	81 365	78 790
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	21 223	27 087	5 480	5 896	5 691	6 439	6 815	8 142	6 627
Bergverksprodukter	4 125	4 523	1 567	1 399	626	986	1 491	1 420	865
Industriprodukter	248 369	267 924	61 201	65 207	65 578	65 407	66 315	70 623	71 171
Nærings- og nytelsesmidler	27 978	31 479	5 911	9 080	7 860	6 471	7 432	9 716	8 610
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1 972	1 939	477	478	444	423	481	591	501
Trevarer	2 066	2 208	486	467	517	564	559	568	609
Treforedlingsprodukter	9 372	10 015	2 519	2 548	2 409	2 343	2 594	2 669	2 583
Grafiske produkter	508	415	121	122	103	98	101	113	116
Raffinerte oljeprodukter.	21 652	22 507	6 096	5 304	6 608	6 294	5 976	3 629	8 275
Kjemiske råvarer mv.	17 495	22 719	4 383	4 352	5 374	5 504	5 701	6 140	6 794
Kjemiske og mineraliske produkter	23 669	26 356	5 651	6 132	6 349	6 534	6 544	6 929	6 749
Metaller.	46 449	60 627	12 011	12 695	13 619	15 428	15 348	16 232	16 653
Verkstedprodukter	93 038	84 952	22 632	22 952	21 121	20 602	20 589	22 639	19 060
Andre industriprodukter.	4 170	4 707	914	1 077	1 174	1 146	990	1 397	1 221
Elektrisk kraft	4 407	3 000	1 265	1 450	649	261	910	1 180	127
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter.	256 471	280 026	63 418	68 648	65 936	66 800	69 555	77 736	70 515
Tjenester	252 145	254 664	61 413	66 889	59 731	61 977	66 097	66 859	60 215
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	72 768	71 918	19 598	17 219	16 386	19 577	18 893	17 062	16 166
Oljevirksomhet, diverse tjenester	396	392	94	101	113	95	81	103	114
Oljeboringstjenester mv.	26 320	28 696	5 274	7 225	6 583	6 204	6 730	9 179	8 738
Rørtransport	12 813	12 630	3 221	3 298	3 223	3 060	2 980	3 367	2 538
Reisetrafikk.	26 437	28 800	7 387	6 757	5 289	8 260	8 082	7 169	5 352
Andre tjenester.	113 411	112 228	25 839	32 289	28 137	24 781	29 331	29 979	27 307
Samferdsel.	19 139	20 313	5 081	4 847	5 735	4 280	5 811	4 487	4 310
Finans- og forretningsjenester	69 234	68 253	15 437	20 110	16 648	14 319	17 726	19 560	16 191
Tjenester ellers	25 038	23 662	5 321	7 332	5 754	6 182	5 794	5 932	6 806

Tabell 26. Eksport. Faste 2007-priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Eksport i alt	1 009 692	992 490	241 137	267 496	262 560	240 356	233 189	256 386	247 157
Varer	770 616	753 417	184 321	202 487	205 416	182 435	172 847	192 718	189 245
Råolje og naturgass	465 978	431 700	109 557	119 905	120 294	105 877	95 409	110 120	111 410
Skip, nybygde	7 748	3 230	1 058	1 605	977	1 057	732	464	887
Skip, eldre	4 700	13 063	1 130	885	7 543	1 502	1 437	2 580	1 705
Oljeplattformer og moduler, nye	2 099	1 074	794	591	277	521	175	102	146
Oljeplattformer, eldre	32	74	0	17	10	11	26	27	16
Oljevirksomhet, diverse varer	1	2	0	1	0	1	0	1	14
Fly og helikoptere	369	262	140	137	33	83	121	25	192
Tradisjonelle varer.	289 689	304 012	71 641	79 346	76 283	73 383	74 946	79 400	74 876
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	18 850	19 983	4 666	5 653	4 728	4 589	4 856	5 809	4 548
Bergverksprodukter	3 575	4 346	1 252	1 162	677	995	1 420	1 253	803
Industriprodukter	264 326	278 254	64 783	71 578	70 604	67 649	68 173	71 828	69 475
Nærings- og nytelsesmidler	28 843	31 048	5 957	10 093	8 442	6 358	7 300	8 949	7 709
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1 927	1 912	462	439	459	443	456	555	508
Trevarer	2 258	2 385	520	520	572	607	608	599	672
Treforedlingsprodukter	8 683	9 589	2 320	2 476	2 351	2 325	2 421	2 493	2 322
Grafiske produkter	472	432	119	103	96	111	113	111	115
Raffinerte oljeprodukter.	24 126	20 363	6 208	5 384	6 258	5 516	5 481	3 109	6 140
Kjemiske råvarer mv.	19 276	25 176	5 001	4 961	6 291	6 152	6 252	6 481	6 853
Kjemiske og mineraliske produkter	21 483	27 943	5 213	5 805	6 443	6 795	6 632	8 072	7 759
Metaller.	66 660	73 590	16 958	18 149	18 058	18 504	18 438	18 589	17 702
Verkstedprodukter	86 839	81 523	21 197	22 673	20 540	19 778	19 557	21 649	18 609
Andre industriprodukter.	3 760	4 291	827	977	1 095	1 059	916	1 221	1 085
Elektrisk kraft	2 938	1 430	941	953	274	149	497	510	50
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter.	265 563	283 649	65 433	73 962	70 026	67 867	69 466	76 291	68 735
Tjenester	239 075	239 074	56 816	65 009	57 143	57 921	60 342	63 667	57 912
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	76 169	77 416	19 311	19 374	17 758	20 437	19 459	19 763	18 842
Oljevirksomhet, diverse tjenester	371	343	88	94	100	83	71	90	88
Oljeboringstjenester mv.	20 722	21 403	3 688	6 200	5 422	4 502	4 476	7 003	6 499
Rørtransport	11 979	11 929	2 690	3 230	3 438	2 949	2 165	3 377	3 404
Reisetrafikk.	24 654	26 185	6 860	6 240	4 854	7 485	7 369	6 478	4 803
Andre tjenester.	105 180	101 796	24 178	29 871	25 571	22 465	26 802	26 957	24 276
Samferdsel.	18 203	19 210	5 035	4 552	5 259	4 097	5 713	4 140	3 964
Finans- og forretningsjenester	63 446	60 886	14 144	18 429	15 053	12 753	15 757	17 323	14 128
Tjenester ellers	23 531	21 700	4 999	6 890	5 259	5 615	5 332	5 494	6 184

Tabell 27. Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Eksport i alt	-3,9	-1,7	-2,0	-1,4	1,3	-0,6	-3,3	-4,2	-5,9
Varer	-3,6	-2,2	-1,3	-2,0	0,9	1,2	-6,2	-4,8	-7,9
Råolje og naturgass	-0,9	-7,4	4,3	-3,5	-5,7	-2,8	-12,9	-8,2	-7,4
Skip, nybygde	37,7	-58,3	-42,2	35,6	-67,1	-50,1	-30,8	-71,1	-9,2
Skip, eldre	-27,5	177,9	-49,3	-55,7	297,5	90,7	27,2	191,5	-77,4
Oljeplattformer og moduler, nye	41,6	-48,8	53,5	68,3	-0,7	19,7	-78,0	-82,8	-47,1
Oljeplattformer, eldre	-27,3	131,3	..	6,3	-33,3	..	..	58,8	60,0
Oljevirksomhet, diverse varer	-91,7	77,3	..	-87,8	..	-9,4	-13,8	-81,8	485,7
Fly og helikoptere	-33,7	-29,0	38,4	65,9	..	..	..	..	..
Tradisjonelle varer.	-8,1	4,9	-6,9	0,8	7,8	8,1	4,6	0,1	-1,8
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	10,1	6,0	16,8	14,6	12,3	6,2	4,1	2,8	-3,8
Bergverksprodukter	-25,1	21,6	-35,0	-10,6	12,4	78,4	13,4	7,8	18,7
Industriprodukter	-8,8	5,3	-7,4	0,0	7,9	8,2	5,2	0,3	-1,6
Nærings- og nytelsesmidler	13,0	7,6	14,4	25,8	20,1	10,3	22,5	-11,3	-8,7
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-13,2	-0,7	-12,1	-12,4	-19,5	-2,8	-1,4	26,5	10,8
Trevarer	-16,2	5,6	-16,0	-17,3	-5,9	-0,7	16,9	15,2	17,5
Treforedlingsprodukter	-17,0	10,4	-12,0	2,6	17,0	23,7	4,3	0,7	-1,2
Grafiske produkter	6,0	-8,5	10,1	-32,1	-34,7	8,0	-4,7	8,0	20,8
Raffinerte oljeprodukter.	-7,6	-15,6	1,9	-14,3	4,4	-15,6	-11,7	-42,3	-1,9
Kjemiske råvarer mv.	-21,5	30,6	-26,8	-14,0	34,5	32,7	25,0	30,6	8,9
Kjemiske og mineraliske produkter	-1,1	30,1	7,6	11,5	20,3	33,0	27,2	39,1	20,4
Metaller.	-15,7	10,4	-13,9	1,4	14,3	17,4	8,7	2,4	-2,0
Verkstedprodukter	-6,0	-6,1	-5,0	-3,5	-7,8	-4,4	-7,7	-4,5	-9,4
Andre industriprodukter.	-19,2	14,1	-21,8	-18,8	12,6	7,7	10,8	25,0	-1,0
Elektrisk kraft	-15,3	-51,3	-10,2	8,0	-49,2	-70,4	-47,2	-46,5	-81,9
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter.	-8,1	6,8	-7,6	2,1	8,1	10,6	6,2	3,1	-1,8
Tjenester	-4,5	-0,0	-4,4	0,5	2,6	-5,9	6,2	-2,1	1,3
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	-14,5	1,6	-11,7	-15,4	-3,2	6,7	0,8	2,0	6,1
Oljevirksomhet, diverse tjenester	-6,1	-7,4	-0,6	-9,8	0,1	-5,9	-19,8	-5,0	-12,4
Oljeboringstjenester mv.	-0,4	3,3	-28,8	17,1	-1,7	-15,3	21,4	12,9	19,9
Rørtransport	3,3	-0,4	16,3	1,7	2,8	8,6	-19,5	4,6	-1,0
Reisetrafikk.	-7,0	6,2	-7,3	-0,3	2,1	10,1	7,4	3,8	-1,1
Andre tjenester.	3,2	-3,2	7,0	11,0	8,2	-18,3	10,9	-9,8	-5,1
Samferdsel.	-3,9	5,5	0,9	-11,9	25,6	-7,5	13,5	-9,0	-24,6
Finans- og forretningsstjenester	6,1	-4,0	9,3	19,5	5,6	-23,2	11,4	-6,0	-6,1
Tjenester ellers	1,4	-7,8	7,3	8,9	1,3	-12,9	6,6	-20,3	17,6

Tabell 28. Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Eksport i alt	-17,2	9,8	-18,9	-13,4	7,3	8,4	8,5	14,9	14,8
Varer	-21,8	12,9	-23,8	-16,5	9,8	11,4	10,8	19,5	19,6
Råolje og naturgass	-30,2	21,7	-32,7	-20,2	23,2	18,2	16,9	28,2	22,1
Skip, nybygde	1,0	0,6	-0,6	-4,2	-1,6	0,7	1,3	4,5	3,5
Skip, eldre	-38,1	-44,1	-58,1	-48,6	-57,0	-37,8	-14,8	-32,9	-35,1
Oljeplattformer og moduler, nye	2,3	6,9	1,7	0,8	6,5	6,3	7,4	7,4	15,2
Oljeplattformer, eldre	0,0	0,0	..	0,0	0,0	..	..	0,0	-
Oljevirksomhet, diverse varer	-7,8	12,8	..	-9,1	..	..	..	11,1	..
Fly og helikoptere	12,2	-5,0	16,3	-11,4	..	-7,3	-7,7	-0,9	-4,6
Tradisjonelle varer.	-6,2	3,7	-8,1	-10,3	-2,7	3,3	3,9	9,9	10,7
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	10,9	20,4	11,0	2,4	12,4	13,6	19,5	34,4	21,1
Bergverksprodukter	-10,6	-9,8	-13,4	-12,8	-7,8	-0,4	-16,1	-5,8	16,4
Industriprodukter	-7,0	2,5	-8,1	-10,6	-3,7	2,8	3,0	7,9	10,3
Nærings- og nytelsesmidler	-5,8	4,5	-3,4	-21,2	-9,2	1,5	2,6	20,7	20,0
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-1,0	-0,9	-2,7	-1,1	1,4	-8,0	2,3	-2,3	1,8
Trevarer	0,3	1,2	4,3	-0,4	-1,0	1,8	-1,6	5,6	0,2
Treforedlingsprodukter	5,7	-3,2	7,6	-8,5	-9,5	-6,8	-1,3	4,0	8,5
Grafiske produkter	5,8	-10,8	6,7	10,3	8,8	-24,4	-12,4	-14,2	-6,7
Raffinerte oljeprodukter.	-26,6	23,2	-33,1	10,2	44,6	27,0	11,0	18,5	27,6
Kjemiske råvarer mv.	-14,9	-0,6	-17,3	-22,1	-13,8	0,6	4,0	8,0	16,1
Kjemiske og mineraliske produkter	7,8	-14,4	7,6	-6,1	-13,5	-15,0	-9,0	-18,7	-11,7
Metaller.	-22,0	18,2	-22,0	-14,0	5,7	25,4	17,5	24,8	24,7
Verkstedprodukter	4,4	-2,7	5,2	-8,3	-8,0	-4,4	-1,4	3,3	-0,4
Andre industriprodukter.	7,3	-1,1	7,3	-1,6	-5,3	-1,3	-2,2	3,8	5,0
Elektrisk kraft	-19,3	39,9	-37,9	-32,2	36,6	16,7	36,2	52,1	8,2
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter.	-4,0	2,2	-5,0	-11,7	-5,8	1,3	3,3	9,8	9,0
Tjenester	-0,4	1,0	-1,0	-2,7	-0,5	0,9	1,3	2,1	-0,5
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	-8,0	-2,8	-8,7	-8,3	-6,0	2,2	-4,3	-2,9	-7,0
Oljevirksomhet, diverse tjenester	2,4	6,9	1,7	0,8	6,5	6,3	7,4	7,4	15,2
Oljeboringstjenester mv.	9,0	5,6	30,1	-10,6	-1,8	4,7	5,1	12,5	10,7
Rørtransport	-5,0	-1,0	-17,8	-10,0	-0,7	-10,2	15,0	-2,4	-20,5
Reisetrafikk.	2,6	2,6	2,0	3,1	3,6	2,9	1,9	2,2	2,3
Andre tjenester.	2,5	2,2	2,2	0,4	2,2	1,6	2,4	2,9	2,2
Samferdsel.	0,5	0,6	-1,2	-2,7	1,4	-1,7	0,8	1,8	-0,3
Finans- og forretningsstjenester	3,2	2,7	3,6	0,8	1,9	2,4	3,1	3,5	3,6
Tjenester ellers	2,2	2,5	1,3	1,7	3,8	2,7	2,1	1,5	0,6

Tabell 29. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Import i alt	654 276	714 552	169 904	165 153	162 038	182 709	184 451	185 354	197 081
Varer	438 793	476 645	107 215	114 792	109 217	122 627	117 657	127 144	138 902
Råolje og naturgass	4 610	6 986	1 803	1 656	929	2 116	2 449	1 492	2 531
Skip, nybygde og eldre	18 563	21 348	3 246	8 106	5 231	6 228	5 454	4 435	6 114
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	767	562	66	200	60	380	87	35	8 982
Oljevirksomhet, diverse varer	1 754	1 138	317	255	156	318	345	319	250
Fly og helikoptere	4 182	4 703	1 138	1 129	1 346	1 127	1 052	1 178	520
Tradisjonelle varer	408 917	441 908	100 645	103 446	101 495	112 458	108 270	119 685	120 505
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	12 015	12 610	2 463	3 182	3 283	3 289	2 512	3 526	4 094
Bergverksprodukter	4 461	5 997	998	1 007	1 489	1 561	1 522	1 425	1 614
Industriprodukter	390 656	417 125	97 010	98 838	95 120	105 648	103 327	113 030	111 339
Nærings- og nytelsesmidler	27 477	28 224	7 771	6 881	5 971	6 697	7 729	7 827	6 525
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	23 541	25 024	7 029	4 953	6 247	4 836	7 776	6 165	7 060
Trevarer	8 352	9 445	2 129	2 189	2 132	2 480	2 338	2 495	2 281
Treforedlingsprodukter	7 590	7 582	1 849	1 975	1 839	1 793	1 856	2 094	2 062
Grafiske produkter	3 903	3 905	995	1 028	934	872	984	1 115	950
Raffinerte oljeprodukter	23 722	28 965	5 775	5 565	5 885	7 907	7 529	7 644	8 656
Kjemiske råvarer mv	16 792	19 034	3 916	4 104	4 522	5 158	4 841	4 513	5 131
Kjemiske og mineralske produkter	44 555	47 425	11 016	11 558	10 994	11 648	11 914	12 869	11 600
Metaller	33 546	42 661	8 597	8 338	9 381	12 886	9 351	11 043	15 514
Verkstedprodukter	161 609	157 289	37 950	39 927	36 403	39 627	37 815	43 444	39 404
Andre industriprodukter	16 526	17 231	3 895	4 770	3 990	3 946	4 120	5 175	4 242
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	23 043	30 340	6 088	7 550	6 822	7 798	7 074	8 646	7 914
Elektrisk kraft	1 785	6 176	174	419	1 603	1 960	909	1 704	3 458
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	385 195	412 943	94 870	97 881	95 610	104 551	100 741	112 041	111 849
Tjenester	215 483	237 907	62 689	50 361	52 821	60 082	66 794	58 210	58 179
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	33 916	39 294	10 357	7 325	9 466	9 136	10 035	10 657	10 765
Oljevirksomhet, diverse tjenester	18 209	15 056	3 778	5 784	3 045	3 871	4 201	3 939	2 681
Driftsutgifter utenom bunkers, oljeboring	5 299	5 269	1 265	1 620	1 059	1 356	1 476	1 378	1 042
Reisetrafikk	79 611	86 858	24 527	16 523	18 841	21 940	27 294	18 783	20 689
Andre tjenester	78 448	91 430	22 762	19 109	20 410	23 779	23 788	23 453	23 002
Samferdsel	6 414	10 771	2 190	1 308	2 330	2 735	2 854	2 852	2 243
Finans- og forretningsjenester	51 781	58 787	15 615	13 021	13 004	15 595	15 112	15 076	15 763
Tjenester ellers	20 253	21 872	4 957	4 780	5 076	5 449	5 822	5 525	4 996

Tabell 30. Import. Faste 2007-priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Import i alt	636 827	694 424	164 593	165 364	159 858	179 137	178 928	176 500	188 436
Varer	427 101	467 975	105 786	114 454	109 422	120 549	115 734	122 271	135 130
Råolje og naturgass	4 912	6 137	1 855	1 629	862	1 888	2 180	1 207	1 821
Skip, nybygde og eldre	19 897	26 744	4 086	8 899	6 416	8 179	6 484	5 665	9 119
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	744	651	73	209	73	437	103	37	11 882
Oljevirksomhet, diverse varer	1 645	995	298	238	138	277	302	277	192
Fly og helikoptere	3 703	4 474	992	1 072	1 295	1 057	994	1 128	524
Tradisjonelle varer	396 201	428 974	98 481	102 407	100 638	108 711	105 670	113 956	111 591
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	10 700	11 259	2 246	3 096	2 971	2 899	2 268	3 120	3 397
Bergverksprodukter	2 965	4 443	763	774	1 232	1 117	1 094	1 001	1 129
Industriprodukter	381 146	409 664	95 323	98 212	95 613	103 335	101 692	109 025	105 424
Nærings- og nytelsesmidler	24 550	25 167	7 164	6 305	5 502	6 049	6 881	6 735	5 629
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	21 248	23 642	6 197	4 572	5 992	4 912	7 107	5 631	6 559
Trevarer	8 482	9 597	2 170	2 249	2 186	2 547	2 399	2 465	2 257
Treforedlingsprodukter	7 158	7 220	1 749	1 882	1 807	1 730	1 763	1 919	1 864
Grafiske produkter	3 974	4 301	978	1 080	1 000	950	1 109	1 242	985
Raffinerte oljeprodukter	25 232	25 284	5 743	5 488	5 543	6 747	6 599	6 395	6 274
Kjemiske råvarer mv	14 795	18 300	3 488	3 952	4 481	4 984	4 597	4 237	4 824
Kjemiske og mineralske produkter	40 747	45 109	10 135	10 829	10 531	11 223	11 317	12 038	11 151
Metaller	46 605	50 880	12 297	11 759	12 293	14 488	11 288	12 812	16 035
Verkstedprodukter	151 338	154 863	35 861	38 570	35 923	38 506	37 878	42 556	38 403
Andre industriprodukter	14 871	16 076	3 639	4 207	3 749	3 711	3 963	4 653	3 856
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	22 145	29 225	5 901	7 319	6 608	7 488	6 790	8 340	7 587
Elektrisk kraft	1 389	3 608	150	325	821	1 361	616	810	1 640
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	370 968	403 690	92 738	96 919	95 095	101 964	99 070	107 560	105 316
Tjenester	209 726	226 448	58 807	50 910	50 437	58 588	63 195	54 229	53 306
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	41 262	41 937	10 461	10 495	9 620	11 071	10 541	10 706	10 207
Oljevirksomhet, diverse tjenester	17 033	13 176	3 552	5 400	2 699	3 375	3 677	3 425	2 062
Driftsutgifter utenom bunkers, oljeboring	4 700	4 522	1 087	1 476	949	1 158	1 230	1 186	881
Reisetrafikk	73 975	83 112	22 622	15 823	18 277	21 278	26 041	17 516	19 468
Andre tjenester	72 756	83 701	21 085	17 715	18 893	21 706	21 706	21 397	20 688
Samferdsel	6 700	11 348	2 313	1 370	2 438	2 866	3 013	3 031	2 371
Finans- og forretningsjenester	47 161	52 303	14 241	11 881	11 715	13 875	13 397	13 315	13 748
Tjenester ellers	18 895	20 051	4 530	4 465	4 741	4 965	5 295	5 050	4 569

Tabell 31. Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Import i alt	-11,7	9,0	-10,0	-9,2	7,2	13,6	8,7	6,7	17,9
Varer	-14,4	9,6	-13,1	-11,0	6,5	15,8	9,4	6,8	23,5
Råolje og naturgass	32,0	25,0	205,2	-5,9	36,3	137,7	17,5	-25,9	111,1
Skip, nybygde og eldre	-34,7	34,4	-38,9	-40,4	110,2	112,0	58,7	-36,3	42,1
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-56,6	-12,5	-58,7	22,6	-75,5	165,2	41,6	-82,1	..
Oljevirksomhet, diverse varer	-50,4	-39,5	-77,4	-77,1	-81,1	-26,7	1,3	16,5	39,1
Fly og helikoptere	-6,4	20,8	17,7	12,0	392,6	-23,2	0,2	5,2	-59,5
Tradisjonelle varer	-13,1	8,3	-12,1	-6,7	2,9	11,4	7,3	11,3	10,9
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-8,4	5,2	-7,2	7,5	3,5	16,5	1,0	0,8	14,3
Bergverksprodukter	-37,1	49,8	-35,6	-32,1	55,9	74,8	43,4	29,3	-8,4
Industriprodukter	-13,1	7,5	-12,0	-6,9	2,1	10,0	6,7	11,0	10,3
Nærings- og nytelsesmidler	0,1	2,5	10,0	-4,2	5,1	3,4	-4,0	6,8	2,3
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-8,1	11,3	-6,8	-7,6	1,0	8,0	14,7	23,2	9,5
Trevarer	-16,7	13,1	-12,3	0,7	16,7	16,4	10,5	9,6	3,2
Treforedlingsprodukter	-3,4	0,9	-3,8	-0,0	-0,2	0,8	0,8	2,0	3,1
Grafiske produkter	-7,2	8,2	-9,9	-5,7	-0,8	4,6	13,4	15,1	-1,5
Raffinerte oljeprodukter	8,1	0,2	1,8	-10,7	-29,0	8,9	14,9	16,5	13,2
Kjemiske råvarer mv	-14,2	23,7	-16,9	-4,7	27,3	30,0	31,8	7,2	7,7
Kjemiske og mineralske produkter	-8,2	10,7	-10,8	5,1	8,2	11,6	11,7	11,2	5,9
Metaller	-20,3	9,2	-14,9	-11,2	15,1	22,1	-8,2	9,0	30,4
Verkstedprodukter	-17,4	2,3	-18,9	-14,6	-7,0	0,6	5,6	10,3	6,9
Andre industriprodukter	-11,6	8,1	-11,6	-5,4	4,7	7,7	8,9	10,6	2,9
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	-13,5	32,0	0,9	40,4	72,1	47,2	15,1	13,9	14,8
Elektrisk kraft	65,5	159,8	41,2	25,6	82,5	193,2	311,6	149,0	99,8
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	-14,2	8,8	-12,9	-6,4	5,7	11,6	6,8	11,0	10,7
Tjenester	-5,5	8,0	-3,8	-4,9	8,7	9,3	7,5	6,5	5,7
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	-14,5	1,6	-11,7	-15,4	-3,2	6,7	0,8	2,0	6,1
Oljevirksomhet, diverse tjenester	36,9	-22,6	11,0	49,7	-26,2	-23,7	3,5	-36,6	-23,6
Driftsutgifter utenom bunkers, oljeboring	19,3	-3,8	10,3	-7,3	-2,0	-1,0	13,2	-19,6	-7,2
Reisetrafikk	-6,8	12,4	-7,8	2,9	14,1	9,1	15,1	10,7	6,5
Andre tjenester	-6,7	15,0	2,7	-13,8	19,5	19,6	2,9	20,8	9,5
Samferdsel	-9,6	69,4	12,8	-35,8	60,7	91,1	30,3	121,2	-2,7
Finans- og forretningsjenester	-5,5	10,9	4,6	-6,8	25,6	18,5	-5,9	12,1	17,4
Tjenester ellers	-8,5	6,1	-6,9	-21,3	-4,4	0,5	16,9	13,1	-3,6

Tabell 32. Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Import i alt	-0,3	0,2	-1,3	-5,4	-3,8	-0,8	-0,1	5,2	3,2
Varer	-1,1	-0,9	-4,0	-5,2	-6,4	-1,3	0,3	3,7	3,0
Råolje og naturgass	-18,2	21,3	-34,1	10,4	40,2	33,9	15,6	21,6	29,0
Skip, nybygde og eldre	1,9	-14,4	-25,7	10,4	-23,4	-25,8	5,9	-14,1	-17,8
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	3,4	-16,3	-16,7	-22,7	-25,9	-16,2	-6,9	-2,2	-8,4
Oljevirksomhet, diverse varer	1,9	7,3	1,7	0,8	6,5	6,3	7,4	7,4	15,2
Fly og helikoptere	10,8	-6,9	16,3	-11,4	-17,7	-7,3	-7,7	-0,9	-4,6
Tradisjonelle varer	-1,4	-0,2	-3,0	-7,3	-5,5	0,4	0,3	4,0	7,1
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	0,8	-0,3	-0,7	-16,3	-8,7	-2,5	1,0	9,9	9,1
Bergverksprodukter	-2,5	-10,3	-15,3	-36,5	-37,0	-5,1	6,3	9,4	18,3
Industriprodukter	-1,3	-0,7	-2,7	-6,3	-5,6	-0,0	-0,2	3,0	6,2
Nærings- og nytelsesmidler	1,5	0,2	-0,8	-7,7	-8,2	-2,4	3,6	6,5	6,8
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	5,3	-4,5	4,3	-4,6	-9,7	-5,0	-3,5	1,1	3,2
Trevarer	-3,4	-0,1	-2,2	-8,1	-6,8	2,8	-0,7	4,0	3,7
Treforedlingsprodukter	2,6	-1,0	4,1	-2,2	-5,0	-2,7	-0,5	4,0	8,7
Grafiske produkter	-1,0	-7,6	5,3	-9,0	-6,4	-4,6	-12,8	-5,7	3,3
Raffinerte oljeprodukter	-28,6	21,9	-34,6	-1,9	24,4	27,0	13,5	17,9	29,9
Kjemiske råvarer mv	1,2	-8,4	-2,9	-14,7	-19,4	-9,1	-6,2	2,6	5,4
Kjemiske og mineralske produkter	4,2	-3,9	4,6	-7,4	-7,0	-5,6	-3,1	0,2	-0,4
Metaller	-18,8	16,5	-22,9	-16,6	2,0	22,5	18,5	21,6	26,8
Verkstedprodukter	3,2	-4,9	3,6	-4,9	-8,1	-4,2	-5,7	-1,4	1,3
Andre industriprodukter	4,9	-3,5	5,9	-1,3	-6,4	-3,3	-2,9	-1,9	3,4
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	2,7	-0,2	3,0	-1,6	-3,3	-0,2	1,0	0,5	1,0
Elektrisk kraft	-12,5	33,2	-38,7	-29,6	40,5	17,9	26,9	63,3	7,9
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	0,6	-1,5	-0,4	-7,6	-7,4	-1,2	-0,6	3,1	5,6
Tjenester	1,7	2,3	4,0	-6,0	2,2	0,2	-0,8	8,5	4,2
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	-8,2	14,0	2,1	-25,4	17,4	8,2	-3,8	42,6	7,2
Oljevirksomhet, diverse tjenester	2,3	6,9	1,7	0,8	6,5	6,3	7,4	7,4	15,2
Driftsutgifter utenom bunkers, oljeboring	3,4	3,4	9,4	-3,3	0,1	2,6	3,1	5,9	6,0
Reisetrafikk	4,0	-2,9	5,4	-6,3	-5,0	-5,0	-3,3	2,7	3,1
Andre tjenester	2,9	1,3	3,2	1,1	1,1	0,9	1,5	1,6	2,9
Samferdsel	-3,2	-0,8	-4,6	-1,8	-1,4	-0,9	0,0	-1,4	-1,0
Finans- og forretningsjenester	3,5	2,4	3,8	0,7	1,4	1,7	2,9	3,3	3,3
Tjenester ellers	3,1	1,8	5,0	1,6	2,1	2,0	0,5	2,2	2,1

Tabell 33. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
I alt	2 606,1	2 599,7	2 607,3	2 601,9	2 581,6	2 597,7	2 608,6	2 610,6	2 605,0
Jordbruk og skogbruk	57,9	56,9	60,4	58,3	55,5	55,8	59,3	57,0	53,9
Fiske,fangst og fiskeoppdrett.	13,9	13,5	13,5	14,5	13,3	14,9	12,5	13,3	13,4
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	41,6	42,6	41,8	43,0	40,7	41,3	43,4	44,8	42,1
Utvinning av råolje og naturgass.	23,3	23,8	22,2	24,1	23,1	23,4	23,3	25,3	23,9
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	18,3	18,8	19,6	19,0	17,6	17,9	20,1	19,5	18,3
Bergverksdrift	4,2	4,2	4,4	4,2	4,0	4,2	4,4	4,1	4,2
Industri	279,4	269,6	277,1	276,8	266,4	267,2	270,2	274,5	266,9
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	49,9	49,2	50,4	50,3	49,6	48,6	49,4	49,3	48,9
Tekstil- og bekledningsindustri	4,6	4,4	4,6	4,4	4,5	4,6	4,4	4,2	4,3
Trelast- og trevareindustri	15,1	14,5	14,9	15,0	14,2	14,1	14,8	15,0	14,5
Treforedling	5,6	5,4	5,4	5,6	5,4	5,7	5,2	5,4	5,5
Forlag og grafisk industri	26,5	25,3	25,9	26,0	25,3	26,0	24,5	25,4	25,2
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	24,1	23,3	24,4	23,4	23,2	23,2	23,8	22,9	22,6
Kjemiske råvarer	7,3	7,3	7,0	7,2	7,1	7,1	7,5	7,7	7,5
Metallindustri	11,1	10,8	10,8	10,6	10,2	11,3	10,9	10,7	10,1
Verkstedindustri	84,5	81,4	83,0	84,2	80,5	80,1	81,1	83,8	80,5
Bygging av skip og oljeplattformer	39,5	37,5	39,7	39,9	35,8	36,2	38,2	39,6	37,0
Møbelindustri og annen industri	11,1	10,4	10,9	10,2	10,5	10,4	10,3	10,4	10,7
Kraftforsyning	11,0	11,3	11,5	9,0	11,8	12,2	12,0	9,1	11,7
Vannforsyning	1,9	2,0	2,1	1,6	2,1	2,0	2,2	1,7	2,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	183,2	183,2	184,1	181,3	179,0	182,4	186,7	184,7	182,9
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	371,8	366,0	373,1	368,6	363,2	365,8	369,2	365,8	365,3
Hotell- og restaurantvirksomhet	79,3	78,5	79,4	78,0	78,2	79,3	78,7	77,8	77,6
Rørtransport	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,8	0,7
Utenriks sjøfart	51,4	51,4	51,1	51,4	51,8	49,1	52,1	52,4	52,5
Transport ellers	117,5	117,1	117,8	117,3	116,4	116,5	117,5	118,1	117,9
Post og telekommunikasjon	34,6	33,8	33,7	35,8	33,1	32,9	33,1	36,1	33,6
Finansiell tjenesteyting	48,3	48,3	49,3	48,1	46,3	48,7	49,4	48,8	47,0
Boligtjenester (husholdninger)	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
Forretningsmessig tjenesteyting	318,3	311,8	314,8	313,5	314,7	315,2	310,1	307,2	312,5
Offentlig administrasjon og forsvar	162,9	162,5	162,0	162,7	161,9	162,7	162,0	163,6	163,5
Undervisning	191,8	196,5	189,3	193,6	197,5	199,8	190,5	198,1	201,3
Helse- og sosialtjenester	525,7	537,1	530,7	532,8	531,5	533,4	542,9	540,3	541,0
Andre sosiale og personlige tjenester	109,5	111,4	109,4	109,1	112,1	112,1	110,3	111,1	113,5
Fastlands-Norge	2 512,5	2 505,1	2 513,8	2 506,7	2 488,4	2 506,6	2 512,4	2 512,6	2 509,7

Offentlig forvaltning	780,6	794,6	781,3	789,1	790,2	795,0	792,7	800,4	804,0
Statsforvaltningen	274,3	278,0	273,3	276,8	278,3	275,8	277,7	280,4	281,9
Sivil forvaltning	247,0	250,1	246,1	249,5	251,1	248,0	249,5	251,9	254,3
Forsvar	27,3	27,9	27,2	27,3	27,2	27,8	28,1	28,4	27,6
Kommuneforvaltningen	506,4	516,6	508,0	512,3	511,9	519,2	515,0	520,0	522,1

Tabell 34. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige.
Prosentvis endring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
I alt	-0,4	-0,2	-1,4	-1,0	-0,9	-0,5	0,0	0,3	0,9
Jordbruk og skogbruk	-1,9	-1,7	-1,4	-1,4	-1,0	-1,6	-1,8	-2,3	-2,9
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	-2,4	-2,6	-2,3	-1,7	0,9	4,9	-7,7	-8,3	0,9
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	4,9	2,3	3,4	3,1	-0,1	1,0	3,9	4,2	3,6
Utvinning av råolje og naturgass	3,8	2,2	-0,3	0,6	-1,5	0,0	5,0	5,1	3,4
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	6,5	2,5	8,0	6,4	1,8	2,4	2,8	2,9	3,8
Bergverksdrift	-2,4	0,6	0,4	-0,8	1,3	1,9	-0,1	-0,5	4,3
Industri	-4,2	-3,5	-5,6	-5,5	-6,0	-4,7	-2,5	-0,8	0,2
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	-2,0	-1,3	-2,2	-2,7	-0,3	-1,0	-2,1	-2,0	-1,5
Tekstil- og bekledningsindustri	-10,4	-4,6	-11,9	-11,2	-7,5	-1,2	-4,5	-5,0	-4,4
Trelast- og trevareindustri	-8,8	-3,7	-9,9	-10,1	-8,7	-5,3	-1,0	0,2	2,4
Treforedling	-4,0	-3,3	-6,5	-1,2	-4,9	-1,9	-4,2	-2,1	0,8
Forlag og grafisk industri	-4,7	-4,6	-4,6	-5,5	-7,9	-2,8	-5,4	-2,0	-0,5
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	-4,4	-3,2	-3,8	-7,3	-4,1	-4,5	-2,3	-2,0	-2,3
Kjemiske råvarer	-9,8	0,1	-13,9	-12,4	-5,6	-7,5	7,0	7,2	6,3
Metallindustri	-9,2	-2,9	-12,1	-11,1	-10,6	-2,4	1,2	0,4	-0,8
Verkstedindustri	-3,2	-3,7	-6,5	-4,5	-6,1	-5,8	-2,3	-0,6	-0,0
Bygging av skip og oljeplattformer	-1,5	-5,2	-1,8	-2,4	-8,9	-7,7	-3,9	-0,8	3,5
Møbelindustri og annen industri	-10,5	-5,8	-11,6	-13,9	-10,6	-8,8	-5,0	1,9	1,2
Kraftforsyning	2,0	1,9	-0,1	2,0	0,7	2,4	3,7	0,5	-1,1
Vannforsyning	5,6	5,7	3,7	4,8	5,6	5,1	4,5	7,9	2,7
Bygge- og anleggsvirksomhet	-4,0	0,0	-4,6	-2,9	-3,0	-0,2	1,4	1,8	2,2
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	-1,9	-1,6	-3,8	-3,2	-1,9	-2,6	-1,0	-0,7	0,6
Hotell- og restaurantvirksomhet	-1,7	-1,0	-2,8	-1,4	-1,2	-1,5	-0,8	-0,3	-0,8
Rørtransport	4,8	2,2	4,4	3,1	0,5	2,6	3,0	2,5	4,6
Utenriks sjøfart	-3,0	-0,1	-2,6	-3,6	-2,5	-1,6	1,8	2,0	1,3
Transport ellers	-2,3	-0,3	-3,8	-3,0	-1,4	-0,2	-0,2	0,6	1,2
Post og telekommunikasjon	-5,9	-2,1	-5,6	-4,1	-6,2	-1,9	-1,5	0,9	1,5
Finansiell tjenesteyting	-0,4	0,0	-0,2	-1,3	-2,6	1,1	0,3	1,3	1,4
Boligtjenester (husholdninger)	-3,0	0,4	-6,0	-4,5	-1,3	1,2	0,4	1,3	4,2
Forretningsmessig tjenesteyting	-1,2	-2,0	-3,0	-3,5	-2,0	-2,7	-1,5	-2,0	-0,7
Offentlig administrasjon og forsvar	2,4	-0,2	1,5	1,9	-1,0	-0,3	0,0	0,5	1,0
Undervisning	1,4	2,4	1,0	1,2	3,5	3,2	0,6	2,3	1,9
Helse- og sosialtjenester	3,8	2,2	3,6	4,1	2,4	2,5	2,3	1,4	1,8
Andre sosiale og personlige tjenester	1,0	1,7	-0,1	0,8	1,5	2,6	0,9	1,8	1,2
Fastlands-Norge	-0,5	-0,3	-1,5	-1,0	-0,9	-0,5	-0,1	0,2	0,9

Offentlig forvaltning	3,1	1,8	2,7	3,2	2,0	2,3	1,5	1,4	1,7
Statsforvaltningen	2,6	1,4	1,8	3,3	0,9	1,7	1,6	1,3	1,3
Sivil forvaltning	2,7	1,3	1,4	3,7	0,9	1,8	1,4	1,0	1,3
Forsvar	1,5	2,2	5,1	0,2	0,5	0,9	3,3	4,0	1,4
Kommuneforvaltningen	3,4	2,0	3,2	3,1	2,7	2,5	1,4	1,5	2,0

Tabell 35. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Millioner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
I alt	3 656,3	3 675,4	848,4	957,7	932,6	904,3	857,2	981,3	963,4
Jordbruk og skogbruk	112,1	110,3	28,7	28,1	27,4	27,2	28,2	27,5	26,5
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	27,8	27,2	6,4	7,7	6,8	7,5	5,9	7,1	7,1
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	70,0	72,4	16,4	19,1	17,6	17,3	17,3	20,2	18,7
Utvinning av råolje og naturgass	39,6	41,0	8,9	10,7	10,1	10,0	9,5	11,5	10,7
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	30,4	31,4	7,5	8,4	7,5	7,4	7,7	8,8	8,0
Bergverksdrift	7,0	7,0	1,7	1,8	1,7	1,8	1,7	1,9	1,8
Industri	431,2	419,9	97,7	113,5	106,1	104,0	95,5	114,4	109,0
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	75,3	74,8	17,4	20,2	19,2	18,4	17,0	20,2	19,4
Tekstil- og bekledningsindustri	6,5	6,3	1,5	1,6	1,6	1,6	1,4	1,6	1,6
Trelast- og trevareindustri	22,2	21,8	5,1	5,9	5,4	5,2	5,1	6,1	5,7
Treforedling	8,8	8,5	1,9	2,3	2,2	2,3	1,8	2,3	2,2
Forlag og grafisk industri	38,2	36,7	8,5	9,9	9,3	9,4	8,0	9,9	9,5
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	37,0	36,3	8,5	9,7	9,2	9,2	8,3	9,6	9,2
Kjemiske råvarer	11,5	11,6	2,5	3,0	2,9	2,8	2,7	3,3	3,2
Metallindustri	16,6	16,2	3,5	4,3	4,0	4,3	3,6	4,3	4,0
Verkstedindustri	134,4	130,8	30,3	35,5	33,2	32,1	29,7	35,8	34,0
Bygging av skip og oljeplattformer	64,3	61,1	14,8	17,1	15,0	14,7	14,2	17,2	16,0
Møbelindustri og annen industri	16,5	15,8	3,7	4,1	4,0	4,0	3,6	4,2	4,2
Kraftforsyning	18,0	18,4	4,4	3,9	4,9	4,9	4,5	4,0	5,1
Vannforsyning	2,8	3,0	0,7	0,6	0,8	0,7	0,8	0,7	0,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	286,0	291,8	65,2	76,0	72,4	72,6	67,3	79,4	76,0
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	501,8	503,5	117,7	130,5	126,4	124,2	118,7	134,3	131,8
Hotell- og restaurantvirksomhet	102,7	103,0	24,6	25,1	26,9	25,7	24,8	25,6	27,1
Rørtransport	1,1	1,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
Utenriks sjøfart	98,4	98,8	23,2	25,2	25,4	23,6	23,7	26,1	26,2
Transport ellers	192,9	194,2	45,6	50,1	49,0	48,1	45,9	51,3	50,6
Post og telekommunikasjon	48,7	48,2	11,1	13,2	11,9	11,6	11,0	13,7	12,4
Finansiell tjenesteyting	75,5	76,2	17,8	20,0	18,6	18,9	18,0	20,7	19,5
Boligtjenester (husholdninger)	1,8	1,8	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
Forretningsmessig tjenesteyting	455,4	455,5	105,6	117,7	116,3	111,1	107,0	121,0	119,6
Offentlig administrasjon og forsvar	248,6	248,1	57,4	66,4	62,9	61,1	57,2	66,9	65,4
Undervisning	258,9	266,4	52,3	71,0	73,5	65,2	53,6	74,1	75,8
Helse- og sosialtjenester	573,0	582,2	138,4	149,3	145,5	141,8	141,9	152,9	149,7
Andre sosiale og personlige tjenester	142,8	146,2	33,0	37,4	37,6	36,3	33,5	38,7	39,3
Fastlands-Norge	3 486,8	3 503,0	808,6	913,1	889,3	863,2	815,9	934,6	918,2

Offentlig forvaltning	955,7	968,2	218,9	254,2	249,2	236,0	222,7	260,3	257,2
Statsforvaltningen	398,1	401,8	93,4	105,5	101,0	98,9	94,6	107,2	104,5
Sivil forvaltning	350,8	354,4	82,4	92,7	89,4	87,3	83,5	94,2	92,8
Forsvar	47,3	47,4	11,0	12,8	11,6	11,7	11,2	13,0	11,7
Kommuneforvaltningen	557,6	566,4	125,5	148,7	148,2	137,1	128,0	153,1	152,7
Markedsrettet virksomhet	2 617,3	2 622,6	610,7	681,8	661,6	646,8	615,4	698,9	683,8
Ikke markedsrettet virksomhet	1 039,0	1 052,8	237,7	275,9	271,0	257,6	241,7	282,5	279,6

Tabell 36. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige.
Prosentvis endring fra samme periode året før

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
I alt	-1,8	0,5	-2,0	0,1	-2,1	0,7	1,0	2,5	3,3
Jordbruk og skogbruk	-3,2	-1,6	-2,4	-1,7	-0,9	-1,6	-1,8	-2,2	-3,2
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	-3,8	-2,1	-3,1	-0,3	0,2	6,7	-8,1	-7,2	4,1
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	4,5	3,4	3,3	4,7	-1,0	3,3	5,1	6,2	6,5
Utvinning av råolje og naturgass	3,9	3,6	0,2	2,8	-1,7	2,4	6,5	7,1	6,4
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	5,2	3,3	7,4	7,3	-0,0	4,5	3,4	5,1	6,6
Bergverksdrift	-5,8	1,0	-1,9	-1,9	-0,5	3,4	0,3	0,8	5,6
Industri	-6,6	-2,6	-7,4	-4,9	-6,5	-2,3	-2,3	0,7	2,7
Nærings- og nyttelsesmiddelindustri	-3,2	-0,7	-2,4	-2,0	-1,5	0,8	-1,9	-0,1	0,9
Tekstil- og bekledningsindustri	-12,0	-3,7	-12,8	-11,0	-8,8	0,4	-3,8	-2,2	-1,5
Trelast- og trevareindustri	-12,5	-1,9	-12,1	-10,7	-8,2	-1,5	-0,3	2,6	5,6
Treforedling	-5,0	-2,7	-7,1	-1,0	-5,8	-0,6	-3,4	-1,3	2,2
Forlag og grafisk industri	-6,9	-3,9	-6,2	-5,7	-9,3	-1,1	-4,9	-0,3	2,0
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	-7,6	-1,9	-6,0	-7,2	-3,3	-0,9	-2,5	-0,9	-0,0
Kjemiske råvarer	-13,2	1,5	-16,1	-13,1	-5,1	-3,9	7,1	8,6	8,9
Metallindustri	-13,6	-2,5	-18,6	-10,9	-11,2	-0,2	2,2	0,2	0,7
Verkstedindustri	-5,9	-2,6	-8,7	-3,9	-6,2	-3,2	-2,2	0,9	2,5
Bygging av skip og oljeplattformer	-3,6	-4,9	-3,1	-1,7	-10,5	-6,2	-3,9	0,7	6,3
Møbelindustri og annen industri	-11,5	-3,8	-12,4	-9,5	-10,3	-4,9	-3,8	4,4	4,4
Kraftforsyning	0,6	2,6	-0,4	3,2	-0,4	4,3	4,1	2,7	2,5
Vannforsyning	3,5	6,8	1,9	5,5	4,6	6,8	5,2	11,2	7,2
Bygge- og anleggsvirksomhet	-7,3	2,0	-7,4	-2,6	-2,8	3,2	3,3	4,6	4,9
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	-2,0	0,3	-3,3	0,2	-2,4	-0,0	0,9	2,9	4,3
Hotell- og restaurantvirksomhet	-1,3	0,3	-3,1	-0,9	-1,5	0,3	0,8	1,8	0,9
Rørtransport	4,2	2,4	4,1	3,7	-2,1	3,8	3,1	4,7	8,4
Utenriks sjøfart	-4,1	0,5	-3,2	-3,4	-3,3	-0,6	2,5	3,4	2,9
Transport ellers	-3,6	0,7	-4,7	-2,3	-1,9	1,8	0,7	2,3	3,4
Post og telekommunikasjon	-7,0	-1,0	-6,2	-3,4	-7,0	0,4	-0,8	3,2	4,2
Finansiell tjenesteyting	-1,4	0,9	-0,3	0,3	-3,7	3,4	0,7	3,2	4,7
Boligtjenester (husholdninger)	-4,4	2,3	-8,0	-2,5	-2,8	5,2	4,1	3,2	8,9
Forretningsmessig tjenesteyting	-1,2	0,0	-2,0	-0,3	-3,0	-0,9	1,4	2,8	2,8
Offentlig administrasjon og forsvar	1,0	-0,2	1,4	3,5	-2,2	1,1	-0,3	0,7	4,1
Undervisning	1,8	2,9	4,5	1,9	2,8	1,7	2,5	4,4	3,1
Helse- og sosialtjenester	2,4	1,6	2,8	4,5	-0,0	1,5	2,6	2,4	2,9
Andre sosiale og personlige tjenester	0,1	2,4	-0,2	2,6	0,5	4,3	1,6	3,3	4,4
Fastlands-Norge	-1,9	0,5	-2,1	0,1	-2,1	0,7	0,9	2,4	3,3

Offentlig forvaltning	2,1	1,3	3,0	3,8	0,1	1,1	1,7	2,4	3,2
Statsforvaltningen	1,2	0,9	1,5	3,9	-1,5	2,3	1,3	1,6	3,5
Civil forvaltning	1,6	1,0	1,2	4,4	-1,4	2,6	1,3	1,7	3,8
Forsvar	-2,0	0,2	3,6	0,8	-2,4	0,3	1,2	1,4	1,1
Kommuneforvaltningen	2,7	1,6	4,2	3,7	1,1	0,2	2,0	2,9	3,1
Markedsrettet virksomhet	-3,2	0,2	-3,8	-1,3	-2,9	0,5	0,8	2,5	3,4
Ikke markedsrettet virksomhet	1,9	1,3	2,8	3,6	0,1	1,2	1,7	2,4	3,2

Tabell 37. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
Lønnskostnader i alt	1 112 102	1 155 067	279 599	282 535	280 996	284 024	292 502	297 544	297 063
Jordbruk og skogbruk	4 960	5 309	1 333	1 285	1 227	1 298	1 426	1 358	1 271
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	2 686	3 018	668	686	710	783	754	771	798
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	45 146	47 151	11 460	11 322	11 529	11 268	12 275	12 078	12 344
Utvinning av råolje og naturgass	28 121	29 201	6 777	6 999	7 263	7 109	7 326	7 504	7 776
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	17 025	17 949	4 682	4 323	4 267	4 159	4 950	4 574	4 568
Bergverksdrift	2 382	2 511	650	603	570	633	681	627	617
Industri	142 297	144 081	35 278	35 789	35 028	36 018	35 932	37 102	36 633
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	21 809	22 395	5 501	5 684	5 424	5 558	5 607	5 805	5 558
Tekstil- og bekledningsindustri	1 759	1 796	428	410	454	489	437	417	452
Trelast- og trevareindustri	5 860	5 978	1 505	1 496	1 404	1 438	1 562	1 574	1 509
Treforedling	2 994	2 997	689	744	742	816	687	753	777
Forlag og grafisk industri	13 565	13 616	3 314	3 341	3 320	3 544	3 302	3 449	3 450
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	12 905	13 315	3 303	3 217	3 382	3 258	3 376	3 298	3 480
Kjemiske råvarer	4 554	4 791	1 073	1 124	1 154	1 188	1 191	1 258	1 266
Metallindustri	6 334	6 479	1 545	1 523	1 533	1 715	1 636	1 595	1 587
Verkstedindustri	44 795	45 381	10 965	11 334	11 142	11 300	11 196	11 744	11 585
Bygging av skip og oljeplattformer	23 383	23 051	5 872	5 916	5 391	5 662	5 871	6 128	5 833
Møbelindustri og annen industri	4 339	4 281	1 083	1 001	1 082	1 049	1 068	1 081	1 136
Kraftforsyning	8 049	8 527	2 060	1 617	2 256	2 349	2 238	1 685	2 320
Vannforsyning	904	1 034	258	198	255	250	293	235	288
Bygge- og anleggsvirksomhet	76 614	79 658	19 754	19 571	18 476	19 586	20 840	20 756	19 550
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	133 968	138 431	34 229	33 984	32 961	34 004	35 687	35 778	34 855
Hotell- og restaurantvirksomhet	22 835	23 598	5 835	5 758	5 628	5 929	6 047	5 994	5 806
Rørtransport	622	658	143	170	168	156	153	182	182
Utenriks sjøfart	18 063	18 321	4 458	4 501	4 694	4 368	4 631	4 629	4 897
Transport ellers	53 358	54 936	13 642	13 609	13 360	13 410	14 041	14 125	14 029
Post og telekommunikasjon	17 467	17 803	4 278	4 644	4 241	4 282	4 388	4 893	4 480
Finansiell tjenesteyting	36 541	38 863	9 563	9 398	8 913	9 799	10 139	10 012	9 386
Boligtjenester (husholdninger)	510	538	128	130	126	138	137	138	137
Forretningsmessig tjenesteyting	154 746	160 249	38 579	38 572	38 881	40 100	40 741	40 526	40 318
Offentlig administrasjon og forsvar	83 360	85 882	21 205	21 242	21 197	20 945	21 678	22 062	22 978
Undervisning	88 834	94 222	20 018	23 613	24 783	22 654	21 353	25 432	26 275
Helse- og sosialtjenester	180 823	190 142	46 526	46 339	46 157	45 865	49 067	49 053	49 507
Andre sosiale og personlige tjenester	37 937	40 133	9 537	9 505	9 836	10 189	10 001	10 106	10 390
Fastlands-Norge	1 048 271	1 088 938	263 539	266 542	264 606	268 233	275 443	280 656	279 640

Offentlig forvaltning	327 477	343 315	81 403	84 788	85 621	82 506	85 325	89 862	92 032
Statsforvaltningen	141 847	147 666	36 092	35 942	36 703	36 039	37 356	37 568	39 608
Sivil forvaltning	128 280	133 834	32 760	32 286	33 325	32 691	33 997	33 822	36 078
Forsvar	13 567	13 831	3 333	3 655	3 378	3 348	3 360	3 746	3 530
Kommuneforvaltningen	185 630	195 649	45 311	48 846	48 918	46 467	47 969	52 294	52 424

Tabell 38. Lønn per normalårsverk etter næring for lønnstakere.**Prosentvis endring fra samme periode året før**

	2009	2010	09:3	09:4	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1
I alt	3,6	3,9	3,0	2,9	3,6	3,6	4,3	4,1	3,9
Jordbruk og skogbruk	3,5	4,5	4,0	4,3	4,4	4,5	4,4	4,8	4,4
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	3,0	4,1	3,0	3,4	4,3	4,2	3,9	3,9	3,3
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	8,6	2,1	6,9	6,0	0,3	2,7	3,1	2,4	3,4
Utvinning av råolje og naturgass	10,1	1,6	7,9	6,9	-0,8	2,9	3,0	2,0	3,5
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	6,5	2,9	6,7	5,5	3,1	2,8	2,9	2,8	3,2
Bergverksdrift	3,4	4,5	3,3	3,2	4,3	5,1	4,5	4,2	3,7
Industri	3,4	4,5	3,4	3,3	4,8	4,1	4,5	4,5	4,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	2,8	4,3	2,5	3,1	4,8	3,7	4,3	4,3	4,0
Tekstil- og bekledningsindustri	3,4	6,2	2,8	1,5	6,5	5,6	5,9	6,4	4,3
Trelast- og trevareindustri	2,3	4,8	3,1	3,2	5,9	4,6	4,2	4,2	4,9
Treforedling	3,6	3,5	3,6	3,3	3,1	3,4	4,1	3,5	3,9
Forlag og grafisk industri	3,4	5,0	3,4	3,3	4,6	4,5	5,4	5,4	4,4
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri	4,7	5,2	4,8	4,8	7,4	4,7	4,4	4,4	5,3
Kjemiske råvarer	2,3	4,2	1,6	1,9	4,2	4,2	4,3	4,4	3,2
Metallindustri	3,3	4,3	3,0	3,4	4,4	3,9	4,6	4,2	4,3
Verkstedindustri	2,7	4,6	2,8	2,8	5,2	4,3	4,6	4,3	4,0
Bygging av skip og oljeplattformer	4,9	4,1	4,6	4,0	3,9	4,0	4,0	4,5	4,5
Møbelindustri og annen industri	3,4	4,9	4,1	2,4	4,3	4,9	4,5	5,9	3,9
Kraftforsyning	5,7	3,9	5,0	4,9	4,2	3,2	4,7	3,6	4,0
Vannforsyning	5,0	4,2	4,4	1,6	2,9	3,9	5,6	4,2	4,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	1,8	3,1	1,5	2,0	2,6	3,4	3,0	3,1	3,4
Varehandel, reparasjon av kjøretøy mv.	2,0	3,9	1,7	1,6	2,9	3,9	4,3	4,3	4,1
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,7	4,4	2,5	2,9	3,8	4,5	4,7	4,6	4,1
Rørtransport	5,5	3,5	4,4	3,6	2,9	3,4	3,8	4,1	3,8
Utenriks sjøfart	2,8	1,5	2,3	2,4	1,6	1,7	2,0	0,8	3,0
Transport ellers	3,2	3,3	2,9	2,8	3,6	3,5	3,1	3,0	3,5
Post og telekommunikasjon	4,7	4,2	4,3	3,6	4,2	3,9	4,2	4,4	4,0
Finansiell tjenesteyting	-2,4	6,3	0,2	0,1	8,6	6,0	5,7	5,1	3,9
Boligtjenester (husholdninger)	4,8	5,1	2,9	4,6	4,0	5,7	6,4	4,2	4,9
Forretningsmessig tjenesteyting	4,0	4,1	3,8	4,1	3,4	3,7	4,7	4,5	4,4
Offentlig administrasjon og forsvar	4,8	4,7	3,8	2,8	4,2	4,8	5,0	4,7	3,5
Undervisning	4,4	3,5	2,7	2,9	3,4	2,3	4,3	4,1	3,7
Helse- og sosialtjenester	4,2	3,9	3,4	3,1	3,8	3,1	4,6	4,1	3,8
Andre sosiale og personlige tjenester	5,4	4,1	4,2	4,6	4,0	4,1	4,0	4,2	4,0
Fastlands-Norge	3,3	4,0	2,8	2,7	3,7	3,7	4,4	4,2	3,9

Offentlig forvaltning	4,4	4,0	3,3	3,0	3,9	3,2	4,6	4,3	3,7
Statsforvaltningen	4,5	4,4	3,5	3,2	4,2	4,6	4,7	4,2	3,7
Civil forvaltning	4,5	4,6	3,8	3,4	4,5	4,7	4,9	4,4	3,8
Forsvar	3,6	2,6	1,4	-0,1	1,9	3,0	2,8	2,8	2,6
Kommuneforvaltningen	4,4	3,7	3,3	2,8	3,7	2,2	4,5	4,4	3,6

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2001-2014

Regnskap og prognosenter. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*	2009*	2010*	2011	2012	2013	2014	Prognosenter
Realøkonomi															
Konsum i husholdninger mv.	2,1	3,1	2,8	5,6	4,0	4,8	5,4	1,6	0,2	3,7	3,4	5,1	5,5	4,5	
Konsum i offentlig forvaltning	4,6	3,1	1,7	1,5	0,7	1,9	3,0	4,1	4,8	2,2	2,4	2,9	2,6	2,8	
Bruttoinvestering i fast realkapital	-1,1	-1,1	0,2	10,2	13,3	11,7	12,5	2,5	-6,8	-7,4	8,7	7,8	7,1	5,6	
Utvinning og rørtransport	-4,6	-5,4	15,9	10,2	18,8	4,3	6,3	5,1	5,8	-12,4	12,1	6,4	3,8	3,2	
Fastlands-Norge	3,9	2,3	-3,6	9,3	12,7	11,9	15,7	-0,8	-10,9	-3,1	9,5	7,5	8,4	6,6	
Næringer	2,5	4,0	-11,6	8,4	19,2	17,1	25,5	2,5	-14,4	-1,2	7,7	8,8	7,4	6,5	
Bolig	8,1	-0,7	1,9	16,3	10,8	4,1	2,9	-11,6	-17,8	-2,2	16,8	8,0	9,9	7,4	
Offentlig forvaltning	2,7	1,7	10,4	2,5	1,3	11,6	9,6	4,7	7,0	-8,0	6,9	3,9	9,2	6,0	
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	3,0	3,0	1,4	5,0	4,6	5,3	6,7	1,7	-1,0	2,0	4,2	5,0	5,3	4,5	
Lagerendring ²	-1,6	0,2	-0,3	1,4	0,5	0,1	-1,4	-0,4	-3,1	3,2	1,2	-0,6	0,0	0,0	
Eksport	4,3	-0,3	-0,2	1,1	1,1	0,0	2,3	1,0	-3,9	-1,7	-0,9	1,6	1,5	2,1	
Råolje og naturgass	6,6	2,4	-0,6	-0,5	-5,0	-6,5	-2,4	-2,0	-0,9	-7,4	-1,7	-0,9	-1,2	-0,8	
Tradisjonelle varer	1,8	0,6	2,9	3,4	5,0	6,2	8,5	4,2	-8,1	4,9	1,1	3,2	3,0	4,4	
Import	1,7	1,0	1,4	8,8	8,7	8,4	8,6	4,3	-11,7	9,0	7,2	5,4	7,0	6,0	
Tradisjonelle varer	4,5	3,0	5,2	10,9	8,1	11,5	8,2	-0,5	-13,1	8,3	6,4	8,8	8,4	7,2	
Bruttonasjonalprodukt	2,0	1,5	1,0	3,9	2,7	2,3	2,7	0,7	-1,7	0,3	2,3	2,8	3,0	2,8	
Fastlands-Norge	2,0	1,4	1,3	4,4	4,6	4,9	5,6	1,8	-1,8	2,1	3,2	4,0	3,9	3,6	
Industri og bergverk	-0,5	-0,4	3,0	5,7	4,2	3,1	3,2	2,6	-5,9	2,1	2,6	3,2	2,5	3,2	
Arbeidsmarked															
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	-1,6	-0,9	-2,1	1,7	1,4	3,1	4,3	3,4	-1,9	0,5	1,6	2,2	2,2	2,4	
Sysselsatte personer	0,4	0,4	-1,0	0,5	1,2	3,6	4,1	3,2	-0,4	-0,2	1,2	2,4	2,6	2,0	
Arbeidstilbud ³	0,5	0,7	-0,1	0,3	0,8	1,6	2,5	3,4	0,0	0,5	1,1	2,5	2,4	1,9	
Yrkesandel (nivå) ³	73,5	73,5	72,9	72,6	72,4	72,0	72,8	73,9	72,8	71,9	71,5	72,1	72,7	73,0	
Arbeidsledighetsrate (nivå) ³	3,5	3,9	4,5	4,5	4,6	3,4	2,5	2,6	3,2	3,6	3,3	3,2	2,9	2,8	
Priser og lønninger															
Årlønn	4,8	5,7	4,5	3,5	3,3	4,1	5,4	6,3	4,2	3,7	4,1	4,3	4,5	5,6	
Konsumprisindeksen (KPI)	3,0	1,3	2,5	0,4	1,6	2,3	0,8	3,8	2,1	2,5	1,9	1,3	2,0	2,5	
KPI-JAE ⁴	2,6	2,3	1,1	0,3	1,0	0,8	1,4	2,6	2,6	1,4	1,3	1,7	2,0	2,5	
Eksportpris tradisjonelle varer	-1,8	-9,1	-0,9	8,5	4,1	11,4	2,7	2,4	-6,2	3,7	10,2	3,4	2,1	3,2	
Importpris tradisjonelle varer	-1,6	-7,2	-0,4	4,0	0,5	4,0	4,0	4,7	-1,4	-0,2	4,5	-0,5	1,0	2,0	
Boligpris ⁵	7,0	5,0	1,7	7,7	9,5	13,7	12,6	-1,1	1,9	8,3	6,9	6,8	6,8	8,1	
Inntekter, renter og valuta															
Husholdningenes realdisponibele inntekt	-0,3	8,0	4,4	3,6	7,6	-6,4	6,3	3,5	4,4	4,1	4,0	5,2	4,4	3,9	
Husholdningenes sparerate (nivå)	3,1	8,4	9,1	7,4	10,2	0,1	1,5	3,8	7,5	7,6	8,4	8,5	7,6	7,2	
Pengemarkedsrente (nivå)	7,2	6,9	4,1	2,0	2,2	3,1	5,0	6,2	2,5	2,5	2,9	3,8	4,8	5,8	
Utlånsrente, banker (nivå) ⁶	8,8	8,4	6,5	4,2	3,9	4,3	5,7	7,3	4,9	4,5	4,8	5,4	6,2	7,1	
Realrente etter skatt (nivå)	3,3	4,8	2,2	2,5	1,3	0,7	3,3	1,5	1,4	0,9	1,6	2,6	2,5	2,6	
Importveid kronekurs (44 land) ⁷	-3,1	-8,5	1,3	3,0	-3,9	0,7	-1,8	0,0	3,3	-3,8	-1,9	-1,4	0,2	0,6	
NOK per euro (nivå)	8,05	7,51	8,00	8,37	8,01	8,05	8,02	8,22	8,73	8,01	7,81	7,74	7,76	7,81	
Utenriksøkonomi															
Driftsbalansen, mrd. kroner	247,5	192,3	195,9	221,6	316,6	372,1	320,5	443,2	274,9	310,0	339,6	303,6	277,4	274,7	
Driftsbalansen i prosent av BNP	16,1	12,6	12,3	12,7	16,3	17,2	14,1	17,7	11,8	12,4	12,6	10,8	9,3	8,7	
Utlandet															
Eksportmarkedsindikator	0,8	1,2	3,4	7,0	6,3	8,6	5,4	0,7	-11,2	10,0	5,0	4,2	5,6	7,9	
Konsumpris euro-området	2,3	2,3	2,1	2,1	2,2	2,2	3,3	0,3	1,7	2,6	1,9	1,9	2,0		
Pengemarkedsrente, euro (nivå)	4,2	3,3	2,3	2,1	2,2	3,1	4,3	4,6	1,2	0,7	1,4	2,0	2,7	3,4	
Råoljepris i kroner (nivå) ⁸	223	198	201	255	355	423	422	536	388	484	598	558	580	608	

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Endring i lagerendring i prosent av BNP. ³ Ifølge AKU. Det skjedde en større omlegging av AKU fra januar 2006. Blant annet ble aldersgrensen senket fra 16 til 15 år.

⁴ KPI justert for avgiftsandringer og uten energivarer. ⁵ Brudd i serien i 2004. ⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

⁷ Positivt fortegn innebærer depresiering. ⁸ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Informasjon t.o.m. 7. juni er benyttet.